



հիմնականում
 մասնաճյուղի
 պատմություն

ՈՒՆՅՈՒՆԻՍԵՆՈՒՆԻ - 100



Դրա օտարան կը տեղի ունենա 1919 թվականի
 31 օգոստոսին ժողովրդի շնորհիվ,
 ժողովրդի, շնորհիվ,
 Նշանակալի, ինչպես անկողնի,
 սեփական համայնքի համար,
 ուստի սեփական իր համայնքի
 համայնքի, ուստի սեփական...
 համայնքի, ուստի սեփական...

ուստի սեփական



იასონ ტრიპოლსკი



ჩემი ცხოვრებას
დავანსწავლი
ფუნქციონირებს

ნიგნის კონცეფციის
ავტორი/შემდგენელი
გიორგი გორგოძე

ტექსტი - დღიურები
და მოგონებები:
იაკობ ტრიპოლსკი

დიზაინი და
არტრედაქტირება:
ზაზა ასანიშვილი

ნიგნი გამოცემულია საქართველოს განათლების, მეცნიერების,
კულტურისა და სპორტის სამინისტროს მხარდაჭერით

მეორე, გადამუშავებული და შევსებული გამოცემა

ნიგნში გამოყენებულია:
თეატრის, მუსიკის, კინოსა და ქორეოგრაფიის
სახელმწიფო მუზეუმის - ხელოვნების სასახლის და
კოტე მარჯანიშვილის სახელობის აკადემიური თეატრის
მუზეუმებში დაცული მასალები და ფოტოები



კოპი
მარჯანიშვილის
სახელმწიფო
სახელოვნო
მუზეუმის
დირექტორი **თეატრი**

მონოდებული მასალებისთვის მადლობას ვუხდით:
**გიორგი კალანდიას, რუსუდან შოშიტაშვილს,
მედეა თაბუკაშვილს, ნინო ზაქარიაძეს,
ალექსანდრე დათებაშვილს, რომან ამირეჯიბს**

ISBN 978-9941-0-4393-2



იაკობ ტრიპოლსკი



სპექტაკლიდან „მოკვეთილი“
გულსუნდა – მედია ჯაფარიძე
ბახა – იაკობ ტრიპოლსკი

აუ აქმა ღმბლ,
ეგრე იყოს,
დავრჩეთა...

სადაც ვშობილვან,
გავზრდილვან
და მისროლია ისანი,
სად მამა-პაპა მეგულვის,
იმათი კუბოს ფიცარი,
სადაც სიყრმითვე ვჩვეულვან, –
ჩემი სამშობლო ის არი...

ხაფიჯე ახისთავი



იაკობ ტრიბოლსკი

ჩემი ცხოვრების დაფანცული ფურცლები

*ღიმი ცხოვრების აწმინდელი ნ'ლოები ბინცა-ბუნცა მახსოვს...
რას მაინც, ბოლოებს რას ბოლოებს, მაინც ვადავან'ყვიცი...
მოკრძალოებით ვიცი ბედს დასწერ ვალოვს.
ვშიშობ... ვაი, თუ ვეკოვას თავისი დაყაწმინდი ვერ მოვუვო?
მაშინ რას ვახან?..*

მგონია, მაინც თქმა სჯობია...
თუ თქმა ჯობს, ეგრე იყოს,
დავიწყოთ...

დავიბადე ისე, როგორც ყვე-
ლა იბადება. ის განსხვავება
იყო, რომ ერთ თოვლიან წელი-
წადს, 1919 წელს, 31 დეკემბერს
მოვევლინე ქვეყანას, გუდამა-
ყარში... ამ დღეს ნახევარ თასან-
აურსაც არ გაუგია ჩემი დაბადე-
ბა, ერთი წამომიკნავლია და
გავჩუმებულვარ...

სხვათა შორის, ბევრს აინ-
ცერესებს, ამ პოლონური წარ-
მოშობის კაცს რა უნდა ამ ღრმა
და კლდოვან საჭიხვოშიო, რა
საქმე აქვსო... წარმოიდგინეთ,
თურმე ჰქონია...

პაპაჩემი იაგორ ცრიპოლსკი
საგზაო ინჟინერი იყო, ჩამოვიდა
მთიულეთში და დასახლდა ფა-
სანაურში.

როგორც თვითონ ამბობდა,
უგზობამ ჩამომიყვანაო. სინამ-
დვილეთში კი – გზის კეთებამ.
პაპა ჯებირების კარგი მშენებელი
იყო და დიდად პაციოსანი კაცი
– მთელ გუდამაყარსა და მთიუ-
ლეთში თითქმის ყველა იცნობ-
და. შვიდი შვილი ჰყოლია.

პაპა და ბებია მყავდა ქართ-
ველები. ბებია არ მახსოვს, ჩემი
მეორე ბებია ვაჟა-ფშაველას
სოფლიდან ყოფილა.

იაგორ ცრიპოლსკი ისე
გარდაიცვალა, რომ ქართული



1925 წლის ფოტოზე იაგორ ტრიპოლსკი შვილებთან - გიორგი და ლიდასთან ერთად. ცენტრში და მარჯვნივ დგანან: იაკობის დედა ირინე ნიკლაური და და პელო

კარგად ვერ ისწავლა. ბებიამ არც ერთი სიტყვა არ იცოდა რუსულად. არ ვიცო, დღე ხელეებით აგებინებდნენ ერთმანეთს, მაგრამ ღამით... არ ვიცო...

პაპამ ცუდად იცოდა რუსულიც და ქართულიც... ბოგიერთი მუშა მეორედ სთხოვდა ფულს... უხმოდ მოცრიალდებოდა, შევიდოდა სახლში, აიღებდა ფულს, მისცემდა და თან ეცყოდა, აჰა, ეს ფული შენ და ჩემი ცოდვაც შენ!.. ეს იყო და ეს, იმ კაცს თავის სიცოცხლეში მეცად გვერდით არ გაიკარებდა.

ყოველთვის ვამცვიცებ, რომ სადაც იზადება ადამიანი, სადაც იზრდება, რა ჩვევებს იღებს, იქ არის მისი სამშობლო...

ყოველთვის მჯერა – „სადაც ვშობილვარ, გავზრდილვარ, სად მისროლია ისარი“, ზუსტია... აქაური ხარ!..

მამაც არ მახსოვს, ადრე გარდამეცვალა. გამზარდა დედამ და კეთილმა ქართველმა ხალხმა...

მოგონებათა მორევში ჩავიძირე... ჩემი აღრინდელი წლები ბინდ-ბუნდად მახსოვს... მახსოვს, ჩემს სახლში ვიღაცები ციროდნენ, ახსენებდნენ ვალოდიას... თურმე, მამაჩემს ციროდნენ...

ვიღაც ყაჩაღი, თურმე, ცყეში იმალებოდა, არაგვის გაღმადან უსროლია აქეთ... აინცერესებდა, რამდენად ზუსტად მიჰქონდა თოფს მიზანში ცყვია...

ისროლა და მონარცყა... რას ერჩით...

ხუთი წლის ვიყავი, როდესაც მამა მომიკვდა, დავრჩით მე, დედა და პაცარა და ოლიკო ვცხოვრობდით ფასანაურში.

არ მახსოვს, საიდან დაიწყო ჩვენი ცხოვრება. გადმოცემით კი ვიცი, რომ ერთ კეთილ მეზობელს ერთი ჯამი ფქვილი მოუცია ჩვენთვის. ძალიან გვიჭირდა... მაგრამ არა უშავს, თურმე ბევრი კეთილი ადამიანი ყოფილა ქვეყანაზე.

მეშვიდე კლასში ვიყავი მაშინ, როცა მასწავლებელმა დამიბარა და მითხრა: ხვალ სიციყვით უნდა გამოხვიდე მშობელთა კრებაზე და უნდა მოუწოდო მშობლებს, რომ ობლებს დაეხმარონო...

მოვიდა ის დღეც, გამოვედი და ვუთხარი სიციყვა: მშობლებო, უნდა დავეხმაროთ გაჭირვებულებს, ობ...ო...ბლებს... აქ კი ველარ შევიკავე თავი და ავღრიალდი.

ამყვენ სხვა მშობლებიც და რაღაც საოცარი კრება გამოვიდა. კრება კი არა, თითქოს ვილაცის დასათულავეება იყო.

კიდევ კარგი, მშვიდობიანად ჩაცარდა ეს საოცარი კრება. მას შემდეგ მშობლები რომ მხვდებოდნენ, როდის გვექნება კრებაო, მეკითხებოდნენ... იმ კრების შემდეგ მშობლების უმრავლესობა ორატორობას



ოფიცერი ვიტა ტრიპოლსკი, იაგორ ტრიპოლსკის ვაჟი, რომელიც 1921 წელს მოხალისედ წავიდა წითელი არმიისგან თბილისის დასაცავად



მიწინასწარმეცველებდა და მარწმუნებდა, რომ ნამდვილად კარგი ორატორი ვიქნებოდი.

მეზვიედი კლასში რომ გადავედი, მუშაობა დავიწყე ფოსტაში, ღამის მორიგედ...

ერთ შუადღეზე ბავშვებმა ფანჯარაზე გააკრეს სურათი. არ ვიცოდი, ვისი სურათი იყო, ბავშვები მოჰყვებოდნენ და გაჰყვიროდნენ: „ნაცო ვაჩნაძე, ნაცო ვაჩნაძე!..“

მეათე კლასში რომ გადავედი, მუშაობა დავიწყე მეტეოროლოგიურ სადგურში უფროს დამკვირვებლად. ათწლედი ოქროს მედალზე დავამთავრე და უგამოცდოდ მიმიღეს უნივერსიტეტში ფილოლოგიურ ფაკულტეტზე, ინგლისური ენის განხრით.

პირველ კურსზე სწავლისას ვმუშაობდი გოგებაშვილის სახელობის ბიბლიოთეკაში, მესამე კურსზე რომ გადავედი, დავიწყე მუშაობა თბილისის მე-14 სკოლაში ინგლისური ენის მასწავლებლად...

უნივერსიტეტში რეჟისორი ვასო ყუშიცაშვილი დგამს ინგლისურ ენაზე გოლსუორსის პიესას „პატარა კაცი“, სადაც ვთამაშობ მთავარ როლს და ყუშიცაშვილი მიჩვენებს, გავყვე მსახიობის გზას...

დღესაც, როდესაც უნივერსიტეტის შენობაში შემოვდივარ, ყოველთვის ძალიან ვღელავ,





და ოლიკო, იაშა და დედა –
ქალბატონი ირინე

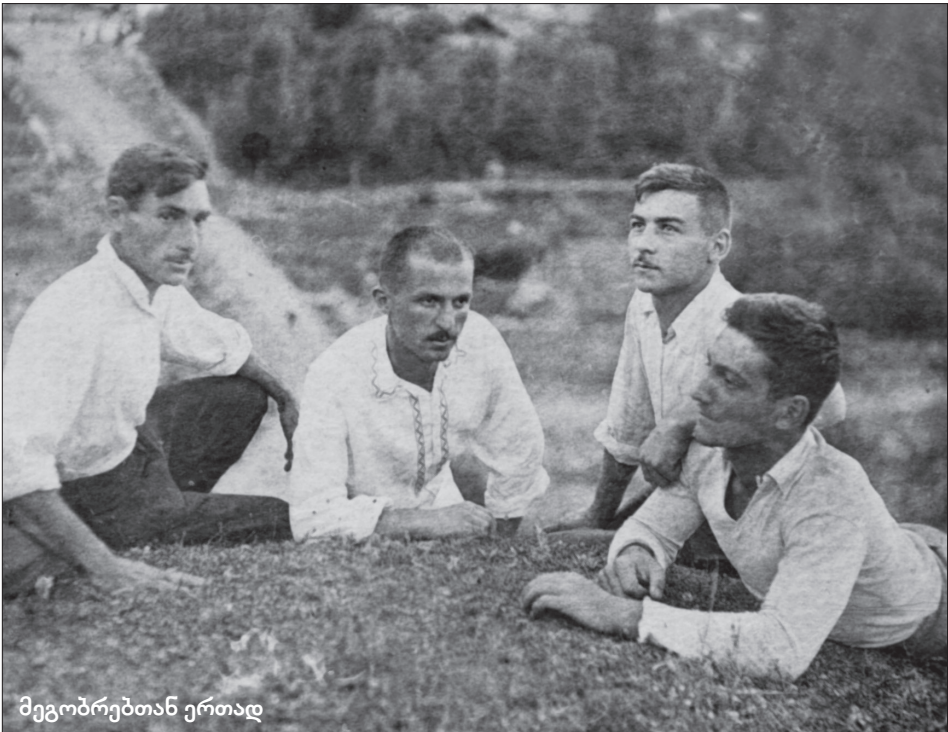
ჯერ იმიტომ, რომ ხუთი წელი, ყველაზე საყვარელი და ძვირფასი წლები ადამიანისა, როგორც სტუდენტმა, გაუაღარე ამ დიდებულ კედლებში და მეორეც იმიტომ, რომ ამ სცენაზე ავიდგი ფეხი, როგორც მსახიობმა, რომელიც შემდეგში გახდა ჩემი ცხოვრების მიზანი და შინაარსიც.



ამ ფოტოზე იაშას
უახლოესი ნათესავები არიან:
წინ – დეიდა პელო და დედა – ირინე;
უკანა პლანზე – დეიდა მარო, ბებია
ანა და ბიძა – ალიკო აფციაური



ფასანაურში



მეგობრებთან ერთად



მშობლიურ
ფასანაურში

მაშინ აქ ძალიან ძლიერი თე-
ატრი არსებობდა. ამ სცენაზე უთა-
მაშიათ ლიბა ჩერქეზიშვილს,
თამარ ჭავჭავაძეს, პიერ კობახი-
ძეს. ჩემსავით აქ აიდგა ფეხი მედეა
ჯათარიძემ. ბევრ საშვილიშვილო
საქმეს აკეთებდა უნივერსიტეტის
სტუდენტთა თეატრი, ალბათ, ვერ
დათვლით, რამდენი ხელოვანი,
რამდენი ღრამატურგი აღზარდა ამ
თეატრმა.

მახსოვს, ლევან გოთუამ თავისი
პირველი პიესა „ხვამლის გამოქვა-
ბული“ აქ წაიკითხა. ამ სცენაზე
სპექტაკლები იდგმებოდა არა
მარტო ქართულად, უცხო ენათა
ფაკულტეტის სტუდენტები თამა-
შობდნენ ფრანგულად, გერმანუ-
ლად, ინგლისურად.

იწყება ომი, მეხუთე კურსი სას-
წრაფოდ დამამთავრებინეს, მაგ-
რამ ფრონტზე არ წამიყვანეს, რო-
გორც პოლონელი...

მაშინ მოზარდ მაყურებელთა
თეატრიდან ერთმა მეგობარმა მირ-
ჩია: თეატრში ვაჟები გვაკლია, შენ
შეგიძლია მსახიობობა და მოდი
ჩვენთან თეატრშიო...

მეც მივედი.

ერთი თვე მაცარა და მერე
მკითხა, რა გვარი ხარო. ვუთხა-
რი, რომ ვარ ცრიპოლსკი – ინგ-
ლისური ენის მასწავლებელი პირ-
ველ საშუალო სკოლაში-მეთქი.
მითხრა: ალბათ, შენ ქართული არ
იცი და ვერ მიგიღებო...

თეატრალურ ინსტიტუტში ვცა-
დე ბედი, გავედი გამოცდებზე...

მაგრამ ასე მითხრეს: შენისთანა უნიჭო ჯერ აქ არავინ მოსულაო...

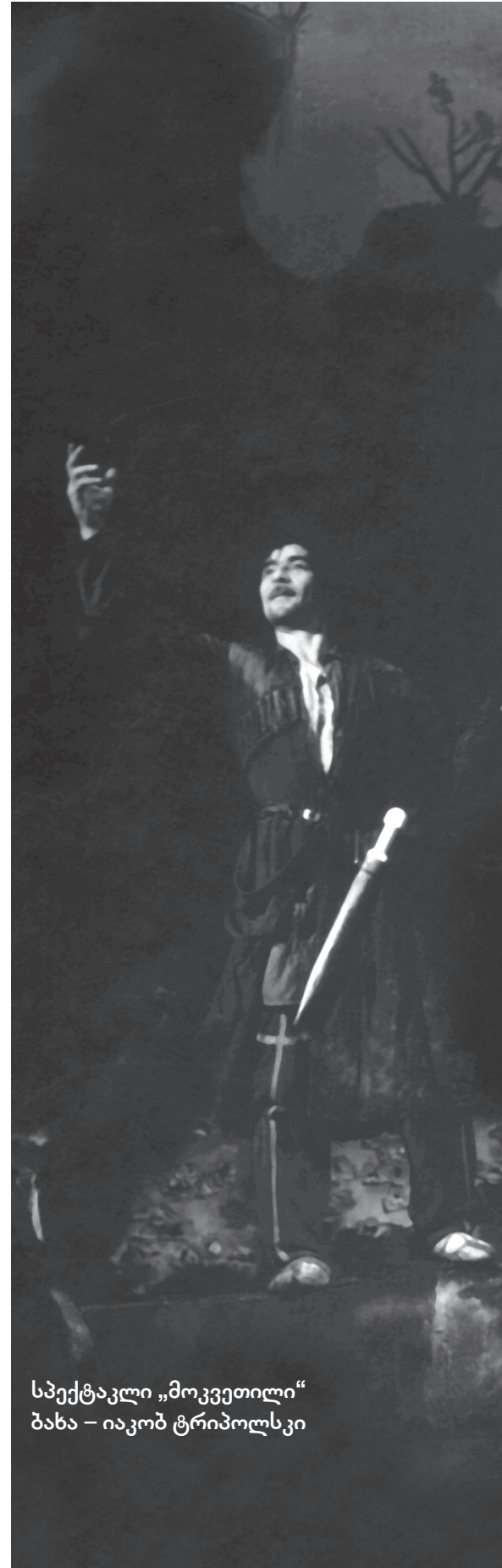
სურვილი დიდი მქონდა, გამახსენდა ვასო ყუშიცაშვილი და მივაკითხე მარჯანიშვილის თეატრს. მიმიღეს შტატგარეშე თანამშრომლად, ვმონაწილეობდი მასობრივ სცენებში.

ერთი თვის შემდეგ სპექტაკლ „მეფე ერეკლეში“, ერთ-ერთი წამყვანი მსახიობი სპექტაკლის დაწყების წინ ავად გახდა და სრულიად შემთხვევით მათამაშეს მის მაგივრად. მეორე დღესვე დამიბარა ვერიკო ანჯათუარიძემ და მომცა მთავარი როლი პიესაში „ინჟინერი სერგეევი“, რომელსაც თვითონ დგამდა... ასე დაიწყო წამები-სა და შემოქმედების მძიმე გზა.


დრო ულმოზელია, ხელიდან გვცაცვებს ჩვენთვის ძვირფასს, სასიცოცხლოდ საჭირო ადამიანებს, გვიტოვებს იარას, რომელსაც ისევ დრო უშუშებს პირს, მაგრამ ყრუ ტკივილი სამუდამოდ გვრჩება.

კაცი რომ სიცოცხლეს გაასრულებს, თითქოს ერთიანად წარმოდგება მისი ცხოვრება, მისი ნადვარწი. ყოველი მოვლენა, ყველა წვრილმანი თავის გამართლებას, თავის ადგილს პოულობს, ყველაფერი თანმიმდევრულად ლაგდება და ერთ გაბმულ, ლოგიკურ ჯაჭვად აღიქმება.

თითქოს ასეც იყო განსაზღვრული არსთა გამრიგესთან, თითქოს ზუსტად საამისოდ გარჯილა ამ კაცის ბედ-იღბალი...



სპექტაკლი „მოკვეთილი“
ბახა – იაკობ ტრიპოლსკი



სპექტაკლიდან
„მეფე ერეკლე“
ბესიკი –
იაკობ ტრიპოლსკი

როცა ასეთ
სიყვარულს...

საიდუმლო ბანათო,
მეყმენ... მეყმენ მარადო
სიხარულის მომნიჭედ
და სევდისა ფარადო!

ახახი



მეუღლე – ქალბატონი
ნაზიკო მანისურაძე

როცა ასეთი სიყვარულია...



ნაზიკო!

გაგიკვირდება ეს ბარათი, რადგანაც სულ რაღაც დღეების ნაცნობები ვართ, მაგრამ, გთხოვ, დაკვირვებით წაიკითხო ბოლომდე და მიხვდები ამ ბარათის შინაარსს. კიდევ ერთხელ გთხოვ, ბოლომდე დაკვირვებით გადაიკითხოთ.

ამ წერილს არ მიმიხვდეთ ისე, თითქოს „პაციემოყვარე კაცი ხელისუფლების მწვერვალზე ასვლას ოცნებობს და მლიქვნელობის ცალახში სცურავს“. არა, მე ყველაფერს გულახდილად გეტყვით და მერე თქვენზე დამოკიდებული. ცხოვრებაში ბევრი ჯვარედინი გზებია, ყველა თავის გზით მიდის – ზოგი მარჯვნივ და ზოგი

მარცხნივ. ვინ როგორ ხედავს, ვის როგორ ესმის.

ესეც კარგად იცით, რომ ყველა ადამიანი თავიდან სიზმარშია, ზოგი სიზმარი უცხადეს თაქტზე სინამდვილეა. მხოლოდ სინამდვილე, უსიამოვნო სიზმარი და ვცდილობ, ზოგი სიზმრებიდან გამოვათხიზლო. ზოგს კი სიზმრების ენით ველაპარაკო. ვის როგორ უყურებ, ვის როგორ ესმის...

ამ ქვეყანაზე ყველაფერი, რაც კი ბუნებას შეუქმნია, წყვილია. ყველა ეძებს მეგობარს, თუმცა ამ მეგობრის ძებნაში შეიძლება დაიღუპოს და თავისი ცხოვრება მარცობაში ატაროს, მაგრამ ზოგიც პოულობს მეგობარს და ამ წუთიერ ცხოვრების ცანჯვას ორივე იზიარებს.



მარჯვნივ – ქალბატონი ნაზიკო

მეც, როგორც ყველა, ამ ბუნების შვილი ვარ და მეც დავეძებ მეგობარს – არა ისეთ მეგობარს, რომელიც გატაცებულია პაციფიზმით და განდიდებით, არამედ მეგობარს, ნამდვილად ადამიანს, გრძნობების ადამიანს და იმისთანა ადამიანს, რომელიც მე გამიგებს და მეგობრობას გამიწევს.

მის სახელს მანამ შევინახავ, სანამ ჩემს წმინდა სისხლს არ შეეხება ის ცივი ძალა, რომელსაც ხალხი სიკვდილს უწოდებს.

რადაც ერთი დანახვით მომეწონეთ, არა გარეგნობით, არამედ გამოხედვით. ყველა ადამიანის შინაარსს მისსავე თვალეში ამოვიკითხავ და რაც მომეწონება ეს ადამიანი, რომელსაც მე ვეძებდი, თქვენ თვალეში დავინახე, დავინახე და მიინდა, ახლა დავუმეგობრდე, გამიცნოს, გავიცნო და იქნებ საერთო ენა გამოვნახოთ, ენა, რომელსაც ჩვენ ორის მეტი ვერავინ გაიგებს.

ის პასუხი რომ მომცეთ, ვითომც და თქვენ პატარა იყვეთ და ჯერ ამისი დრო თქვენთვის არ არის, ეს პასუხი მართებული არ იქნება და, აი, რაცომ: მე იმისთანას არაფერსა ვთხოვთ, რომ აქ წლოვანება განსაზღვრავდეს საქმეს.

მე ვთხოვთ ამხანაგობას, უფრო სწორად რომ ვთქვათ, მეგობრობას. ეს მეგობრობა კი გამოიხატება იმაში, რომ შევხვედეთ ერთმანეთს, ვისაუბრებთ (როგორც ამ საღამოს), თქვენ,



თანაკურსელებთან

თქვენ ამბავს მეცყვით, მე – ჩემ-
 სას და ასე გამოვინახავთ საერთო
 ენას და თუ ვერ გამოვინახავთ (მე
 კი არა მგონია, რომ ასე მოხდეს),
 მაშინ ყველას თავისი გზა აქვს
 და ყველა მონახავს ცხოვრე-
 ბის უსწორმასწორო ბილიკს და
 გაუყვება მას.

და როდესაც ჩვენ ერთმანეთს
 გავუგებთ, ის დროც მოაღწევს,
 როდესაც თქვენ უკვე „პატარა“
 აღარ იქნებით. მაშინ ორივემ ერ-
 თად მეგობრობით, ერთმანეთის
 გაცანით და ერთი გრძნობით და
 სულით ჩამოვხიოთ ცხოვრების
 ის ჭრელი, მაცდური თვარდები,
 რომლებიც დღეს ჩვენ თვალებ-
 წინ ჩამოთვარებულან და ორივემ
 ერთად შევცუროთ ცხოვრების
 მორევში, სადაც ერთი, უმეგობ-
 რო უფრო ადვილად დაიღუპება,
 ვიდრე მეგობრები, რომლებიც
 ერთი ჰაერით სუნთქავენ...

მე კი ვწერავ, თუ თქვენ წაი-
 კითხეთ ბოლომდე, მაგრამ იმე-
 დი მაქვს, გექნებათ ამის ნების-
 ყოფა. თუ მე თქვენგან მივიღე
 მეგობრობის თანხმობა, ჩემგან
 უფრო მეტს გაიგებთ.

ქალბატონო მარო!

დიდ ბოდიშს ვიხდი ამისთანა
 მომართვისათვის, მაგრამ ძალი-
 ან დიდი სათხოვარი მაქვს
 თქვენთან.

ძალიან გთხოვთ, ნაზიკო გა-
 მოუშვათ ჩემთან პირველ მაისს

მე შემოდლია ვთქვა, რომ მე
 გრძნობების ადამიანი ვარ და
 ვთიქრობ, მეგობრობის გაწევაც
 შემოდლია.

ერთ რამეს გთხოვთ: პასუხი
 ბარათის მიღებისთანავე დამი-
 ბრუნეთ, რადგანაც შეიძლება
 მე თქვენში თანაგრძნობა ვერ
 გამოვიწვიე და უარს მეუბნებით
 მეგობრობაზე. მაშინ, იქნებ, მეც
 დროულად ჩავკლა ჩემში ის
 გრძნობა, რომელიც წარმოიშვა
 და არ მივცე საშუალება, ფესვე-
 ბი გაიდგას, რის შემდეგ ძნელი
 იქნება ამ ამბის გადაცანა.

თანხმობის შემთხვევაში გავა-
 ძლიერებ ამ გრძნობას თქვენ-
 დამი და დავრჩები საუკუნოდ
 თქვენი მეგობარი.

მე ამ ორ დღეში ვაპირებ
 წასვლას, მაგრამ თუ თქვენ-
 გან თანხმობა იქნება, მე მაშინ
 დავრჩები მანამდე, სანამ თქვენ
 არ წახვალთ. ველი პასუხს.

მარად თქვენი

პატივისმცემელი

იაკობ ცრიპოლსკი


23.08.1940 წელი ღამის 3 საათი

ჩემი ამხანაგი გოგოს დღეობაზე
 და რომელ საათისთვისაც გინ-
 დათ, იმ დროს თვითონ მე და
 ჩემი და მოვიყვანთ სახლში.

იაშა. 1941. 27.04



სადაცაა!

8/ix-406. რ.ი. რასვერების როგვ ხევირთ ჯინში
მეოხე ხიხხხხ. მუთორები ხხუთ 8 ხააბზე
ზედუმზე. ხამხვამთ აყ ახა? ჯრუხი
ხამხილ ჯამოქანე.
19⁸/_{ix} 406. ჯრუ.  "Jacob"



მარად სიცოცხლეს, ჯანმრთელობას და კარგად ყოფნას ვუსურვებ იმ ადამიანს, რომელიც ჩემი გრძნობის ხატია, რომელიც ნამდვილი გრძნობის ადამიანია და ძვირფასი იმისათვის, ვინც გაიცნობს...

იმ დღეს ვერ წამოვედი, რომელ დღესაც გითხარი, რომ უნდა წამოვსულიყავი... და აი, დღეს აქა ვარ, მაგრამ დამერწმუნე, სულით მანდა ვარ, ვფიცავ წმინდა გულს, რომ ამ წუთას ადამიანის მაგივრად ვესაუბრები ქუდს (აღბათ მიხვდები, ვის ქუდს).

ეს! ვინ იცის, ჩემი საუბარი უკანასკნელიც იყოს. ვინ იცის, კიდევ სად გამახსენდება ჩემი ცხოვრების ცკბილი წუთები და ვინ იცის, როდის გადაცრიალდება უკულმა ჩემი ცხოვრების წალმა მოცრიალუ ჩარხი.

არ იფიქრო, სასოწარკვეთილებას მივცემოდე, მაგრამ რადგანაც ცხოვრებაში ჯერ კარგი არაფერი მინახავს, ველოდები რაღაც მომავალს. ვფიქრობდი, ჩემი ოცნებისათვის ფრთები შემესხა და სინამდვილედ მექცია, მაგრამ „კაცი ბჭობს და ღმერთი იცინისო,“ – ნათქვამია და



ბაბო!
კუჩარე კიდეც ვიცი რომ ჩემთვის არაა მთელი
ქვეყანა რომ ვინაა ჩემი, ვინაა ჩემი და ჩემი
ქვეყანა, ვინაა ჩემი მშობლიანი ქვეყანა.
ჩემი სიყვარული ვინაა ჩემი, ჩემთვის სიყვარული
ჩემთვის სიყვარული ვინაა ჩემი "ყველა ქვეყანა".
ი. ჯიქიაშვილი 1941.9.13
ჯიქიაშვილი
ბაბო ჩემი სიყვარული ვინაა ჩემი

სწორედ მე დამემართა ასე. თუმცა, ერთი კია, მოვკვდები წმინდა გრძნობით, გრძნობით, რომელიც შეიძლება და მართლაც ნამდვილი გრძნობაა და სწორედ შემოძლია ვიამყრო ამით, რომ ეს გრძნობა და ადამიანობა ყველაზე მეტი მაქვს. მიყვარს ყველა, ვისაც გრძნობა აქვს და დიდად ვაფასებ გრძნობის ადამიანს. ჯერ კიდევ არ მიცნობ, ნაზიკო და თუ ის ადამიანი ხარ, რომელსაც მე ვფიქრობ, ადვილად გამიცნობ. არ შეგეშინდეს, დიდი უცნაური არათუ ვარ, თუმცა ეს კია, სულ სხვანაირი თანამედროვეებთან

შედარებით. იყავი ისე, როგორც დედაშენს შენთვის უნდოდა. ვუსურვებ ჯანმრთელობას და შვილების კარგად ყოფნას შენ მშობლებს.
მიხვდი, თუ როგორ დაველოდე პასუხს, გინდა უბრალო ქალის ნაგლეჯს.
ეხლა კი, მე და ჩემი ძვირფასი ნივთი (ქუდი) ვამთავრებთ საუბარს.
ნახვამდის.
ჩემი მისამართი უბრალოა: სად? ვის?
იაშა. 1941.29.06



გაუბარე
ამ აუცრო!

უკაცრიელი ჩემ წინ პარცერი...
სცენას კი მკრთალი სინათლე ლამბავს
და სცრიქონები გადანამცვერი
ეხმიანება ცარიელ დარბაზს...

დათო მალხაძე,
„უკაცრიელი პარცერი“

გაუმარჯოს ამ თეატრს!

პროფესიით მასწავლებელი ვარ. ცოტა არ იყოს, უცხოდ ჟღერს მსახობისგან ნათქვამი ეს აღიარება, მაგრამ რა გინდ უხერხულიც უნდა იყოს, მე მაინც ვაღიარებ. ვამბობ ამას თუნდაც იმიტომ, რომ ჩემი თეატრის – მარჯანიშვილის თეატრის ნახევარსაუკუნოვანი იუბილე მინდა მივულოცო ქართველ პედაგოგებს. სად მასწავლებელი და სად მსახიობიო, იტყვიან თქვენ, მაგრამ მე ვაიგივებ მასწავლებელსა და მსახიობს. კარგი მასწავლებელი კარგი მსახიობი უნდა იყოს,

ხოლო კარგი მსახიობი – კარგი მასწავლებელი.

უნივერსიტეტის ფილოლოგიის ფაკულტეტის ინგლისური ენის მეორე კურსზე ვიყავი. ერთხელ ინგლისური ენის მასწავლებელს, ერეკლე ტატიშვილის დაებადა სურვილი, ენის უკეთ შესწავლის მიზნით, რაიმე სპექტაკლი ინგლისურად დაგვედგა. ჩანაფიქრი მოგვენონა. გადავწყვიტეთ, უნივერსიტეტში მოგვეწვია იმხანად საზღვარგარეთიდან ახლად ჩამოსული რეჟისორი ვასილ ყუშიტაშვილი. დაიდგა გოლსურსის „პატარა კაცი“, რომელშიც მთავარ როლს მე ვასრულებდი (კურსზე სულ ორი ბიჭი ვიყავით). ვასო ყუშიტაშვილს მოეწონა ჩემი აქტიურობა და მითხრა: მსახიობობაზე რას იტყვი, აბა, ერთი დაფიქრდიო.

ამის შემდეგ შემიჯდა თავში ეს



მამოზ ტრიპოლსკი

თენგიზ მუშუკუდიანი, დოდო ჭიჭინაძე, იაშა ტრიპოლსკი, ტარიელ საყვარელიძე



რამდენ დიდ მსახიობს და საყვარელ ადამიანს იტევს კოტე მარჯანიშვილის სახელგანთქმული თეატრის დასის გასტროლებზე გადაღებული ეს ფოტო...

აზრი, მაგრამ ცხოვრება თავისი გზით წავიდა და მეც დავიწყე მასწავლებლად მუშაობა თბილისის მე-14 საშუალო სკოლაში, შემდეგ 25-ე საშუალო სკოლაში ვასწავლიდი, ბოლოს კი პირველ სკოლაში ვმასწავლებლობდი. ერთი ქიმიის მასწავლებელი გვყავდა, ვარდიაშვილი, სიმკაცრით გამორჩეული. ერთ დღეს დერეფანში ვმორიგეობდი, მას მოსწავლე ვეგონე, მომიახლოვდა და – აქ რას აკეთებთ ყმანვილო, გაბრძანდითო, მითხრა. როდესაც გაიგო, რომ მასწავლებელი ვიყავი, გაუკვირდა, სამასწავლებლოში შემიყვანა და თქვა: როგორ ამყარებს კლასში წესრიგს ეს პატარა ბიჭუნაო. მე ვგრძობობდი, რომ კარგი მსახიობობა იყო

აუცილებელი კარგი მასწავლებლისთვის, თუნდაც წესრიგის დასამყარებლად.

მასწავლებლობასთან ერთად, ვასო ყუშიტაშვილის წყალობით, დავიწყე მუშაობა თეატრში, საბედნიეროდ, სულ მალე მომიწია მთავარი როლის შესრულება. ვასრულებდი გერმანელის როლს და გერმანულად ვმეტყველებდი სცენაზე. იმხანად ომი დამთავრდა და პოლონელები, რომლებიც ჩვენთან დარჩნენ, სამუშაოზე გაანაწილეს. სამი მათგანი ჩვენს თეატრში მოვიდა. მნახეს რა გერმანელის როლში, ჩემი გვარის წყალობით, მაყურებელს მეც პოლონელი ვეგონე, ასე გახმაურდა ჩემი მსახიობობა.



მარჯანიშვილები: ტარიელ საყვარელიძე, გივი გოგუა, ვანო ესაძე, გივი ციციშვილი, გიზო სიხარულიძე, თამარ თეთრაძე, იაკობ ტრიპოლსკი და სხვები

კოტე მარჯანიშვილსა და უშანგი ჩხეიძეს არ მოვსწრებივარ. სერგო ზაქარიაძე, შალვა ღამბაშიძე, ვასო გოძიაშვილი იყვნენ ჩემი მასწავლებლები. მე ვხედავდი მათ შთაგონებულ სახეებს სცენაზე და კულისებიდან საათობით ვუცქერდი, ვსწავლობდი მათგან, ვსწავლობდი და ვადარებდი სკოლას. რა ტონითაც დაინყებს პირველი მსახიობი სპექტაკლს, იმ ტონით მიდის წარმოდგენა ბოლომდე – რა ტონითაც დაინყებს მასწავლებელი გაკვეთილს, ისეთი ტონით მიდის ბოლომდე, იმ ტონს იღებენ მოსწავლეები... და მე ვცდილობდი, მესწავლა მათგან, მესწავლა რეჟისორების – ვასილ ყუშიტაშვილისა და ვახტანგ ტაბლიაშვილისგან სცენის ტონი,

იაკობ ტრიპოლსკი

თეატრალური ხელოვნება. არ მოვყვები ჩვენი თეატრის ისტორიას, მის აწმყოსა და წამყოს, ამაზე ბევრი რამ ითქვა. მინდა, მივუღო ცო ჩემს თეატრს ნახევარსაუკუნოვანი იუბილე და ვუსურვო, ზე ასწიოს ქართული სული და განფინოს მზეზე, დაანახვოს ყველას, ვინ ვართ და რანი ვართ ქართველები.

მარჯანიშვილის თეატრი მუდამ იცოცხლებს, ვიდრე იცოცხლებს კოტე მარჯანიშვილის სახელი, ვიდრე იარსებებს მაყურებლის სიყვარული თეატრისადმი.

ახალ-ახალ გამარჯვებებს ვუსურვებ მარჯანიშვილის თეატრს და ხმამაღლა ვიტყვი: გაუმარჯოს ამ თეატრს!

გაზეთი „სახალხო განათლება“,
1979 წელი

ის უიალქნო ნავს ემსგავსება

მიტხარი, ვინ არის შენი მეგობარი და გეტყვი – ვინა ხან შენ... რა სწორი ნათქვამია!

მახსენდება ფასანაურის საშუალო სკოლის დანწყებითი კლასი. არ ვიცი, მყავდა მაშინ მეგობარი? ან ვიცოდი კი, რა იყო მეგობრობა? ეს კი ვიცი და მახსოვს, რომ ობოლი ვიყავი და მასწავლებელიც და მონაფეებიც რაღაც სათუთად, გადამეტებული მზრუნველობით მეპყრობოდნენ. რა თქმა უნდა, მათ შორის იყვნენ ისეთები, რომელნიც განსაკუთრებულ ყურადღებას იჩენდნენ ჩემდამი...

დიახ, ყურადღებას. მაშინ არ შემეძლო განსჯა იმისა, თუ რა იყო ეს ყურადღება და მზრუნველობა, მეგობრობა თუ სიბრალული, მაგრამ, რომ წამოვიზარდე, გამიჩნდა აზრი, რომ მეგობრობა ყურადღებაა, ყურადღებას ყურადღებითვე უნდა უპასუხო და კარგი მეგობრები იქნებით.

გარბოდნენ წლები, თანდათან უფრო გავერკვიე ცხოვრებაში, გულში რაღაც ტკბილმა გრძნობამაც გამკრა და მივხვდი, რომ მიყვარს, ვიღაც მიყვარს...

ერთ-ერთი გოგონას მიმართ



სამეგობრო ტრადიციულად სუფრასთან იკრიბებოდა: ვახტანგ ნინუა, იაკობ ტრიპოლსკი, გოგი გელოვანი, ედიშერ მაღალაშვილი, ტარიელ საყვარელიძე



ნინო ჩხეიძე, იაშა ტრიპოლსკი, მარინა თბილელი

განსაკუთრებულ ყურადღებას ვიჩენ; მინდა, მისი გულისთვის რაღაც გმირობა ჩავიდინო; მინდა, ისეთი რამ გავაკეთო, რომ მას ვასიამოვნო; მინდა, კარგად ვისწავლო, რომ მის თვალში ჩემი ღირსება და თავმოყვარეობა არ დაეცეს. ვაჟებშიაც უფრო მკვეთრად გამოიკვეთენ მეგობრები. სულ მათთან მინდა ვიყო, მათთან ერთად ვიმეცადინო, მათ მინდა გავანდო ჩემი უცნაური გრძნობაც, რომელიც მარტო ვერ ამიხსნია.

რა თქმა უნდა, სიყვარულიც დიდი ყურადღებაა... ჩვენმა თაობამ დიდი ტრაგედია გადაიტანა – მეორე მსოფლიო ომის ქარ-ცეცხლი... ჩემი ჭაბუკობის მეგობრების უმრავლესობა ამ მრისხანე ომმა შეინირა. ასე რომ, საშუალო სკო-

ლის მეგობრებიდან თითქმის აღარავინ შემომრჩა...

შემდეგ – უნივერსიტეტის ფილოლოგიური ფაკულტეტი (ინგლისური ენის განხრით). აქ მინდა ერთი ასეთი ამბავი მოგითხროთ:

საშუალო სკოლა მედალზე დავამთავრე და უნივერსიტეტში უგავამოცდოდ მიმიღეს. სურვილი მქონდა, ფრანგული ენის სპეციალისტი გამოვსულიყავი. განცხადებაც ამ ფაკულტეტზე შევიტანე, მაგრამ პირველ სექტემბერს რომ მივედი თ უნივერსიტეტში, გამოგვიცხადეს, რომ ფრანგული და გერმანული ჯგუფები იმ წელს არ იქნებოდა და ყველანი ინგლისურ ჯგუფში ჩავვრიცხეს.

ინგლისური არ ვიცოდი და გადაწყვიტე, გადავსულიყავი სხვა



დაუვიწყარი „ქეთო და კოცე“ ... ყველანი დარჩეული, ლამაზები, ჯიშინები, ერთი მეორეზე უკეთესები!.. ისინი თავიანთი ცხოვრების წესით, ოჯახიშვილობითა და ნიჭიერებით ალამაზებდნენ და ამშვენებდნენ თბილისს, საქართველოს და ქართულ ხელოვნებას...





სად არიან შენი ყოჩი, ქამრიანი ბიჭები!.. მარცხნიდან: თეიმურაზ ანჯაფარიძე, ზურაბ ლეჟავა, გოგი გელოვანი, იაშა ტრიპოლსკი

რომელიმე ფაკულტეტზე. პირველ დღეს მაინც დავესწარი ლექციას ინგლისურ ენაში, რომელსაც ატარებდა პროფესორი ერეკლე ტატიშვილი.

ერეკლე ტატიშვილმა ამოიკითხა სია, ყველას ეკითხებოდა, იცოდა თუ არა ინგლისური, სადაური იყო, ან სად დაამთავრა საშუალო სკოლა? როდესაც ჩემი ჯერი დადგა, რატომღაც დაინტერესდა ჩემი გვარით, გამოიკითხა ყველა წვრილმანი. გაიგო ისიც, რომ ინგლისური არ ვიცოდი და მითხრა: დღეიდან შენ იაკობი კი არა, ჯეკობი იქნებიო. თუ დამიჯერებ და კარგად იმეცადინებ, ნურაფრისა შეგეშინდება, კაცი გამოხვალო.

და მართლაც, მთელი იმ წლების მანძილზე გარემოცული ვიყავი ამ შესანიშნავი ადამიანის მზრუნველობითა და ყურადღებით. მეც ვცდილობდი, ეს სიკეთე კარგი სწავლით გადამეხადა ჩემი უფროსი მეგობრისთვის, ჩემი საყვარელი პროფესორისთვის.

საშუალო სკოლის შემდეგ უმაღლესი სასწავლებელი – ეს სულ სხვა სამყაროა, სხვა ცხოვრება, სხვა მეგობრები და უკვე გამოკვეთილი მიზნისკენ სწრაფვაა. მესამე კურსზე რომ გადავედი, ერეკლე ტატიშვილის რეკომენდაციით დანიშნეს თბილისის პირველ საშუალო სკოლაში ინგლისური ენის მასწავლებლად.

ერთდროულად ვიყავი სტუდენტი, მონაფე და მასწავლებელი, ვცდილობდი, სკოლაში ჩემი მონაფეების მიმართ ისეთივე ყურადღება გამომეჩინა, როგორ ყურადღებას და მზრუნველობასაც იჩენდნენ ჩემი პროფესორ-მასწავლებლები ჩემდამი... ჩემი მონაფეების მართო მასწავლებელი არ ვყოფილვარ, ვცდილობდი, მათი მეგობარი ვყოფილიყავი.

ჩემი ცხოვრების პრაქტიკიდან ასეთი რწმენა გამიჩნდა: კარგი მასწავლებელი მოსწავლის მეგობარი უნდა იყოს. და კიდევ: კარგი მასწავლებელი კარგი მსახიობი უნდა იყოს და კარგი მსახიობი, კარგი მასწავლებელი. და აი, ეს ტკბილი, შესანიშნავი ცხოვრება და ოცნებებით სავსე მომავალი უცებ მეორე მსოფლიო ომის დაწყებამ დაანგრია. ყველა სამშობლოს დასაცავად! – ასეთი იყო მოწოდება...

ბევრი ველარ დაუბრუნდა ველარც თავის სამშობლოს და ველარც უნივერსიტეტის კედლებს.

გოგი გელოვანი:

საყვარელი კაცი იყო როგორც სცენაზე, ისე პირად ცხოვრებაში. ამიტომ ჰყავდა ლამაზი ოჯახი, ლამაზი მეგობრები... სტუდენტობის მეგობრები ჰყავს, ისეთი ლამაზი მეგობრობა ჰქონდათ, სულ ერთმანეთის გადაძახებაში იყვნენ. და ასე ლამაზად ცხოვრობდა იაშა ამქვეყნაზე.

ჩემი ცხოვრების გზაც სულ სხვა მხრივ წარიმართა და საბოლოოდ ხელოვნებას დაუკავშირდა.

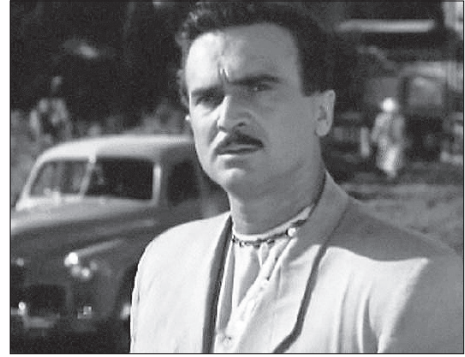
ახალი ცხოვრება, ახალი მიზნები და ახალი მეგობრები.

როგორც კი თეატრში მოვხვდი, მაშინვე ვიგრძენი ის ყურადღება, რომელიც ასე საჭიროა ყველა საქმეში, განსაკუთრებით კი – ხელოვნებაში. არასოდეს დამავინწყდება შალვა ლამბაშიძის მამაშვილური სიყვარული, ვერიკო ანჯაფარიძის ზრუნვა და მის მიერ შემოთავაზებული პირველი როლი, სერგო ზაქარიაძის დარიგებები და მასთან ერთად როლზე მუშაობაში გათენებული ღამეები: ჩემი საყვარელი რეჟისორების – ვახტანგ ტაბლიაშვილის „სოლომონ ისაკიჩ მეჯღანუაშვილი“ და არჩილ ჩხარტიშვილის „მოკვეთილი“, კაკო კვანტალიანის ოპტიმიზმი და ცხოვრების სიყვარული, ალე ომიადისა და გიორგი შავგულიძის მეგობრობა ახალგაზრდებთან... და ბოლოს – ვასო გოძიაშვილი, რომლის საუბარი და მსახიობური ტალანტი სკოლა იყო ყოველი ჩვენგანისთვის.

ადამიანი – ადამიანად ყალიბდება თავის ოჯახსა და მეგობრების წრეში... შეიძლება ბოლომდე არ შეგრჩეს ყველა მეგობარი, მაგრამ მათი წვლილი საზოგადოების წევრად შენს გახდომაში – რა თქმა უნდა, უდიდესია. უმეგობრო კაცს არავინ უყვარს, არავის ბედი არ აწუხებს, ეგოისტია. იგი ჰგავს უი-ალქნო ნავს, რომელიც დასაღუპადაა განწირული.

ჩაინერა მანანა კარტოზიამ

აღარ განმეორდება



იყო და... ალბათ, აღარც განმეორდება. იყო ერთი განუმეორებელი მსახიობი მარჯანიშვილის თეატრში – გიორგი... თუმცა გიორგის არ ეძახდნენ, დიდი სიყვარულის გამოსახატად და მოსაფერებლად ყველა ჟორას ეძახდა. რატომღაც არ უხდებოდა ჟორასთვის ბატონი გეტქვა. 40-50-იან წლებში იმდენი დიდი მსახიობი მოღვაწეობდა, რომ ჩამოთვლაც ძნელია... საკმარისია დავასახელოთ შალვა ღამბაშიძე, მიშა სარაული, სერგო ზაქარიაძე, ვასო გოძიაშვილი, პიერ კობახიძე, ელისაბედ ჩერქეზიშვილი, აკაკი კვანტალიანი, შაშო გომელაური, ალე ომიძე, სესილია თაყაიშვილი, ვერიკო ანჯაფარიძე, გრიგოლ კოსტავა... მეტს აღარ გავაგრძელებ, თორემ შეიძლება გული გაუსკდეს კაცს...

რა უიღბლო თაობა იყო... ვერ მოესწრნენ ტელევიზიას, იქნებ შემოენახა ისტორიას მათი შემოქმედება და ნამდვილი ხელოვნება. და აი, ამ მსახიობთა თაიგულში შავგულიძე მინდვრის ყვავილივით გამოიყურებოდა.

დიდუბის პანთეონში რომ შევალ, ყვირილი მინდება – ადექით, აქ რა გინდათ? თქვენს უკან მავალ თაობას რას უპირებთ-მეთქი, ჩუმიად ჩემთვის ჩავილაპარაკებ... თუმცა, ვცდილობთ, არ შევარცხვინოთ თქვენი საქმე და ის დიდი შემოქმედება, რომლისთვისაც თქვენ იღვწოდით და შემოქმედებაში იწვოდით... ალბათ, ეს იყო იმის მიზეზიც, რომ თითქმის ვერც ერთმა ვერ მიაღწია სამოც წლამდე...

ჟორა კი თავის ორმოცდაათი წლის თავსაც ვერ მოესწრო. ალბათ, ასეთი ნიჭიერი ხალხი კომეტასავით განათდება და სადღაც უსასრულობაში ჩაინთქმევა...

კრძალვით ვინვდი ხელს თაიგულისაკენ, მინდა, ხელი შევახო იმ ყვავილს, რომელზედაც რამდენიმე სიტყვა მინდა ვთქვა, თან ვშიშობ, ვაითუ ვერ შევძლო მისი შეფასება და ისე შემკობა. როგორც მას ეკუთვნის. პირველ ყოვლისა, ქუჩაში რომ მოდიოდა, არ შეიძლებოდა ყურადღება არ მიგექცია მისი აღნაგობისთვის. მოდიოდა და ათასი სიცოცხლე მოჰქონდა...

საოცარია, ეს ათლეტური აღნაგობის კაცი სახასიათო როლში როგორ დაინგრეოდა, როგორ დაიგრიხებოდა ისე, რომ აღარაფერი ჰქონდა ჟორასი.

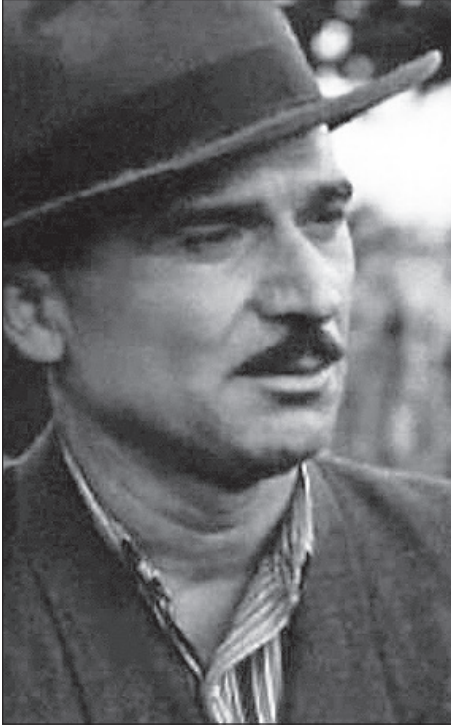
ეს იყო გამოჩერჩეტებული, დანგრეული სიარული, ყვითელ ხალათზე, რომლის კალთებიც მუხლებამდე სცემდა, გულის მხარეს გამონეულ მკერდზე ჩამოკიდებული „ოსოავიახიმის“ სპორტსმენის, „ვოროშილოვის მსროლელის“ და ყველა რანგის მედლებით.

ვერაფრით დაიჯერებდით, რომ ეს ის კაცი იყო, რომელიც ელბაქიდის დაღმართზე მოდიოდა და თან მოჰქონდა სიცოცხლე და ათასი ქალიშვილის მზერა.

ჟორასთვის არ არსებობდა დიდი და პატარა როლი... სულ პატარა როლიც მის ხელში მთავარ როლად იქცეოდა – პიესაში „სოლომონ ისაკირ მეჯღანუაშვილი“ უსაქმური თავადის როლს ასახიერებდა. სცენაზე რომ შემოვარდებოდა, სულ სამად-სამი სიტყვა ჰქონდა: „ცაცა, ცუცა, ნუცა“ – უმალ ტაშის გრიალი და მაყურებელი დატყვევებული იყო...

თავისი შეყვარებულისთვის რაღაც უჩვეულო და გმირული რომ ეჩვენებინა, ვან გოგმა უეცრად ყური მოიჭრა და ერთგულების დასამტკიცებლად შეყვარებულს მიაწოდა. ამის შემდეგ არც ის გაუკვირდება კაცს, რომ ჩვენი სახელოვანი და დიდი მსახიობი ჟორა შავგულიძე ლამაზი ქალის გულისთვის ლენინგრადში ყინულით სავსე მდინარე ნევაში გადაეშვა და გაცურა...





მართლა საოცარი მსახიობი იყო გიორგი შავგულიძე და რა თქმა უნდა, მისი ცხოვრებისეული მოქმედებაც უცნაური იყო.

ბევრ დიდ მსახიობთან მომიწია მუშაობამ, ყველას რაღაც ჰქონდა თავისი, საკუთარი, რომელიც განასხვავებდა დანარჩენებისგან, მაგრამ ამათში ჟორა შავგულიძე გამორჩეული იყო. არც შავგულიძემდე და არც მის შემდეგ არ მინახავს და არ გამიგია, რომ რომელიმე მსახიობს ორი საათი დასჭირებოდა უძიროების („აზიაცკებს“ რომ ეძახიან) ჩასაცმელად. დიახ, „სოლომონ ისაკიჩ მეჯღანუ-აშვილზე“ შავგულიძე ორი საათით ადრე მოდიოდა უძიროების ჩასაცმელად. ეს იყო მისი შემოქმედებითი ნვალებაც და კმაყოფილებაც.

შავგულიძეს ძალიან უყვარდა ახალგაზრდები. თეატრში უფრო ხშირად მათთან მეგობრობდა, ზოგს შვილობილს ეძახდა, ზოგს – ძმობილს და რა ვიცი... ასევე მეგობრობდა ჩემთან. ერთხელ გავიგე მისგან, ღამე რომ მივალ ხოლმე სახლში და არ მეძინება, ვიტყვი ხოლმე – შავგულიძე დაიძინე, თორემ წიგნს წაიკითხავო.

პირველ ხანებში მართლა მეგონა, რომ ჟორას წიგნის კითხვა და ზედმეტი ფილოსოფია არ უყვარდა, მაგრამ წლების განმავლობაში როლზე მის მუშაობას რომ ვაკვირდებოდი, არავისზე ნაკლებს არ კითხულობდა და მუშაობდა. დამემონმება ბატონი ვახტანგ ტაბლიაშვილი, თუ როგორ მუშაობდა შავგულიძე „დავით აღმაშენებელზე“. მაშინ ჭყონდიდელის როლს ამზადებდა... შევნიშნე, წიგნი უჭირავს ხელში, საათობით ზის ფოიეში და კითხულობს. ვკითხე: ასე გატაცებით რას კითხულობეთქი და მაჩვენა ლუკას სახარება, მათეს სახარება უკვე წავიკითხეო, მითხრა...

ჟორა შავგულიძე „ქართულს“ არ ცეკვავდა. ცეკვავდა მხოლოდ „კინტოუს“ და ეს ცეკვაც, მისი ილეთებიც, ლადო გუდიაშვილისგან ჰქონდა შესწავლილი და ამას ყოველთვის ამაყად იტყოდა ხოლმე, რასაც ბატონი ლადო გუდიაშვილი ღიმილით ადასტურებდა. დიახ, სხვა ცეკვებს არ ცეკვავდა. სამწუხაროდ, ჟორას ჩოხები აღარ არის თეატრში.

ალბათ, სხვა როლებში სხვა მსახიობებმა გამოიყენეს, თორემ

თქვენ ნახავდით, რანაირი გემოვნებით შეეკერილ ჩოხებს იცვამდა. ახლაც მახსოვს, რომ ჩოხებს მხოლოდ ერთ მკერავს – უგულავას აკერინებდა, იმისთანა ქართულ ჩოხას ვერავინ კერავსო, იტყოდა.

გრიმი ხომ საოცარი იცოდა. ახალი წარმოდგენის წინ, სანამ გენერალური რეპეტიცია არ დაიწყებოდა, გრიმს არ გაიკეთებდა. გენერალურის წინ ჩაიკეთებოდა თავის პატარა ოთახში, საიდუმლოდ იკეთებდა გრიმს და მთელი თეატრი ელოდებოდა, იცოდნენ, რომ რაღაც უჩვეულოს მოიგონებდა...

ხანდახან სცენაზე ხუმრობაც უყვარდა, მით უმეტეს, თუ ვინმე ეტყოდა, სცენაზე ვერ გამაყინებო.

უნდა გითხრათ, რომ სცენაზე ხუმრობა და სიცილი არ უყვარდა ბატონ სერგო ზაქარიაძეს და ერთხელ ფოიეში თქვა კიდევ, სცენაზე ვერავინ გამაყინებსო. ჟორამ გამოიხედა ჩვენსკენ, თვალი ჩაგვიკრა და გვითხრა: მაშ, ახლა მე მაცალოსო...

„კოლმეურნის ქორწინება“ მიდიოდა. ზაქარიაძე ჯიბილოს როლს თამაშობდა, ჟორა – ხარიტონს.

ჯიბილო ეუბნება: მაშ, მამაჩემმა გითხრა ეგ?

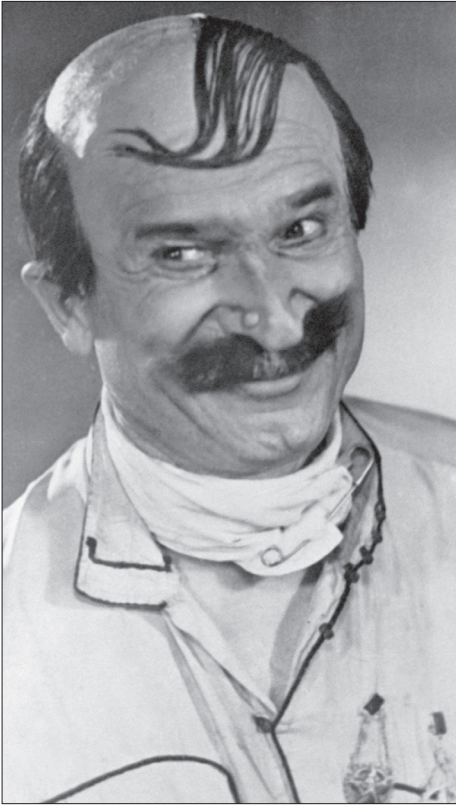
ხარიტონი: კი, აპა... ჯიბილო, კაცი არ ხარ, მითხარი...

ჯიბილო: მაქანე გაჩერდი, ფეხი არ გამოადგა აქეთ...

ხარიტონი: აქანე ვიდგე? ამ წარმოდგენამდე რამდენიმე



საგასტროლო მატარებელში ჟორა შავგულიძესთან ერთად



„კოლმეურნის ქორწინება“:
ხარიტონი – ჟორა შავგულიძე

დღით ადრე „მასკარადის“ პრემიერა იყო, სადაც ზაქარიაძე არბენინს თამაშობდა და ბოლო მოქმედებაში არბენინი უცნობს ეუბნება: ვინ ხარ, ადამიანი თუ დემონი?

და უცებ „კოლმეურნის ქორწინებაში“ ხარიტონი ეუბნება – აქანე ვიდგე? სიმართლე მითხარი, ჯიბილო, მითხარი, ვინ ხარ? ადამიანი თუ დემონი?..

უნდა გენახათ, რა მოუვიდა სერგო ზაქარიაძეს, სიცილი ველარ შეიმაგრა და სცენიდან გავარდა.

„კოლმეურნის ქორწინებაში“ გამწვანებული ჰყავდა მსახიობი სანდრო რამიშვილი, რომელიც ლომკაცას თამაშობდა. ერთ-ერთ სცენაში რამიშვილი შემოდოდა და ხარიტონ-შავგულიძეს ეუბნება: ხომ ვარ მახარობელი, გოჭებს რომ შემპირდი, უნდა მომცე ახლა...

ხარიტონი: როდის შეგპირდი, ბიჭო, გოჭებს?

ლომკაცა: ჯიბილოს და გვირის-ტინეს ამბავი რომ გითხარი...

ხარიტონი: მახსოვს, მახსოვს, მაგრამ გოჭები დამზადებას ჩავაბარე და ველარ მოგცემ, აგერ ყვავილებს მოგცემ და ბავშვებს წაუღეო...

ამას რომ ეტყოდა, ხელს ლოყაზე მოუთათუნებდა და მინებებულ უღვაშებს მოაძრობდა ხოლმე.

რამიშვილი ხმას ველარ იღებდა, მიიფარებდა ხელს ტუჩებზე და სიცილ-სიცილით სცენიდან გადიოდა. ერთხელაც მიდის ეს სცენა, ისევ ისე ააძრო უღვაში ჟორამ და რას ხედავს – უღვაშის ქვეშ ზუსტად ისეთი უღვაშები დაუხატავს. ეს რომ დაინახა ჟორამ, ველარაფერი

თქვა, თვითონ გაფუჭდა და სცენიდან გავარდა...

საოცარი მსახიობი ნავიდა, ჯერ კიდევ ახალგაზრდა კაცი... ახალგაზრდები რომ მოდიან თეატრში, ყველას ვათვალიერებ, იქნებ ვინმე მოვიდეს-მეთქი მისი გზის გამგრძელებელი, მაგრამ სამწუხაროდ, ჯერ არავინ სჩანს.

არ შეცდები, თუ ვიტყვი, რომ შავგულიძე დრამატული თეატრების ფირსმანი იყო.

ერთხელ რუსთავიდან მოვდიოდით და ავტობუსში მითხრა: ე, ბიჭო, იაგორ (იაგორას მეძახდა ხოლმე), ამოდენა ხალხს იცნობ, ერთი ტელევიზორი მაშოვნინე და მალარიჩი ჩემზე იყოსო. ვინ დაუჭერდა შავგულიძეს ტელევიზორს, მაგრამ ასეთი მორიდებული იყო. მეორე დღეს ვაშოვნინე ტელევიზორი. როგორი გახარებული

იყო... მესამე დღეს კინოსტუდიასთან შემხვდა და მითხრა: „ნამოდი, ტელევიზორი „დავასველოთ“. უარი ვუთხარი, ახლა არ მცალია, შემდეგისთვის იყოს-მეთქი. ბევრი მეხვეწა, მაგრამ ნამდვილად დაკავებული ვიყავი და არ ნავედი. „არ გინდა და ეგრე იყოსო,“ – ასე დავშორდით ერთმანეთს...

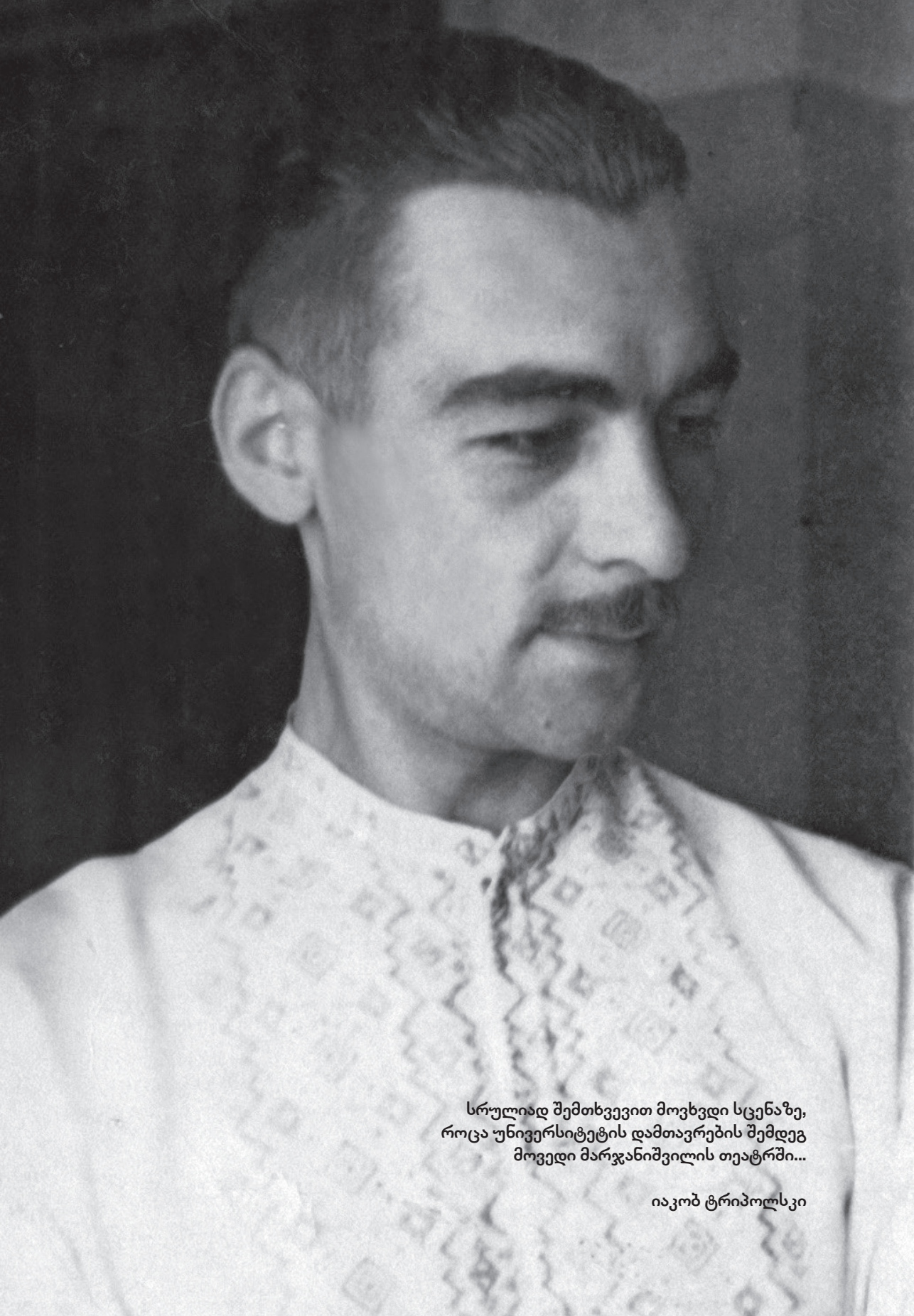
სალამოს წარმოდგენა მქონდა, „შავთვალა გოგონას“ ვთამაშობდით. ბოლო მოქმედება მიდიოდა, ვილაც კულისებიდან მანიშნებს რალაცას, მივედი კულისებთან და მეუბნებიან, ჟორა შავგულიძე აღარ არისო...

რა თქმა უნდა, მაყურებელმაც გაიგო, რომ მათი საყვარელი მსახიობი აღარ იყო...

ასე ჩაქრა სიცოცხლით სავსე მსახიობის და ადამიანის ცხოვრება...



სცენა სპექტაკლიდან „კოლმეურნის ქორწინება“: მარჯვნივ – ჟორა შავგულიძე



სრულიად შემთხვევით მოვხვდი სცენაზე,
როცა უნივერსიტეტის დამთავრების შემდეგ
მოვედი მარჯანიშვილის თეატრში...

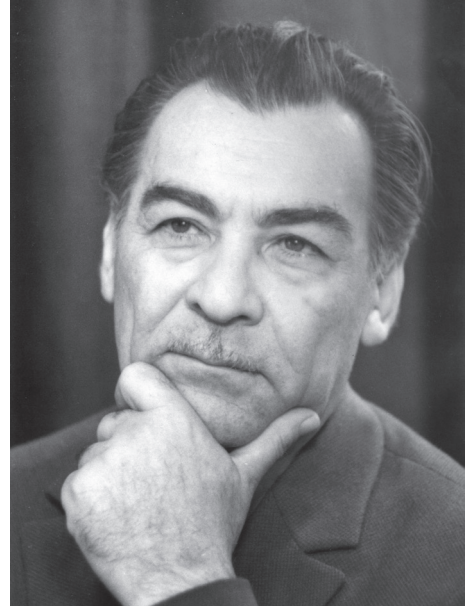
იაკობ ტრიპოლსკი

სევეთი და
წინადადებით
ვუკონებ

ჩვენს მიწა-წყალს წარმცაცობის მაღლი
ათენია, რაა გასაკვირველი, რომ ამ არსში
მყოფ ადამიანს ხელოვნების მოთხოვნილება აქვს.
ალბათ, ამით აიხსნება, რომ ქართველი
კაცის ბუნებას თეატრალური იერი დაჰკრავს.

საჩბომ ზაქაჩიძე
„ჩანაწერები ჩემი თეატრებისა“

სევდით და კრძალვით ვიგონებ



ბევრი ვიფიქირე... ყოყმანის შემდეგ მაინც წამძლია სულმა და გადავწყვიტე – იქნებ დანაშაულს ჩავდივარ, რომ ერთი საათით მაინც არ გავესაუბრო ჩვენს გამზრდელებს, თეატრის მშენებლებს.

14 იანვარი მსახიობების საყვარელი დღეა. ალბათ, თითოეულ ჩვენგანს თავისებური სინრფელით უყვარს ეს დღე. პირადად მე, მიყვარს იმიტომაც, რომ თეატრის დღეს განსაკუთრებული სევდით და კრძალვით ვიგონებ ხოლმე მარჯანიშვილის თეატრიდან იმ ქვეყნად წასულ უფროს მსახიობებს, მათ შემოქმედებით გზას, თავისებურებებს და განუმეორებელ თვისებებს.

არ მინდა, ვინმემ იფიქროს, თითქოს პესიმისტი ვიყო და იმიტომ ვიყურებოდე უკან, არა – ამ ერთ, ჩვენთვის მნიშვნელოვან დღეს, ქართული თეატრის დღეს – 14

იანვარს ვუთმობ მათ სსოვნას, ვისთანაც გავატარე ჩემი ცხოვრების ყველაზე ლამაზი წლები და სურვილი მიჩნდება, რომ მათი ცხოვრებისეული ადამიანური ხასიათები და თვისებები, ჩემს ახალგაზრდა მეგობრებს მოვუყვე...

...

ქართული თეატრის სიამაყეს ვასო გოძიაშვილს ძალიან უყვარდა თავისი კუთხე – კახეთი. ერთხელ სიღნაღში ვითამაშეთ „მეფე ერეკლე“. წარმოდგენის შემდეგ სახელდახელო პურმარილი გაიშალა.

ყველა მსახიობი არ მიიპატიჟეს და ცოტა უკმაყოფილონი იყვნენ მსახიობები, მაგრამ გოძიაშვილის ხათრით ვინ რას იტყოდა? თვითონაც იგრძნო, ენყინა, მაგრამ აღარაფერი უთქვამს...

მეორე წარმოდგენა სოფელ ვაზისუბანში გვექონდა. ვასო გრიმის გასაკეთებლად წავიდა, დანარჩენი მსახიობები სოფლის კლუბის ბაღში ვიყავით ჩასულები... ახალგაზრდა კაცი მომიახლოვდა და გამომეცნაურა:

„ტრიპოლსკი არა ბრძანდებით?“

„დიახ, ტრიპოლსკი გახლავართ!“

„თუ ძმა ხარ, მესტუმრე სახლში, მინდა, დაგიმეგობრდე... ქვევრს აგინდი... დედას პური, კარგი ყველი და კეთილი გული... იქნებ, აქეთ როდესმე მოხვდე კიდევ და ჩემი სახლი იცოდე!“

ვიუარე: წარმოდგენა მაქვს და ვერ წამოვალ-მეთქი! ბევრი მეხვეწა, მაგრამ არ გაჭრა. წამოდგა, გაიქცა და მალე მობრუნდა, თან დოქით ღვინო, დედას პურები, ყველი და რა ვიცი, კიდევ რა არ მოიტანა.

გაიშალა სუფრა, ყველა ჩვენი მსახიობი მიიპატიჟა და გაუმასპინდლდა...

მე ერთი ჭიქა ღვინო შევსვი და გრიმის გასაკეთებლად წავედი. საგრიმიოროში ვასო სარკესთან იჯდა და უკვე გრიმს იკეთებდა.

„ბატონო ვასო! – მივმართე აღტაცებით, – აუუ, რა ქნა კახელმა, რა ქნა!“

„რა ქნა?“ – ისე მკითხა, რომ ეჭვითაც კი შეფიქრიანდა, ცუდ რამეს ვეტყოდი.

ვუამბე ბაღში მომხდარი და მოსაკითხის ამბავი, ერთი-ორად კიდევაც გავაზვიადე:

„ახლა იმ კახელს, დაბლა, ბაღში არსენასავით გაუშლია სუფრა და

მსახიობებსა და გამვლელ-გამომვლელს პატიჟებს!“

ისეთი თვალებით მიყურებდა, ლამის გადავეყლაპე, მერე უცებ იყვირა: „მერე?.. რომელიმე ჩვენი მაიმუნი იმერელი არ ეგდო იქა?“

...

ძია შაშოს, სიყვარულით ასე მივმართავდით ალექსანდრე გომელაურს, ბინას აძლევდნენ. უთხრეს:

„წადით, ნახეთ ვაკის პარკთან ესა და ეს ბინა და თუ მოგეწონებათ, მოგცემთო!“

ძია შაშომ ქვა ააგდო და თავი შეუშვირა:

„მე იქ არ წავალ, სადმე, თეატრთან ახლოს მომეცითო!“

უთხრეს: „წადი, ნახე და თუ არ მოგეწონება, მერე ვილაპარაკოთო!“

ცოლმა, შესანიშნავმა ქალბატონმა მერი დავითაშვილმა როგორც იქნა, დაიყოლია და წავიდა ძია შაშო ვაკის პარკთან ბინის სანახავად...

... რაკი ბინა ნახა, ეტყობა, მართლაც მოეწონა, მივიდა რაიკომში და უთხრა: „ჯანიც გავარდეს, ტრიპოლსკის ბინაზე ძალიან შორს არა ყოფილა და წავალო!“

ეს ამბავიც მას შემდეგ მოხდა: ჩვენი თეატრის ახალგაზრდა მსახიობები ხშირად ჩემს სახლში ვიკრიბებოდით და რასაკვირველია, რა დიდი დასტური უნდა, ძია შაშოც ჩვენს გვერდით იყო, მუდამ ჩვენთან, ახალგაზრდებთან უყვარდა ყოფნა.



ერთხელაც: რა საუბრის პასუხი იყო და მოულოდნელად, გოგი გელოვანმა ძია შაშოს მოჭრილად ჰკითხა: „ძია შაშო, აქედან შენს სახლამდე შორია?“

„იქნება ასე, ორმოცდაათი კილომეტრი!“ – უპასუხა ძია შაშომ.

„ვაა, დუშეთში ცხოვრობ, ძია შაშო?“ – აკვიატებული იუმორით ჰკითხა გელოვანმა...

„არა, კაცო, – ხელები გაასაგ-სავა ძია შაშომ, – ორმოცდაათი კილომეტრი კი არა, ხუთი მეტრი... არა, კაცო, რის ხუთი მეტრი... ვაა, რა მომივიდა, ხომ ვამბობდი, სულ ახალმა ფულმა ამრია... აი, თუ ბიჭები ხართ, იანგარიშეთ და თქვენ გადაიყვანეთ ახალ ფულზე!..“

...

ერთ თავისუფალ დღეს კოტე მარჯანიშვილის თეატრში შევიარე

ჟურნალ-გაზეთების გამონერის სა-კითხის გასარკვევად.

„იაკობ! იაკობ! – თეატრის კიბეებთან მომესმა ჩვენი მუზეუმის გამგის მაია კვანტალიანის ხმა: „ერთი შემოიარე მუზეუმში, ჟურნალ-გაზეთების ქვითრებია გამო-ნერილი!“ – მაიას ხმა იყო...

„იაკობ! იაკობ! შაშო ხომ არ არის მანდ?“

მაიას ხმა...

თუ აკაკი კვანტალიანის ხმაა...

„არა, არა!“ – მომესმა პასუხად... მაგრამ ეს ვიღას ხმაა...

გვერდზე მოვიხედე: „თუ კაკოს ხმა იყო, მაშ, ძია შაშოც იქ იქნე-ბა!..“ – ჩავილაპარაკე უნებლიედ.

„კი, აქ არის!“ – მომესმა ძია შაშოს ხმაც – აქ არის, მაგრამ ტრი-პოლსკიზე შორს არ არის!“

„შორს არ არის?“ – კი, ვიცანი გოგი გელოვანის ხმა.



„სულაც არა!“
 „მაინც რამდენი იქნება?“
 „ასე... ორმოცდაათ კილომეტრზე მეტი არ იქნება!“
 „როგორ, ძია შაშო, დუშეთში ცხოვრობ?“
 „არა, კაცო, ორმოცდაათი კილომეტრი კი არა, ორმოცდაათი მეტრი იქნება... არა, კაცო... ნაბიჯსაც წინ გადავდგამ...“ – გულიანად იცინის ძია შაშო და სათქმელს თავს ველარ უბამს...
 და მეც: ღიმილნარევი ცრემლი უკვე ცხვირსახოცს მისველებს...

...

მუზეუმში შევედი:
 არავინ დამხვდა.
 სავარძელში ჩავჯექი.
 ფიქრებმა გამიტაცა.
 თვალი მოვაველე იქაურობას.

აგერ, ძველი, გაცრეცილი პროგრამა ძირს ჩამოვარდნილა.
 მოიცა...
 რომელი სპექტაკლის პროგრამაა.
 ჰო, შატბერაშვილის „მკვდრის მზის“ პროგრამაა.
 აგერ, ბატონი ნიკო გოცირიძე – სოლომონ ისაკიჩ მეჯღანუაშვილი – ჩვენი ძია ნიკო...
 მაგიდასთან რეპეტიციების გავლის დროს ისე ახლოს იჯდა ჩემთან, რომ მისი სუნთქვა მესმოდა.
 აი, გოცირიძე-მეჯღანუაშვილი რეპლიკას კითხულობს:
 „ალექსანდრე რაზბოინიკო, შენი ჭირიძე...
 უჩვენოდ რომ დანიშნულხარ, შენ გენაცვალე...“
 ...და მოულოდნელად:
 კულისებიდან გვესმის გიორგი შავგულიძის ხმა, რასაც ჩვენი



თავშეუკავებელი ხარხარი მოს-
დევს:

„ჭირიმე... ჭირიმე... შენი ჭი-
რიმე...“

ჩემი ჩირი შენ!“

...

...ომის წლებში თეატრის მსახი-
ობებს მიწის ნაკვეთები დაგვირიგეს
საბურთალოზე.

ჟორა შავგულიძემ მთხოვა:
მოდით, შევამხანაგდეთ და ჩემი
ნაკვეთი ორივემ დავამუშაოთ.
დავთანხმდით.

ერთ დღეს მე და ჟორა ჩვენს
ზიარ ნაკვეთში ავვარდით, დავბა-
რეთ, სხვასაც მივეხმარეთ და
მთელი დღის ჯაფით კმაყოფილები
უკან წამოვედით.

მას შემდეგ ნაკვეთში არა
თუ აღარ ავსულვართ, აღარც
გაგვხსენებია.

კარგა ხნის შემდეგ მივაკით-
ხეთ და რას ვხედავთ: ყველა ჩვენი
მეგობრის ნაკვეთი შესანიშნავად
არის დამუშავებული, სიმინდიც
კი შრიალებს, პომიდორი დახუნ-
ძლულია.

ჩვენი ნაკვეთის შუაში კი ერთი
ძირი სიმინდი ამოსულა...

იქვე, ქვაზე ქალაღი იყო დამა-
გრებული...

ქალაღზე ეწერა: „აქ განისვენ-
ებენ ზარმაცი ბატონი შავგულიძე
და უქნარა მოჯამაგირე ტრიპოლ-
სკი... დამწუხრებული ნათესავი
სანდრო რამიშვილი“.

მეზობელ ნაკვეთში შალვა
ჯაფარიძე მუშაობდა, დაგვინახა და
სიცხლით გვიხმო:

„ნახეთ, წუხელ მიმა სარაულს
რა უქნია... ნითელი საღებავი მოუ-
ტანია, შალვა ღამბაშიძის მწვანე
პამიდორები შეუღებია. ამ დილით
კი – შალვამ ეს ნითლად შეღებილი
პამიდორები დაკრიფა და შინ წაი-
ღო!“

...

და კვლავ გოცირიძე-შავგულიძე-
ესთან დაკავშირებით: მარჯანიშ-
ვილის თეატრში ჩემი სამსახიობო
მოღვაწეობის დაწყების პირველივე
დღეებიდან მასხენდება მსახიობი
ნიკო გოცირიძე. ჩვენი ძია ნიკო,
ყველაზე უფროსი კაცი თეატრ-
ში. იქნებ ასაკის გამოც, ყველანი

განსაკუთრებული პატივისცემით ვეკიდებოდით. შეხუმრებასაც ასე იოლად ვერ უბედავდნენ, მაგრამ გიორგი შავგულიძე მისი სუსტი მხარე იყო:

მაგონდება, „სოლომონ ისაკიჩი მეჯღანუაშვილს“ ვდგამდით.

ძია ნიკოს მაგიდასთან რეპეტიციის დროს რეპლიკა დაავინყდა: „ვა, კაცო, იმას რა ჰქვია?..“ – ნაილაპარაკა მორიდებით.

„კიტრი, ოჰანეზ ნიკიტჩი, კიტრი!“ – მაგიდის ბოლოდან გამოსძახა შავგულიძემ.

ამის თქმა იყო და ჩაბჭირდა ძია ნიკო, ხმას ველარ იღებდა, სცენიდან გავიდა და კულისებიდან უთხრა გიორგის:

„ვაჰ, შე ყურუმსალო, აღარ მომეშვები, გუშინ აქლემიო, დღეს კიდევ – კიტრიო... ხომ იცი, რომ სცენაზე მალე ვფუჭდები, თავი დამანებე, რა...“

...

თეატრის მამა და მასწავლებელი!

ასე ეძახდნენ შალვა ღამბაშიძეს.

მართლაც, ყველასთან მამობრივი დამოკიდებულება ჰქონდა, განსაკუთრებით ჩემი თაობის ახალგაზრდა მსახიობებთან. ის გახლდათ უწმინდესი და უსპეტაკესი ადამიანი, მაგალითი იმისა, თუ როგორ უნდა უყვარდეს მსახიობს თეატრი.

შალვა ღამბაშიძე ჩვენი თეატრის ღირეცხორი და ძალიან კარგი

სამხატვრო ხელმძღვანელიც გახლდათ. არ გაპატიებდათ, თქვენი ნებით რაიმე რომ შეგეცვალათ წარმოდგენაში, არათუ მიზანსცენა და კოსტიუმი, თვით წერილმანი დეტალიც კი, მითუმეტეს, მარჯანიშვილისეულ წარმოდგენაში.

„ურიელ აკოსტას“ ვთამაშობდით, რაბინების სცენა მიდის, ყველა რაბინს აცვია გრძელი კაბა, უკეთია უშველებელი წვერ-ულვაში ისე, რომ ძნელიცაა მსახიობის ცნობა.

რაბინებს ფეხთ ეცვათ უძიროები, რაც ცოტა ძნელი ჩასაცმელია, ერთი კია – გრძელ სამოსში მაინცდამაინც არ ჩანს.

სცენაზე დგანან:

სილვა – თვითონ ბატონი შალვა ღამბაშიძე, ურიელი – ბატონი პიერ კობახიძე და სხვა რაბინი-მსახიობები...

სპექტაკლის მსვლელობისას, თურმე შალვას სცენაზე შეუმჩნევია, რომ ერთ-ერთ რაბინ-მსახიობს უძიროების ნაცვლად თავისი ფეხსაცმელები აცვია, ხან რაბინს მიაჩერდება, ხან – მის ფეხსაცმელებს, რომ გამოიცნოს, რომელმა მსახიობმა დაარღვია წესი.

ვერა და ვერ ამოიცნო. მსახიობიც მიხვდა, რომ მას და მის ფეხსაცმელებს დაადგა თვალი ღამბაშიძემ.

ეს სცენა მთავრდება იმით, რომ ურიელი მირბის და რაბინებაც ფეხდაფეხ მისდევენ.

ფარდა დაიხურა თუ არა, შალვამ იყვირა:



კოტე მარჯანიშვილის თეატრის დასი: ყველას ჩამოთვლა შეუძლებელია...
ნინა პლანზე სერგო ზაქარიაძის გვერდით – იაშა ტრიპოლსკი

„ყველა რაბინი ფოეში შემოვიდეს!“

ერთ-ერთი რაბინის შემსრულებელი მსახიობი – ავთანდილ ვერულეიშვილი უმაღლესად მიხვდა, რაშიც იყო საქმე, სცენიდან გასული უცებ შევარდა თავის ოთახში, რის ვაივაცვალა სწრაფად გამოიცვალა ფეხსაცმელები და სანამ ღამბაშიძე ფოიეში შემოვიდოდა, ვერულეიშვილი უძიროებით უკვე იქ დახვდა. „აბა, ჩამწკრივდით, რაბინებო!“ – ბრძანა შალვა ღამბაშიძემ, იმით კმაყოფილმა, რომ გამოიჭირა თეატრის წესების დამრღვევი და ახლა მას შავ დღეს დააყრის: „აბა, აინიეთ კაბები!“

ყველამ მუხლამდე აინია კაბა.

ღამბაშიძემ ჩამოუარა რაბინ-მსახიობებს რისხვად შეკრული შუბლით და გაცდა, უკლებლივ ყველას ერთნაირი უძიროები ეცვა.

„სულ რამდენი რაბინი ხართ პიესაში?“ – დაეჭვდა იგი.

„ექვსი, ბატონო შალვა!“

დათვალა...

მის წინ მართლაც ექვსი რაბინ-მსახიობი დგას...

აუვლის, ჩამოუვლის...

ყველა მსახიობის კოსტიუმში ნესრიგშია...

შეჩერდა, ამოიოხრა და უცებ, ვედრებით თქვა: „ოღონდ სიმართლე მითხარით, რომელს გეცვათ საკუთარი ფეხსაცმელი და ჩემს ნანას გეფიცებით, არაფერს გეტყვით!..“

...

ვასილ პეტრეს ძე ყუშიტაშვილი, უგანათლებულესი პიროვნება, თეატრისთვის შეწირული კაცი...

მოიარა მთელი მსოფლიო და ბოლოს, თავის ქვეყანას და თავის თეატრს შესწირა ყველაფერი...

უყვარდა მსახიობი, უყვარდა, რეპეტიციებზე თუ ვინმე სთხოვდა შველას, რასაკვირველია – ვინც არ მონაწილეობდა პიესაში და მათზე ამონმებდა თავის ნამუშევარს. თუ შენიშნავდა, რომ ვინმე ლაპარაკობდა, დაუძახებდა: „შენ, მოდი აქ... ნადი ახლა, ნახე, გვინჩიძე მოსულია თუ არა და პასუხის მოსატანად აქ აღარ მოხვიდე!“ – ეტყოდა წყრომით.

ყუშიტაშვილი პირველად საზღვარგარეთიდან რომ ჩამოსულა, ჩვენი სამმართველოს უფროსს დაუბარებია გასაუბრებისთვის.

ვასილ პავლეს ძე ზუსტად მისულა დანიშნულ დროს 12 საათზე და მდივნისთვის უთქვამს:

„მე მოვედი...“

„დაბრძანდით, დაგიძახებთ...“

გაჩერდა ხუთი წუთი და ისევ ეუბნება: „იციით, მე 12 საათზე ვიყავი დაბარებული...“

„კი, ბატონო, თვითონ დაგიძახებთ...“

მოიცადა, თურმე, კიდევ ხუთი წუთი და უთხრა:

„იციით, მე დრო არა მაქვს, ნავედი და სხვა დროს მოვალ“.

„მოითმინეთ, ახლავე მოვახსენებთ...“

...მოახსენეს და:

შევიდა უფროსთან ვასილ პავლეს ძე.

უფროსმა გამომცდელი თვალთ შეხედა საზღვარგარეთიდან ჩამოსულ კაცს და ჰკითხა:

„აი, თქვენ ოც წელზე მეტია საზღვარგარეთ იყავით. ახლა ჩამოხვედით. რაიმე განსხვავებას თუ ხედავთ ჩვენს ცხოვრებასა და მათ ცხოვრებას შორის?“

ყუშიტაშვილმა თვალი გაუსწორა და დინჯად უპასუხა:

„პირველი განსხვავება ის არის, იქ რომ თორმეტ საათზე დაგიბარებენ, ზუსტად თორმეტ საათზე მიგიღებენ!..“

...

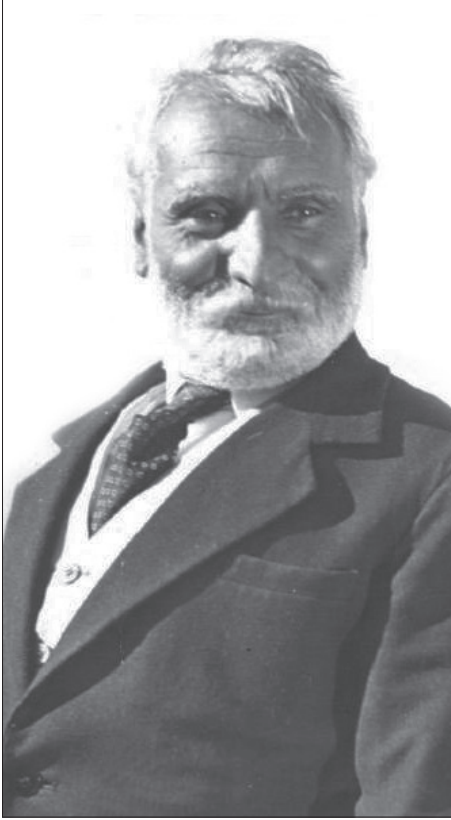
დეიდა ლიზა!

ასე მივმართავდით ჩერქეზიშვილის ქალს, ელისაბედს!

თუ მარჯანიშვილის თეატრიდან თავისუფალი იყო, იმ დღეებში სხვა თეატრების სცენისკენ ილტვოდა სათამაშოდ, უქმად ყოფნა არა სჩვეოდა! რატომღაც, განსაკუთრებით უყვარდა თელავი!

დამინახავდა თუ არა, სადაც კი შევხვდებოდით ერთმანეთს, დამიძახებდა ომახიანად: „ტრიპოლსკი! თავისუფალი ხარ? მოდი, ხვალ თელავში წავიდეთ, „ჯერ დაიხოცნენ, მერე იქორწინეს“ ვითამაშოთ!“

იფიქრებდი, რომ განაწყენებული იყო, როცა იკითხავდა ხოლმე: ყველა პიესაში რატომ არ ვითამაშობო?..



ვეიქრობ და ასეც არის, რომ მსახიობს, თავისი ცხოვრების მიწურულში, ანდა მისი სიკვდილის შემდეგ რჩება ძალიან მცირე რამ, რითაც შეიძლება ის მოიგონონ. ეს „მცირე რამ“ რეცენზიებია, სურათები, დღიურები ან მოგონებები, რომლებიც რჩება და მის სახელს აცოცხლებს.

საჩხომო ზაქაჩიძე

„ჩანაწერები ჩემი ფიქრებისა“

სადაც და რაშიც თამაშობდა, ყველგან და ყველაფერში ქართული კაბითა და ჩიხტი-კოპით გამოდიოდა! სხვა ტანსაცმელი მის ტანზე არ მინახავს არც სცენაზე და არც ცხოვრებაში!

დეიდა ლიზა! ასე მიემართავდით ჩერქეზიშვილის ქალს ელისაბედს!

...

სერგო ზაქარიძეს ძალიან უყვარდა ფშავ-ხევსურეთი და მთიულეთი. რამდენიმეჯერ იყო ჩასული დასასვენებლად ჩვენსკენ – მთიულეთისკენ. დავდიოდით ფეხით გუდამაყრისა და ხევსურეთის სოფლებში.

მეუბნებოდა: აქაური მცხოვრებლები ძალიან ალალი და პატიოსანი ხალხიაო.

და ასეთი ამბავიც მომიყვა:

„ერთ დილას ვილაცა კარზე მიკაკუნებს. გავაღე კარი, ახალგაზრდა ხევსური დგას, ხელში ერბოთი სავსე მოზრდილი ხის ჯამი უჭირავს და მეუბნება:

– ერბოს არ იყიდი, ძამავ?

– რატომაც არ ვიყიდი, რამდენი გინდა მაგ ჯამ ერბოში?

– ხუთ მანათ მინდა.

გამიკვირდა ასე იაფად რომ აფასებდა, ამოვიღე ჯიბიდან ხუთმანეთიანი და ვკითხე:

– ეს ხუთი მანეთი გინდა?

ეს იმიტომ ვკითხე, რომ ბევრი ხევსური მაშინ ფულს ვერ სცნობდა.

– ჰო, ეგ ხუთ მანათ მინდა.



მივეცი ფული და ვუთხარი:
– როცა ერბო გექნება, კიდევ
მომიტანე!

მესამე დღეს ისევ გაუვსია ის
ჯამი ერბოთი და მომიტანა:

– აიღებ, ძამავ, ერბოს?

– ავიღებ, მაშ... ხუთი მანეთი
გინდა, არა?!

– არა, ხუთ თუმან მინდა!

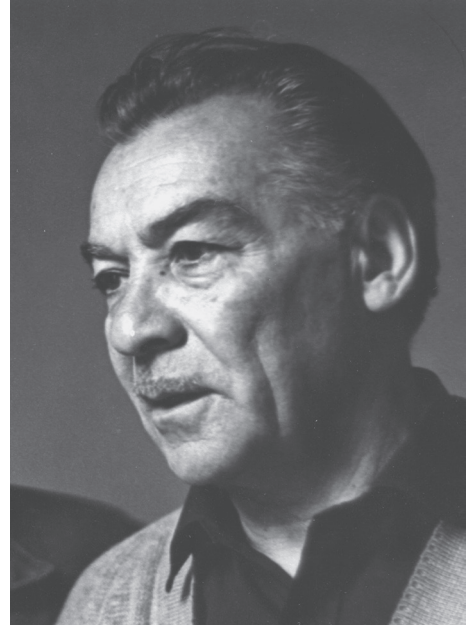
– რა ამბავია, გუშინნინ ხუთ
მანეთად მომყიდე ეს ჯამი ერბო,
დღეს ხუთ თუმანს მთხოვ?

ხევსურმა გაკვირვებით შემომ-
ხედა და მითხრა:

– გუშინნინ ხუთ მანათ მჭირდ-
ებოდა, დღეს ხუთ თუმან მჭირ-
დება!..“

აქ წერტილს არ ვსვამ, მრავა-
ლი წერტილია, რადგან ბევრ მსა-
ხიობზე მინდა მოგიყვებო კიდევ,
რომელთა შესახებ მოგონებებსაც
შემდეგისთვის ვინახავ.

მე არ მინახავს ასეთი მსახიობი და ადამიანი



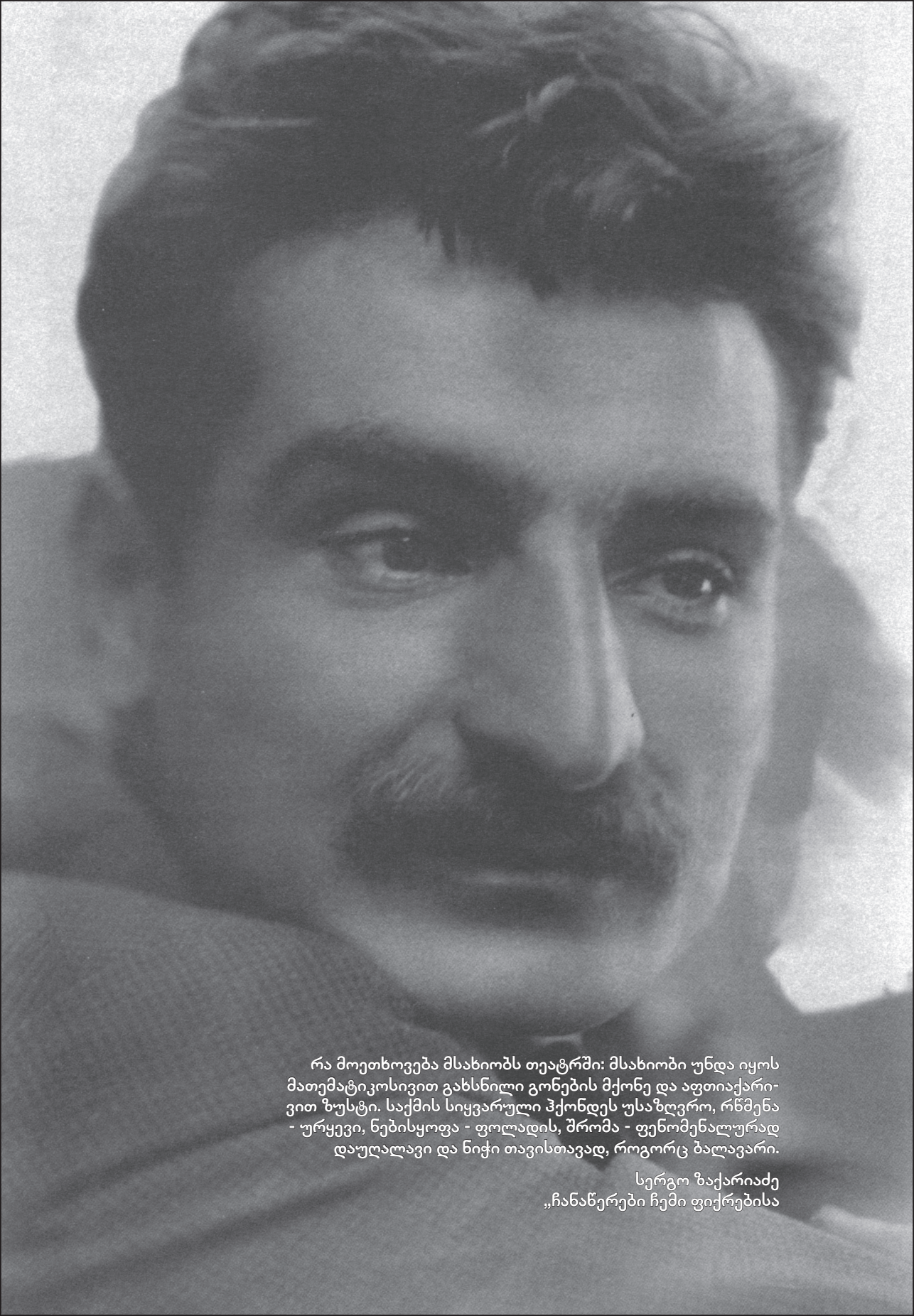
მე არ მინახავს ისეთი ადამიანი, როგორც სერგო ზაქარიაძეა. ბევრი თავისებურად შეხვდა სერგო ზაქარიაძის შემოქმედებას, მის ადამიანობას, ხაზს ვუსვამ - სხვადასხვა მიზეზების გამო. მინდა, გავიხსენო ბატონი სერგო, როგორც პიროვნება.

სრულიად შემთხვევით მოვხვდი სცენაზე. ბევრჯერ მომიყოლია ეს ამბავი: უნივერსიტეტის დამთავრების შემდეგ მოვედი მარჯანიშვილის თეატრში. ერთ დღეს მსახიობი მგელაძე გახდა ავად, მიდიოდა სპექტაკლი „მეფე ერეკლე“, ეძებდნენ შემცვლელს, არის ერთი სირბილი, ნერვიულობა.

იქ იყო ამ დროს პეტრე გრუზინსკი, რომელმაც თქვა, რომ აქ არის ერთი ნიჭიერი ბიჭი ტრიპოლსკი და ის ითამაშებსო. შალვა

ლამბაშიძემ თქვა მომიყვანეთო. ბატონ შალვას ოთახში შემიყვანეს, შემომხედა, ხელი ჩაიქნია, ნადინადიო და გამომაგდეს. დაიწყეს ისევ მსახიობის ძებნა, ვერ იპოვეს ისეთი, ვინც მოასწრებდა და დაისწავლიდა სიტყვებს. მერე ისევ მე შემეკითხნენ: ზეპირად თუ იტყვი ამ სიტყვებსო. ვუთხარი რომ ვიტყოდი. გამიყვანეს სცენაზე.

სპექტაკლში მონაწილეობდნენ ვერიკო ანჯაფარიძე, სერგო ზაქარიაძე, ვასო გოძიაშვილი. მათ დანახვაზე ცოტა შეეშინდი... მოვიდა ჩემთან ვერიკო, დამადო მხარზე ხელი, ამას მგელაძე ვგონივარ, სცენა მიდის... მერე შემომხედა და იკითხა, ეს ვინ არისო? - უთხრეს, ჩვენი ახალი თანამშრომელიაო. ვერიკომ მანუგეშა, ნუ გეშინია, მე გეტყვი, სცენაზე როდის გახვიდეთო.



რა მოეთხოვება მსახიობს თეატრში: მსახიობი უნდა იყოს მათემატიკოსივით გახსნილი გონების მქონე და აფთიაქარით ზუსტი. საქმის სიყვარული ჰქონდეს უსაზღვრო, რწმენა - ურყევი, ნებისყოფა - ფოლადის, შრომა - ფენომენალურად დაუღალავი და ნიჭი თავისთავად, როგორც ბალავარი.

სერგო ზაქარიძე
„ჩანაწერები ჩემი ფიქრებისა“



მედეა ჯაფარიძესთან და მარინა თბილელთან ერთად

ხმა არა უშავს მქონდა. მოქმედებაში ტექსტი უნდა მეთქვა: „ბრძანება თქვენი, დიდო მეფეო!“

ყველამ ჩემკენ მოიხედა. ჟორა შავგულიძემ იკითხა, ვინ არის ეს მხეცი, როგორ ღრიალებსო. წუნუნავა მიყურებს, ვინ ხარ შვილო, ვის დაკარგვისარო.

მერე შალვა ლამბაშიძემ გასცა ბრძანება ჩემთან მოიყვანეთო. შემეყვანეს. ბატონი სერგოც იქ არის. ის ჩემით დაინტერესდა.

- ვისი ხარ, ბიჭო, შენ? - მკითხა ლამბაშიძემ.

ვუთხარი, რომ ტრიპოლსკი ვარ.

- არ სწავლობ არსად? - ომის დრო იყო და უსაქმური და დეზერტირი ბევრი დადიოდა, ალბათ, იფიქრა, ვილაც დაკარგულიაო. ამ დროს ინგლისურის მასწავლებელი

ვიყავი პირველ სკოლაში. ვუთხარი, რომ უნივერსიტეტი დავამთავრე.

- რომელი ფაკულტეტი?

- ფილოლოგიის. ინგლისური ენისა და ლიტერატურის სპეციალობით.

- მერე, არ მუშაობ?

- კი, როგორ არა, თბილისის პირველ სკოლაში ინგლისური ენის მასწავლებლად, თან მერვე კლასის დამრიგებელი ვარ.

- არტისტობა გინდა?

- ძალიან!..

ისეთი თვალით მიყურებდა, თითქოს უნდოდა მადლობა გადაეხადა ჩემთვის იმის გამო, რომ უმაღლესდამთავრებული მასწავლებელი მოვედი თეატრში და შტატგარეშე თანამშრომელი ვარ. მერე უცებ დაიყვირა:



ვერიკო ანჯაფარიძესთან და კოტე მახარაძესთან ერთად

- სულ ტრიპოლსკიმ ითამაშოს დავით სარდლის როლი, მგელაძემ აღარ ითამაშოს! ნადი ახლა!..

არ ვიცი, რა ილაპარაკეს უჩემოდ. ბატონი სერგო გამოვიდა და მკითხა:

- რა გაქვს ჯამაგირი?

- 60 მანეთი.

- გადმოხვალ ჩვენთან თეატრში? 69 მანეთს დაგინიშნავთ.

გამიხარდა და დავთანხმდი. მერე გამომყვა ბატონი სერგო და გზაში ვისაუბრეთ. თურმე ერთ მხარეს ვცხოვრობდით, ის ბარნოვის ქუჩის დასაწყისში, მე კი გოგებაშვილის ქუჩაზე. გამომკითხა ყველაფერი-ვინ ვარ, ვისი შვილი ვარ.

ამის შემდეგ დავახლოვდით. ვმეგობრობდით ბატონი სერგო, ვახტანგ ტაბლიაშვილი და მე.

დაინცეს ინგლისური ენის სწავლა, ყოველ დილით ცხრა საათზე ბატონი ვახტანგი და ბატონი სერგო მოდიოდნენ და მეცადინეობდნენ.

ზაფხულში ერთად ვისვენებდით ფასანაურში. მე მაშინ უშანგი ჩხეიძეს არ ვიცნობდი. როგორც ნატო ვაჩნაძე სახელი და გვარი არ მეგონა და იყო ჩემთვის სილამაზე, ისე იყო ჩემთვის უშანგიც. ძალიან მაინტერესებდა მისი ნახვა.

სცენიდან წასვლის შემდეგ უშანგი თეატრში არ მოსულა. პირველი შემთხვევა იყო, როცა რამდენიმე წუთით მოვიდა და „უამთაბერის ასული“ ნახა, მალე მოტრიალდა და წავიდა. მას შემდეგ აღარც დაბრუნებულა თეატრში.

სერგოსთან სულ თეატრზე იყო ლაპარაკი. ერთ დღეს როცა მას-



თან ვიყავი, მითხრა, ახლა უშანგი დამირეკავს და დიდხანს ვილაპარაკებთო. ორი საათი ისაუბრეს. სერგო უყვებოდა: ვერ გადავდივარ ურიელის მონოლოგიდანო. უშანგიმ მეც ეგრე მემართებოდა, ნეტავ, რატომ გააკეთა კოტემ ეს მიზანსცენაო.

სერგომ მომიყვა მერე: რა კარგი რამ მითხრა უშანგიმ, მეც მიჭირს ამ მიზანსცენაზე გადასვლაო. მხოლოდ თეატრზე იყო ლაპარაკი.

მე ასეთი მსახიობი არ მინახავს, არც შემძლია ასეთი დიდი მსახიობი შევაფასო, როგორც სერგო ზაქარიაძეა. არც თეატრის დირექტორი იყო, არც სამხატვრო ხელმძღვანელი, მაგრამ, როცა ის თამაშობდა, ვის შეეძლო, თავისუფლად გაეგლო...

ვაჟაობაზე ჩარგალში ვიყავით და ვბრუნდებით. მაშინ ამდენი მანქანა არ იყო, ერთ დანჯღრეულ საბარგოზე ვიდექით 10-15 კაცი.

იქ ცუდი გზაა, სულ ორმოები და მოსახვევებია. დავინახეთ ვილაც ფშავი ქალი ცხენზე, ისეთი კარგი გოგო!.. მძლოლმაც შეამჩნია, რომ ცხენი მოსდევს და სიჩქარეს უმატა. ქალმაც გარეკა ცხენი, გაუსწრო მანქანას. მიდის ჭენებით და ძახილით: ჰოი!..

ასეთი არაფერი მინახავს: უცებ სერგო მანქანის ბორტზე გადაწვა. ქალი ბეჭებით აიტაცა და გადმოსვა მანქანაზე. უმხედრო ცხენი გაიქცა და ქალი ჩვენთან დარჩა!

შემდეგ ამ ქალს დაუუმეგობრდით. ფიცხელაური იყო გვარად.

თბილისში დეიდა ჰყავდა. ვარდი-სუბნის ქუჩაზე ცხოვრობდა. ხინკლებზე გვპატიჟებდა ხშირად. დავდიოდით. როცა გათხოვდა, ქორწილშიც დაგვპატიჟა და თან განაცხადა - ჩემს ქორწილში თამადა უნდა იყოს სერგო ზაქარიაძეო. სერგომ კატეგორიული უარი თქვა, ღვინოს არ ვსვამო.

- თუ თქვენ არ იქნებით თამადა, მაშინ, ჩავშლი ქორწილს!..

ამ სიტყვების მერე რა უნდა ექნა სერგოს, დადგა თამადად. ყველა დაგვათრო, თვითონ კი ისე იყო, თითქოს ერთი ჭიქაც არ დაუღევია.

ერთხელ, ღამის ორ საათზე მოვედი სახლში და კარებში დამხვდა წერილი: „რა დროც არ უნდა იყოს, გელოდები ჩემთან სახლში. სერგო“. ვიფიქრე, რაღაც უბედურება მოხდა. იმას როგორ წარმოვიდგენდი, რომ დასაღვეად მეძახის. თურმე, სხვის სახლში იხდიდა შვილის, გუგას ქორწილს.

1971 წლის აპრილი იყო, როცა საავადმყოფოში მივედი სერგოსთან, გარეთ დამხვდა. ვკითხე როგორ იყო. არა მიშავსო, რაღაც წამალი გამომიგზავნა მოსკოვიდან კაპიტონოვმა (საკავშირო ცეკას მდივანი - რედ.) და ვნახოთო. ვერ იყო გუნებზე. დილის ექვს საათზე ვილაც მირეკავს, სერგო აღარ გვყავსო... ეს იყო დიდი ტრაგედია. მუხლს ვიყრი ბატონი სერგოს ხსოვნის წინაშე!..

საქართველოს ხელოვნებისა
და ლიტერატურის დეკადა

მონაწილეთა დღიურები



სპექტაკლიდან
„მოკვეთილი“ – ზაზა

ნაკობ ტრიპოლსკი:

წინააღმდეგობა პირადულ ვენებათაღელვასა და სამშობლოს სიყვარულს შორის, შერცხვენილი ვაჟკაცობის სიმწვავე, შურისძიების სურვილი არღვევს ზაზას სულს და მას სამშობლოს მოღალატედ აქცევს.

ასეთი თავისებური ხასიათის სცენაზე განხორციელება მსახიობისგან დიდ ოსტატობას და პასუხისმგებლობას მოითხოვს. ეს პასუხისმგებლობა მე დამეკისრა.

მოსკოველმა მაცურებელმა უკვე ნაზა „მოკვეთილი“. ეს თავისებური, უაღრესად ეროვნული და კოლორიტული სპექტაკლი.

დამდგმელი კოლექტივის საერთო მონდომებამ კარგი შედეგი

გამოიღო. ჩონთას, ხვთისოს, ჯავარას, ზაზას, გულსუნდას და სხვა ამაყი მთიელი გმირების განცდები კარგად გაიგო და მიიღო მოსკოველმა მაცურებელმა.

განსაკუთრებული მოწონება ხვდა წილად სპექტაკლის საერთო გააზრებას, დადგმის ორიგინალურ გადაწყვეტას, რაც რეჟისორ არჩილ ჩხარტიშვილის დამსახურებაა, რომელმაც სტილის მთლიანობითა და დახვეწილობით შესანიშნავი განწყობა შეგვიქმნა სპექტაკლის იდეისა და გმირთა ხასიათების გასახსნელად.

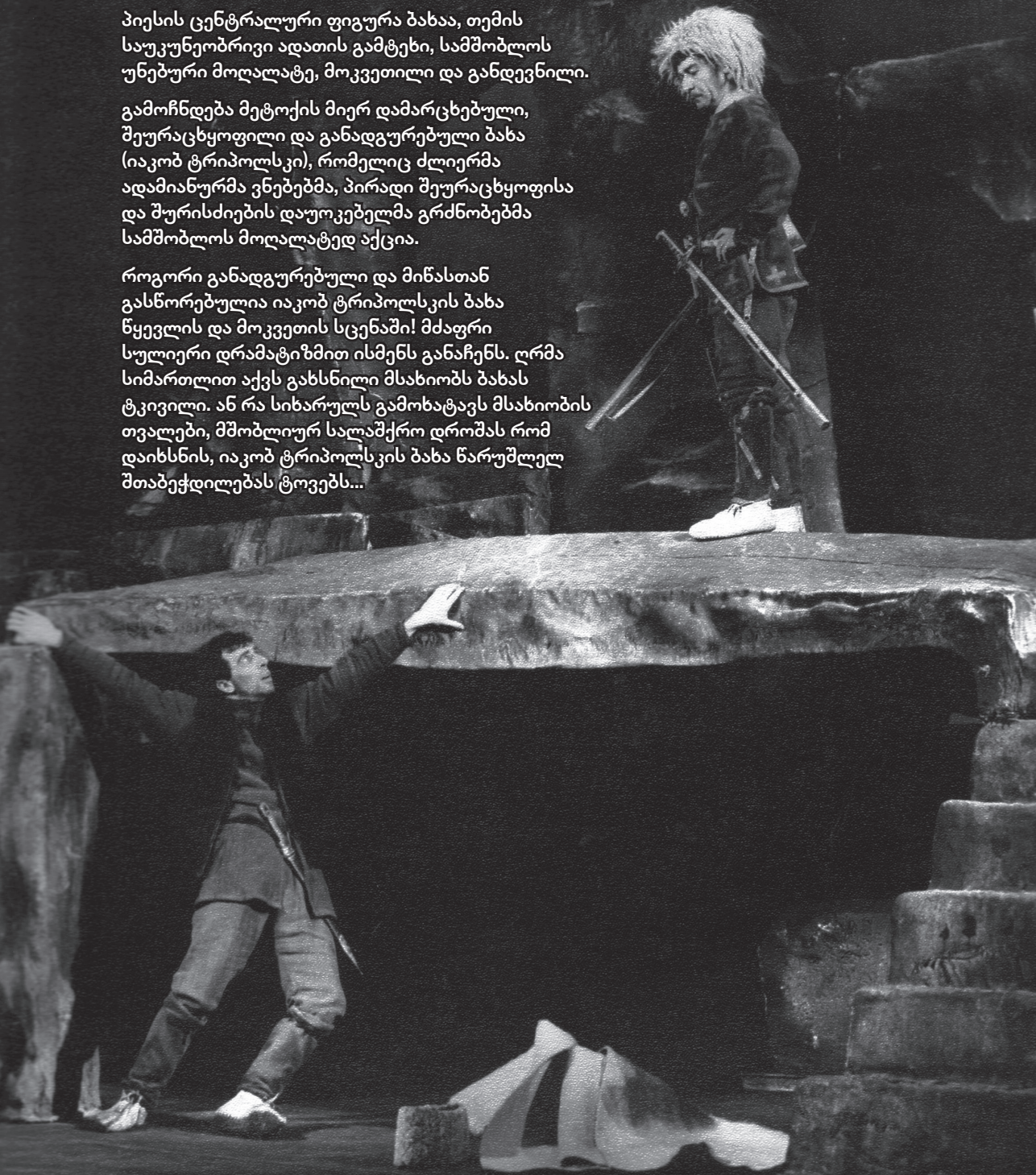
„ახალგაზრდა კომუნისტი“.
1958 წელი

იხსნება ფარდა და თქვენ წინ საუცხოო
თეატრალური სანახაობა გადაიშლება, რომელიც
ისე გიზიდავთ, გზიბლავთ, გიპყრობთ, რომ
სპექტაკლის დამთავრებამდე თქვენი გულისყური
სცენაზეა მიჯაჭვული.

პიესის ცენტრალური ფიგურა ბახაა, თემის
საუკუნეობრივი ადათის გამგეხი, სამშობლოს
უნებური მოღალატე, მოკვეთილი და განდევნილი.

გამოჩნდება მეტოქის მიერ დამარცხებული,
შეურაცხყოფილი და განადგურებული ბახა
(იაკობ ტრიპოლსკი), რომელიც ძლიერმა
ადამიანურმა ვნებებმა, პირადი შეურაცხყოფისა
და შურისძიების დაუოკებელმა გრძნობებმა
სამშობლოს მოღალატედ აქცია.

როგორი განადგურებული და მიწასთან
გასწორებულია იაკობ ტრიპოლსკის ბახა
წყველის და მოკვეთის სცენაში! მძაფრი
სულიერი დრამატიზმით ისმენს განაჩენს. ღრმა
სიმართლით აქვს გახსნილი მსახიობს ბახას
ტკივილი. ან რა სიხარულს გამოხატავს მსახიობის
თვალები, მშობლიურ სალაშქრო დროშას რომ
დაიხსნის, იაკობ ტრიპოლსკის ბახა წარუშლელ
შთაბეჭდილებას ტოვებს...



მსახიობის ახალი როლი

კინოსტუდია „მოსფილმში“ შე-
მოქმედებითი გაერთიანება „ვრე-
მია“ ამთავრებს ახალ ორსერიან
ფერად მხატვრულ ფილმს „მიზ-
ნის არჩევა“. მას იღებს ცნობილი
კინორეჟისორი იგორ ტალანკინი.

სტალინის როლს ასრულებს
კოტე მარჯანიშვილის სახელობის
სახელმწიფო აკადემიური თეატ-
რის მსახიობი, საქართველოს სახა-
ლხო არტისტი იაკობ ტრიპოლსკი.
მოსკოვიდან დაბრუნების შემდეგ
ჩვენი კორესპონდენტი შეხვდა ია-
კობ ტრიპოლსკის.

**– როგორ მოხდა თქვენი შერ-
ჩევა ამ როლში?**

– უნდა გითხრათ, რომ ადრე
არც სცენაზე, არც კინოში არა-
სოდეს შემისრულებია ეს როლი.
მოსკოველ კოლეგებს ვუნახივარ
„ქალის ტვირთში“ და რაღაც
„მსგავსება“ შეუნიშნავთ. სწორედ
ეს გახდა საბაბი, რომ სასინჯ გა-
დაღებებზე მიმიწვიეს.

სულ ამ როლში გასინჯეს ოცა-
მდე მსახიობი და პირველი ტუ-
რის შემდეგ ხუთნილა დავრჩით.

საბოლოოდ გადამღებმა ჯგუფმა
არჩევანი ჩემზე შეაჩერა.

– რას მოგვითხრობს ფილმი?

– ნიჭიერი რეჟისორის იგორ
ტალანკინის ახალი ფილმი მოი-
ცავს 1941-1946 წლების პერი-
ოდს. მოგვითხრობს თვალსაჩინო
საბჭოთა მეცნიერების მუშაობაზე
ატომური იარაღის შექმნისთვის.
მაცურებელი ფილმში ნახავს აკა-
დემიკოსებს – კურჩატოვს, იოფე-
სა და სხვებს. ფილმში კურჩა-
ტოვის როლს ასრულებს საბჭოთა
კავშირის სახალხო არტისტი სერ-
გეი ბონდარჩუკი, არმიის გენერ-
ლის, ყუეკოვის როლში ვიხილავთ
საბჭოთა კავშირის სახალხო არ-
ტისტს მიხეილ ულიანოვსა და
სხვა ცნობილ მსახიობებს.

**– როგორია თქვენი შემდგომი
გეგმები?**

– მოსკოვიდან რომ ჩამოვედი,
შინ დამხვდა დეპუმა კიევიდან,
რომელსაც ხელს ანერდა საბჭო-
თა კავშირის სახალხო არტისტი,
რეჟისორი ტიმოფეი ლევჩუკი. იგი
კიევის დოჟენკოს სახელობის



კინოფილმიდან „მიზნის არჩევა“,
სერგეი ბონდარჩუკსა და გიორგი ჟენოვთან ერთად





იაკობ ტრიპოლსკი
სტალინის როლში



კინოფილმიდან „მიზნის არჩევა“,
სტალინი – იაკობ ტრიპოლსკი,
მარშალი ჟუკოვი – მიხეილ ულიანოვი

კინოსტუდიაში იღებს მხატვრულ ფილმს „სიმამაცის კილომეტრები“ და სტალინის როლის შემსრულებლად მიმინვია. ფილმი ეძღვნება საბჭოთა პარტიზანების გმირობას უკრაინის მიწა-წყალზე ლეგენდ-

არული სერგეი კოვპაკის მეთაურობით.

ერთი სიტყვით, სამუშაო ძნელი და საპატიოა. განსაკუთრებული მღელვარებით ველი მაყურებლის მსჯავრს.

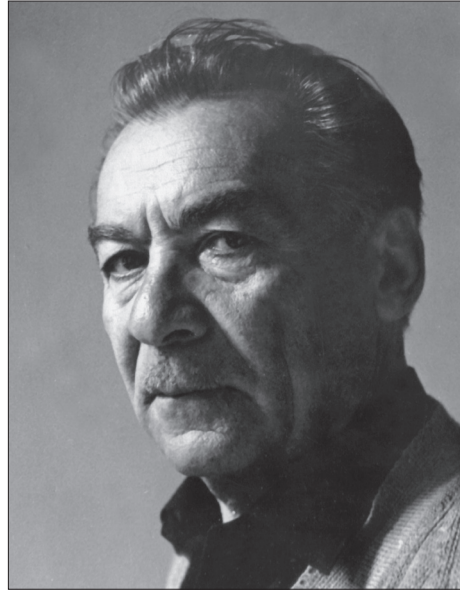
1974 წელი
გაზეთი „თბილისი“.



კადრი კინოფილმიდან
„ქალის ტვირთი“

როცა თეატრი ახალგაზრდებით ივსება

ნაპოზ შიხოლსაი



ნაპოზ შიხოლსაის დაფინანსებული ფუნქციონირება

ყველაზე ლამაზი მოგონებანი ადამიანისთვის დაკავშირებულია ახალგაზრდობის წლებთან.

დღეს რესპუბლიკის წამყვან აკადემიურ თეატრებში არცთუ დიდია ახალგაზრდობის რიცხვი. საჭირო და აუცილებელი კი გახლავთ, რომ ახალგაზრდული ასაკის მსახიობები უფრო მეტნი იყვნენ თეატრებში.

როგორც სტუდენტური თეატრების არაერთხელ ჩატარებულმა ფესტივალებმა დაგვანახვა, სტუდენტური სპექტაკლები უკვე მალაღ პროფესიულ დონეს გვიჩვენებენ. ახალგაზრდობა განიმსჭვალა თეატრისადმი დიდი სიყვარულითა და მოწინებით. რატომ ვათამაშოთ 30 წლის, ზოგჯერ 40

წლის მსახიობებსაც კი 18 წლის ქალიშვილის როლი, როცა შეიძლება ასეთი ახალგაზრდები გვყავდეს თეატრში.

თეატრს საკუთარ სტუდიაში მუშაობის საშუალება რომ ჰქონდეს, მგონი, ეს საკითხი იოლად მოგვარდებოდა – ნიჭიერებს დასში ჩარიცხავდა. ახლა კი, სანამ ახალგაზრდა ინსტიტუტში მოხვდება, სანამ დაამთავრებს, სანამ სამსახურში მიიღებენ, გადის წლები და სამწუხაროდ, ზოგჯერ ნიჭიერი ახალგაზრდა შემოქმედიც იკარგება.

თბილისის უნივერსიტეტის თეატრისმოყვარე ახალგაზრდობასთან შეხვედრამ დიდი სიხარული მომანიჭა. აქ უყვართ თეატრი,



კადრი კინოფილმიდან
„ქალის ტვირთი“
ლია ელიავასთან

აშკარაა მათი თაყვანისცემა თეატრალური ხელოვნებისადმი. სიხარულზე მეტია, როცა თვალნათლივ ხდები იმისი მოწმე, თუ როგორი ახალგაზრდობა მოდის თეატრში, ელტვის ხელოვნებას და რაც მთავარია, ქმნის. ეს კი, მოგეხსენებათ, გარკვეულწილად, ხელს უწყობს შინაგანი კულტურის დახვეწას, გაკეთილშობილებას.

უნივერსიტეტის სტუდენტურ თეატრში თანამშრომლობის სურვილი ძალიან ბევრმა ახალგაზრდამ გამოთქვა. გაოცებული ვარ, თეატრალური ნიჭით დაჯილდოებული გოგო-ბიჭი რამდენი ყოფილა ამ დალოცვილ სასწავლებელში! მათთან მუშაობამ ჩემი თაობის ახალგაზრდობა გამახსენა: გაბედულება, შემოქმედებითი ბრძოლისა და ახლის სურვილი, რამაც ჩვენ, უფროს თაობას, ამდენი ბედნიერი წუთი განგვაცდევინა, უნივერსიტეტელებსაც ამასვე მოამკვივინებს.

პირველად ბოიაჯიევის „დუელის“ დადგმა გადავწყვიტეთ. პიესა რომ წავიკითხეთ, თითქმის იმავე წუთიდან დაიწყო რეპეტიციები, ისე სწრაფად აუღეს ალლო ნაწარმოებს, იმიტაციის ისეთი უნარი გამოავლინეს, რომ მართალი გითხრათ, დიდი ხანია ასეთი სიამოვნება არ განმიცდია.

ნიჭიერი ხალხია, სასიამოვნო, საყვარელი. ამიტომ გადავწყვიტე, რომ ყველა, ვინც კი თეატრში თანამშრომლობის სურვილი გამოთქვა, კვლავ ვათამაშო ახალ სპექტაკლში.

ჩემი უნივერსიტეტისაგან მე უფრო მეტად ვარ დავალებული.


ინგლისური ენის ფაკულტეტი დავამთავრე. მარჯანიშვილის თეატრში კი კულისებიდან დაიწყო ჩემი თეატრალური მოღვაწეობა.

მე და ჩვენი სასიქადულო მსახიობი მედეა ჯაფარიძე, რომელიც ასევე უნივერსიტეტიდან მოვიდა თეატრში, ხშირად ვიგონებთ სტუდენტობის წლებს, უნივერსიტეტს, ვცდილობთ, რითიც შეგვიძლია, დავეხმაროთ უნივერსიტეტის სტუდენტობას.

დღესაც ისეთი გრძნობით გამოვდივარ სცენაზე, როგორც მაშინ, პირველ წლებში და ყველას, რა პროფესიის ადამიანიც უნდა იყოს, ვეტყვი, რომ მხოლოდ შრომას, განუწყვეტელს და დაძაბულს, მოაქვს ჭეშმარიტი შემოქმედებითი სიხარული.

მცირერიცხოვან მაყურებელთან თამაში უფრო დიდ სიამოვნებას მგვრის. საერთოდ, მაყურებელი ყველანაირი მიყვარს. მიხარია, როცა თეატრი ახალგაზრდობით ივსება.

ჩაინერა
 მარადი ანასაშვილმა

A black and white close-up portrait of a man with dark, wavy hair, a full beard, and a mustache. He is looking slightly to the left of the camera with a serious expression. The lighting is dramatic, highlighting the contours of his face and the texture of his hair and beard. The background is dark and out of focus.

კადრი კინოფილმიდან
„ქალის ტვირთი“

ნუთუ გათავდა...



ჩემო ეროსი, რა მძიმე დავალება დამაკისრა თეატრმა: სპექტაკლის დასასრულს უნდა მეუწყებინა მაყურებლისთვის, რომ შენ აღარ ხარ... არ მახსოვს, როგორ გავაღვიძებდი შენი დაკარგვა, მაგრამ... ის კი მახსოვს, მთელი დარბაზი ფეხზე იდგა და ქვითინებდა... მე კი ჩემ თავს ჩურჩულით ვეკითხებოდი: ნუთუ, მართლა აღარ გვყავს ეროსი, ნუთუ, გათავდა მეგობრის სიცოცხლე?..

არა! ჭეშმარიტი მამულიშვილი არასოდეს კვდება, განაგრძობს სიცოცხლეს უკუნითი უკუნისამდე.

აყვავდება ნუში, ვაზი დაინყებს ყვავილობას და ვაზში ქართული ჩუქურთმასავით ჩაიქსოვება შენი სახელი და კაცობა.

„ერო ქართველო! გამრავლდით! გამრავლდით!“ – ეროსის გმირის ხავერდოვანი ხმა ზღაპრულ, ტალღასავით გადაივლის ჩვენს ქვეყანას და ეს იქნება მისი სიცოცხლის დასტურიც...

ხალხთა მეგობრობა და სიყვარული სულ უფრო და უფრო გაღრმავდება, გაასკეცდება და აქაც, მეორე სიცოცხლით წარმოსდგება ეროსი – ზიმზიმოვი.

იქნებ რომელიმე ჩვენგანს გაუჭირდეს, „ქვევრში“ გამოიკეტოს,

მრჩევლად და საშველად ეროსის გაუნდის ხელს, მის გახსენებაზე თბილი და რაღაც ტკბილი მღელვარება ჩაელვრება სხეულში და ეროსის კეთილი იუმორი სიცოცხლეს გაუხანგრძლივებს გაჭირვებაში ჩავარდნილს...

სიცოცხლე სხვა არაფერია, თუ არა ადამიანის ბედნიერებისთვის ბრძოლა. ზოგჯერ იმქვეყნად წასული, აქ დატოვებული თავისი საქმიანობით უკეთ აკეთებს ამას...

დიახ და ჭეშმარიტად, ეს არის ადამიანის მეორე და უკვდავი სიცოცხლე.

ჩვენო მეგობარო და კარგო ხელოვანო! ამქვეყნად, მართალია, ცოტა იცოცხლე, მაგრამ ბევრი გააკეთე.

ნეტავ, ყოველმა ჩვენგანმა მოიპოვოს ის სიყვარული, რა სიყვარულითაც გაგაცილა დიდ გზაზე შენმა საყვარელმა ერმა.

ნაპო ცხიპოვასი



ლელთ ღუნია
სპექტაკლში „ასი წლის წინ...“

ქართული
წაწი,
გვართად
ქართული

„მიგიხვდი, ჩემო მოხევევ,
რა ნესტრითა ხარ ნაჩხვლედი.
„ჩვენი თავი ჩვენადვე გვეყუდნესო“ –
სთქვი შენ და მე გავიგონე...“

ილია

ქართველი კაცი, გვარად ტრიპოლსკი

აოტა მახაჩაძე



პოლონეთიდან ფეხით იარა პა-პამისმა. ბუნებით პილიგრიმი იყო და საუკეთესო ადგილს ეძებდა ფუძის დასადებად. ბევრი იარა თუ ცოტა იარა, კავკასიონი გადმოი-არა და იქ დაუშვა ღუზა, სადაც თეთრი არაგვი შავ არაგვს ერთვის – ფასანაურში.

წლები სწრაფად გაფრინდა და ახლა შვილიშვილს ეპატარავა იქაუ-რობა – ფრთების გაშლა მოუნდა. რაკი გაფრენა ჯერ არ შეეძლო, დაადო თავი და მანაც ფეხით იარა თბილისამდე – იარა, იარა და უნი-ვერსიტეტის კარს მიუკაკუნა...

სულ მალე, ინგლისური ენის ფაკულტეტის სტუდენტთა სია-ში ახალი და საკმაოდ უჩვეულო გვარი გაჩნდა ბიბლიური სახელით – იაკობ ტრიპოლსკი. პოლონური წარმოშობის ქართველი გლეხი-ბიჭი, მამით ტრიპოლსკი, დედით ნიკლაური. ირინე ერქვა დედამისს.

შემდეგ, როცა თეატრის სცენაზე გამოჩნდა, ერთხანს ირინაშვილის ფსევდონიმით გამოდიოდა. სულ მალე, თავადვე უარყო „ფსევდო-მოზანას“ თამაში, მამისეულ გვარს დაუბრუნდა და იაკობ ტრიპოლ-სკის სახელით შევიდა ქართული თეატრის ისტორიაში.

პოეზია უყვარდა და ლექ-სის კითხვა. ხშირად, შოთა ნიშ-ნიანიძის „ფუტკარს“ კითხულობდა სცენაზე, სუფრასთან, მანქანაში, მეგობართა წრეში და ასე გასინ-ჯეთ, თავისთვისაც ჩაიბუბუნებდა: „იმაზე დიდი რა უნდა იყოს, კაცს თავლი მისცე და ღმერთს – სან-თელი“. რუსთაველსაც კითხულობ-და, ვაჟას, გალაკტიონს, მაგრამ „ფუტკარს“ უფრო ხშირად. არც გასაკვირია, რადგან მთელი თავისი არსებით თავად იყო მოფუს-ფუსე, მოუსვენარი და დაულალა-ვი ფუტკარი. მთელი სიცოცხლე

იაკობ ტრიპოლსკი

ნელზე ფეხს იდგამდა, რათა ოჯახს არაფერი დაკლებოდა, სოსო და ირაკლი ვაჟკაცებად გაეზარდა. 40 წელზე მეტი გაატარა კინოსტუდიის პანია, მთლად თამბაქოს ბოლითა და ნიკოტინით გატენილ ოთახში, გამოუსვლელად, დილიდან საღამომდე, ხშირად ღამითაც საუკეთესო უცხოურ ფილმებს აქართულებდა, თარგმნიდა, ახმოვანებდა. ვინც ერთხელ მაინც, სულ მცირე ხნით შესულა ამ ოთახში, კარგად იცის, შრომა კი არა, წამებაა, გაზის საკანში გაგუდვაზე არანაკლები. სიგარეტს ხომ პირიდან არ იცილებდა. მარჯვენა ხელის შუა და საჩვენებელი თითები ერთთავად გადაყვითლებულ-გადაყავისფრებული ჰქონდა.

ღამაში სიყვარულიც იცოდა. საუკეთესო გოგონა აირჩია ცხოვრების მეგობრად.

იშვიათად თუ ვინმეს ყვარებია საქართველო და ქართველობა ისე, როგორც მას. სულ ქართული პიესების დადგმას მოითხოვდა თეატრში. დღენიადაგ დაულალავად ამტკიცებდა, რომ ქართულ სცენაზე ჭეშმარიტი გამარჯვება მხოლოდ ქართულმა პიესამ შეიძლება მოგვიტანოსო. ზოგჯერ არ ვეთანხმებდით, მსოფლიო კლასიკურ დრამატურგიას ვიშველიებდით, მაგრამ ვერაფერს ვუმტკიცებდით. ჯიუტად და კატეგორიულად, მხოლოდ ყველაფერს ქართულს აღიარებდა კაცი, გვარად ტრიპოლსკი.

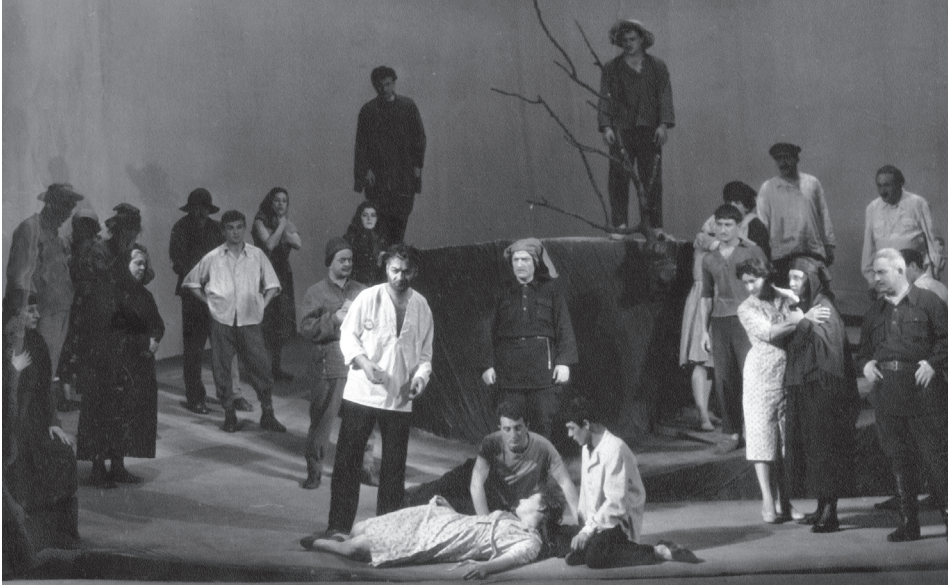
თუ მსახიობთა ფოიეში სიჩუმე იყო და მხოლოდ ერთი კაცის ხმა ისმოდა, შეუცდომლად შეგეძლო

გეთქვა, რომ იქ იაშა რაღაცას ყვებოდა. უბადლო მთხრობელი და საუცხოო მოქართულე იყო. ან სულგანაბული უსმენდა ყველა, ან ყველა სიცილით იხოცებოდა. იუმორი ხომ მისი ადამიანური ბუნების ერთი ყველაზე დამახასიათებელი თვისება გახლდათ. გაბრაზებაც იცოდა, ვერ იტანდა „ხალტურას“ სცენაზე. არც თვითონ დაუშვებდა რაიმე ამდაგვარს და არც სხვას მისცემდა უფლებას.

მაგონდება, ერთი სპექტაკლით „დავდიოდით“ საქართველოს სხვადასხვა კუთხეში. იაშა გვიან უნდა გამოსულიყო სცენაზე და როცა სპექტაკლს ვინყვებდით, სასტუმროში ისვენებდა, ყოველდღიურად ღამისეული ბანკეტებით გადაღლილი. მართალია, სმას ყოველთვის

ერიდებოდა: „არ შემიძლია, ძმებო, სმა ყველას გასუქებთ, მე კი პირიქით, ვხდები, ყოველ პურმარილში ორ-სამ კილოგრამს ვკარგავ“.

ძნელი წარმოსადგენია, მაგრამ მართლაც ასე იყო და თავად განსაჯეთ, ოცდაათდღიანი გადაბმული, ყოველდღიური ბანკეტების შემდეგ რაღა დაგვრჩებოდა მისგან, მაგრამ რა მნიშვნელობა აქვს, დალევ თუ არა, როცა პურმარილები დილაზე გრძელდებოდა და უძილო ღამე ღამეს მისდევდა. სპექტაკლზე რომ მოვიდოდა, უკვე შუაწელს გადაცილებულები ვიყავით. პირველი, რასაც პირთან მიტანილ თითებში სიგარეტის ნამწვავგაჩრილი იაშა იკითხავდა, კოტემ მონოლოგი თუ წაიკითხაო. იყო ერთი საკმაოდ გრძელი მონოლოგი, რომელსაც



სცენა სპექტაკლიდან „მე ვხედავ მზეს“

ხანდახან მეც ილაჯგანყვეტილი გადავხატებოდი ხოლმე, მეგობრების და ჩემდა სასიხარულოდ. და თუ იმ დღეს ის ავბედითი მონოლოგი გამოტოვებული მქონდა, ვაი, თქვენს კოტეს, მაშინ სცენაზე გამოსვლისთანავე თვალებს ისე გადამიბრიალებდა, სად წავსულიყავი, არ ვიცოდი...

საოცრად უყარდა ხალხს. არც კი მაგონდება, იყო თუ არა შემთხვევა, რომ ტაშით არ შეგებებოდა მაყურებელი.

არაჩვეულებრივი მეოჯახე და ამავე დროს დაუღალავი საზოგადო მოღვაწე იყო. ყველას ხელს უმართავდა, განსაკუთრებით, ახალგაზრდებს.

და ბოლოს, მახსოვრობა, ანუ მესხიერება. არც კი მეგულება მეორე ქართველი მსახიობი, არც წინა, არც მის მომდევნო და არც მომავალ თაობაში, რომელსაც შე-

ეძლო ასე სწრაფად, როგორც იტყვიან, თვალის ერთი გადავლებით შეეთვისებინა ტექსტი და უმაღვე გამოსულიყო სცენაზე. თუმცა, ვინც იაშაზე რამეს დაწერს, ამას უპირველესად გაუსვამს ხაზს და ამიტომ თავს არ შეგანყენთ, ვიტყვი მხოლოდ, არ ვიცი, რომელი სიტყვა უფრო შეეფერება ამგვარ მახსოვრობას – ფენომენური თუ ფანტასტიკური, მაგრამ კარგად ვიცი, რომ ტვინის უჯრედების ამგვარი წყობა და ასეთი მკვირცხლი აზროვნება არასოდეს შემხვედრია.

ერთხელ თბილისს პოლონელი რეჟისორები და მსახიობები ენვივნენ და ჩვენს „დონ-კარლოსს“ დაესწრნენ. ორი მათგანი ჩემი დიდი ხნის მეგობარი იყო და სპექტაკლის შემდეგ იქვე, სახელდახელო ვახშამი გაუშართე, ცხადია, ამ ვახშამზე იაშაც დავპატიჟე. ის ფილიპე მეორეს თამაშობდა, მე –

მარკიზ დე პოზას. იაშა, უმთავრესად ჩუმად იჯდა სუფრასთან, ვუსაყვედურე კიდეც, საგანგებოდ დავპატიჟე „შენიანები“, ჩვენი პოლონელი ტრიპოლსკიც გავაცანი და შენ კი სდუმხარ-მეთქი.

ვგრძნობდი, რალაც სწყინდა, მაგრამ რა? ბოლოს, ერთ-ერთი პოლონელი იაშას მიუბრუნდა და უთხრა:

– საქართველო საოცრად მომწონს, არაჩვეულებრივი ხალხი, უნიჭიერესი მსახიობები, მაგრამ პოლონეთში ცხოვრებას მიჩვეულს აქ მაინც გამიჭირდებოდა. როგორ აღმოჩნდა თქვენი ოჯახი საქართველოში? არ გაგიძნელდათ უსამშობლოდ ცხოვრება?

იაშამ დინჯად ასწია თავი, თამბაქოს ფერფლი დაბერტყა, ჩაახველა და მიუგო: არა, არ გაგვჭირვებია. საოცარია, აი, თქვენ თბილისს ეწვიეთ, ჩვენს თეატრში მობრძანდით, ნახეთ ჩვენი სპექტაკლი, პროგრამა წაიკითხეთ, გითხრეს, რომ ერთ-ერთ მთავარ როლს პოლონელი კაცი თამაშობს, გვარად ტრიპოლსკი.

ეს გვარი ხომ გავრცელებულია პოლონეთში და სურვილიც კი არ გაგიჩნდათ, შემოსულიყავით ჩემთან, გამცნობოდით, გენახეთ, გამსაუბრებოდით, გეკითხათ მაინც, დალოცვილებო, ვინა ვარ და სადაური.

კოტეს რომ არ დავეპატიჟე, ალბათ, ისე წახვიდოდით, ხელსაც არ ჩამომართმევდით, არც დამელაპარაკებოდით.

აი, მე კი, ამ შემთხვევაში უკვე ქართველი კაცი, მსოფლიოს რომელ

კუთხეშიც, გნებავთ, ვთქვათ ინგლისში, ან თუნდაც პოლონეთში რომ მოვხვედრილიყავი და გამეგო, რომ იქ ქართველი მსახიობი ცხოვრობს, რა გული გამიძლებდა, მინა არ გადამებრუნებინა, ქვესკნელშიაც კი მომეძებნა, არ ჩავხვეოდი, არ გადამეკოცნა...

იაშა წამით შეჩერდა. თავჩალუნულები ისხდნენ სტუმრები.

– ამიტომ დაიდო ბინა საქართველოში პაპაჩემმა. ტრიპოლსკებს ეს თვისება გვაკლდა და აქ შევიძინეთ.

ასეთი გახლდათ ქართველი კაცი, გვარად ტრიპოლსკი, კაცს რომ თაფლი მისცა და ღმერთს – სანთელი.

კოტე მახარაძე:

ეს უნიკალური, არაადამიანური მემსიერების კაცი, რომელსაც 15 წუთით აღწე ვეცოდნენ, რომ დავუშვათ, დღეს არ მოვიდა ჟონა შავგულიძე, ერთს გადაავლებდა მის ციქსტს თვალს და პირდაპირ შედიოდა როლში... გაცეხას იწვევდა, არც მე მაქვს ურიგო მემსიერება, მაგრამ იაშა რალაც ფენომენალური მოვლენა იყო და ასეთ კაცს ბოლოს წაერთვა მემსიერების უნარი. ჩემთვის ეს უფრო თავზარდამცემი იყო, ვიდრე თავად მისი გარდაცვალების ფაქტი.



გოდერძი ჩოხელი: იაშა ტრიპოლსკი – ჩემი ძია...

დედაჩემი ლელა ნიკლაური და ძია იაშა ტრიპოლსკი და-ძმის შვილები იყვნენ. ნიკლაურებად იწერებოდნენ, თორემ ისე ხომ ბუბუნაურები ყოფილან. სისხლი მართებდათ ვილაცის და ნიკლაურებს შეჭფარებიან, მათი გვარი მიუღიათ. ხშირად იყვნენ ერთად დედაჩემი და ძია იაშა ბუბუნაურთა დიდ სახლში, რომელიც ბურსაჭირის ფერდობზე დგას. ახლა

იმ სახლის ერთი კუთხელა დარჩა და მთელი სახლის ანგელოზები, ალბათ, იქ იყრიან თავს. მჯერა, ვისაც ბურსაჭირის ფერდობზე ფეხშიშველს გაუვლია, უკვალოდ არ ჩაივლის. ეს თითქოს ღმერთის ფერდობია. ძია იაშა ობოლი იყო. მაინცდამაინც არც ფეხსაცმელი ექნებოდა, მოუწევდა ფეხშიშველს სიარული, ეგეც არ იყოს, ეგ ფერდობი ისეთი მოქარგულია,

რომც გქონდეს ფეხსაცმელი, მაინც ფეხშველი ირბენ... ამ ფერდობზე ვინრო, ვინრო შესასვლელია გუდამაყრის მხრიდან, მერე იშლება ფერდობი, იქიდან გადადის ხევში, ხევსურეთში და ჭიუხებით მთავრდება.

ვინრო შემოსასვლელიდან, ჩოხის მხრიდან, როგორც გველი, ისე შემოიკლაკნება ხოლმე ნისლი. ნელ-ნელა მიდის ხოლმე მიხვეულ-მოხვეულში გველეშაპივით. დედაჩემი ჰყვებოდა, იაშას მაგრად ეშინოდა მაგ ნისლისო, არ ვიცი, რა ეგონა, დაიძახებდა თურმე – მოდის, მოდისო და დიდ, თხილით მოწნულ გოდორში იმალებოდა.

ეტყობა, ბუბუნაურები მაგარი ნიჭიერები იყვნენ. ერთი ბიძა მყავდა, ძია იაშას ტოლი იყო, ყველაზე ნიჭიერი ის იყო, – ძია იაშა ამბობდა. ირაკლი რქმევია. კომუნისტებს სადღაც გაუგზავნიათ, გაციებულა, ტვინის ანთება დამართნია და მომკვდარა. ძია იაშას იმის დახატული ცხენი ჰქონდა შენახული...

დედაჩემი და ბებო ირინე – იაშას დედა, ბევრი რამით ჰგავდნენ ერთმანეთს, თითქოს ბუნებას ელაპარაკებოდნენ და ბუნებაც პასუხობდა მათ. ბებო ირინეს ძმა ჰყოლია – გაგილა. მეჯვარედ იყო და შემთხვევით გასროლილ ტყვიას მოუკლავს. ბებო ირინე მოჰყვა: – ქვრივი ვიყავი, ქმრის ნაჩუქარი ბეჭედი დავკარგეო. შევთხოვე გაგილას სულს – რა იქნება, ის ბეჭედი მაპოვნინეო. უცებ გავიგონე წკრიალიო. გავიხდე გარეთ, ვხედავ, ქათამი რალაცას

აგდებს ნისკარტით, ჩამოვარდება, გაიწკრივლებსო... ვნახე – ჩემი ბეჭედი იყო. გაგილას სულმა მაპოვნინაო...

ძია იაშას მამა ფასანაურიდან თბილისისკენ მოდიოდა ველოსიპედით. გალმა ტყეში ვილაც თოფიანი კაცი ყოფილა. სულ არაფრის გულისათვის გამოუშვერია თოფი – მოვარტყამ, თუ არ მოვარტყამო და ასე უბრალოდ მოუკლავს. 19 წლისა. დაქვრივდა ბებო ირინე...

ძია იაშა მოსიარულე სიკეთე იყო, იმდენად კეთილი იყო, რომ მამის მკვლელის შვილს, რომელიც ციხეში იჯდა და ჭკუაზე თითქოს ვერ იყო, პატრონობდა. ციხიდან გამოიყვანა. მიჰყავდა ხოლმე შინ, აჭმევდა, ასმევდა, ნამლებს ყიდულობდა. ძია იაშას ორივე შვილიც ეგეთია... იმათშიც გაგრძელდა მისი სიკეთე.

ერთხელ ძია იაშა ბურსაჭირში სათევზაოდ ამოვიდა, პატარა ვიყავი. იმ დღეს საშინელი დელგმა დაიწყო, ჩამოიქცა ქვეყანა. ის ნისლიც დაიძრა ძია იაშას შესაშინებლად. ბანიანი სახლი გვექონდა და სახლშიც კი წვიმდა. რა თევზაობა, რის თევზაობა, ისე ადიდდა შავი არაგვი, სულ დაანგრია ყველაფერი. ძია იაშას ჩოხში ჰყავდა მანქანა დატოვებული, იმის იქით სამანქანო გზა აღარ მოდიოდა, ბურსაჭირამდე შვიდი კილომეტრი ფეხით ევლო.

მეორე დღეს ჩამოვაცილეთ ჩოხამდე მე და დედაჩემმა. იქ მეორე მდინარე უერთდება შავ არაგვს. ისიც ადიდებულიყო, კალაპოტი შეეცვალა და გადავარდნილა



ბატონი იაშა ყოველთვის გოდერძი ჩოხელის გვერდით იდგა, ლხინშიც და განსაცდელშიც. ეს ფოტო გოდერძის ქორწილშია გადაღებული. რძალთან – გოდერძის მეუღლე ნინოსთან

ლაშა თაბუკაშვილი:

**სიტყვა უმწიკვლო მეჩვენება
ძალიან პათოსურად,
მაგრამ ბაცონ იაშას
ძალიან უხდება. მე არ
მინახავს ამ ადამიანისგან
ვინმე შეწუხებული, ერთი
გალიზიანებული ადამიანი
არ მინახავს მის მიმართ.**

სხვა მხარეს. იმდენი თევზი დარჩენილა... პირველად ვნახე მაშინ იმხელა ოქროსნინკლებიანი კალმახები. ხალხმა ხომ იცოდა, რომ ძია იაშა იყო სათევზაოდ ამოსული, გამოსულიყვენ, კრეფდნენ თევზს და ძია იაშას მანქანასთან იდგა კალათების, გოდრების ჯარი, სულ კალმანით სავსე. ძია იაშა უყურებდა გაბადრული სახით ხალხს, რამხელა სიყვარულს ხედავდა!..

არაჩვეულებრივი მოსაუბრე იყო, რომ ჩამოდიოდა ფასანაურში, ყველა მასთან გამორბოდა, მისი მოყოლილი ამბავი მთელი სანახაობა იყო. თეატრშიც ასე ელოდებოდნენ თურმე ძია იაშას...

მე რომ წერა დავიწყე, ძალიან უხაროდა ძია იაშას. ეს თითქოს მეც გადმომედო და რამეს რომ დავწერდი, სულ ვფიქრობდი, ამას რომ ძია იაშა წაიკითხავს, რას იფიქრებს, თუ გაუხარდება-მეთქი.

წერის დროს აღტყინებული ვიყავი. ძია იაშა ჩემს მოთხრობებს მხატვრულად კითხულობდა რადიოში. მერე მოინდომა ჩემი მოთხრობის მიხედვით პიესის გაკეთება. არ დასცალდა...

არაჩვეულებრივად შეეძლო ფილმის გახმოვანებაზე მუშაობა. თითქმის ყველა გახმოვანებაზე ინვევდნენ კინოსტუდიაში.

შესასრულებელია ასეთი სამუშაო: ტექსტის ჩანყობა, ეკრანზე მსახიობი რომ ლაპარაკობს, სულ სხვა სიტყვებს ამბობს. გახმოვანებისას ისეთი სიტყვა უნდა მოძებნო, რომ მსახიობის ტუჩების მოძრაობას დაემთხვეს.

ნაპოზ ტრინოლსმი



„მე და ირაკლი ტრიპოლსკის რამდენიმე სცენარი ერთად გვაქვს დანერვილი, თავისი სახელი ამომალებინა... ასეთები არიან...“

ამას უნაკლოდ აკეთებდა ძია იაშა. რამდენი ფილმი აქვს ასე გახმომვანებული... ირაკლი კვირიკაძის „ქვევრის“ სიტყვები სულ მისია, ოთარ იოსელიანის „პასტორალისაც“, „გიორგობისთვისაც“... სცენარის თანაავტორადაც კი დანერა ოთარ იოსელიანმა.

„ბაკურხეველი ხევსური“ რომ გადავიღე, მინდოდა, უხმო ფილმი ყოფილიყო. ძია იაშას დაჟინებულ თხოვნას – აუცილებლად ტექსტი უნდა გაუკეთოო, დავთანხმდი. დაჯდა და მთელი ტექსტი დამინერა „შაო ნინათი“ დაწყებული.

ახლა ვფიქრობ, ტექსტის გარეშე რა უნდა ყოფილიყო „ბაკურხეველი ხევსური“.

მე და ირაკლი ტრიპოლსკისაც

რამდენიმე სცენარი ერთად გვაქვს დანერვილი, ისეა გაკეთებული ის ტექსტები, დღესაც ვერაფერს შეცვლი.

„სამოთხის გვრიტებიც“ ირაკლისთან ერთად გავაკეთე. სცენარის ავტორად გოდერძი ჩოხელი და ირაკლი ტრიპოლსკი დავანერე. არ ქნა ირაკლიმ... თავისი სახელი ამომალებინა...

ასეთები არიან, კეთილები, დასაყრდენები...

ძია იაშა ძალიან მაკლია, მენატრება... იმისი სიკვდილის შემდეგ დავობლდი თბილისში. მერე ეგეთი სიზმარი ვნახე: ტელეფონით ველაპარაკებოდი ძია იაშას.

იქიდანაც მამშვიდებდა და ბედნიერებას მჩუქნიდა...



სხვაგვარად წარმოუდგენელიც კი იქნებოდა...

თენგიზ აჩვანიძე

სევდიანი ფიქრები მეძალემა, ასე სათითაოდ, თვალსა და ხელს შუა, ნისლებივით რომ შემომეფანტნენ ჩემი უფროსი თაობის გენიალური თეატრალური მეგობრები, თეატრისა და კინოს ბრწყინვალე ვარსკვლავები, ვისთან ერთადაც გავატარე ყმანვილკაცობის უმშვენიერესი წლები – ვერიკო ანჯაფარიძე, სესილია

თაყაიშვილი, მედეა ჯაფარიძე, მარინა თბილელი, ვასო გოძიაშვილი, პიერ კობახიძე. ჟორა შავგულიძე, იაშა ტრიპოლსკი, კოტე მახარაძე, ვახტანგ ნინუა, ზურაბ ლაფერაძე, შოთა გაბელაია, ლადო ცხვარიაშვილი. უზადო ნიჭიერებით დაჯილდოებული მსახიობები ბრძანდებოდნენ და უთუოდ ამ ნიჭიერების ნიადაგზე შემოვიდა და იპოვა თავისი თავი იაკობ ტრიპოლსკიმ ქართული თეატრის სცენაზე. საკმაოდ



გახმაურებულ სპექტაკლებში მოგვინია ერთად მონაწილეობა. დიდი რეჟისორი არჩილ ჩხარტიშვილი „მოკვეთილს“ დგამდა. მთავარი როლები სერგო ზაქარიაძეს, პიერ კობახიძეს, ჟორა შავგულიძეს უნდა ეთამაშათ. ეს ორმოცდაათიანი წლებია, ის პერიოდი, როცა სერგო ზაქარიაძე თეატრიდან წავიდა. მსახიობების ახალი შემადგენლობა შეირჩა.

ბატონი არჩილ ჩხარტიშვილი ამ დროს თეატრის ხელმძღვანელიც გახლდათ და ახალგაზრდა მსახიობების მიმართ გამორჩეულ ყურადღებასა და კეთილგანწყობას იჩენდა. იქნებ ამიტომაც ახალ შემადგენლობაში როლები იაკობ ტრიპოლსკის, ოთარ მეღვინეთუხუცესს და მე გაგვინაწილეს.

დიდი, კარგი სპექტაკლი გამოგვივიდა. მერე იყო სპექტაკლი „ხეები

ზეზეურად კვდებიან“. მოხდა ისე, რომ მე და იაშამ ამ სპექტაკლშიც ერთად ვითამაშეთ. როგორც სპექტაკლმა, ასევე მსახიობებმა, შეფასებაც ჯეროვანი მივიღეთ. მნიშვნელოვანი იყო რეჟისორ გიგა ლორთქიფანიძის დადგმა – „ლალატი“. ვგონებ, ჩვენი მუყაითობის გამო, მე და იაშა სპექტაკლში თეატრის წამყვან მსახიობებთან ერთად დაგვაკავა. ეს იყო ქართული თეატრისა და კინოს მართლაც დიდებული თანავარსკვლავედი: აკაკი ხორავა, ვერიკო ანჯაფარიძე, ვასო გოძიაშვილი, სესილია თაყაიშვილი, ალექსანდრე მელიქიანი, მედეა ჯაფარიძე, მარინა თბილელი, მალხაზ ბებურიშვილი, ვის გვერდით მოღვაწეობაც არა მარტო მე და იაშას, არამედ მთელი ჩვენი თაობის მსახიობებს, ვეებერთელა პასუხისმგებლობას გვანიჭებდა.



სცენა სპექტაკლიდან „ასი წლის წინ...“, თენგიზ არჩვაძესთან ერთად

სპექტაკლში „ერთი ცის ქვეშ“ ვახტანგ ნინუასთან, კოტე მახარაძესთან, ზურაბ ლაფერაძესთან და ლადო ცხვარიაშვილთან ერთად ვითამაშე. ხუთივენი საქართველოს სახალხო არტისტები ვიყავით, მეგობრები, „სახალხოელებს“, გვეძახდნენ. იაშა ხუმრობით იტყოდა ხოლმე, ამდენ „სახალხოელს“ რა გაასვენებსო...

კინოში მხოლოდ ერთ ფილმში „ხევისბერ გოჩაში“ მოგვინია ერთად გადაღება. ხმა ჰქონდა გენიალური: მოქნილი, მჭექარე, ხავერდოვანი

და ხიბლიანი. იაშამ ფილმზე მუშაობისას სასწაული მოახდინა და ამ ხმის სავსებით მოულოდნელი, მეამბოხე ტემბრით დაამშვენა თავისი როლი. არ შემეძლია არ აღვნიშნო კიდევ ერთი მომენტი, თვითმყოფადი ადამიანური ნიჭით, მთელ კინოგადამღებ ჯგუფს, როგორც უკეთილშობილესმა პიროვნებამ, ღირსეულად დაამახსოვრა თავი. ეს მისი სისხლ-ხორცეული, გენეტიკური თვისება იყო.

აქვე კიდევ ერთი ეპიზოდი მახსენდება: თბილისიდან ყაზბეგში

მივდიოდით. გზად ფასანაურში შევჩერდით. იაშას აქ, მამაპაპისეულ ძველ სახლში დედა ჰყავდა, ნიკლაურის ქალი, მშვენიერი პირლიმილიანი ქალბატონი ირინე. როგორც ყოველთვის, ჩვეული გულგახსნილობით შეგვეგება, რაკი გაიგო, ყაზბეგში მივდიოდით, ამხელა გზაზე მშვივრები ხომ არ ივლითო, ვეებერთელა ქვაბით ხინკალი გაგვატანა. ერთი პირობა ვიუარეთ, ყაზბეგში ხინკლით ვის გავაკვირვებთო, მაგრამ ვიცოდით რა მისი ხასიათი, წინააღმდეგობის განევას აზრი არ ექნებოდა, მალევე დავენებდით და ქალბატონმა ირინემ, გამარჯვებული სახით, ესეც დასძინა: ყაზბეგში რომ ხინკალს ახვევენ, თერგს გადახერგავს, მაგრამ დედის მოხვეულ ხინკალს სხვა გემო აქვსო. მართალი იყო.

ბევრი თქმულა და დანერილა იაშას ფენომენური მეხსიერებისა და სასწაულებრივად მდიდარი სიტყვათა მარაგის თაობაზე. ამ თემას ცოტა სხვა კუთხითაც ვუყურებ. ჯერ ერთი ის, რომ სკოლა თავის მშობლიურ სოფელ ფასანაურში წარჩინებით ჰქონდა დამთავრული. მეორე ის, რომ ასეთივე წარმატებით დაამთავრა უნივერსიტეტში

სწავლა დასავლეთ-ევროპული ენების სპეციალობით და რაც მთავარია, მთიულეთის მთიური ბუნების წიაღში გაზრდილი კაცისგან რა ან რად უნდა გაგვეკვირვებოდა.

როცა თეატრიდან გამოთავისუფლებულ დროს ვიპოვიდით მეგობრები, ხშირად ფასანაურში მივდიოდით. სუფრასთან მომლხენი იყო, სადღეგრძელო ჰქონდა სიტყვაკაზმული და უთუოდ ლექსით დამშვენებული. როცა შეთვრებოდა, განსაკუთრებით ერთი ეპიზოდის გახსენება უყვარდა, რომელსაც არასოდეს დაასრულებდა:

„ფასანაურიდან თბილისში პირველად პაპაჩემმა წამომიყვანა. მაშინ გზა დუშეთზე გადმოდიოდა. ურემს ფეხით მოვდევი. ქალამნები მეცვა...“

ჩვენი ფასანაურული საღამოები გვიანობამდე გრძელდებოდა და გულიდან ამოლილინებული ხმაშენწყობილი სიმღერებითა და არაგვის ტკბილი მისამღერით, ამაღლებულ განწყობაზე ვაგვირგვინებდით. ეს მისი ცხოვრება იყო.

არადა, წარმოუდგენელიც კი იქნებოდა არაგვის ხეობაში გაზრდილ კაცს სხვაგვარი ცხოვრება აერჩია.



სცენაზე შემოჰქონდა ქართული სული

მელა ჯაფარიძე

მე და იაშა ერთ დღეს მოვედით თეატრში. არც მას ჰქონდა თეატრალური ინსტიტუტი დამთავრებული. უნივერსიტეტში უცხო ენებზე სწავლობდა. ერეკლე ტატიშვილის მონაფე იყო და იაშასაც კარგად ესმოდა ამ საოცარი პიროვნების ფასი.

მე და იაშა თეატრის შტატგარეშე მსახიობები ვიყავით. მაშინ თეატრს შტატგარეშე მსახიობის მიღების საშუალება ჰქონდა. იქნებ იმიტომაც, რომ ის პიესები, რომლებიც იმხანად იდგმებოდა, მასობრივ სცენებს მოითხოვდა. ამ სცენებში, უმეტესად ახალგაზრდა,

ახალბედა მსახიობებს აკავებდნენ. რეჟისორს ჰქონდა მათზე დაკვირვებისა და მათი დანახვის საშუალება.

სულ ორიოდ დღის მოსულები ვიყავით თეატრში, სპექტაკლი „მეფე ერეკლე“ გადიოდა. მახსოვს, ერთ-ერთი როლის შემსრულებელი მსახიობი ავად გახდა.

სცენაზე იყვნენ მეფე ერეკლე და პაატა ბატონიშვილი – შალვა ღამბაშიძე. ბატონი შალვა იმ დროს თეატრის ხელმძღვანელიც გახლდათ.

იაშა სცენაზე ისე შემოვარდა, ისეთი აფორიაქებული რიტმი და ლელვა შემოიტანა, მისი თამაში იმდენად ექსპრესიული იყო, პაატა ბატონიშვილს – შალვა ღამბაშიძეს თავისი როლი დაავიწყდა და სათამაშოდ შემზადებულ მონუსხულ კაცს ერთბაშად გაუნათდა და გაეზადრა სახე, იაშას შემხედვარე ალტყინებას ველარ ფარავდა, ისევ თეატრის ხელმძღვანელად იგრძნო თავი. მან იაშას სახით დაინახა, თურა ახალი ძალა შეემატა თეატრს.

მას შემდეგ იაშას მთავარ როლებს აძლევდნენ. ის იყო ნამდვილი მსახიობი, რომელსაც სცენაზე შემოჰქონდა ქართული სული, დიდი ტემპერამენტი და თავისი გასაოცარი, მომხიბვლელი ხმა, რაც ასე სჭირდებოდა თეატრს.

მახსენდება, ოცი წელი იყო გასული მას შემდეგ, რაც სცენაზე „რომეო და ჯულიეტა“ აღარ იდგმებოდა, მაგრამ პროფესორი ოთარ ჯინორია მუდამ ალტაცებით ლაპარაკობდა სპექტაკლში ნათამაშებ იაშას ტიპაჟზე.

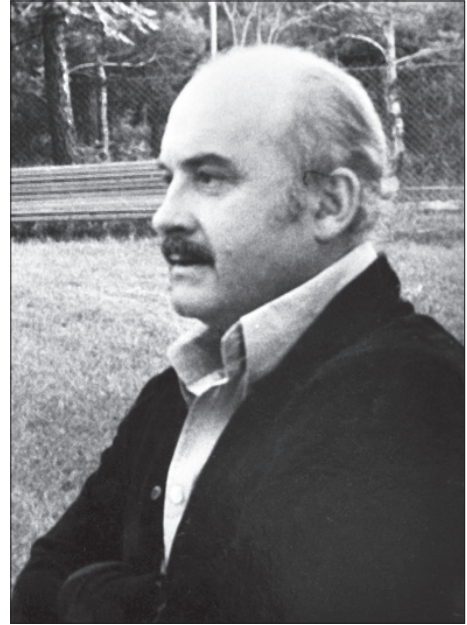


იაშა იყო მეტად გულთბილი ადამიანი. ის ყველაფერს განიცდიდა, რაც ჩვენს გარშემო, ჩვენს თეატრში ხდებოდა. იყო ასეთი შემთხვევაც, როცა თეატრში მდგომარეობა გართულდა აზრთადიდი სხვადასხვაობის გამო, მეც ჩემი აზრი გამოვთქვი და თეატრი ჩიხში მოექცა. მაშინ წასვლა დავაპირე. ჩემმა გადანყვეტილებამ იაშაზე იმდენად იმოქმედა, რომ მშვენიერი წერილი მომწერა, როგორც მეგობარმა და თავისი კეთილშობილური რჩევით გადანყვეტილება შემაცვლევინა.

და როცა თეატრში შემოვდივარ, ვგრძნობ ამ კედლებს, ამ სცენას თუ როგორ აკლია იაშას ნიჭი და ჩვენ კი – მისი სიტბო.

დიდებული სახელი და კვალი დატოვა

ჩუბ თაბაჯაშვილი



იაკობ ტრიპოლსკისთან, ფაქტობრივად, მთელი ცხოვრება მაკავშირებდა. მისთვის იაკობი არასოდეს დამიძახია.

უპირველესად მისი მოწაფე ვიყავი, როცა თვითონ იაშა – იაშა მასწავლებელი თავად იყო თბილისის უნივერსიტეტში პროფესორ ერეკლე ტატიშვილის უსაყვარლესი სტუდენტი. კარგი პედაგოგები მყავდა და ეს ის დრო იყო (დღევანდელ პედაგოგიკას არ შეურაცხვეყოფ), როცა საქართველოში პედაგოგიკის ხარისხი ძალიან მაღალი იყო. იაშა ინგლისურ ენას მასწავლიდა და იქიდან მოყოლებული ის ჩემი მეგობარი იყო, ერთადერთი

მასწავლებელი, ვისაც ნერილებს ვუწერდი და სოფლიდან ჩემს ახალ ლექსებს ვუგზავნიდი, არდადეგების დროს.

მერე ისე მოხდა, რომ უმაღლესი განათლების მისაღებად მოსკოვში წავედი. როცა თბილისში დავბრუნდი, იაშა მარჯანიშვილის თეატრის მახიობის ამპლუაში დამხვდა. ეს ჩემთვის მოულოდნელი იყო, მაგრამ არც ამ დღიდან შეწყვეტილა ჩვენი სიახლოვე. ის არ იყო მხოლოდ მსახიობი, რომელსაც პრემიერებზე ვნახულობდი, როგორც მაყურებელი. ბედმა დამანათლა ქართული თეატრის დიდ მსახიობებთან, ვარსკვლავებთან

მასობ ტრიპოლსკი

შემოქმედებითი სიახლოვე და მათ შორის ჩემ საყვარელ ადამიანთან, ბატონ იაშასთან.

24 წლის ბიჭი ვიყავი, როცა მარჯანიშვილის თეატრში ჩემი პირველი პიესა დაიდგა და ორ მთავარ როლს ასრულებდნენ სერგო ზაქარიაძე და იაშა ტრიპოლსკი. ასე რომ, იაშას ვიცნობდი არა მხოლოდ როგორც მსახიობს, არამედ კარგად ვიცნობდი მთელ მის შემოქმედებას და მქონდა ბედნიერება, რომ იმ პროცესებისთვის თვალი მედევნებინა. როგორც თეატრთან და კინოსთან დაკავშირებული კაცი, იაშას მეორე კუთხითაც დავუკავშირდი. ეს უკვე კინემატოგრაფს ეხებოდა. ხშირად ვხედავდი გადასაღებ მოედანზე სხვადასხვა როლების შესრულებისას, ვიყავი მისი შემოქმედებითი წვის მოწმე და ზოგჯერ მონაწილეც იმ პროცესებისა, რომელიც ქართულ კინოში მიმდინარეობდა, ზოგჯერ თანავუგრძნობდი კიდევ, რადგან მას ოჯახის სარჩენად უზარმაზარი ჯაფის დახარჯვა უწევდა ფილმების სადუბლიაჟო საამქროში. იმ სიბნელეში და უჭაერობაში საათობით უწევდა ყოფნა და სადუბლიაჟოს მთელი შემოქმედებითი ჯგუფი ებლაუჭებოდა მას, თუ შეიძლება ასე ითქვას, ექსპლოატაციას უწევდა, რადგან იყო ნამდვილი „სნაიპერი“ – კაცი, რომელსაც ფილმის გახმოვანებისას ერთი ნაკითხვით შეეძლო, ტექსტი სინქრონულად მოეხვედრებინა გამოსახულებასთან. ბევრისთვის ცნობილია მისი საოცარი მენსიერების შესახებ,

მაგრამ ის იყო არაჩვეულებრივი ფილოლოგიც, ლიტერატორიც, წმინდა მწერლური ნიჭით დაჯილდოებული ადამიანი, რასაც ეს სამუშაო პროცესი მოითხოვდა მისგან. იყო დიდოსტატი თავისი საქმისა და რასაც აკეთებდა, როგორც ლიტერატორი, იგივეს ელვის სისწრაფით ასრულებდა, როგორც მსახიობი. ის მთლიანად იყო ჩართული ამ მომქანცველ სამუშაოში, თუნდაც იმიტომ, რომ ერჩინა ოჯახი მხოლოდ თავისი შემოქმედებითი ოფლით, მხოლოდ თავისი შემოქმედებითი წვით. დიდებული, ზნეობრივზე ზნეობრივი კაცი იყო, ბევრი ზნეობრივი ადამიანი ვიცი თეატრში, მაგრამ იაშა თავისი სისპეტაკით, გამორჩეული იყო როგორც მეგობარი, როგორც ქართველი პატრიოტი კაცი, თავით ფეხებამდე საქართველოსთვის ჩამწვარი კაცი. ჩემ საქმიანობაშიც მეფე იყო იაშა, უპირველესი კაცი, რომელსაც მუდამ აინტერესებდა ყოველი ეტაპი ჩემს ფილმზე მუშაობისას, ყოველი ნიუანსი, ჩემი წასვლა-ჩამოსვლა უცხოეთიდან, თუ რა ნადავლით ჩამოვედი, რა ჩამოვიტანე და სამომავლოდ რას ვაპირებდი. არ მახსოვს, რომ იაშას ჩემი ფილმების რომელიმე პრემიერა გაეცდინა და მას სიტყვა არ ეთქვა ცრემლიანი...

დიდებული ბიჭი იყო იაშა.

დიდებული ოჯახი დატოვა.

დიდებული სახელი და კვალი დატოვა.

ღმერთმა ნათელში ამყოფოს მისი დიდებული სული.



გასროლა სცენაზე

ბაბა ხაუხიაძე

„გუშინ იაშა იყო ჩვენთან...“ – ასე იწყება სერგო ზაქარიაძის დღიურებში ომისდროინდელი პერიოდის თითქმის ყოველი მესამე დღის ჩანაწერი. მაშინ დამეგობრდნენ ახალგაზრდა მსახიობი, ინგლისური ენის ყოფილი მასწავლებელი იაშა ტრიპოლსკი და მამაჩემი. ჩვენს პატარა ბინაში განცალკევდებოდნენ კუთხეში და საათობით, დაულაღვად საუბრობდნენ ყველაფერზე, რაც თეატრსა და კინოს ეხებოდა. თემას რა გამოლევდა, თანაც რამდენიმე სპექტაკლში ერთად უხდებოდათ მონაწილეობა.

ომის მძიმე წლებში, შიმშილისა და სიცივის მიუხედავად, თბილისის თეატრები არ გაჩერებულან, დღე

და ღამე ჰქონდათ გასწორებული. „ხალტურა“ სცენაზე დაუშვებელი იყო. მაყურებელსაც ვერაფერს გამოაპარებდი. სუსტ სპექტაკლს, მიუხედავად თეატრის დიდი სიყვარულისა, ხალხი არ მიიღებდა. მაყურებლის მოთხოვნები იცვლებოდა და მოლოდინი მატულობდა. ომით გადაღლილ ქვეყანაში კი პრობლემებს ბოლო არ უჩანდა.

უჭირდათ თეატრებს. სამუშაო გეგმებთან დაკავშირებით კოტე მარჯანიშვილის თეატრში აზრი გაიყო.

მამაჩემს თავისი მოსაზრებები ჰქონდა, ზოგიერთნი არ ეთანხმებოდნენ. დასში სერიოზული კონფლიქტები გაჩნდა.

სერგოს შრომის გასაოცარი უნარი ჰქონდა და ამასთან მკაცრი დისციპლინის მოყვარული იყო. არტისტებისათვის დამახასიათებელი ცხოვრების წესი არ იტაცებდა. არ სვამდა. სპექტაკლის წინ ორისამი დღე იყო განმარტოებული, ფიქრობდა, ძალას იკრებდა. თვითგანვითარებაზე მუდმივად ზრუნავდა, ბევრს კითხულობდა, უსმენდა მუსიკას, ხვდებოდა მწერლებს, მეცნიერებს და არ ბეზრდებოდა სწავლა. იდეები არ ელეოდა – პროექტებს იგონებდა ნაირ-ნაირს, წერდა, სქემებს ხატავდა.

ომის მიწურულს „ახალგაზრდა გვარდიის“ დადგმა ჩაიფიქრა და საინტერესო გეგმა შეიმუშავა. ეს იდეა გააცნო ახალგაზრდა მსახიობებს, შემოიკრიბა ენთუზიასტები და დიდი ხალისით შეუდგნენ მუშაობას.

წამყვან მსახიობთა ერთი ჯგუფი სერგოს ცხოვრების ინდივიდუალურ წესს უწუნებდა და მის მიმართ უარყოფით დამოკიდებულებას არ მალავდა. ამ განწყობამ, სამწუხაროდ, თანდათან დევნის სახე მიიღო და მალე სერგო კოლექტივისათვის შეუფერებელ წევრად გამოაცხადეს.

უკმაყოფილება პარტიის ცენტრალურ კომიტეტამდე მივიდა. ჩატარდა თეატრის კრება პარტიულ მაღალჩინოსანთა მონაწილეობით, რომელზეც სერგოს, როგორც ურჩ ადამიანს, ღიად შეუტიეს. უფროსების ბრალდება მრავალი იყო – „პრეტენზიულია, როლებს არჩევს, სცენაზე განსაკუთრებულ რეკვიზიტს ითხოვს, დაგვიანებას არავის

პატიობს, ალღუმებს აცდენს, მედლებს არ ატარებს, პარტიაში შესვლა არ უნდა და საერთოდ ცალკე დგას. ახლა დადგმაც მოგვინდომა და ახალგაზრდებზე გავლენა აქვს – სურვილი გამოუთქვამთ, „ახალგაზრდა გვარდია“ ზაქარიაძემ გვინდა დაგვიდგასო“, – წერს მამაჩემი თავის დღიურში.

„რას ჩააცივდით ამ ზაქარიაძეს?!“ ვერ გაიგეთ, რომ არ ვაძლევთ დადგმას?! ვერ გაიგეთ, ხელს რომ გვიშლის?! – უყვიროდნენ კრების ინიციატორები ახალგაზრდებს.

იაშა ტრიპოლსკი, რომელიც თეატრის კომკავშირის კომიტეტის მდივანი იყო, არ შეუშინდა წამყვან მსახიობებთან და ხელისუფლებასთან შეკამათებას და სიტყვით გამოვიდა სერგოს დასაცავად: ჩვენ, ბატონო, იმიტომ გვინდა ზაქარიაძე, რომ ვიცით, მშრომელი კაცია და კარგად იმუშავებს, და თქვენ თუ რამე ანგარიშები გაქვთ მასთან, ჩვენ მაგაში ნუ გავგზავნებთ! ახალგაზრდებმაც მხარი აუბეს და ღია დაპირისპირება რამდენიმე საათს გაგრძელდა.

მეორე დღიდან დაიწყო ცალკე სერგოს და ცალკე მისი მომხრე ახალგაზრდა მსახიობების გამოძახება ცენტრალური კომიტეტის სამმართველოში დაკითხვებზე, თანაც ახალგაზრდებს ცხვირწინ ქალაქის უფროსლებდნენ და ემუქრებოდნენ: ამ საქმეს ჩვენ ასე არ დავტოვებთ. აი, აგერ გვაქვს ზაქარიაძის მხარდამჭერთა სიაო!

იაშამ და ახალგაზრდა მსახიობებმა თავიანთი სიტყვები უკან არ წაიღეს.



სერგო
ზაქარიაძე

დასი ორად გაიყო და ურთიერთობა ყოველდღიურად იძაბებოდა.

ომი დამთავრდა. თეატრი მუშაობას აგრძელებდა. წარმოდგენების უმეტესობა სრული ანშლაგით მიდიოდა. მაყურებელზე განსაკუთრებით დიდ შთაბეჭდილებას ახდენდა ლევან გოთუას პიესის მიხედვით ახალგაზრდა რეჟისორ ვახტანგ ტაბლიაშვილის მიერ, მხატვარ დავით კაკაბაძესთან და კომპოზიტორ არჩილ კერესელიძესთან ერთად დადგმული სპექტაკლი „უძლეველნი“.

დრამა ვითარდება ომის პერიოდში, საბრძოლო ოპერაციის შესასრულებლად ზღვაში გასულ წყალქვეშა ნავზე. სერგო კაპიტნის, მერაბ რატიანის როლს ასრულებდა, იაშა ტრიპოლსკი კი მეორე მთავარ როლს, ლადის – სამხედრო კორესპონდენტს, კაპიტნის ბავშვობის მეგობარს და მისივე პასუხისმგებლობით წყალქვეშა ნავზე მოხვედრილს, რომელსაც არანაირი საბრძოლო გამოცდილება არ გააჩნდა. დედაჩემი, მერი ქორელიც, მონაწილეობდა სპექტაკლში

ერთ-ერთი ოფიცრის როლში. სახიფათო ოპერაციის კრიტიკულ მომენტში ლადის ნერვები უმტყუნებს და გადანწყვეტს ნავის აფეთქებას თავის ეკიპაჟიანად.

კაპიტანი აფრთხილებს ლადის, ცდილობს შეაჩეროს იარაღის მუქარით, მაგრამ ის არ ემორჩილება და რატიანი იძულებულია, ნაღმის ასაფეთქებლად გაქცეულ მეგობარს ესროლოს. გასროლა ნამდვილი, „პარაბელუმის“ პისტოლეტიდან ხდებოდა, რომელიც თეატრმა საგანგებოდ შეიძინა სპექტაკლისათვის. გასროლის მომენტში ხმის იმიტაციისათვის კულისებში სპეციალურად მოწყობილი აგრეგატის დახმარებით ხარაჩოდან მძიმე ფიცრებს აგდებდნენ იატაკზე.

სერგოსათვის არ არსებობდა ცნება „როლის დეტალი“. განსაკუთრებული სერიოზულობით ეკიდებოდა გრიმს, კოსტიუმსა თუ რეკვიზიტის ყოველგვარ აქსესუარს. წარმოდგენის დაწყებამდე ყოველთვის ორი-სამი საათით ადრე მიდიოდა თეატრში, პედანტურად ამოწმებდა და აწესრიგებდა სპექტაკლისათვის საჭირო ყველა ნივთს. „უძლეველნის“ წარმოდგენის დაწყებამდე უსაფრთხოების წესების განსაკუთრებული დაცვით უმზადებდნენ საბრძოლო პისტოლეტს, მაგრამ თვითონ მაინც გულდასმით ამოწმებდა ცარიელ იარაღს. ლულას გადახსნიდა, დაათვალიერებდა და ისე გადიოდა სცენაზე.

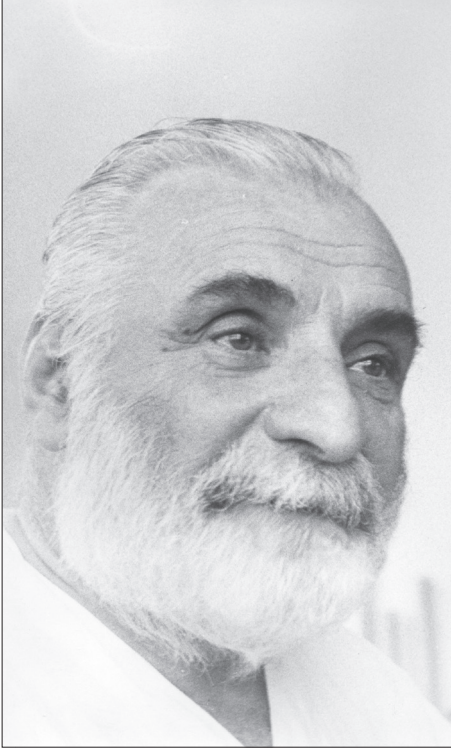
ერთ დღესაც, ჩვეულებისამებრ, სერგო სპექტაკლის დაწყებამდე კარგა ხნით ადრე მივიდა თეატრში

და მზადებას შეუდგა. მაშინვე შენიშნა, რომ რეკვიზიტში პისტოლეტი არ იყო. მოითხოვა, მაგრამ გაურკვეველი მიზეზების გამო იარაღის მოტანა დააგვიანეს და უკვე სცენაზე გასვლისას მიაწოდეს. პისტოლეტის შემოწმების დრო, პრაქტიკულად, აღარ რჩებოდა. გამწარდა. არ ვიცი, გულმა უგრძნო, თუ წესრიგიანობამ აიძულა... შეყოვნდა, იარაღი ძირს დაუშვა, პისტოლეტს თითი გამოჰკრა და ...პისტოლეტმა გაისროლა! „პარაბელუმი“ საბრძოლო ტყვიებით აღმოჩნდა დატენილი. რალაც ძალა დაეხმარა რამდენიმე წამით სიმშვიდე შეენარჩუნებინა. ამოყარა ტყვიები, შედგა ფეხი სცენაზე და გასროლის ეპიზოდი შეუფერხებლად ჩაატარა. მაყურებელი ვერაფერს მიხვდა.

ბენვზე გადარჩნენ. ამ ეპიზოდში კაპიტანი იარაღით ხელში თანდათან უახლოვდება ლადის და მიახლოებისას ცდილობს, ლაპარაკით შეაჩეროს. ბოლოს ჩახმახს წევს, გასროლა კი ლადის მიბჯენით ხდება, ორიოდ ნაბიჯის მანძილზე.

ვილაცამ ორი სატკივარის ერთად მოშორება განიზრახა. სერგო ზაქარიაძე ყველას თვალწინ მკვლელობას ჩაიდენდა და პასუხისგებაში მიეცემოდა, იქ კი ვინ დაინდობდა?! სერგოს ქომაგი და ამ საქმეში ახალგაზრდების „ნამქვებელი“ იაშა ტრიპოლსკი კი მამაჩემის ნასროლი ტყვიით სცენაზე დაღევდა სულს. მაშინ სერგო 39 წლისა იყო, იაშა კი 27-ის!

ყველა გამრა. კულისებში შემობრუნებულ, გაოგნებულ მამაჩემს



ხანშიშესული კაცი, თეატრის რეკვიზიტის განყოფილების გამგე, მუხლებში ჩაუფარდა: ბატონო სერგო, გეფიცებით, მე არაფერი ვიცი, პისტოლეტი გაქრა და ბოლო წუთში ისევ თავის ადგილზე აღმოჩნდა. ყველაფერს მე დამაბრალებენ! ოჯახი მყავს, ცოლ-შვილი, შვილიშვილები, ნუ გამიმეტებთ, ნუ დამლუპავთო.

თავზარდაცემული სერგო უცებ მოეგო გონს. რეაგირებას უთუოდ უდანაშაულო ადამიანი შეენიერებოდა, დამნაშავის ვინაობა კი სამუდამოდ ამოუცნობი დარჩებოდა. ყველამ დუმილი არჩია.

ამ ამბის შესახებ სერგოს დღიურში ჩანაწერი არ არსებობს. ეს ისტორია მხოლოდ უშუალო

მონმეებისა და მათი ახლობლების წრეში დარჩა. მამაჩემს არავისზე ეჭვი არ გამოუთქვამს, მაშინაც კი, როდესაც ერთი წლის შემდეგ, 1947 წლის 17 ივლისს, შუალამეს, ტექ-რეჟისორი შეხვდა ქუჩაში და უთხრა, დღეს საღამოს თეატრიდან მოგხსნესო. მოხსნეს ისე, რომ თვითონ კრებას არ ესწრებოდა!

ბრძანებაში, რომელსაც ხელს აწერდა ცკ-ის ხელოვნების საქმეთა სამმართველოს უფროსი, განთავისუფლების მიზეზად თეატრის მუშაობაში დეზორგანიზაციის შეტანა იყო დასახელებული, ხოლო საფუძვლად ორად-ორი სიტყვა – გამოკვლევის მასალები!

რეპრესირებულ სერგოს მხოლოდ ახლო მეგობრები სტუმრობდნენ, მამაჩემთან ღიად მეგობრობას არც იაშა ერიდებოდა. მართალია, ამის გამო ახალგაზრდა კაცს ბევრი ხიფათი შეხვდა: „რაც თეატრში პრობლემაა, სულ იმის ბრალია, ზოგიერთებთან სტუმრად რომ დაბრძანდებიან ტრიპოლსკები და ვილაციებიო...“ – ასეთი განცხადებაც გაკეთდა ზემოთ. თუმცა, ამ არაკეთილგანწყობილ გარემოშიც კი, იაშას არ უცდია თავისი შესაძლო მკვლელის ძიება.

არც იმ უმძიმეს პერიოდში და არც შემდგომში, როდესაც რეაბილიტირებული მამაჩემი თეატრში დაბრუნდა, ვილაცის მიერ გულგრილად სასიკვდილოდ განწირულმა ორმა მეგობარმა არ იკადრა მტკიცებულების გარეშე ვინმეს დადანაშაულება.

ჩაინერა **ნინო ზაქაჩიაძე**



კინოფილმიდან
„ქეთო და კოტე“



მთიდან ქალამნებით ჩამოსული კაცი

ელენე ყიფშიძე



ელენე ყიფშიძე და იაკობ ტრიპოლსკი

უნივერსიტეტის სტუდენტურ თეატრში ვასო ყუშიტაშვილმა ინგლისურ ენაზე დადგა სპექტაკლი „პატარა კაცი“. ამ პიესაში ჩემი დაც იყო დაკავებული. სპექტაკლზე მან წამიყვანა და საშუალებაც მომეცა, სცენაზე მენახა იაკობ ტრიპოლსკი, რომელიც ერთ-ერთ მთავარ როლს თამაშობდა. იაშა ჩემმა დამ გამაცნო – აი, ეს არის მთიდან ქალამნებით ჩამოსული კაცი, გვარად ტრიპოლსკიო და ამ შემთხვევას მერეც ხშირად იხსენებდა იაშა, როცა ჩვენს სკოლაში ინგლისური ენის პრაქტიკანტ მასწავლებლად მოიყვანეს. მაშინ მეცხრე კლასში ვსწავლობდი. სკოლის დამთავრების შემდეგ თეატრალურ ინსტიტუტში ჩავაბარე. ვასო ყუშიტაშვილმა იაშა, როგორც მსახიობის ნიჭით დაჯილდოებული ადამიანი, მარჯანიშვილის თეატრში

წაიყვანა. ინსტიტუტის დამთავრების შემდეგ მეც მარჯანიშვილის თეატრში მივედი და უნებლიეთ გავხდი იაშას პარტნიორი. ჩვენი პირველი სპექტაკლი უილიამ შექსპირის „მეთორმეტე ღამე“ იყო. იაშა მანვოლიოს თამაშობდა, ბრწყინვალე, სახასიათო როლი შექმნა. მეორე სპექტაკლი იყო ესპანური კომედია „ცოცხალი პორტრეტი“, რომელიც გიგა ლორთქიფანიძემ დადგა. შემდეგ იყო „შავთვალა გოგონა“, სადაც იაშა მამაკაცის, მე კი ქალის როლის საუკეთესო შემსრულებლებად დაგვასახელეს და პრიზები მივიღეთ. იაშასთან ურთიერთობის ბევრი ბედნიერი წუთი მახსოვს, მაგრამ სპექტაკლი „მაია წყნეთელი“ იყო გვირგვინი, თუნდაც იმიტომ, რომ ჩვენ ამ სპექტაკლის გამირების ცხოვრებით ვცხოვრობდით.

იაშა
ობ
ტრიპოლსკი



„დონ კარლოსი“: ტარიელ საყვარელიძე, ელენე ყიფშიძე და იაკობ ტრიპოლსკი

ვახტანგ ტაბლიაშვილმა ერთ ზაფხულს, როცა თეატრი გასტროლებზე იმყოფებოდა, ალექსანდრე ყაზბეგის „მოძღვარი“ დადგა. მაშინ მე მასობრივ სცენებში დამაკავეს. იაშამ გელას როლი ითამაშა. ჯერ კიდევ რეპეტიციების დროს პირდაღებულები ვუყურებდით მსახიობის თამაშს, გაოცებულები ვიყავით...

იაშას ჰქონდა თავისი ბუნებრივი დიალექტი და ბუნებრივი ხმა, ეს იყო განსაცვიფრებელი. კულისებიდან ვადევნებდით თვალს იაშას ნათამაშებ გელას, გათანგულსა და განადგურებულს, გვაჟრჟოლებდა, რადგან ზღვარი იაშასა და გელას შორის აღარ არსებობდა, ეს იყო იაშას ენა.

იაშას მიერ შექმნილ ამ როლზე, კარგმა თეატრმცოდნემ, კარგი დისერტაცია შეიძლება დაიკვას.

იაშას სამსახიობო სკოლა არ ჰქონდა გავლილი, მაგრამ ბუნებრივი ნიჭი ჰქონდა. იაშას ჰქონდა დამთავრებული ცოცხალი სკოლა-აკადემია და ეს იყო ჩვენი თეატრის მსახიობთა თანავარსკვლავედი, ამ თეატრის ოქროს ხანაში მოუწია მოღვაწეობა, სამართლიანად ატარებდა მარჯანიშვილელის სახელს და სამართლიანად დარჩა მარჯანიშვილელად.

მართალი ადამიანი იყო. როგორც ქმარს, როგორც მამას, როგორც ბაბუას, როგორც მეგობარს არასოდეს არავისთან არაფერი შეშლია და ეს ნამდვილად იყო არაჩვეულებრივი.

უშურველი იყო, უხაროდა სხვისი წარმატება და ამაზე კარგი რა შეიძლება ითქვას ადამიანზე, დიდ მსახიობზე, რომელიც ჩვენს შორის აღარ არის...

მაყურებლის სიყვარული და აღიარება ჰქონდა

ოთახი მელვინათუნჯასანი



დაიშალა ის თეატრი, რომელიც დამხვდა. როცა ინსტიტუტიდან მივედი, იაშა ტრიპოლსკი უკვე ცნობილი მსახიობი იყო. ბევრ მთავარ როლს ასრულებდა. წინამორბედ დიდ თაობასთან შედარებით უმცროსი იყო, ცხადია, ისინი ახალგაზრდებს ათამაშებდნენ და ჩვენი იაშა თეატრის წამყვანი ძალა გახდა. მაშინ დამწყები მსახიობი ვიყავი, ზევით, ქანდარაზე ავდიოდი და ერთი და იგივე სპექტაკლს ბევრჯერ გაოცებული ვუყურებდი.

მაყურებლის სიყვარული და აღიარება ჰქონდა. ეს განსაკუთრებით ქალებში შეინიშნებოდა და

მისი მამაკაცური მომხიბვლელი ბიდანაც მოდიოდა, რადგან გარდა მსახიობური აქტიურობისა, მამაკაცურადაც ძალიან მოსწონდათ.

შესანიშნავი გარეგნობა და ხმა ჰქონდა. ბანი ჰქონდა რბილი, მშვენიერი და მოძრაობა – საოცრად მოქნილი.

კარგი მთხრობელი იყო. ის რომ რამეს მოყოლას დაიწყებდა, მის გარშემო მთელი თეატრი შეიკრიბებოდა ხოლმე, თვითონვე ჩაკუჭკუჭებულად, ისე გემრიელად იცინოდა, უთუოდ ჩვენც გადაგვედებოდა. როგორც მსახიობი, ემოციური იყო, ლირიზმი ჰქონდა შეუდარებელი.

მამაკაცური მომხიბვლელი ბიდანაც მოდიოდა, რადგან გარდა მსახიობური აქტიურობისა, მამაკაცურადაც ძალიან მოსწონდათ.

მისი მეხსიერება ყოველი ჩვენ-განისთვის ცნობილი იყო. ფილმების გახმოვანებაზე ხშირად მოვხვედრილვარ მასთან და ვიცი, ერთ ფურცელ ტექსტს თვალის ერთი გადავლებით იხეპირებდა და მეორე ცდაზე უკვე სინქრონში წერდა.

ეს, რასაკვირველია, მისი ნიჭიერების ერთ-ერთ ძირითად ნიშანსაც წარმოადგენდა, რაც ერთი მხრივ შესაშურიც კი იყო ზოგიერთი მსახიობისთვის, მაგრამ ამან მერე ცუდი სამსახურიც კი გაუწია.

უფროსი თაობის მსახიობებიდან ვინმე ცუდად თუ გახდებოდა, რეჟისორებს იმის იმედი ჰქონდათ, რომ იაშა ტექსტს ნამიერად აითვისებდა და სპექტაკლი რომ არ ჩაეგდოთ, დაიმედებულები მას დაუძახებდნენ და მასაც ერთ დღეში უწევდა სამსახიობო როლში შესვლა.

მოგეხსენებათ, რეპეტიციები ტყუილად არ არის შემოღებული, კაცს სჭირდება ეს პროცესი, რომ როლი თანდათან მოირგოს, შექმნას, თავისად აქციოს ის მასალა, რომელსაც აძლევენ როგორც მსახიობს, რომ მერე დაიბადოს როლი, ზოგჯერ მისთვის მოულოდნელიც კი... იაშას კი, რაც ზემოთ ვთქვით, უმძიმეს ტვირთად აწვებოდა მხრებზე. ეს გარკვეულად, არასახარბიელო როლსაც კი თამაშობდა მის ცხოვრებაში იმიტომ, რომ რაც უნდა ნიჭიერი იყოს ადამიანი და მართლაც ნიჭიერი კაცი იყო იაშა, ჰქონდა საოცარი გრძნობა და უნარი უცებ დაეჭირა როლის ხასიათი და მისი მსახიობური უნარი იმაშიც აისახებოდა, რომ უცებ შეეძლო

ამ როლის ნახაზის მოხაზვა, უცებ ესწავლა ტექსტი და ამის გამო ხშირად უწევდა დუბლიორად ყოფნა ვილაც დიდი აქტიორისა, რომელსაც მთელი რეპეტიციები ჰქონდა დათმობილი. იაშას კი სპექტაკლში მყისიერად უწევდა შესვლა... და სადაც ეს არ ხდებოდა, იქ, რა თქმა უნდა, სავსებით ბედნიერი იყო და შედეგიც ბევრად უკეთესი ჰქონდა.

მახსოვს, სულ ორი წლის მისული ვიყავი, თეატრში „მოკვეთილი“ რომ დადგეს. როგორც პარტნიორებს, ერთად მოგვინია თამაში და ჩემი პირველი შთაბეჭდილებებიც აქედან მოდის.

სპექტაკლ „მეფე ერეკლეში“ ბესიკი ითამაშა. ორივე სპექტაკლში დიდი წარმატება ჰქონდა. „მოკვეთილი“ მოსკოვში ჩავიტანეთ და დიდი წარმატებით დავბრუნდით თბილისში.

საოცარია ისიც, რომ ამ უნიჭიერეს კაცს, თეატრალურ ინსტიტუტში მსახიობის სპეციალური სკოლა გავლილი არ ჰქონდა. თუმცა ისეთი მსახიობების გვერდით მოუწია მოღვაწეობა, იქნებ უკეთესი სკოლა არც არსებობს: ვასო გოძიაშვილის, შალვა ღამბაშიძის, ვერიკო ანჯაფარიძის, სესილია თაყაიშვილის, ჟორა შავგულიძის გვერდით ყოფნა, მათი ყოველდღიური შრომის ყურება, თვალთვალი, იმხელა სკოლა იყო...

იქნებ მის შემოქმედებით ბიოგრაფიაში იმ ინსტიტუტის არსებობა-არარსებობას მნიშვნელობა არც კი უნდა ენიჭებოდეს და ეს ასეც არის. გასტროლებზე როდესაც გავდიოდით, ნებისმიერ კუთხეში



სცენა სპექტაკლიდან
„მოკვეთილი“
იაკობ ტრიპოლსკი და
ოთარ მეღვინეთუხუცესი

და გარეთ გასვლა არც თუ ისე იშვიათად ხდებოდა, არ ყოფილა შემთხვევა, რომ მაყურებელს იაშა არ მოეკითხა, განსაკუთრებით ეს ხდებოდა ქუთაისში, რომელ წრეშიც უნდა ვყოფილიყავით, „ბატონი იაშა ჩამოვიდა თუ არა...“, „რომელ სპექტაკლშია დაკავებული...“ ძალიან უყვარდათ იაშა, ძალიან...

დიდი სიყვარული ჰქონდა თეატრში და როდესაც მსახიობი თეატრში უყვართ, განსაკუთრებით ის მსახიობი, რომელსაც მაყურებელში დიდი წარმატება აქვს მოპოვებული, ეს იმას ნიშნავს, რომ მან სწორად იცხოვრა, კაცური ცხოვრება გაიარა, ადამიანებთან ურთიერთობებში შეცდომები არ დაუშვია. ახლა კი, ხშირად, როდესაც მასზე ლაპარაკი ჩამოვარდება, ჩემი მეუღლე გურანდა გაბუნია გულთბილად იხსენებს ხოლმე: ასაკით უმცროს მსახიობებს ისე გვეპყრობოდა, როგორც მშობელიო.

სპექტაკლში „პრემიერა“ ერთად

ითამაშეს და ის პირველი წრეელი შთაბეჭდილება, როგორც ახლობელი და საყვარელი ადამიანისა, დღემდე დარჩა.

მშვენიერი ოჯახი შექმნა იაშამ. მისი ოჯახის წევრებს დღემდე კარგი ურთიერთობა აქვთ ჩვენს თეატრთან. მახსენდება დედამისი, ქალბატონი ირინე, მშვენიერ ხინკალს ამზადებდა. ჩვენი თეატრის მსახიობები, ვინც იაშასთან, მის ოჯახთან ახლოს იყვნენ, ხშირად მიდიოდნენ ფასანაურში ამ მშვენიერი ქალბატონით არაერთხელ მოხიბლულები.

ტკბილი კაცი იყო ჩვენი იაშა. არც კი მეგონა, ჩემზე ამდენად უფროსი თუ იყო, იმდენად ახლობლად მივიჩნევდი თავს. გამითამამა კიდეც, მეგონა, რომ ჩემ ტოლთან, ან სულაც რამდენიმე წლით უფროს კაცთან ვმეგობრობდით, ისეთი იყო ჩვენი იაშა...

მანამ ჩვენ ვიქნებით, მისი სახელი მუდამ იარსებებს მარჯვანიშვილის თეატრის კედლებში.

ცარიელ საყვარელიძე:

ავაზასავით მძიმე და ცბიერი ნაბიჯებით დადიოდა იაშა სცენაზე. დუმილშიაც კი რაღაცა უცნაური შემართება ჰქონდა. ხმას ამოიღებდა და მისი ფოლადნარევი ბარიტონი ირგვლივ ყველაფერს იმორჩილებდა.

თეატრის გული და სული იყო

ბიზა ცოხთაფანიძე

იამასთან, როგორც მეგობართან და კოლეგასთან ჩემი ცხოვრების მრავალი წელი გავატარე. ბევრჯერ შევხვდით სცენაზე, როგორც მსახიობი და რეჟისორი.

ახალი წლის წინ, 31 დეკემბერს, მისი დაბადების დღეზე, მის შესანიშნავ ოჯახში მრავალჯერ ვყოფილვარ. ჰყავდა არაჩვეულებრივი მეუღლე, ქალბატონი ნაზიკო და შესანიშნავი შვილები. იაშა იყო ტიპური ქართველი კაცი, ქართული ტრადიციული ოჯახით და ქართული ტრადიციული შეხედულებებით.

ჯერ კიდევ მერვე კლასის მოსწავლე ვიყავი, როცა იაშა პირველად შევხვდი. უნივერსიტეტში სწავლობდა, ბოლო კურსის სტუდენტი იყო, როცა ჩვენთან, პირველ სკოლაში მოვიდა მასწავლებლად, ინგლისურ ენას გვასწავლიდა. ახასიათებდა საოცარი მომხიბვლელობა, ულამაზესი ხმა, მეტყველების კულტურა და ინგლისური ენის კარგი ცოდნა. მერე უცებ გავიგეთ, რომ მარჯანიშვილის თეატრში მსახიობად წავიდა და გული დაგვწყდა.

ჩემი სტუდენტობის პერიოდში, სანამ რეჟისორი გავხდებოდი, ვხედავდი, რომ სულ რაღაც ორ-სამ წელიწადში, იაშა ამ თეატრის წამყვანი მსახიობი გახდა. უკვე ყველამ ვიცოდით, რომ ის შალვა ლამბაშიძის უსაყვარლესი მოწაფე იყო. ამ

ღვთისნიერ ადამიანს იაშა ძალიან უყვარდა და დიდ პატივს სცემდა. შემდეგ, როცა ამავე თეატრში რეჟისორად მივედი, სპექტაკლი არ იყო, რომელშიც ის არ თამაშობდა, ეს იყო მთავარი თუ ეპიზოდური როლი.

ანალიტიკური ჭკუისა და გონების მსახიობი იყო, კარგად იცოდა თავისი ქვეყნის ისტორია და ლიტერატურა, თავდავინწყებით უყვარდა თეატრი და თავისი პროფესია.

თეატრის გული და სული იყო, ყველას უყვარდა, ყველა პატივს სცემდა, რადგან ის თავისი თეატრის განუყოფელ ნაწილს შეადგენდა. როგორც ადამიანი, პიროვნება, მნიშვნელოვან როლს თამაშობდა მარჯანიშვილელთა ცხოვრებაში და ისე შეერწყა უფროს თაობას, თითქოს მათთან ერთად დაიწყო ამ თეატრის მშენებლობა. შალვა ლამბაშიძეს, ვასო გოძიაშვილს, ვერიკო ანჯაფარიძეს, ჟორა შავგულიძეს ღირსეულ პარტნიორობას უწევდა.

იაშას ფენომენალური მესხიერების შესახებ ბევრი თქმულა და ამასთან დაკავშირებით ერთი ეპიზოდი მახსენდება. თელავში გასტროლებისას სპექტაკლის მთავარი როლის შემსრულებელი მსახიობი შაქრო გომელაური მოულოდნელად ავად გახდა. ეს სპექტაკლი იაშას არც კი ჰქონდა ნანახი. ამ დროს სასტუმროში ისვენებდა. აუხსნეს,

რომ ბილეთები უკვე გაყიდული იყო და სთხოვეს, უნდა გვიშველოო. სასწრაფოდ მიიყვანეს თეატრში, ჩააცვეს კოსტიუმი, დასვეს საგრიმიოროში, თან გრიმს უკეთებენ, თან მიზანსცენას უკითხავენ.

შევედით პარტერში და დაბულები ველით, რა მოხდება სცენაზე. მთელი როლი უშეცდომო, ზუსტი რეაქციებით ითამაშა, მართლაც შეუცვლელი იყო იაშა.

ბოლო ხანს ვერ იყო კარგად, ველარ თამაშობდა, ჩამოსცილდა თეატრს. მისი მეგობრები, ახლობლები ამას განვიცდიდით, რადგან თავისი თეატრის ნამდვილი ბურჯი იყო. რა თქმა უნდა, საოცრად ადრე წავიდა ქართული თეატრიდან.

ის დაგვაკლდა ყველას იმიტომაც, რომ მისი მონაცემების მსახიობი დიდხანს იქნებოდა საჭირო ჩვენი თეატრისთვის, მას ასაკი ვერაფერს დააკლებდა, როგორც სახასიათო მსახიობი, თავისი წლოვანებისა და უფროსი ასაკის როლების შესრულებაზე შესანიშნავად შეძლებდა. ის იყო დიდი დანაკლისი, ამ მხრივ, ძალიან უბედური თეატრისა.

ამ თეატრიდან ისედაც ნაადრევად წასულან შესანიშნავი მსახიობები, კორიფეები და იაშას წასვლა კიდევ ერთი უმძიმესი დარტყმა იყო ამ დიდებული კოლექტივის ცხოვრებაში.

ამ შესანიშნავი პიროვნების, მსახიობისა და მოქალაქის, კარგი ქართველი ვაჟკაცის – იაკობ ტრიპოლსკის დანაკლისი ძალიან ღრმა ჭრილობად დააჩნდა მარჯანიშვილის თეატრს, მის შემოქმედებასა და ცხოვრებას.



ალე ომიძე და
იაშა ტრიპოლსკი

ლამაზი სიზმარი

ნაწილი სახაჯიშვილი



ლამაზი სიზმარივით ამიხდა ნატვრა, 12 წლის ასაკში სრულიად მოულოდნელად აღმოვჩნდი ყველა ბავშვის საოცნებო კინემატოგრაფის ზღაპრულ სამყაროში; კინოფილმ „მანანაში“ მთავარი როლის – მანანას შემსრულებლად მიმიწვიეს და როგორც მსახიობს, დიდი ბედნიერება მხვდა წილად, რომ პირველი ნაბიჯი კინოს ბრწყინვალე თანავარსკვლავედის – სესილია თაყაიშვილის, სანდრო ჟორჟოლიანის, მედეა ჩახავას, იპოლიტე ხვიჩიას, იაკობ ტრიპოლსკის „ხელდასმით“ გადამედგა.

ბატონი იაშა ფილმში ჩემს მამას თამაშობდა. იყო საოცარი ადამიანი, ერთდროულად დინჯი და ემოციური, ლალი და სერიოზული, მკაცრი და გულჩვილი. საოცრად ფლობდა საკუთარ სხეულს და იყო საშურად პლასტიკური, ძალუძდა, კინოგადასაღებ მოედანზე თვალდათვალ შეეცვალა ემოცია და განწყობილება.

ჩემ მიმართ გამოკვეთილი თბილი, მამაშვილური დამოკიდებულების პარალელურად, გარკვეულ დისტანციას ინარჩუნებდა. მუდამ ყურადღების არეში ვყავდი, გადაღებებიდან თავისუფალ დროს თეატრში დავყავდი და იმდენად მივეჩვიე, რომ ისევე, როგორც კინოგადასაღებ მოედანზე, უკვე სახლშიც კი მამას ვეძახდი.

კინომ მომხიბლა და მოუთმენლად ველოდი, კინოსტუდიიდან როდის გამომიძახებდნენ მორიგი ეპიზოდის გადაღებისთვის. კინოგადასაღები მოედანი სავსებით გავითავისე, გადაღებები ჯგუფის წევრები ერთმანეთზე მეტად მეფერებოდნენ და მათამამებდნენ. მე კი ეს სითამამე იმდენად მომერია, რომ ერთ-ერთი მიზანსცენის გადაღების დასასრულს, როცა კინოაპარატს კუთხის არეს უცვლიდნენ, გამნათებლებს ოპერატორივით შევუძახე – რას

ელოდებით, სინათლე ჩააქრეთ-მეთქი. ჩემმა საქციელმა გადამღება ჯგუფის წევრების სიცილი გამოიწვია და ამასთან დაკავშირებით, ესეც მახსენდება: მე კი მეგონა, რომ ჩემი ნიჭიერი, მოსწრებული შეძახილით ხალხის გამხიარულება შევძელი, მაგრამ ბატონმა იაშამ მოგვიანებით დამიმართოხელა და მისთვის ჩვეული თბილი, მამაშვილური, დამრიგებლური საყვედურით მითხრა: „მე მსახიობობას გინინასწარმეტყველებ, შენ კი როგორ იქცევი?! იმის მაგივრად, რომ როლზე იფიქრო, გაუაზრებელ, ბავშვურ ბრძანებებს იძლევი.“

თუ გულთ გინდა, რომ მსახიობი გამოხვიდე, ყოველთვის იფიქრე შენს როლზე და რაც შენი საქმე

არ არის, იმაზე ფიქრს თავი დააღწიე. საკუთარი სურვილების დაძლევა უნდა შეძლო, ეს კი შენგან თავდაუზოგავ შრომას მოითხოვს და შედეგიც სახეზე გექნება – მიზანს შეჭვებად მიაღწევ“.

ერთ-ერთი ეპიზოდის გადაღების დღე მახსენდება, სცენარის მიხედვით ბატონ იაკობს ჩემთვის ყური უნდა აენია. შევატყვე, უცნაურად ღელავდა. არც დაუმაღავს, მითხრა – ყურს რბილად აგინე, ოღონდ სახე ისე დამანჭე, ვითომ ძალიან გეტკინა, განზე არავითარ შემთხვევაში არ გაიწიო, რომ ტკივილი არ მოგაყენო.

დაიწყო ეპიზოდის გადაღება. ბატონმა იაკობმა მართლაც რბილად ამინა ყური და სახე ზუსტად



კინოფილმიდან „მანანა“: სანდრო შორჟოლიანი, იაშა ტრიპოლსკი და სესილია თაყაიშვილი



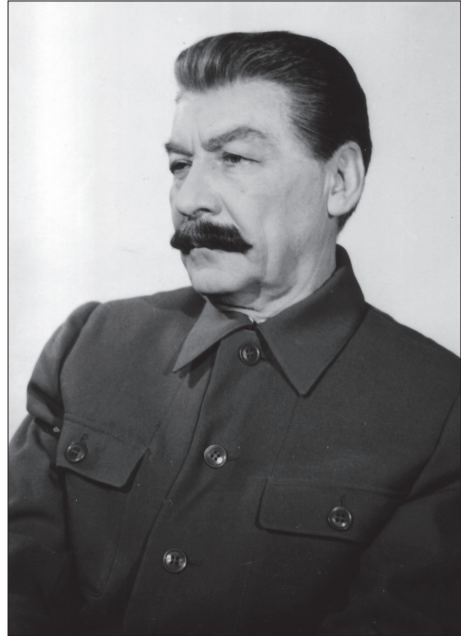
ისე დავმანჭე, როგორც ამიხსნა, მაგრამ ისე გამწარებით დავიღმუვლე, კაცი შეწუხდა, გადამღები ჯგუფის წევრებს კი ეგონათ იაკობმა ნანულის ყური მართლა აახიაო. თუმცა, გადაღების დასასრულს ყველაფერი გაირკვა. ბატონმა იაკობმა მხარზე ხელი მოსიყვარულედ გადამხვია და სახალხოდ მომმართა – ახლა კი დავრწმუნდი, შენგან კარგი მსახიობი დადგებო.

ზაფხულში კინოგადაღებები ბათუმში გაგრძელდა. ჩემი ფილმისეული მამა ისე მივლიდა, როგორც საკუთარ შვილს. აქ ჩემთვის თვალმისაცემი კიდევ ერთი საინტერესო თვისება აღმოვაჩინე ბატონი იაკობის ხასიათში – ის, რომ არა მარტო ჩემდამი, სხვა მსახიობების

მიმართაც გასაოცარ ყურადღებას იჩენდა და მიკვირდა, როგორ ახერხებდა: და ისიც მაკვირვებდა, რომ ჩვენი ფილმის მსახიობებიდანაც გამორჩეული ყურადღება და ზღვა სიყვარული უბრუნდებოდა. ხოლო ყოველივე ეს დიდი ადამიანებისთვის ღვთით ბოძებული დიდი ნიჭის, ბუმბერაზთათვის გენით მომადლებული თავმდაბლობისა და ყოვლით კეთილშობილთა ზნეკეთილობის შედეგი იყო.

და უკვე ჩემს მრავალწლიან სამსახიობო კარიერაში, ჩემი მაყურებელი ჩემში რაიმე ღირებულს თუ აღმოაჩენს, უნდა განვააცხადო, რომ ეს სწორედ დიდებული არტისტებისა და თავად ბატონი იაკობ ტრიპოლსკის დამსახურების ნყალობითაა.

მუხლებზე დაჩოქილ რუსს „სტალინმა“ სამმანეთიანი უწყალობა



როდესაც იაკობ ტრიპოლსკიზე წერილის გაკეთება გადაწყვიტე, ცხადია, მის ოჯახს, მეუღლეს და შვილებს მივაკითხე. მისი მეუღლე ქალბატონი ნაზიკო გულთბილი მასპინძელი აღმოჩნდა. შემოგვთავაზა, ჩემ ვაჟს სოსოს დავუძახებ, მოგვეხმარება, თორემ შეიძლება რალაც-რალაცები გამომჩესო.

ნაზიკო მანსურაძე: იაშა 1942 წლის ზაფხულში, ფასანაურში გავიცანი. დასასვენებლად ვიყავი ჩასული, ის ფასანაურში ცხოვრობდა. პირველი, რაც გაცნობისთანავე ვიგრძენი, მისი შინაგანი სიკეთე და სითბო იყო. ჩვენი სიყვარული ფასანაურიდან დაიწყო და თითქმის სამ წელიწადს გაგრძელდა. 1945-ში კი უკვე დავქორწინდით.

ბავშვობიდან მსახიობობაზე არ უოცნებია. სკოლის დამთავრებისთანავე სახელმწიფო უნივერსიტე-

ტში განაგრძო სწავლა ინგლისური ენის ფაკულტეტზე.

რეჟისორმა ვასო ყუშიტაშვილმა სტუდენტთა მონაწილეობით გოლსუორსის „პატარა კაცი“ დადგა და მთავარ როლზე იაშა დააკავა. ვასოს ისე მოეწონა თურმე მისი მეტყველება, ხმა და უშუალობა, რომ მარჯანიშვილის თეატრში თანამშრომლობა შესთავაზა. იაშამ მაშინ რატომღაც თავი შეიკავა, მაგრამ მსახიობობის სურვილი ნამდვილად გაუჩნდა. უნივერსიტეტის დამთავრების მერე პედაგოგად



შვილებთან

დაიწყო მუშაობა, მაგრამ მსახიობობის „ჭია“ აღარ ასვენებდა.

პირველად, მოზარდ მაყურებელთა თეატრში მივიდა. იქ მისი გვარი რომ გაიგეს, ეჭვით შეხედეს თურმე: შენ ქართული ხეირიანად არ გეცოდინებაო, დაიწუნეს და გამოისტუმრეს. მერე თეატრალურ ინსტიტუტში შეიტანა საბუთები, მაგრამ გამოცდაზე ისეთი რთული ეტიუდი მისცეს, რომ უკვე ცნობილი მსახიობი ამბობდა, იმის შესრულებას დღესაც ვერ შევძლებო. იქიდანაც წამოვიდა, მაგრამ თითქოს გაჯიუტდა კიდეც. მერე მარჯანიშვილის თეატრში, რეჟისორ ყუშიტაშვილს მიაკითხა. ვასო გულთბილად შეხვდა.

თანამშრომლად მიგიღებო, დაპირდა. რამდენიმე დღეში ლევან გოთუას „მეფე ერეკლე“ უნდა ეთამაშათ. ამ სპექტაკლის ერთ-ერთი მონაწილე ავად გახდა და აუცილებელი იყო მისი შეცვლა. დასში თავისუფალი მსახიობი თითქმის აღარ ჰყავდათ, უმეტესობა აღნიშნულ სპექტაკლში მონაწილეობდა და ავადმყოფი მსახიობი იაშამ შეცვალა. ისე კარგად ითამაშა, მეორე დღესვე თეატრში ჩარიცხეს. მერე ვერიკო ანჯაფარიძემ „ინჟინერი სერგევი“ დადგა და ლეიტენანტ კრეგერის როლი მისცა. აი, ასე დაიწყო იაშას შემოქმედებითი ცხოვრება.

რაც შეეხება ტრიპოლსკების გვარის წარმოშობასა და გენეალოგიას: მისი პაპა პოლონელი იყო. საქართველოში რომ ჩამოვიდა, ქართველი ქალი მოიყვანა ცოლად და ფასანაურში დასახლდა. იაშას მამამაც ქართველი, ნიკლაურის ქალი შეირთო.

გვარის მიუხედავად, იაშა, მართლაც რომ „მონამღული“ ქართველი იყო. ამაყად იტყოდა ხოლმე: ტომით უცხო და გულით ქართველი ვარო.

ჩემი მუშაობის წინააღმდეგი იყო, თან ბავშვების დამტოვებელიც არავინ გყავდა. დედა ადრე გარდამეცვალა, დედამთილი კი ფასანაურში ცხოვრობდა. „შენ რომ სახლიდან გახვიდე და ბავშვებს რაიმე შეემთხვეს – ხომ უნდა ინანოო...“ მეუბნებოდა და ამით მაჩერებდა. სამსახურს ველარც კი ვახსენებდი. უფრო მეტიც: ჩემი დიასახლისობით ამაყობდა კიდეც. ამიტომ



თავს მაქსიმალურად იტვირთავდა, არაფერი რომ არ მოგვეკლებოდა, აუცილებელი მაინც. თეატრში მუდამ მუშა მსახიობი იყო, თითქმის ყველა სპექტაკლში მონაწილეობდა. ამავე დროს გახმოვანებებზე მუშაობდა, თარგმნიდა ინგლისურიდან ქართულად. მისი ნათარგმნი: ბერნარდ შოუს „პიგმალიონი“ დიდხანს იდგმებოდა მარჯანიშვილის თეატრის სცენაზე. ძალიან ნიჭიერი იყო. სახლში როლს არასოდეს ამზადებდა.

იქვე, თეატრში, ერთს რომ წაიკითხავდა, როლი უკვე ზეპირად იცოდა. ბოლოს კი, სისხლძარღვების შევიწროება ჰქონდა... მეხსიერება ისე დაუქვეითდა, როლის დამახსოვრება კი არა, ხშირად ახლობლებსაც ვეღარ ცნობდა.

მე მისი ყველა როლი მომწონდა, მაგრამ განსაკუთრებით მაინც ბახას გამოვეყოფდი სპექტაკლიდან „მოკვეთილი“, ძალიან კარგი იყო „მთვარის მოტაცებაში“, კაც ზვამბაიას თამაშობდა.



სპექტაკლიდან
„რინარდ მესმე“
გმადნი რინმონდი

კინოროლებიდან განსაკუთრებით სტალინის როლს აფასებდა. ამბობდა: „ჩემთვის დიდი პატივია, სტალინის თამაში რომ მომანდესო.“ როლთან დაკავშირებით იხსენებდა ხოლმე: როდესაც ფილმს ვიღებდით, მოსკოვის ქუჩებში, კიტელში გამონწყობილი გამოვედი, თან ჩიბუხს ვაბოლებდი. უცბად ერთი „ბასიაკი“ რუსი მოვიდა, მუხლებზე დაეცა და მითხრა: „Отец, ну дай три рубля, дома жена бьет...“ ჯიბიდან სამმანეთიანი ამოვიღე და მივეციო...

14 წლის ყოფილა, თბილისში პირველად რომ ჩამოუყვანიათ. ცირკის ბილეთის შესაძენად რიგში დადგა, თურმე ჯიბეში მანეთიანი ედო. როდესაც მისი რიგი მოვიდა, მანეთიანი ბილეთები გათავდა და ორმანეთიანი ბილეთების გაყიდვა დაიწყო, დაღონებული გამობრუნდა უკან. იქვე ვიღაც კაცი მდგარა და: რა იყო, რატომ ხარ დაღონებულიო – უკითხავს. მანეთის მეტი არა მაქვს, არადა ბილეთი ორი მანეთი ღირსო. იმ კაცმაც ამოიღო და მანეთი მისცა. ისევ რიგში დადგა. ახლა ორიანი გათავდა და სამმანეთიანი ბილეთები დარჩა. ისევ უკან გამოსულა. იმ კაცს მანეთი კიდევ მიუცია და ბოლოს, როგორც იქნა, სამმანეთიანი ბილეთით ცირკში შევიდა. მერე, მთელი ცხოვრება იმ

კაცს ეძებდა. ნეტავ, სადმე შემახვედრა, სიკეთე რაიმეთი მაინც რომ გადავუხადოო.

ძალიან კეთილი იყო. გაჭირვებულის დამხმარე. უზენაეს სამართლოში სახალხო დამცველად რომ აირჩიეს, სიამოვნებით დათანხმდა. ჩემი მართალი სიტყვით იქნებ ვინმეს გამოვადგეო, ამბობდა.

მიუხედავად იმისა, რომ 1946 წლიდან პარტიის წევრი იყო, ღმერთი სწამდა, ეკლესიაში სიარულსაც არ ერიდებოდა. ყოველ აღდგომას თუ სხვა საეკლესიო დღესასწაულებს იქ ატარებდა. კათოლიკოს-პატრიარქ ილია მეორესთან მეგობრობდა. ყოველ ახალ წელს, საკუთარი ხელით გაკეთებული წარწერით, საეკლესიო კალენდარს უგზავნიდა უწმინდესი. ეს კალენდრები დღესაც მაქვს შენახული.

ოჯახში ძალიან თბილი და გაწონასწორებული იყო. ისე გავზარდეთ ორი ვაჟი, არ მახსოვს, მათთვის დაეყვირა, დაეტუქსა ან დაესაჯა ისინი. მოსიყვარულე მამა და გადარეული ბაბუა იყო. განსაკუთრებით უფროსი შვილიშვილი ირაკლი უყვარდა. საათობით გვერდით ედგა და ამეცადინებდა. კიდევ კარგი, ჩვენს ტრაგედიას მაინც რომ არ მოესწრო. ირაკლი დღეს აღარა გვყავს, მოგვიკლეს...

არ მახსოვს, ჩვენთვის დაეყვირა...

სოსო ტრიპოლსკი

სტალინი კი უყვარდა, მაგრამ სახელი ჩემთვის მამას არ დაურქმევია. ჩემმა ნათლიამ, სერგო ზაქარიასძემ დამარქვა.

ბავშვი ბავშვია და მთლად ანგელოზები არც მე და ჩემი ძმა ვყოფილვართ, მიუხედავად ამისა, არ მახსოვს ჩვენთვის დაეყვირა. მეგობრული ურთიერთობა გვქონდა. დილით კინოსტუდიაში მიდიოდა. შუადღისას სახლში ბრუნდებოდა, ოთხიდან ექვს საათამდე წაიძინებდა და საღამოს შვიდის ნახევრისთვის ისევ თეატრში მიდიოდა



უფროსი ვაჟი – სოსო ტრიპოლსკი
შვილებთან, გიორგი და ირაკლისთან

სპექტაკლის სათამაშოდ. ერთ დღესაც, შუადღისას, კარგად ნასვამი მოვიდა, დანვა და დაიძინა. შვიდის ნახევარზე თეატრიდან დარეკეს, წარმოდგენა უნდა ითამაშოს და არ ჩანს, სად არის, ხომ არ იცითო? გავაღვიძე – მთვრალი იყო ისევ. ჩავაცვი და მართლაც რომ ჩავიტანე ქვემოთ. მანქანაში ჩავსვი და თეატრში წავიყვანე. საგრიმიოროში კი შევიყვანე, მაგრამ გრიმს მე ხომ ვერ გავუყუებდი. „შენ ნუ გემინია, წადი ახლა და პარტერში დაჯექიო“, – მითხრა. მეც წამოვედი



შვილიშვილებთან გიორგისა და ირაკლისთან ერთად თავის 60 წლის იუბილეზე ფასანაურის საშუალო სკოლაში.
მარჯვნივ – გივი ბერიკაშვილი



შვილიშვილის – გიორგი ტრიპოლსკის ოჯახი



**ამ ფოტოზე ტრიპოლსკების
გვარის გამგრძელებლები არიან:
ბატონი იაშას შვილთაშვილები –
ირაკლი და ბარბარე**

მამაობა
ტრიპოლსკი

და პირველ რიგში დავჯექი. „ვისია, ვისიაში“ – კახელ გლესს თამაშობდა. სცენაზე რომ გამოვიდა, მეც ვერ შევამჩნიე, მთვრალი რომ იყო. წარმოდგენა დამთავრდა, შევედი საგრიმიოროში და უკვე გამოფხიზლებული, გრიმს იხსნიდა.

მეგობრებთან ქეიფი და დროსტარება უყვარდა. რამდენჯერ ღამის პირველ საათზე მათ სიმღერას გამოუღვიძებიათ. მამაჩემის ახლო მეგობრები იყვნენ: კუკური ლაფერაძე, გოგი გელოვანი, ტარიელ საყვარელიძე, გოგი ტატიშვილი. ზღაპრული სიმღერა იცოდნენ. ავდგებოდი, გამოვიდოდი, მათთან ერთად დავჯდებოდი-ხოლმე, კარგ სიმღერას მოვისმენდი, ახალ ანექს-დოტებს ვისწავლიდი, ერთ ბოთლ ღვინოს მეც დავლევი და მერე მე და მამა სტუმრებს ერთად ვაცილებდით.

თევზაობა უყვარდა ძალიან. ფასანაურში რომ ვისვენებდით, თითქმის ყოველ დილას სათევზაოდ მივდიოდით. ერთხელ, გათენებისას, არაგვზე სათევზაოდ წავედით. უკვე ხანშიშესული იყო და თვალი კარგად აღარ უჭრიდა. ანკესზე ჭიები შენ წამომიცივო – მითხრა. წამოვუცვი, ვიდრე ჩემს ანკესს მივუბრუნდი, მამამ უკვე თევი ამოიყვანა; კიდევ წამოვუცვი, ისევ დამასწრო. მე ანკესზე ჭიების წამოცმას ვერ ვასწრებდი, ის კი თევზის დაჭერას. ბოლოს, ვუთხარი: აქ, რა, ჭიების წამოსაცმელად წამომიყვანე-მეთქი?..

ჩემი ბიჭი – ირაკლი განსაკუთრებით უყვარდა. ერთხელ, ჩემი მეუღლე სკოლიდან განიწმამებული დაბრუნდა: მასწავლებელი გაგიჟებულა, სუფთა წერაში ისე ჯღაბნისო. მამაჩემს თავი გადაუქნევია: „აბა, აბა, არადა, რა ლამაზად, რა კარგად წერსო“. უყვარდა და მის უარყოფითს ვერაფერს ამჩნევდა.

როგორ უყვარდათ...

იჩანი ხიზოცხი

თუ დრო ჰქონდა, სულ იმას ამბობდა, ფასანაურში წავიდეთო. მეც იქ გავიზარდე და სხვათა შორის, მეც იგივე გრძნობა მაქვს ფასანაურის მიმართ. იქ ტრიპოლსკების დიდი სახლი დგას, ალბათ, ახლა 120 წლისაც არის. საკმაოდ შეძლებულები ყოფილან ჩემი წინაპრები, პოლონეთიდან რომ ჩამოვიდნენ და ამხელა სახლი ააშენეს. შემდეგ გააკულაკეს ტრიპოლსკები, პირველი სართული ჩამოართვეს და შიგ სკოლა გახსნეს. მამაჩემი მეორე სართულზე ცხოვრობდა და პირველზე დადიოდა სკოლაში. ბევრი ინვალა მამამ იმ სახლის დასაბრუნებლად. როგორც იქნა, 1965-ში დაუბრუნეს, თუმცა შრომის გაკვეთილებს მერეც იქ ატარებდნენ...

მამა სულ მიზეზს ეძებდა ფასანაურში ჩასასვლელად, ისე უყვარდა იქაურობა. მამა ობლად იზრდებოდა. პაპაჩემი 1924 წელს



იჩანი ხიზოცხის დაფინანსებული ფუნდაცია

მოუკლავთ. ამხელა სახლისა და მამულის პატრონები უღარიბესთა სიაში იყვნენ. კომისია ჩამოსულა სკოლაში. გამოჰყავდათ უღარიბესი ბავშვები და ეკითხებოდნენ, როგორ ცხოვრობთო...

იამას დაუნყია მოყოლა – ასე გვიჭირს, ასე ვცხოვრობთო... თან ტიროდა, თურმე. მითხრა, მაშინ გავითიშე, გონს რომ მოვედი, ირგვლივ ყველა ტიროდაო. ეტყობა, იქიდანვე ჰქონდა აუდიტორიაზე ზემოქმედების უნარი, არტისტობის ნიჭი.

მამა ბევრ მადლს აკეთებდა, ბევრს ეხმარებოდა, მაგრამ სანაცვლოდ არაფერს იღებდა.

ზოგჯერ პურის ფულიც არ გვქონდა. მახსოვს, ერთხელ დედას ვუთხარი: მიდი, მეზობელს სამი მანეთი ესესხე, პური ვიყიდოთ-მეთქი. გუშინ გამოვართვი, იქნებ დღეს გავძლოთ და ხვალ მამა ხელფასს მოიტანსო.



**ბატონი იაშა და ქალბატონი ნაზიკო
შვილიშვილთან – სალომესთან**

ასე რომ, ვიცი, რა არის გაჭირვება. მამას სხვა პრივილეგია ჰქონდა – ხალხს უყვარდა. დღესაც კი, ჩემს გვარს რომ გაიგებენ, იაშას შვილი ხარო? – მეკითხებიან. კაცი რამდენი ხანია გარდაიცვალა და ასე ახსოვთ...

ქუჩაში რომ მივდიოდით, ხანდახან მრცხვენოდა, ისე იბრუნებდა ხალხი თავს და გვიყურებდა, ხელის მოკიდება უნდოდათ. მით უმეტეს, ტროლეიბუსში.

ახლა ფასანაურში როგორ უყვარდათ...

მამაჩემის ერთი დაყვირება არ მახსოვს... ზოგჯერ ნაწყენი, ისეთი თვალებით შემოგხედავდა, ჯობდა ეყვირა. გაბრაზებულიც იშვიათად მახსოვს, თუმცა განრისხებულიც მინახავს. ეს მაშინ, როცა არაგვზე

სათევზაოდ წასულები ვინმეს დინამიკით ან ბადით ხელში ვნახავდით, თვითონ ხომ სულ ანკესით თევზაობდა.

მამა მთელი ღამეები „ამერიკის ხმას“ უსმენდა და მერე თეატრში მიჰქონდა ახალი ამბები. ზეპირად იმახსოვრებდა ყველაფერს. ასეთი რამ მოხდა: სერგო ზაქარიაძეს ავინროებდნენ. თეატრიდან გამოუშვეს კიდეც. ერთადერთი კაცი იყო იაშა, ვინც დადიოდა მასთან. ყველა ერიდებოდა, ეშინოდათ.

მერე ისეც მოხდა, რომ ერთ-ერთ პიესაში სერგო ზაქარიაძის გმირს მამაჩემის გმირისთვის უნდა ესროლა და მოეკლა. სპექტაკლზე გამოჰქონდათ რეკვიზიტი – პისტოლეტი, სერგო დაუმიზნებდა და ესროდა...

მამა იხსენებდა: იმის ფეხსაცმელები ახლაც მახსოვს, ვილაც რომ შემოვიდა კულისებშიო. მან ნამდვილი იარაღი შემოიტანა თურმე და შეუმჩნეველად შეცვალა თეატრის პისტოლეტი. და, აი, სპექტაკლზე სერგო ზაქარიაძემ ნამდვილი ტყვიით დატენილი პისტოლეტიდან ესროლა მამაჩემს. ტყვია მოხვდა პროჟექტორს... ამ დროს იაკობ ტრიპოლსკი ცნობილი მსახიობი არ იყო, სერგო ზაქარიაძის მომორება უნდოდათ.

მერე სერგო ზაქარიაძემ ჩემი ძმა მონათლა.

მამაჩემი სოცარი მეხსიერების პატრონი იყო. სკოლა ოქროს მედალზე ჰქონდა დამთავრებული; უნივერსიტეტის დასავლეთ-ევროპული ენებისა და ლიტერატურის

ფაკულტეტზე შეიტანა საბუთები, ინგლისურის კარგი სპეციალისტი დადგა. მისი მეგობარი იყო მოსე ქარჩავა. მან და მოსე ქარჩავამ თარგმნეს ბერნარდ შოუს „პიგმალიონი“. ეს წიგნი გამოცემულია.

ფენომენური ნიჭი ჰქონდა: ნებისმიერ რამეს გადახედავდა: პიესა იყო თუ პოემა და უკვე ზეპირად იცოდა. დიმიტრი უზნაძემ ექსპერიმენტი ჩაატარა მამაზე. წაუკითხეს „გამზრდელის“ პირველი კარი მთლიანად და წარმოიდგინეთ, მაშინვე დაიმახსოვრა.

ძალიან ახლობელი და სიყვარულით სავსე დამოკიდებულება გვქონდა მე და მამას. იშვიათად ვიყავი შინ მარტო, სულ მეგობრები მყავდნენ. შემოვიდოდა: აბა, ბიჭებო, დღეს რა ვჭამოთ... განსაკუთრებით ზაფხულში, დედა როცა წასული იყო, ხინკალს გავაკეთებდით. 28-32 ნაოჭს ახვევდა მამა.

ბევრი ჭირი მაქვს ნანახი, მაგრამ მაინც ბედნიერი კაცი ვარ. ისეთი ხალხი მოდიოდა ჩვენთან: ვერიკო ანჯაფარიძე კარტს მეთამაშებოდა, არ არსებობდა, 50 კაპიკი მომეგო მისთვის და არ მოეცა. ერთხელ არ ვართმევდი და მითხრა: არა, შვილო, თამაში თამაშიაო...

ჩვენთან სესილია თაყაიშვილი, ეროსი მანჯგალაძე, ალექსანდრე გომელაური, მერი დავითაშვილი მოდიოდნენ, ცხოვრება ღამის 11 საათის მერე იწყებოდა... უყვარდათ მამაჩემთან მოსვლა.

ბედის ირონიაა, რომ მამას რა ავადმყოფობაც დაემართა, მეხსი-



ირაკლი და სალომე ტრიპოლსკები

ერების დაკარგვასთან იყო დაკავშირებული. მეხსიერებაში ამოვარდნა ჰქონდა, შეიძლება, დღეში ნახევარი საათი... გელაპარაკებოდა და ხედავდი, რომ სხვა კაცი იყო. ვერ იცნობდი. გაივლიდა ხუთი წუთი და ხელს თავზე იტაცებდა: აუ, ეს რა მომივიდაო. ამ ამბავს ძალიან განიცდიდა.

თემურ ბაბლუანმა რამდენჯერმე წაიყვანა „უძინართა მზის“ სინჯებზე, ჯერ გაუხარდა, კიდევ გამიხსენესო, მერე დადარდიანდა. მოვიდოდნენ, წაიყვანდნენ პავლიონში მანქანით, გადაულებდნენ, დააბრუნებდნენ უკან. მეშვიდედ რომ მოვიდნენ, შინ ვიყავი, მკითხა მამამ, – იცნობ ბაბლუანსო? როგორ არა, ჩემი მეგობარია-მეთქი. უთხარი, ნუ მანვალეხსო...

ჩვენი დიდი ოჯახი

ოლიაო ხიზოცხი-ახეხიძე



მე და იაკობს სამაგალითო დამოება გვექონდა. სანამ პაპა იაგორი ცოცხალი იყო, მთელი ტრიპოლსკები ფასანაურში, ერთ პატარა სახლში ვცხოვრობდით. საკვირველია, მრავალსულიანი ოჯახი იმ სახლში როგორ ვეტეოდით. თითქოს უცნაური არაფერია, თუკი ვიტყვი, რომ ოჯახში ერთმანეთის უდიდესი სიყვარულითა და პატივისცემით ვცხოვრობდით, მაგრამ ეს ურთიერთობა იმდენად მტკიცე ნერგზე იყო აღმოცენებული, რომ მთელი სოფლისთვის თვალშისაცემი იყო.

პაპაჩვენი ერთი შეხედვით, მკაცრი, მაგრამ სინამდვილეში, ლმობიერი და მიმტევებელი კაცი გახლდათ. ეს სიმკაცრე უფრო ჩვენი შვილებისა და შვილიშვილების ყურადსაღები, მისი გენეტიკური მტკიცე ოჯახური წესებისა და ტრადიციების დაცვის მკაცრი

მოთხოვნით აიხსნებოდა. თავად შრომისმოყვარე, მუყაითი კაცი ბრძანდებოდა და რა გასაკვირია, რომ ჩვენგანაც, ნებისმიერ საკითხში, თუნდაც ყოველდღიური ქცევისა და სწავლის თვალსაზრისით, ამას მოითხოვდა.

ქვეყანაში გასაჭირი იყო და არც ჩვენ გვიღებინდა, მაგრამ სხვასთან შედარებით, უკეთ ვცხოვრობდით და ვისთანაც ხელი მიგვიწვდებოდა, ყველას ვეხმარებოდით. ჩვენი შრომით მოპოვებული ლუკმა-პურით გაგვექონდა თავი. საკარმიდამო ნაკვეთს ვამუშავებდით, გვექონდა ხილი და ბოსტნეული, გვეყავდა საქონელი და ფრინველი.

პაპა პროფესიით გზის მშენებელი ინჟინერი იყო, სამხედრო ჩინით. მლეთა-ფასანაურის სამხედრო გზაზე რაც კი რამ დამცავი ჯებირია დღემდე მოღწეული, მისი

გაკეთებულია. სამსახურს შემოსავალიც ჯეროვანი ახლდა. ხელმარჯვე კაცმა ძველი სახლის ადგილას ორსართულიანი სახლი ააშენა. პირველ სართულზე ერთი დიდი ოთახი იყო. გრძელი მაგიდა მოიტანა, ზედ დიდი სამოვარი დადგა, რომელზეც თავისი გვარ-სახელი იყო ამოტვიფრული. წესად ჰქონდა დანერგილი, დღის ბოლოს მთელ ოჯახს ერთად უნდა ევახშმა. „ჩვენი ოჯახის სიმტკიცესა და წესრიგს ამ მაგიდის შემკრები ძალა იცავს“, – ამბობდა. სოფელში ბევრი ხელმოკლე ოჯახი პაპაჩვენის შემწეობით ცხოვრობდა, მაგრამ მოგვიანებით, ჩვენ ოჯახს პოლიტიკურმა უმადურობამ დარია ხელი. ეს იმით აიხსნება, რომ მამაჩემი ვლადიმერი, სრულიად ახალგაზრდა, ბიძაჩემთან ერთად კოჯრის მისადგომებთან სამშობლოს დამცველთა რიგებში იბრძოდა. მებრძოლთა ერთი ნაწილი ფასანაურის მისადგომებთან გამაგრდა, რათა რუსის ჯარი აქეთ აღარ შემოეშვათ. დიდ ქვეყანასთან ომმა ფასანაურის თითქმის მთელი ახალგაზრდობა შეინირა, სოფელი ძაძით შეიმოსა. მათი ოჯახები, ვინც ამ ომს ცოცხალი გადაურჩა, რეპრესიებს დაექვემდებარა. მოგვიანებით, მამაჩემი არაგვის გაღმიდან, შეგნებულად თუ გაუთვითცნობიერებლად, ვიღაც პირაკრული ავაზაკის ნასროლმა ტყვიამ თავისსავე ეზოში შეინირა.

პაპა იაგორს შვილის დაკარგვით დიდი იმედი წაერთვა. ამ ტკივილს კიდევ ერთი უკეთურება მოჰყვა. როგორც ჩანს, ბოლშევიკებმა ჩვენს ოჯახს კოჯრის სიმაღლეებთან

ბრძოლაში მონაწილეობა არ აპატიეს, კულაკებად გამოგვაცხადეს, დაგვანოკეს, სახლიდან გამოგვასახლეს, პირველ სართულზე სოფლის სკოლა გახსნეს, მეორე სართული გამოკეტეს.

პაპა იაგორი აღარც სამსახურს გააკარეს. მაშინ ძალიან გაგვიჭირდა, იქნებ სხვაზე მეტადაც კი. ჩვენმა ნათესავებმა შეგვიფარეს. როგორც აღმოჩნდა, სანთელ-საკმეველი მართლაც არ კარგავს გზას, ახსოვდათ მეზობლებს პაპა იაგორის ოჯახის სიკეთე და ახლა ისინი გვეხმარებოდნენ, რითიც შეეძლოთ, მაგრამ მთელი სოფლის



ტრიპოლსკების დიდი ოჯახი ფასანაურის სახლში



ოლიკო ტრიპოლსკი-აზმეტელი

გაოცებას იწვევდა ამ კაცის შემართება და სულისკვეთება, ომისა და რეპრესიებისგან დაქვრივებულ-დაობლებულ ოჯახებს თავისი ხელმარჯვეობით რომ ეხმარებოდა.

დედაჩემი ირინე პაპა იაგორას მუდამ მხარში ედგა. ფასანაურში მკერავი არ ჰყავდათ, დედას კერვა ეხერხებოდა. ღამე ფანჯრებზე მუქ ფარდებს ჩამოაფარებდა და მეზობლებისგან მიღებულ შეკვეთებს ასრულებდა, უკერავდა, ვისაც რა სჭირდებოდა. პაპა იაგორა, ჩვენ, პატარებს, თმენასა და ჭირსა შიგან გამაგრებას გვასწავლიდა. კვლავ წესრიგისა და წესიერებისკენ, პატიოსნებისა და ღვთისმოსაობისკენ მოგვიჩვენებდა.

როცა მამა მოკლეს, დედა ჩემზე ფეხმძიმედ იყო. ობლად მოვევლინე ამ ქვეყანას და მამის სიკვდილით დამწუხრებულ ოჯახს

იმედად წავადექი. მოგვიანებით, ჩვენი სახლის მეორე სართული დაგვიბრუნეს, მაგრამ მაინც ერთგვარი შიშით ვცხოვრობდით. სანამ ფასანაურში სკოლას ააშენებდნენ, მე და იაშა, საკუთარი სახლის მეორე სართულიდან ჩვენივე სახლის პირველ სართულზე მონყოილ სკოლაში დავდიოდით.

იაშა ფიზიკურად ძლიერი ყმაწვილი იყო, დედასა და პაპა-ბებიას მუდამ მხარში ედგა, შრომობდა რაც შეეძლო. ამის მიუხედავად, სკოლაში სანიმუშოდ სწავლობდა. პირველად თოთხმეტი წლის ასაკში, სწავლის პარალელურად, ფოსტაში მუშაობდა და თავისი ხელფასით ოჯახს ეხმარებოდა. ეს გასამრჯელო კი ჩვენთვის ღვთის წყალობა იყო. სად რა იშოვებოდა, მაგრამ თუ სადმე ვინმე ტკბილეულს აჩუქებდა, კანფეტი იყო თუ ნამცხვარი,

პირს არ დააკარებდა, ტკბილეული ჩემს პატარა დას, ოლიკოს უფრო სჭირდებოდა. ჩვენს შორის სამი წელი იყო სხვაობა. იმ ასაკში კი სამი წელი ძალიან დიდ სხვაობად ჩანდა. იაშამ სკოლა ოქროს მედალზე დაამთავრა.

მეორე მსოფლიო ომმა იაშას თბილისში მოუსწრო. უნივერსიტეტში, როგორც ოქროს მედალოსანი, უგამოცდოდ ჩარიცხეს. ოჯახში ვიცოდით მისი სიბეჯითის ამბავი, გვესმოდა მისი წარმატებების შესახებ სწავლაში და ეს გვამხნევებდა. მეც კარგად ვსწავლობდი, სკოლა წარჩინებით დავამთავრე, გზა მჭირდებოდა და ქალაქისკენ გამიწია გულმა.

პაპა იაგორა ამაყოფდა, სანაქებო შვილიშვილები დავზარდეთ. უკვე მოხუცი კაცი, ქალაქში გახიზნულებს, რაც შეეძლო და რითაც შეეძლო, იმით გვეხმარებოდა. ღმერთმა აცხონოს მისი სული. 1944 წელს ოთხმოცდათერთმეტი წლის ასაკში აღესრულა.

რასაკვირველია, როგორც ტრიპოლსკების მთელმა დიდმა მონაგარმა, იაშამაც ძალიან მტკივნეულად განიცადა პაპა იაგორის გარდაცვალება, ეს დიდბუნებოვანი ადამიანი ხომ ყველა ტრიპოლსკისთვის უდიდესი დანაკლისი იყო – დედაბოძი, რომელიც ამ დიდ ოჯახს ერთ მუშტად კრავდა და ამთლიანებდა.

იაშას სტუდენტობის პერიოდში გოგონა შეუყვარდა, ნაზიკო მაისურაძე. ძალიან ლამაზი იყო. მალე იქორწინეს და ორი ვაჟიშვილი, სოსო და ირაკლი შეეძინათ.



იაშა და ოლიკო

მეც ჩემი ბედი მელოდა, არაჩვეულებრივ მამაკაცს, ირაკლი ახმეტელს გავეყევი ცოლად და 1949 წელს მშვენიერი ქალიშვილი, მარიაკა მოგვცა უფალმა.

ბოლოხანს ფასანაურთან დედაჩვენი, უკეთილშობილესი ქალბატონი ირინე გვაკავშირებდა. მერე ასაკმა თავისი გაიტანა და მისი ლამაზი სულიც დიდი წინაპრების გზას გაჰყვა იმ გრძელ სოფელში. თუმცა, ჩემი ყველაზე დიდ ტკივილი მაინც ჩემი ძმის სიკვდილი იყო.

ესეც კი არის, ცხოვრება მაინც თავისი მკაცრი წესებით გრძელდება და ფიქრი რომ მომეძალება, გულს ამითლა ვიმშვიდებ, ჩემმა ძმამ, იაშამ თავის უსაყვარლეს სამშობლოს – საქართველოს საამაყო შთამომავლობა დაუტოვა. უფალმა გაანათლოს მისი სული.

ჩაინერა რომან ამირეჯიბმა

განშორება თეატრის არსშია

მეფა აქჟიხია

მარჯანიშვილის თეატრის მუზეუმში, სხვა მასალებთან ერთად, ყველა ჩვენგან ნასული თუ აქ მყოფი მსახიობის პირადი საქმეა დაცული. ბატონი იაკობის არქივში, ფოტო და სხვა მასალებთან ერთად, ინახება მისივე ხელით ჩამონერილი სცენაზე შესრულებული როლების სია. საერთო რიცხვი 96-ია.

96 ადამიანის სიცოცხლით იცხოვრა მარჯანიშვილის თეატრის სცენაზე ერთმა ადამიანმა – იაკობ ტრიპოლსკიმ. ეს ადამიანები სხვადასხვა ასაკისა და ხასიათის იყვნენ, წარმომავლობაც სხვადასხვანაირი ჰქონდათ. უმეტესი მათგანის ერთმანეთთან შეხვედრა წარმოსახულ სამყაროშიც კი შეუძლებელი იქნებოდა, განსხვავებული ეპოქის, თუ საცხოვრებელი ადგილის, უფრო მეტად კი გრძნობათა ბუნების გამო. იმიტომ არის საოცრება აქტიორის ხელოვნება, რომ იგი, მთელი თავისი არსებით – სხეულით, გონებით, გრძნობებით, ფსიქიკით ხდება გამტარი და შეუთავსებელთა შემაერთებელი.

96 ადამიანის განცდა, სიხარული, სევდა თუ გასაჭირი ჰქონდა ბატონ იაკობს გამოცდილი, გამოვლილი და სხვებისთვის გაზიარებული.

თითქოს ერთი ადამიანისთვის ეს საკმარისზე მეტი უნდა ყოფილიყო, მაგრამ ბატონმა იაკობმა სცენაზე შესრულებული როლებით არ შემოფარგლა მოღვაწეობის ასპარეზი და პირადი ცხოვრება.

საოცარი ენერგიით და სასიცოცხლო ძალით დააჯილდოვა ღმერთმა.

მისი აქტიორული ინდივიდუალობისთვის დამახასიათებელი მკვეთრი და გაშლილი შტრიხების მანერა შეთავსებას ახერხებდა სრულიად განსხვავებულ, ზედმინევენით მორუდუნე საქმიანობასთან: ნლების განმავლობაში ბატონი იაკობი კინემატოგრაფიაში გამოსახულებასთან ტექსტის სინქრონული მორგების და გახმოვანების ურთულეს საქმეს ეწეოდა. ახალგაზრდობაში ინგლისურის მასწავლებელი იყო.

სიცოცხლის ბოლო წლებში, როგორც საქართველოს უმაღლესი სასამართლოს მსაჯულთა საბჭოს წევრი, გატაცებით იყო ჩართული სამართლის დავის საქმეში; იყო სანიმუშო მიუღწევი, მამა, პაპა, ყველასთვის გულისხმიერი, თანამგრძობი და დამხმარე ნებისმიერ გასაჭირში.

თავის დაზოგვა არაფერში იცოდა. ერთნაირად გულმხურვალე იყო ყველგან და ყველაფერში. მისაყვედურია კიდეც, საყოფაცხოვრებო წვრილმანებში მაინც



სპექტაკლიდან
„ცოცხალი პორტრეტი“
დონ ფერნანდო

დაზოგეთ-მეთქი თავი. ეგოის-ტურად მიხდოდა, რომ მისი ენერგია მხოლოდ თეატრს დარჩენოდა, მაგრამ ადამიანის ხასიათია მისი ბედი. მას სხვანაირად არ შეეძლო. არასოდეს დამავინწყდება, რამდენ ხანს და როგორ თავდადებით სდია ერთ უსამართლოდ დასჯილ, მისთვის უცხო ყმანვილის საქმეს და გადაარჩინა კიდეც. და ამას მხოლოდ მოვალეობის გამო არ აკეთებდა.

აფორიაქებული იყო და გატაცებული, ხალისიანი და კეთილი, გულმხურვალება გახლდათ მისი მიმზიდველობის მთავარი მიზეზი. შიში მიპყრობს, როცა ვხედავ, როგორ ქრებიან გულმხურვალენი, როგორ ვექცევით გულგრილობის ვითომ ზრდილობიან, სინამდვილეში კი, მოსაწყენ ერთფეროვნებაში.

მარჯანიშვილის თეატრში ახალი მისული ვიყავი. მაშინ სამხატვრო საბჭოს წევრების მორიგეობა იყო დაწესებული ყოველ წარმოდგენაზე. მე 31 დეკემბერს მომინია. ახალწლის ღამეს თეატრს ყოველთვის უჭირდა მაყურებლის მოზიდვა. იმ საღამოს სულ რამდენიმე ადამიანი იჯდა მაყურებელთა დარბაზში. რევაზ ჯაფარიძის „ჯარისკაცის ქვრივი“ გადიოდა. ბატონ იაკობს ყოველთვის ტაშით ხვდებოდა მაყურებელი. ამჯერადაც ასე მოხდა.

დაიწყო დიალოგი ქალბატონ დოდო ჭიჭინაძესთან, ბატონი იაკობის პირველივე რეპლიკის შემდეგ მაყურებელთა დარბაზიდან ქალის ხმა გაისმა.

ჯერ ვერ გავიგონე სიტყვები, შემდეგ კი გავარჩიე: „შენ გენაცვალე“, „შენი ჭირიმე“. შემეშინდა, სპექტაკლის მსვლელობას ხელი არ შეუშალოს-მეთქი და „უნესო“ მაყურებლის ძებნა დავიწყე.

ქალი მარტო იჯდა. საშუალო ასაკისა იყო, დარბაისელი, შესაძლოა, დიასახლისი. ოჯახი უეჭველად ეყოლებოდა, ქმარი, შვილები, ნესით, ახლა საახალწლო სუფრის სამზადისში უნდა ყოფილიყო. მას კი, როგორც მომეჩვენა, ამ საქმისთვის მიენებებინა თავი და საშინაოდ ჩაცმული, სამზარეულოს ობშვიარმოკიდებული წამოსულიყო თეატრში. ალბათ, ძალიან აწყენინეს შინაურებმა და თეატრს შეაფარა თავი.

არც განზილდა – სცენაზე საყვარელი მსახიობი იხილა და ვერც გრძნობდა, რომ უნესოდ იქცეოდა. მის შეძახილებში, აღტაცების გარდა, საკუთარი გულისტკივილიც იგრძნობოდა, რალაცის მიმართ პროტესტიც და თავდავინწყების წაღილიც. მისი რეპლიკები იმისთვის არ იყო გამიზნული, რომ ადრესატს გაეგო, ის თავისდაუნებურად და თავისთვის ლაპარაკობდა.

ერთი რამ კი ცხადი იყო და თვალნათლივი: რალაცით გამწარებული, დარდიანი ადამიანი თავდავინწყებას ლამობდა და ახერხებდა კიდეც საყვარელ მსახიობთან შეხვედრით. იმ საღამოს, 31 დეკემბერს, თავის დაბადების დღეს, ბატონი იაკობი მთელ სპექტაკლს თამაშობდა განუწყვეტელი „შენი



„ქეთო და კოტე“
1948 წელი



„ჭრიჭინა“
1954 წელი



„ორი ოკვანის
საიდუმლო“
1955 წელი



სპექტაკლიდან
„ღალატი“
სოლეიმან ხანი

ჭირიმეს“ და „შენ გენაცვალეს“ თანხლებით. შესაძლოა, ეს არ იყოს იშვიათი გამონაკლისი. მაშინ მე, იმ წარმოდგენის დამსწრე და თან მორიგე, წინააღმდეგობებით ვიხლიჩებოდი და არ ვიცოდი, რა მელონა, შემეჩერებინა ის „უნესო“ მაყურებელი, თუ მიმეცა მისთვის თავდავინწყების და განმუხტვის საშუალება. უკანასკნელი ავირჩიე. დღეს, თეატრისა და მაყურებლის ურთიერთობის პრობლემურ ვითარებაში ვრწმუნდები, რომ სწორად მოვიქეცი.

ზოგჯერ ღირს, რომ სპექტაკლი ერთი მაყურებლისთვის ჩატარდეს, თუკი ეს ხსნაა მისთვის. მაყურებელზე აქტიორის უშუალო ზემოქმედების ძალა, ალბათ, მალე სანატრელი გახდება. აქ ხომ ორმხრივი პირობაა აუცილებელი: მსახიობიც მზად უნდა იყოს და მაყურებელიც. არც ერთი არ უნდა ზოგავდეს თავს. ორივე უნდა იყოს გულუხვი.

ბატონ იაკობს დიდი გულუხვობა ჰქონდა. მის აქტიორულ მანერას ეს თვისება დიდად განსაზღვრავდა. ყოველთვის უკეთ გამოსდიოდა ის როლები თუ ცალკეული ეპიზოდები, სადაც ემოცია და აზრი ვინრო კალაპოტში არ ექცეოდა და ვნებათა ღელვის გამოსახატად სივრცეს დაიგულებდა, სადაც მის ტემპერამენტს ფართო სარბიელი ეძლეოდა. იგი ხომ რომანტიკოსი იყო.

წარმოდგენის მსვლელობისას, რაც უნდა სპექტაკლი ყოფილიყო და რაც უნდა დიდი ინტერვალები

ჰქონოდა, არასოდეს ჩამოჯდებოდა კულისებში დასასვენებლად, არ მოეშვებოდა, ყოველთვის ფეხზე იდგა, მზადყოფნაში იყო.

გადატანილი ინფარქტის შემდეგ, როცა სამუშაოს დაუბრუნდა, პირველი წარმოდგენის წინ ძალიან ველავდით. ექიმიც მოვინვიეთ. ლალი როსებას „პრემიერა“ გადიოდა. ვეხვეწებოდით ყველანი, მეც, პარტნიორებიც – თავი დაზოგეთ, ნუ იცეკვებთო. გვეშინოდა. შევატყვეთ, თვითონაც ველავდა. ექიმი ანტრაქტებში წნევას უზომავდა. არ ჰქონდა წესრიგში. ყველაზე აფორიაქებული ეპიზოდის დროს წარმოდგენის ყველა მონაწილემ კულისებში მოიყარა თავი. დადგა კულმინაციური მომენტიც... და ბატონმა იაკობმა არამცთუ დაზოგა თავი, გადაამეტა კიდეც, იხტუნა, იცეკვა. როგორც ყოველთვის, ტაშის გრიალში დაამთავრა თავისი საუკეთესო ეპიზოდი და კულისებში გამოვიდა ბედნიერი და კმაყოფილი. ექიმმა სასწრაფოდ გაუზომა წნევა და მოხდა სასწაული: კოსმონავტივით იყო ფორმაში. ამ ამბავმა რწმენა დაუბრუნა და ჩვენც გვეგონა, რომ აღდგებოდა ყველაფერი... ვაი, რომ არა. მართალია, „პრემიერას“ სულმოუთქმელად ელოდა ხოლმე, ამბობდა კიდეც, ეგ არისო ჩემი წამალი, მაგრამ, საუბედუროდ, შეჩენილი სენი ვერა და ვერ გამოდევნა.

ეს არ იყო ჩვეულებრივი ავადმყოფობა. ეს იყო თავზარდამცემი ცვლილება, თითქოს საგანგებოდ

შეუტრიალდაო ყველაფერი: ენერგით ალაფსე, ყველას პატრონი – სხვისი საპატრონო და სუსტი გახდა, ბავშვივით უმწეო. ძნელი და გულსაკლავი იყო ამ ცვლილების დაჯერება. ჩვენ ხომ განებივრებულები ვიყავით ჩვენს თეატრში მასზე გაცილებით უფრო მხცოვანი ადამიანების ახალგაზრდული ენერჯის ხილვით.

იქნებ ვცდებოდით, როცა განვიციდით? ვინც იცის, ეს სასჯელი კი არა, მადლი იყო.

იქნებ მის ავადმყოფობაში გაცხადდა სიბრძნე ყრმად ყოფნისა და ისე მივიდა დასასრულამდე, რომ არ დაკარგა დასაწყისი.

გარდაცვალებამდე ოთხიოდე

დღით ადრე მოვიდა თეატრში, გვითხრა, უკეთ ვარო. მუშაობა უნდოდა. ვუთხარი, ძალიან მჭირდებით-მეთქი ახალ სპექტაკლში. გაუხარდა. მეც გამიხარდა. ბევრჯერ, ძალიან ბევრჯერ დამწყდება გული. დამაკლდება, როცა ახალი პიესის როლების განაწილებისას მსახიობთა სიას გადავშლი. მომენატრება მასთან დალაპარაკება, უბრალოდ – დანახვა.

ძვირფასო იაკობ, თქვენ პირნათლად შეასრულეთ თქვენი ამქვეყნიური ვალი. არასოდეს დაგივიწყებთ, ჩვენთან იქნებით, როგორც გიყვარდათ თქმა, – თქვენ „ტომით უცხო, გულით – ქართველი“.



ტრიპოლსკი

სცენა სპექტაკლიდან „მთვარის მოტაცება“. ზანდა იოსელიანი, იაკობ ტრიპოლსკი, დოდო ჭიჭინაძე, ბონდო გოგინავა

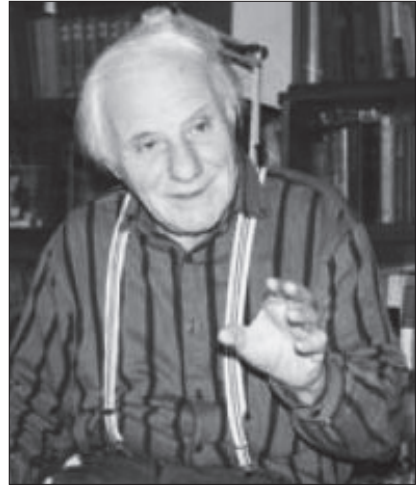


კინოფილმიდან
„შეხვედრა
წარსულთან“



მცირე მოგონება ნაცნობ ინტელიგენტზე

ჩუბო ჯვასიაძე



ამ ეპიგრაფებიდან კარგად ჩანს, რომ ინტელიგენტური აზროვნება ადამის მოდემას კატეგორიებად არ ყოფს და მოყვასს, რომელ სოციალურ ფენასაც უნდა ეკუთვნოდეს იგი, უყურებს როგორც თანასწორს თანასწორთა შორის. პლებეური აზროვნება კი ამის სანინააღმდეგოდ იქცევა: ყოფს, მტრობს, ანადგურებს.

ერთმა გამვლელმა ქუჩაში პოლიტიკურ თემაზე კამათი გამართა. წამსვე გაჩნდნენ თანამოაზრენი. ყველა ამას გაიძახოდა: ინტელიგენცია ერის მტერია. კომუნისტების ხელში კარგი თანამდებობები ეკავათ, მთავრობა მათ ფუფუნებაში აცხოვრებდა, სახელმწიფოს ხარჯით დადიოდნენ უცხოეთში და სხვა.

შენიშვნა: კარგი თანამდებობა ეჭირა, მაგალითად, ნიკო მუსხელიშვილს, საქართვეოს მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი იყო, მაღალი ხელფასი ჰქონდა და ალბათ, კარგად ცხოვრობდა. მოგზაურობითაც ბევრს მოგზაურობდა და მეტწილად სახელმწიფოს ხარჯზე. ამიტომ ერის მტერი იყო?

ისინი: ყველანი რუსეთის იმპერიას ემსახურებოდნენ.

შენიშვნა: ფორმალურად თუ მიუხედავებით საქმეს, ილია ჭავჭავაძე რუსეთის იმპერიის სამსახურში იყო, სახელმწიფო სათათბიროს წევრი გახლდათ. ასევე, დიმიტრი ყიფიანი, გრიგოლ ორბელიანი, ალექსანდრე ჭავჭავაძე, ამიტომ ერის მტრები იყვნენ?

რამდენად სამართლიანია მანათა მანკიერების განზოგადება ინტელიგენციაზე?

ნიჰილიზმი ინტელიგენციის მიმართ, უსაფუძვლოა და დიდად სამწუხაროც.

განებივრებული ინტელიგენცია. რით იყვნენ, ნეტავ, განებივრებულნი? ყველა ფიგაროს ბედს იზიარებდა: დილით – სტუდია; შუადღეს – რადიო; საღამოს – ტელევიზია; ღამე – სპექტაკლი. შედეგად – კაპიკები! ბევრმა ვერ გაუძლო შრომის არანორმალურ რეჟიმს და ნაადრევად წავიდა ამქვეყნიდან. უადგილო არ იქნება, სწორედ აქ ჩავწეროთ გალაკტიონის სიტყვები:

„ჯვარცმის შემდეგ ის აღსდგება, როგორც წრფელი ქადაგება.“

ეს წამება უშედეგოდ არ ჩაივლის, არ გაქრება!“

იაკობ ტრიპოლსკი, სახალხო არტისტი: რამდენ ენერგიას ხარჯავდა არსებობისთვის ბრძოლაში. ფენომენური მესხიერება ჰქონდა. ვრცელი ტექსტი ზეპირად გადაჰქონდა ეკრანზე. მთარგმნელიც იყო, რედაქტორიც და მსახიობიც.

ყველა რეჟისორს მასთან სურდა თანამშრომლობა: კარგი ქართული იცოდა, წარმოსახვის ნიჭიც ჰქონდა და დიდი პასუხისმგებლობით ეკიდებოდა საქმეს. არასოდეს დასცდენია საყვედური. კრიტიკული იყო მხოლოდ პოლიტიკური რეჟიმის მიმართ; ბევრი ანეკდოტი იცოდა, კარგი მთხრობელი გახლდათ, შესანიშნავად გრძნობდა რიტმს.

„ადამიანი, ვინც უნდა იყოს ის, მეორე ადამიანის ტოლფასია, ხოლო ერთი ადამიანური სიტუაცია, მეორე ადამიანური სიტუაციის ტოლფასი“

პაზოლინი

„მას გააჩნდა თავადური გრძნობა თანასწორობისა ყველა სულიერთან“

პასტერნაკი

მსახიობი უყვარს ხალხს. უყვარს ხელისუფლებასაც. იაკობ ტრიპოლსკი ხომ განსაკუთრებული სიყვარულით სარგებლობდა. ამიტომაც ბევრი მთხოვნელი ჰყავდა. ხან მილიციაში დაატარებდნენ, ხან საბინაო სამმართველოში, ხან რაიკომში, ხან სასამართლოში, ხან საავადმყოფოში და ხან – სად.

ერთი სიტყვით, გადადებული ჰქონდა თავი, სიამოვნებით ეხმარებოდა ყველას. თუ საქმე კეთილად დამთავრდებოდა, მის სიხარულს საზღვარი არ ჰქონდა: კეთილი ღიმილით უბრწყინავდა თვალები.

მას ნამდვილად ჰქონდა უფლება, თავის თავზე ეთქვა ის, რაც პოეტმა ფრანც ვერფელმა თქვა:

„კარგი საქმე გავაკეთე.
 გიხაროდეს გულო,
 კარგი საქმე გავაკეთე,
 აღარ ვარ უკვე მარტო...“

ჟურნალი „სინემა“,
 1992 წელი

თუ რაიმე არ მოსწონდა, თავს დაბლა ხრიდა



რამდენიმე წლის წინ, კოტე მარჯანიშვილის თეატრის მსახიობთან მალხაზ მეტურიშვილთან საუბარში დაიბადა იდეა, რომ მოგონებების კრებული მოგვემზადებინა სახალხო არტისტის, იაკობ ტრიპოლსკის შესახებ. მსახიობებმა და რეჟისორებმა დიდი სიამოვნებით მოგვანოდეს მასალები და ყველამ, ვინც მოიგონა იაშა, უპირველეს ყოვლისა, აღნიშნა მისი არაჩვეულებრივი უნარი დახმარებისა, სხვაზე მზრუნველობისა. მის ამ მოქმედებას სულ სხვა მომხიბვლელობა ჰქონდა, ვინაიდან ეს არ იყო უბრალოდ მოვალეობის მოხდა ან რაიმე თამაში ადამიანში ღრმად დაფარული ანგარებისა. არა! იაშა ეხმარებოდა ყველას, ვისაც უჭირდა, ვინც სამართალს ეძებდა. იაშა რომ სახალხო მსაჯულად დაასახელებს, უყოყმანოდ დათანხმდა, ვინაიდან იცოდა, რომ ვილაცხას მისი მხარდაჭერა დასჭირდებოდა.

გულმოდგინედ ადევნებდა თვალს სასამართლო პროცესებს. საშინლად ღელავდა ადამიანის ბედის გამო. ბევრი ლაპარაკი არ უყვარდა, მაგრამ ზოგიერთ პროცესზე დანვრილებით გვიამბობდა. აინტერესებდა სხვების აზრი, დრამაში მათი მორალური მონანილეობა.

იაშას დუბლიაჟის განყოფილებაში დავუახლოვდი. ერთ ოთახში ვისხედით წლების განმავლობაში. ყველას მასთან სურდა თანამშრომლობა. დარწმუნებულნი იყვნენ, რომ კარგ დიალოგს მოიფიქრებდნენ. მისი იუმორისტული ნიჭიც გამოუყენებიათ. მაგალითისთვის, ირაკლი კვირიკაძის შესანიშნავი კინონოველა „ქვევრიც“ კმარა, თუმცა, ამ ფილმის სცენარის ავტორი რეზო გაბრიაძეა. ოთარ იოსელიანის „პასტორალის“ დიალოგებზეც იმუშავა. მეგრული ტექსტის რედაქცია მალხაზ მეტურიშვილს ევალა.

ოთარ იოსელიანი იაშა ტრიპოლსკის შენიშვნები გაითვალისწინა და ბოლოს, ფილმის თანაავტორობაც შესთავაზა.

იგი მხატვრულ (ორიგინალურ) თუ დუბლირებულ ფილმს ერთნაირი პასუხისმგებლობით ეკიდებოდა. საერთოდ, მისთვის არ არსებობდა მეორეხარისხოვანი სამუშაო. განსაკუთრებით დამამახსოვრდა მისი როლი მუნჯი ფილმების აღდგენაში. ტექსტი თითქმის არ არსებობდა.

იაშა დიდხანს აკვირდებოდა პერსონაჟს, ტუჩების მოძრაობას და თანდათან ღიმილი ეფინებოდა მის სახეს. ეს იმის ნიშანი იყო, რომ საჭირო რეპლიკას მიაგნო. ეს იყო ჯოჯოხეთური შრომა.

დახუთული ოთახი, სიბნელე, პაპიროსის ბოლი და ათასჯერ დატრიალებული კადრი. იაშა განსაცვიფრებელად იმახსოვრებდა გრძელ მონოლოგებს და კადრის მოძრაობის სისწრაფით წარმოთქვამდა მათ. და რა მწარეა, ერთ დღეს ვხვდები იაშას მარჯვნივშელის თეატრის წინ, მაკვირდება და უჭირს, გამიხსენოს...

ძვირფასი იაშა ტრიპოლსკი! მოკრძალებული, მორიდებული ადამიანი. არ მახსოვს, მას ვინმესთვის შენიშვნა მიეცა. თუ რამე არ მოეწონებოდა, თავს დაბლა დახრიდა.

როგორც აღვნიშნე, იაშას ბევრი მთხოვნელი ჰყავდა – ვინ რას სთხოვდა, ვინ – რას. მეც



მარცხნიდან რეზო ებრალიძე, შუაში – რეზო ჩხეიძე, ვახტანგ ნინუა, იაშა ტრიპოლსკი და საშა მახარაძე



შემინუხებია. ერთხელ ნასვამი ვმართავდი მანქანას. მეგობრებიც, რომლებიც მახლდნენ, ნასვამები იყვნენ. ინსპექციამ გაგვაჩერა და განყოფილებაში წაგვასხა. აქ გაიმართა მოლაპარაკება. ვილაც თალღითი ჩაერია ჩვენს საქმეში, თითქოს გვიცნობდა და სურდა ჩვენი დახსნა, მაგრამ ვერ მოვრიგდით. მაშინ დაიტოვეს ჩვენი საბუთები და მეორე დღისთვის დაგვიბარეს. სიამოვნებით დავთანხმდით, ვინაიდან იაშა გვეგულეობდა. დილაადრიანად დავადექით თავზე. ეძინა, გავალვიძეთ. ვუთხარი, რაც მოხდა. შეფიქრიანდა, ეტყობოდა, ეძნელებოდა ამ თემაზე ინსპექციაში ხვენწა-მუდარა, მაგრამ წამომყვა. ჯერ მივედით რაიკომში. ისე გაუხარდათ იქ იაშას გამოჩენა, რომ ვიგრძენი, საქმეს კარგი ბოლო ექნებოდა. რაიკომის მდივანმა თავისი წარმომადგენელი გამოგვაცოლა.

ჩვენს დანახვაზე ინსპექტორთა ჯგუფი სახტად დარჩა. უფროსმა დიდი პატივით მიიღო იაშა და საბუთები სასწრაფოდ დაგვიბრუნეს. გავიმარჯვეთ, მაგრამ დიდხანს მქეჯნიდა ეს გამარჯვება. შინისკენ რომ მივდიოდით, იაშამ მაჩვენა თავისი მართვის უფლება და ტალონი, სადაც ერთი შენიშვნა არ იყო აღნიშნული. მითხრა, – რამდენი წელიწადია ვატარებ მანქანას და ერთი დარღვევაც არ მქონია. ისიც კარგად ვიცი, რომ პატარა დარღვევისთვის არაფერს მეტყვიან, მაგრამ არ ვარღვევ და არც არასოდეს დავარღვევო.

ასეთი იყო იაკობ ტრიპოლსკი!
დაუვინყარია იაშას იუმორი.

ერთ ზაფხულს იაშა და მარჯანიშვილის თეატრის მსახიობთა ერთი ჯგუფი სტუმრად იყვნენ მარტვილში – დადგმა წარმოადგინეს. მეორე დღეს, მამაჩემის თხოვნით, რომელსაც უყვარდა მსახიობები, სტუმრები შინ მივიწვიეთ. იმ სუფრის წევრთაგან ხუთი უკვე აღარ არის ჩვენს შორის, იაშა ტრიპოლსკი, ტარიელ საყვარელიძე, გოგი ტატიშვილი, პავლე ინწკირველი და მამაჩემი.

აი, რა გვიამბო იმ სუფრასთან: „ერთმა მოსკოველმა კინორეჟისორმა სტალინის როლი შემოთავაზა. ეს დიდი პატივი იყო ჩემთვის, როგორც მსახიობისთვის, ვინაიდან სტალინი დიდი ისტორიული ფიგურაა... გადაღებები დაიწყეს თუ არა, მეც გამომიძახეს. და აი, დავდივარ გადასაღები მოედნის ახლო-მახლო (შესვენების დროს) გენერალსიმუსის ფორმაში გამოწყობილი და ჩიბუხს შევექცევი. უცებ საიდანღაც გამოჩნდა ფარაჯიანი კაცი, ჩამივარდა ფეხებში და თითქმის ტირილით მომმართა: „იოსიფ ვისარიონოვიჩ, კაკოე სჩასტიე ჩტო ვიჟუ ვას (თან თარგმნის – ბედნიერი ვარ, რომ გხედავო).“

ავღელდი. ერთი რუსი მაინც ვნახე სტალინის გულშემოტიკვარი-მეთქი. მოვეფერე, წამოვაყენე. უცებ რუსმა ხმა შეიცვალა და ჩურჩულით მითხრა: ტოვარიში სტალინი, ჩემი საძაგელი ცოლი ჩემს ხელფასს იღებს და მე კაპიკს არ მაძლევს. თავი გასკდომაზე მაქვს, წუხანდელი ნასვამი ვარ. ამხანაგო სტალინი, მომეცით სამი



სცენა სპექტაკლიდან „პრემიერა“, ნანი ჩიქვინიძე და იაკობ ტრიპოლსკი

მანეთი, რომ „პახმელიიდან“ გამოვიდე... სიტუაციის ასეთი მკვეთრი შემობრუნებისგან სახტად დავრჩი, მაგრამ იმ რუსს სამი მანეთი მაინც მივეცი“.

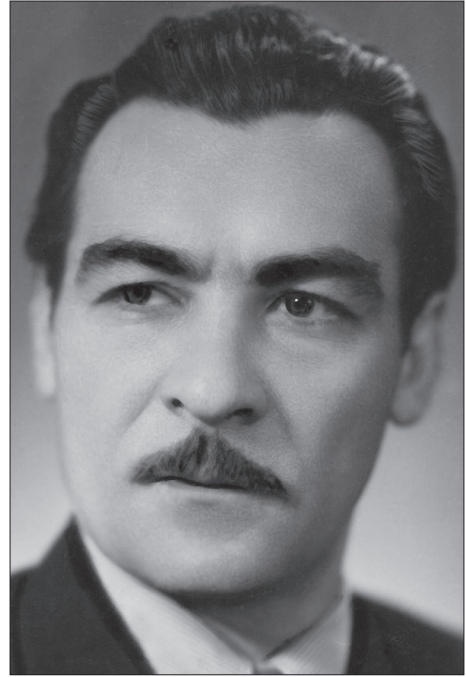
ყველა იცინოდა, მამაჩემის გარდა. იაშამ მამაჩემს თავისი ფოტო აჩუქა სტალინის როლში. განიმუხტა სიტუაცია და კვლავ გაჩაღდა სადღეგრძელოები.

მას შემდეგ ბევრჯერ გამხსენებია ის სუფრა. ის, ასე ვიტყვი, იდილიური იაკობ ტრიპოლსკის მხურაღე გული და პატრიოტიზმი დღეს უფრო სჭირდება საქართველოს...

ნინო ცხიკვაძე

გაზეთი „თბილისი“, 1997 წელი

სიცყვა მეგობარზე



მის გამოჩენას სცენაზე მხურვალე ტაშით ეგებება მაყურებელი, ქუჩაში მის დანახვაზე ყველას კეთილი ღიმილი ეფინება სახეზე, გოგოები ერთმანეთს ეჩურჩულებიან: „შეხედე, ტრიპოლსკი მოდის, ტრიპოლსკი!“ ყველას უყვარს, ყველა პატივს სცემს, დიდია მისი ღვანლი ქართული თეატრის წინაშე!

ყველაფერი სახელმწიფო უნივერსიტეტიდან დაიწყო. 1939 წელს იქ საკმაოდ სერიოზული ავტორიტეტის მქონე სტუდენტთა თვითმოქმედი თეატრი არსებობდა. თეატრს ხელმძღვანელობდნენ მარჯანიშვილის თეატრის მსახიობები, ჯერ გიორგი ლომაია, შემდეგ კი – ჩვენი დაუფინყარი პიერ კობახიძე.

სპექტაკლ „ლადო კეცხოველის“ რეპეტიციები მიდიოდა. ერთ დღეს რეჟისორის თანაშემწემ, გიორგი კობახიძემ სპექტაკლის დამდგმელ ლომაიას წარუდგინა თავისი კუთხის შვილი, ფასანაურელი ჭაბუკი, ამას ჩვენს თეატრში მუშაობა უნდაო. რეჟისორმა ახედ-დახედა, მოეწონა მშვენიერი გარეგნობის ახალგაზრდა, მისი ძლიერი ხმის სასიამოვნო ტემბრი და რეპეტიციაზე მიიწვია. იაშა ტრიპოლსკიმ მიიღო თავისი პირველი როლი – პირველი ტუსალი! როდესაც ციხეში ლადო კეცხოველს კლავენ, თოფის ხმაზე ტუსალები სარკმლებს მიცვივდებიან და ამ დროს გაისმის ხმა – „ამხანაგებო, ლადო მოჰკლეს!“. პრემიერაზე ახალგაზრდა მსახიობი აღელდა და მთიუ-

ლურ კილოზე დაჰკვივლა: „ლადო მახკლეს!“ მაყურებლის რეაქცია გასაგები იყო, ჩვენთვის კი ეს შემთხვევა დიდხანს დარჩა მხიარულების საგნად (ამ სტრიქონების ავტორმაც მაშინ აიდგა ფეხი სცენაზე და გულწრფელად მათბობს და მახარებს ჩვენი 40 წლის წმინდა, შეუბღალავი მეგობრობა).

1942 წლიდან იაშა ტრიპოლსკი მარჯანიშვილის თეატრშია. მისი პირველი რეჟისორი იყო ვერიკო ანჯაფარიძე. დიდი კოტეს თეატრი, მისი დიდებული უფროსი თაობა გულთბილად შეხვდა ნიჭიერ ახალგაზრდას და შემოქმედების ნათელ გზაზე დააყენა. იაშა ყველასთვის სასურველი პარტნიორი გახდა. დღეს უკვე ქართველი ხალხის საყვარელი მსახიობი, სახელმწიფო პირველი ოსტატი დიდი მონივნებით იგონებს ამადარ ადამიანებს, განსაკუთრებით ჩვენს დაუვინყარ, განუმეორებელ შალვა ღამბაშიძეს!

იაშა ტრიპოლსკის ასზე მეტი როლი აქვს შესრულებული! ჭეშმარიტად აქტიორული გმირობაა!

მარჯანიშვილის თეატრის დიდებულ ანსამბლში ყოველთვის შეხმატკბილებულად ჟღერს მისი განუმეორებელი ხმა, ამდიდრებს და ათბობს მისი ნათელი ტალანტი!

კიდევ ერთი ძვირფასი თვისება მინდა აღვნიშნო. მას მრავალი როლი განუხორციელებია ურეპეტიციოდ და უხსნია თეატრი გასაჭირიდან, მრავალი სპექტაკლი გადაურჩენია. აქ იგი მართლაც ფენომენურია! ვინ არ შეუცვლია

მას, თვით ვასო გოძიაშვილი, სერგო ზაქარიაძე, გიორგი შავგულიძე და სხვანი.

იგი მოღვაწეობს ქართულ კინემატოგრაფიაშიც („ქალის ტვირთი“, „მანანა“ და „შეხვედრა ნარსულთან“), მინვეულ იქნა მრავალ ფილმში სტალინის როლის შემსრულებლად და მის სასახლოდ უნდა ითქვას, რომ წარმატებით გაართვა თავი. მან ხუთასზე მეტი ფილმი გაახმოვანა ქართულად, მრავალი ფილმი თავადვე თარგმანა. იაშა ტრიპოლსკი ხშირად მონაწილეობს რადიო და ტელეგადაცემებში.

40 წელი ქართულ სცენაზე! რამდენი უძილო ღამე, რა დიდი შრომა, წვა, დაუცხრომელი ძიება, ლტოლვა სრულყოფისაკენ.

ასეთი რანგის ხელოვანისთვის 60 წელი სიბრძნის პერიოდია. ჯერ კიდევ ბევრია გასაკეთებელი, ძალაც შესწევს ქადილისა. ამის საწინდარია მისი გულშიჩამწვდომად, მშვენივრად განსახიერებული ირაკლის როლი ჩვენი თეატრის ახალ სპექტაკლში „პრემიერა“.

იღლეგრძელე ამადარო, ღვაწლმოსილო, მუშა ფუტკარივით მოუსვენარო კაცო, კიდევ 40 წელი ტრიუმფით გეველოს ჩვენს სათაყვანებელ სცენაზე.

ბიოხი ბაიშივილი,
„ქართული თეატრის დღე“.
1980 წელი

დაუფიწყარი სახე

უნვრიღმანეს ნაკვეთებამდე ახლობელი სახე მისი, მოციმიმე თვალეზი, ხიბლიანი ღიმილი, თხრობისას ტუჩებიდან რომ არ სცილდებოდა, აჯადოებდა მსმენელს. მსმენელი კი ურიცხვი ჰყავდა.

თეატრმა ბევრჯერ მოიგონა და კვლავაც მოიგონებს მის ხიბლიან პიროვნებას, დაუფიწყარ როლებს...

აი, სადუბლიაყო გაერთიანება კი დიდ ვალშია მასთან, ვინც უამრავ უცხო გმირს ქართული სახე მისცა, თითქოს ქართული სახეები გადმოდიან ეკრანიდანო, იტყოდით მისი გმირების გახმოვანებით მოხიბლულნი.

ცეცხლი თვალეზში, ცეცხლი თხრობაში, უესტეზში. მეტალი ხმაში, განუმეორებელი ანეკდოტისტი. გაუთავებლად შეეძლო მოეყოლა ნანახ-გაგონილი ეპიზოდები სხვათა და სხვათა ცხოვრებიდან. მონათხრობით შორს გაურბოდა გონებას, თხრობის ტექნიკა ისე გვატყვევებდა.

ხვენწით ყელს გამოინევდა, საჩვენებელი თითის ზემოთ შემართვით გვთხოვდა – ერთიც კიდევო და ყვებოდა და გვაზინყდებოდა, სამუშაო დრო დასაზოგი რომ გვქონდა.

საოცარი მეხსიერება ჰქონდა. ჩაიკითხავდა, მიკროფონთან ზურგით დადგებოდა და სინქრონულად, შეუცდომლად ჩაატარებდა ტექსტს – ხასიათით გამართულს, ინტონაციებით დაზუსტებულს.

ერთხელ დუბლიაჟიდან მეუღლეს ურეკავს – ნაზიკო, ობლიგაციის ამა და ამ ნომერმა მოიგო, სადღაც ცხრილს მოვკარი თვალი, აბა, ნახეო. სწორი აღმოჩნდა.

რა სიხარულით გვაუნყა ერთხელ: უნივერსიტეტში მისაღებ გამოცდებზე ქართულ წერაში შვილს – ტრიპოლსკის ხუთიანი პირველს ეწერაო.

ტრიპოლსკისო – გაიმეორა.

გულით, ენითაც, ქცევითაც, სულით, აზრით ქართველი იყო.

თარგმნიდა კიდევ რიგიანად. ტექსტს ხარისხიანად „ანყობდა“. ყველას გვინდოდა, მას „ჩაენყო“ გასახმოვანებელი ტექსტი.

არ არსებობს ადამიანი, უკან მოიხედოს და არ ამოიოხროს. ერთ-ერთი ოხვრათაგანი იაკობ ტრიპოლსკის მოგონებაა.

ეს ოხვრა მზიან-ჩრდილიანია. მზესავით კაცი იყო, ათობბდა ყველას – თავისი სიკეთით და ხასიათით, ორიგინალური ნიჭით.

ადამიანის არსებობის გამართლება სიკეთის ქმნაო – იტყოდა ხოლმე და ამ დევიზით იცხოვრა კიდევ.

ქათყან ნაღაქ

სადუბლიაყო და აღსადგენი ფილმების განყოფილების რეჟისორი



კინოფილმიდან
„სანამ წვიმა გადმოვლიდეს“



რა დაგვავიწყებს იმ ლამაზ დღეებს...

შესაძლოა ბევრმა არ იცოდეს, რომ ბატონი იაკობი უკანასკნელ წლებში ხელმძღვანელობდა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტთა სახალხო თეატრს, იყო მხატვრული კითხვის წრის ხელმძღვანელი. ამ სტრუქტურების ავტორს წილად ხვდა ბედნიერება, ემუშავა მასთან და მონაწილეობა მიეღო უნივერსიტეტის სცენაზე მის მიერ განხორციელებულ ორ სპექტაკლში..

არავის გაჰკვირვებია, როდესაც ბატონმა იაშამ (ასე მიემართავდით მას) თანხმობა განაცხადა ჩვენს თეატრში მუშაობაზე. მეტიც – იგი ძლიერ გაახარა ამ მოწვევამ. არ გაგვკვირვებია იმიტომ, რომ მსახიობი თვითონაც ძველი უნივერსიტეტელი გახლდათ, აქ დაამთავრა დასავლეთ ევროპის ენებისა და ლიტერატურის ფაკულტეტი, აქ შეასრულა პირველი როლი და სიმბოლურიც კი იყო, რომ უნივერსიტეტის სცენაზე ფეხდადგმულს სწორედ ამ თეატრის ხელმძღვანელობა მიანდეს და ისიც ჩვეული ენერგიით, ტრიპოლსკისეული შრომისმოყვარეობით შეუდგა საქმეს.

– მარჯანიშვილის თეატრის სცენას უნივერსიტეტის არაერთი კურსდამთავრებული ამშვენებდა და ამშვენებს. თუ მივალნენ იმას, რომ თქვენს შორის თუნდაც ერთი აღმოჩნდება ამ დიდებული ტრადიციის გამგრძელებელი, უბედნიერეს ადამიანად ჩავთვლი თავს, – ხშირად უთქვამს ჩვენს ხელმძღვანელს და საამისოდ არც არაფერი დაუშურებია: გვიზიარებდა თავის მდიდარ გამოცდილებას, გვიამბობდა მარჯანიშვილელთა სხვადასხვა თაობის მსახიობებსა და რეჟისორებზე, იხსენებდა მრავალ საინტერესო ეპიზოდს. მის ყოველ სიტყვაში იგრძნობდით, რაოდენ დიდი იყო ბატონი იაშას სიყვარული და მოკრძალება მშობლიური თეატრის მიმართ, როგორ ამაცობდა, რომ ამ უდიდესი ტრადიციების მქონე კოლექტივის ღირსეული წევრი იყო. ჩვენ კი სიამოვნებას გვანიჭებდა იმის შეგრძნება, რომ ვიდექით იმ მსახიობის გვერდით, რომელსაც არაერთხელ მოუნიჭებია უდიდესი სიხარული შესრულებული როლებით.

და, აი, ეს კაცი ახლა უფროს მეგობრად, დამრიგებლად მოგვევლინა, მამობრივი მზრუნველობით ეკიდებოდა თითოეული ჩვენგანის ნებისმიერ ცხოვრებისეულ პრობლემას, რომ არაფერი ვთქვათ ჩვენს „სასცენო მოღვაწეობაზე“, ხშირად შემიმჩნევია, მიზანსცენაზე მუშაობის დროს რამე თუ არ მოეწონებოდა, არასოდეს გვაგრძობინებდა, რომ ის პროფესიონალი, მრავლისმნახველი მსახიობი გახლდათ, ჩვენ კი მხოლოდ მოყვარულები.



ცდილობდა და ახერხებდა კიდეც შენიშვნის იმგვარად მოცემას, რომ გული არავის დასწყვეტოდა.

ზემოთ მოგახსენეთ, რომ ბატონმა იაშამ ჩვენთან ორი პიესა დადგა – მარ ბაიჯიევის „დუელი“ და ფრანგული კომედია „ჩემი მეომარი“. თითქმის დამთავრებული გვექონდა მუშაობა ლევან გოთუას „მეფე ერეკლეს“ მიხედვით შექმნილ სპექტაკლზე, მაგრამ სხვადასხვა მიზეზის გამო იგი აღარ წარმოგვიდგენია. მინდა, გავიხსენო ამ სპექტაკლზე მუშაობის ერთი ეპიზოდი: ბევრ მკითხველს, ალბათ, ემახსოვრება, რომ მარჯანიშვილის თეატრის სცენაზე „მეფე ერეკლეში“ ქართველი პოეტის, ბესარიონ გაბაშვილის როლს იაკობ ტრიპოლსკი ასრულებდა. ერთხელ, ჩვენს სპექტაკლში ბესიკის

როლის შემსრულებელი ავად გახდა და მის ნაცვლად ბატონმა იაშამ გაირა რეპეტიცია. ვერ აღვინეროთ იმ განცდას, რომელიც იმ დროს მსახიობს დაეუფლა, მის ანთებულ თვალებს, იმ დიდ სიხარულსა და მღელვარებას, რამაც მოიცვა ჩვენი ხელმძღვანელი. თითქოს ისევ იმ ძველ სპექტაკლში თამაშობდა, თითქოს ისევ მარჯანიშვილის თეატრის სცენაზე იდგა ვასო გოძიაშვილის, შალვა ღამბაშიძის, გიორგი შავგულიძისა და ქართული სცენის სხვა კორიფეთა გვერდით.

კიდეც ბევრი ლამაზი მოგონება დაგვრჩა თქვენგან, ბატონო იაშა, კიდეც მრავალჯერ გავიხსენებთ თქვენთან გატარებულ ბედნიერ დღეებს.

ზუხაბ ბოზაძე

სიკეთით მადლმოსილი

დროის უღმობლობას განსაკუთრებულად გრძნობ, როდესაც კარგავ ახლობელ ადამიანებს. მათ წასვლასთან ერთად ცხოვრების ნაწილი ინთქმება წარსულში და გვიტოვებს მხოლოდ ხსოვნას, სიხარულით აღსავსე მოგონებებს, დაკარგვით გამოწვეულ ტკივილს.

წყალობდა მას – ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა იმ დიდ შემოქმედთა გვერდით, ვინც ლეგენდად შემორჩა ჩვენი თეატრის ისტორიას.

რთულიც იყო და სიხარულის მომგვრელიც მათ გვერდით ცხოვრება. მით უმეტეს, ამ თანავარსკვლავედში როცა მოძებნი შენს ადგილს, როდესაც მათი ამხანაგი ხარ და მათთან ერთად იზიარებ შემოქმედებით სიხარულს, როდესაც შენი მისწრაფებები მათი თანახმიერია. აქ წარმოჩინდა მისი ტალანტი, მისი ელვარე ნიჭი, დიდი მომთხოვნელობა საკუთარი თავის



მედეა ჯაფარიძე, ბერძენი მსახიობი ასპასია პაპატანასიუ, დავობ ტრიპოლსკი და დოდო ჭიჭინაძე

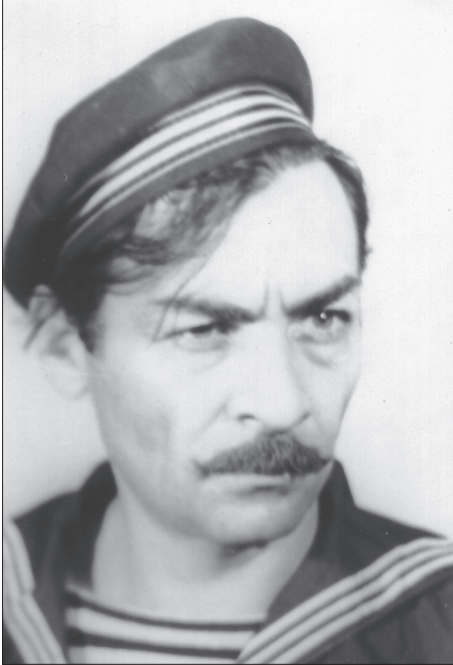
იაკობ ტრიპოლსკი ჩინებული მსახიობი, ჭკვიანი და სიკეთით მადლმოსილი ადამიანი, კოტე მარჯანიშვილის სახელობის თეატრის ფუძემდებელთა და უხუცესთა ბრწყინვალე პლეადის უმცროსი თანამედროვეა. ბედი დიდად

მიმართ, მისი მკაფიო მოქალაქეობრივი და ადამიანური პოზიცია. აქ გამოვლინდა მისი ეთიკური და ზნეობრივი ნორმების ხელშეუხებლობა, მისი გულწრფელობა, სიმართლის სიყვარული ცხოვრებაშიც და ხელოვნებაშიც.

მსახიობ ტრიპოლსკი



„ტალანტები და თაყვანისმცემლები“
ნეგინა – სოფიკო ჭიაურელი
დუღებოვი – იაკობ ტრიპოლსკი



**სპექტაკლში
„ესკადრის დაღუპვა“**


დღემდე ნათლად, მკაფიოდ ვიგონებ დიდი ხნის წინ როგორ წარმადგინა მე, სრულიად ახალგაზრდა რეჟისორი, დიდი ვაჟა-ფშაველას შვილთან. ისეთი უშუალო იყო, ისეთი გახარებული, ისე გულწრფელად აღტაცებული, რომ ჩვენ, ორივემ ვიგრძენით ურყევი კავშირი წარსულთან. ჩვენსა და უდიდეს პოეტს შორის ხომ მხოლოდ ერთი თაობა იდგა, ერთი ადამიანური სიცოცხლე! ეს მოკრძალება და მოწინება თავისი ხალხის, მისი წარსულისა და აწმყოს წინაშე განსაკუთრებულად გამომჟღავნდა, როდესაც მის მშობლიურ ფასანაურს მივუახლოვდით, სადაც მან ბავშვობისა და ჭაბუკობის წლები გაატარა.

მამოზ ტრინიულსკი

მშობლიური მთიულეთის ბუნებაში, ამ მინამ, ხალხის რაინდულმა სულმა ჩამოაყალიბა მისი ხასიათი და როგორღაც, განსაკუთრებულად გამოარჩია მათგან. ანთებული თვალები, ვაჟკაცური, მომხიბვლელი ტემბრის ხმა, აქტიური, მოუსვენარი ბუნება, კეთილგანწყობა, გულისხმიერება, თანადგომა და ამავე დროს, განსაკუთრებული თავაზიანობა, სიფაქიზე, ურთიერთობებში, ყოველგვარი გაორებული თამაშისადმი სიძულვილი (ცოდვა გამხელილი ჯობს და თეატრალური სამყაროსთვის ასეთი თამაში იშვიათობა როდია) მთელი სიცხადით წარმოაჩენს მთელ მის ხასიათს, მის ბუნებას, განსაკუთრებით, ახალგაზრდა და დამწყებ მსახიობებთან ურთიერთობისას. მქონდა ბედნიერება, თავად განმეცადა მისი იშვიათი სიკეთისა და გულუხვობის ძალა.

მახსენდება მუშაობა სპექტაკლებზე: „შავთვალა გოგონა“, „ჯარისკაცის ქვრივი“, „მოსამართლე“, როგორი გატაცებით მუშაობდა, როგორი საქმიანი და ყოვლისმომცველი იყო მისი შენიშვნები თუ მიგნებები. მე და იაშა ხშირად ვრჩებოდით რეპეტიციის შემდეგ, ვკამათობდით (როგორი კეთილგანწყობილი მოკამათე იყო!), ზოგიერთ რამეს უარვეყოფდით.

მისი შემოქმედებითი აქტივობა სტიმულს ბადებდა და ხშირად, ამგვარ შემოქმედებით პროცესში ახალი გადაწყვეტა იზადებოდა... მისთვის არ არსებობდა დიდი და პატარა როლები, უცხო იყო



„იაკობ ტრიპოლსკი,
რომ იტყვიან, სცენაზე
ცხოვრობს, ცხოვრობს
როლში სულიერადაც და
ფიზიკურადაც. გარეგნული
სახიერება სულიერის
შესატყვისად არის მკაფიოდ
და მკვეთრად გამოხატული.

იაკობ ტრიპოლსკის
დულეობი შეეშარავია,
იმდენად მამხილებლად
არის წარმოსახული
ამ დაბეზრეკებული
თავადის ფარისევლური
თაყვანისმცემლობა
ტალანტებისამი, მისი
ავკაცობით ნაკარნახევი
ბოროტი ცდა, გასრისოს
ახალგაზრდა მსახიობი
ქალი, რაკი იგი ფულით ვერ
მოისყიდა და ხასად ვერ
დაისაკუთრა“.

დიმიტრი ჯანელიძე

„ტალანტები და თაყვანისმცემლები“
დულეობი – იაკობ ტრიპოლსკი
ბაკინი – ლადო ცხვარიაშვილი

აქტიორული ამბიციები (ესეც იმ-
ვიათი აქტიორული თვისებაა). მას
ჯადოქარივით ბევრჯერ უხსნია
თეატრი უხერხული მდგომარეო-
ბიდან. კარგად მახსოვს, როგორ
შევიდა სპექტაკლებში „ყარამან
ყანთელაძე“ და „უსახელო ვარსკე-
ლავი“.

იგი ჩინებული პედაგოგი იყო.
მთელი მისი პიროვნება ანდამატუ-
რი ძალით მოქმედებდა ყველაზე-
ელეგანტური, ლაზათიანი, ვაჟკა-
ცური, უმაღ ყველას ყურადღებას
იპყრობდა. უყვარდა შრომა, შესან-
იშნავად თარგმნიდა ინგლისური
ენიდან. თავდავიწყებით უყვარდა

**რეზო მინცხულავა,
რეჟისორი:**

**ჩემთვის დიდი პატივია, რომ
ვსაუბრობ კაცზე, რომელიც
ჩემთვის იყო მასწავლებელი.
იაშა საერთოდ ყველასთვის
პაციფცემული კაცი
იყო. კარგი მოსაუბრე,
კეთილისმსურველი. თუ
შეგიყვარებდა, კაცურად
შეგიყვარებდა და მერე
იმედიანად იყავი. ის იყო
მამასავით კაცი, არცისცებში
გამორჩეული, ბევრი
ლაპარაკი და ცრაზახი არ
უყვარდა. თავის პროფესიას
ძალიან დიდ პატივს სცემდა.
ბუნება ჰქონდა არცისცის,
მომთხოვნებლობა – ვაჟკაცის.**



ტიბალტი – სპექტაკლში
„რომეო და ჯულიეტა“

თავისი თეატრი – უთეატროდ ერთ
დღესაც ვერ გაძლებდა. ჩინებული
ოჯახი ჰქონდა, ჰყავდა შესანიშნავი
შვილები, მომნიბვლელი მეუღლე.

იაშა ტრიპოლსკის ყველაფერი
უყვარდა, რაც ნამდვილი იყო, რაც
სიკეთით იყო მაღლმოსილი, გან-
საკუთრებით კი უყვარდა თავისი
ქვეყანა და თავისი ხალხი.

ანზოი ჟთათიანი

ნაპოზ ტრინოლსკი



„მთვარის მოტაცება“
კაც ზვამბაიას როლში

– ხართ თუ არა კმაყოფილი თქვენი თამაშით?

– როგორ გითხრათ... მსახიობი არასოდეს არ არის კმაყოფილი თავისი თამაშით. ჩვენი საზომი მაყურებელია. თუ მაყურებელი კმაყოფილია, ჩვენც კმაყოფილნი ვართ.

– თქვენს მაყურებელთა შორის ავტორიც იქნებოდა...

– რა თქმა უნდა. და ჩვენთვის, ამ შემთხვევაში, სწორედ მისი აზრი იყო მთავარი. შევძლებდით თუ არა მწერლისთვის სცენიდან დაგვენახვებინა თავისი გმირები, ადამიანები, რომლებიც თვითონ შექმნა, ამაზე ბევრად იქნებოდა დამოკიდებული ჩვენი წარმატება და წარუმატებლობა... რადგან არავინ შეიძლება იყოს უკეთესი მსაჯული, ვიდრე ავტორი. ბატონი კონსტანტინე კმაყოფილი დარჩა.

გაზეთ „ახალგაზრდა კომუნისტის“ ინტერვიუდან

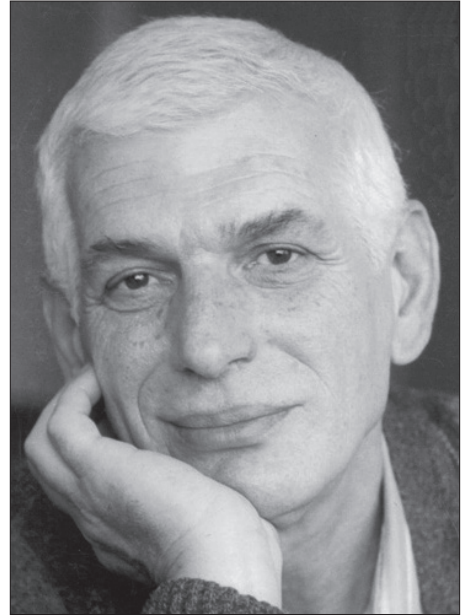
„ჰუმანოიდი“ თამადა

ჯეჯე მონია

ბატონი იაშა (იაკობ ტრიპოლსკი) მირონცხეზული თამადა გახლდათ. კაცი ლეგენდა, სუპერ-თამადა, მგოსანი. ერთი უცნაური ჩვევა-თვისება ჰქონდა ცხონებული. თამადობას ბოლომდე არასოდეს მიიყვანდა. დასასრულამდე ისე „ტექნიკურად აითესებოდა“, აღტაცებას ვერ ვმაღავდით. მერა, ისეთი „გამოცდილ-შებერტყილი“ წინა თაობის მსახიობებიც ვერ ამჩნევდნენ. დაიწყებდა და... „აითესებოდა“, მაგრამ ის დრო – „ათესვამდე“, ამ „უპარდონო“ ინციდენტს თავისუფლად გადასწონიდა სასწორის პინაზე.

ერთხელ (მაშინ შედარებით ახალგაზრდა ვიყავი), ბატონი კოტე მახარაძე, ან განსვენებული ტარიელ საყვარელიძე, კუკური ლაფერაძე და კიდეც რამდენიმე მსახიობი – ერთ ცნობილ ქალაქურ რესტორანში „ჩაფუფქით“, ტრიპოლსკი თამადობს.

ხომ ვიცოდით, რა „ზნეც“ სჭირდა და კოტე მახარაძემ გარდერობში ჩააკეცინა მისი პალტო და ქუდი. ზამთარია. უქუდოდ და უპალტოდ სად წავა? თან



ბატონმა კოტემ, მეტი სიმშვიდისთვის, გარდერობის გასაღები თავისი შარვლის ჯიბეში ჩაიდო.

მიდის გრიალი. მეთერთმეტე, თუ მეთორმეტე სადღეგრძელოზე სანყალმა იაშამ მოუმატა და მოუმატა ნაზიკოს ხსენებას (ნაზიკო მეუღლე გახლდათ და სულ იმას იმიზეზებდა, ახლა ნაზიკოსთან წავალო).

არ მოგვეწონა... ვიცით, ეს რასაც მოასწავებს, მაგრამ კოტე მახარაძე ზის ბურჯივით. რა თქმა უნდა, არაფერს იმჩნევს, თვალთ გაგვიღიმებს – სად წავა?!

სასწაულების საუკუნეა ჩვენი ახლანდელი საუკუნე...

ცოტას გავივლიო, ბოდიში მოიხადა იაშამ და... ხომ არ დაიჭერ? კაცი საკუთარი ფეხით უნდა წავიდეს საკუთარი მოთხოვნილების დასაკმაყოფილებლად. გადის 10 წუთი, 15, 20... კაცი არ ჩანს.

ტარიელ საყვარელიძემ წინადადება შემოიტანა: შევანგრიოთ კაცო, კარი, იქნება რა უჭირს ჩვენს თამადასო. ერთმა მართლა არ „გარისკა“? მიაწვა დიდი ამბით ამ კარს ლონივრად. კარი შიგნიდან არ იყო, ბატონო, ჩაკეტილი და ის მსახიობი თავით დაასკდა ჩეხურ უნიტაზს. ეს არაფერი. წამოვაცენეთ. გადარჩა, მაგრამ ჩვენ იაშა გვანტერესებს.

გივი ბერიკაშვილი:

**მარჯანიშვილის თეატრში
თამაშობდა მეფე ერეკლეს.
ყველამ ვიცით, ხელში
ჯამი უჭირავს საწამლაფით,
ბესიკმა იცის, თქმას ვერ
ასწრებს და მაშინ ესვრის
და ჩაუმტვრევს იმ ჯამს
ხელში... მაშინ ბაცონი
იაშა ბელინსკის ქუჩაზე
ცხოვრობდა. მეც ვერაზე
ვცხოვრობდი და ფეხით
ჩავდიოდით „მეფე ერეკლეს“
საყურებლად და პატარა
ბავშვებიც მოგვყვებოდნენ,
სულ მეკითხებოდნენ
– გივიჯან, ახლა დღეს
რომ ააცდინოს, ხომ
დავიღუპეთ, მეფე ერეკლე
მოკვდება. ვამშვიდებდი:
ნუ გეშინიათ, არ ააცდენს-
მეთქი, ჩაიმტვრეოდა ჯამი
და ამოისუნთქვდა მთელი
დარბაზი.**



კოტემ, არიქა, არ გაცივდესო, გამოვცვივდით გარეთ.

დგას ჩვენი თამადა და ტაქსის გაჩერებას ცდილობს. ყველაზე მნიშვნელოვანი კი ის იყო, რომ გარდერობში ჩაკეტილი პალტოც კოხტად ეცვა და ქუდიც კოხტად ეხურა. დღემდე არ ვიცით, როგორ მოახერხა, მაგრამ ბატონ კოტეს კი შერჩა ის გასაღები ჯიბეში. იმის შემდეგ „ჭუმანოიდი თამადა“ შევარქვით და ხშირად ვიცინოდით ხოლმე გახსენებაზე.

ჩაინერა
მურმან მერკვილიშვილმა



ლია ელიავა და
იაკობ ტრიპოლსკი,
„ქალის ტვირთი“

მე მას ვიცნობდი

ჩოხან აბიჯაიძე

საოცარი პარადოქსებით არის სავსე ჩვენი ცხოვრება. ხან ისეთ მოულოდნელ უსიამოვნებას გადავეყრებით, თავ-ბედს გვანყევლინებს, მაგრამ არის შემთხვევები, როცა საოცნებოსა და მიუწვდომელს რეალობად გვიქცევს იღბალი, გულსასიამო მოგონებად რომ აჩნდება სულს. ბატონ იაკობ ტრიპოლსკისთან შეხვედრა მაქვს მხედველობაში. ასე მგონია, ბატონ იაშას, როგორც მას შინაურ გარემოცვაში მიმართავდნენ, გაცნობამდეც ვიცნობდი თითქოს. მას ხომ ჩვენი ოჯახის უსაყვარლეს მსახიობად ვთვლიდით ყოველთვის.

მანამდე კი იყო – ირაკლი...

წლების მანძილზე ბატონი რეზო თაბუკაშვილის ფილმების გადამღებ ჯგუფში ვმუშაობდი, ასისტენტობას ვუწევდი. ჩემი მისვლიდან ერთი წლის შემდეგ შემოგვემატა კიდევ ერთი წევრი. ეს გახლდათ სოსო ჩხაიძის სარეჟისორო ჯგუფის კურსდამთავრებული, შესანიშნავი ახალგაზრდა კაცი ირაკლი ტრიპოლსკი, შვილი იაშა ტრიპოლსკისა. ირაკლის განვერიანება

გადამღებ ჯგუფში თავად ბატონი რეზოს ინიციატივით მოხდა. ალლო არასოდეს ლალატობდა, მოენონა კაცი და მოიყვანა.

„ბატონი იაშა ჩემი პედაგოგი იყო ადრეულ წლებში, უცხო ენას მასწავლიდა“, – საოცარი სიამაყითა და თავმონონებით იტყოდა ხოლმე ბატონი რეზო თაბუკაშვილი. ეს ორი შესანიშნავი, ზნეკეთილი, ინტელიგენტი მამაკაცი ძალიან ხშირად და პატივისცემით მოიხსენიებდა ერთმანეთს, ისინი ხომ თითქმის თანატოლები იყვნენ. ცალი ხელის თითებიც კმაროდა მათი ასაკობრივი სხვაობის მაჩვენებლად...

ბატონი იაშა, უკვე ცხადია, მისი შვილის, ირაკლის მრიდან გავიცანი.

უფრო კონკრეტულად: იმ დღეს ირაკლი ნაყიდი წამლებით მოვიდა სამსახურში. სანამ ბატონი რეზო მოვა, სახლში ავიტანოთო, მთხოვა. გავყევი.

ბატონი იაშა ოთახში შეგვხვდა. მაგიდის მოშორებით დადგმულ სკამთან იდგა და ხელით სკამის საზურგეს ეყრდნობოდა. ილიმბოდა საოცრად ლამაზი და ამაყი ღიმილით, ერთბაშად რომ მოგაჯადოებდა კაცს. ირაკლიმ წარმადგინა მამასთან. მე სალამიც დავაგვიანე, მგონი... გამარჯობათო, თავად განმუხტა მდგომარეობა...

მერეღა მივედი ახლოს, ხელი ჩამოვართვი და უკანა ნაბიჯებით წელანდელ ადგილს დავებრუნდი.

ბატონი იაშას ზურგსუკან წიგნებით სავსე თაროების მწკრივი იდგა. ვიტრინის შუშებზე მსახიობის

უამრავი ფოტო იყო დამაგრებული. ვიტრინის მარჯვენა მხარემ მიიქცია ჩემი ყურადღება. ფერადი ფოტოებიდან ბატონი იაშას მიერ განსახიერებული იოსებ სტალინის სახე იყურებოდა. ხან მასპინძლის დიდებულ ღიმილს ვუყურებ, ხან ფოტოსურათზე აღბეჭდილ მის გმირს. დიდებული ოსტატობით განასახიერა სტალინის სახე და არა მარტო სტალინის, მსახიობის მიერ განსახიერებული ნებისმიერი გმირი, ცხადია, დადებით გმირებს ვგულსხმობ, მაყურებლის უდიდესი სიმპათიით სარგებლობდა, ხოლო უარყოფითი გმირი, ყოველთვის თანაგრძნობით. შინაგანი იმპულსების ამგვარი გამჟღავნება, სიკეთის მკეთებელი ადამიანისთვის, კერძო შემთხვევაში ბატონი იაშას კეთილშობილი პიროვნებისთვის დამახასიათებელი ნიშანდობლივი თვისებაა, რაც მსახიობის მიერ განსახიერებული გმირების ხასიათებში თავისთავად იჟონებოდა.

ჩემს წინ კი, ბატონი იაშას სახით, სიკეთე იდგა.

– ბატონო იაკობ, ამ ნუთს რომელი კინოროლის თამაშს ინატრებდით? – ვკითხე უნებურად.

– მეფე ერეკლეს, – მიპასუხა აუღელვებლად, ღიმილით.

ამ დროს ითახში ირაკლი შემოვიდა.

– ისაუბრეთ? – გვკითხა.

– კი, – ვუპასუხე.

– ნავედით... – მითხრა და ახლა მამას მიუბრუნდა: – დროებით, სამსახურში მივდივართ!

საოცარი მეხსიერება ჰქონდა

ბატონ იაშას. შექსპირი უყვარდა და მისი ნებისმიერი ნაწარმოების ნებისმიერ მონაკვეთს თუ მონოლოგს ზეპირად კითხულობდა. და არა მარტო შექსპირის. გენიალური ვაჟა-ფშაველა ბატონი იაკობისთვის ქართული კლასიკური ლიტერატურის ამოსავალი წერტილი იყო.

ან რა არის გასაკვირი, მთიულური დიალექტით უბადლო მკითხველი, თავად ფასანაურელი, მთიელი კაცი, ეთაყვანებოდა თავისი კუთხის დიდებული მგოსნის შემოქმედებას...

რამდენიმე წლის წინ ბატონ იაშას მძიმე ავადმყოფობამ დარია ხელი.

ნებისმიერ ავადმყოფობას გაუძლებდა ადამიანი, მაგრამ კაცისთვის, ვისი ნათამაშები ყოველი სპექტაკლი სუფრით მთავრდებოდა და ვის ოჯახში გაშლილი ყოველი სუფრა ხალხური პოეზიით ნასაზრდოებ ულამაზეს სპექტაკლს წარმოადგენდა, ჯანმრთელობისგან დაღალატინება უდიდესი ტრაგედია იყო.

სცენაზე აღარ ასულიყო, სუფრასთან ველარ წაეკითხა ვაჟას პოეზია, ამას ვერ აიტანდა დიდი მსახიობი.

ავადმყოფობა კი სწრაფად, თითქმის თვალდათვალ ემძლავრებოდა დიდებულ შემოქმედს.

ბატონ იაშა ტრიპოლსკის ავადმყოფობას, ისევე, როგორც ყველა მისი თაყვანისმცემელი, შორით ნაცნობი თუ ახლობელი, ცხადია, ვერც ბატონი რეზო თაბუკაშვილი შეხვდა გულგრილად.



კადრი კინოფილმიდან
„ქალის ტვირთი“
გოგი გეგეჭკორი, მარინა თბილელი
და იაკობ ტრიპოლსკი

ირაკლის ხშირად გამოჰკითხავდა ხოლმე მამის ჯანმრთელობის მდგომარეობას.

ერთხელ, როცა მე და ირაკლი ბატონ რეზოსთან სახლში ვიმყოფებოდით... „ბატონ იაშას სხვათა სიკეთისთვის გზად სიარულით დაუცვეთია ქალამნები, ღმერთი უშველისო!..“ – თქვა ბატონმა რეზომ და სანთლები აანთო.

მასხენდება, ავადმყოფობის ბოლო ხანებში ბატონი იაშა საავადმყოფოში უნდა დაენვინათ...

ერთხანს კედელთან მდუმარედ იდგა...

მერე მხარმარჯვნივ შეტრიალდა, კედელზე დაკიდებულ ღვთისმშობლის ხელისგულისოდენა ხატს ეამბოროა და... წაიყვანეს...

მე მას ვიცნობდი...

ზნეობრივი სიმაღლის მაგალითი

თეაჯი ბაბუნაძე

ბატონი იაშა ტრიპოლსკი ქართული ინტელიგენციის ჯანსაღი ნაწილის სამაგალითო წარმომადგენელი გახლდათ, უაღრესად განათლებული და მაღალი ზნეობრივი ღირებულებების მატარებელი პიროვნება.

ბავშვი ვიყავი, როცა მიხეილ ჯავახიშვილის რომანის მიხედვით გადაღებული ფილმი „ქალის ტვირთი“ ვნახე, რომელშიც მთავარ გმირს იაშა ტრიპოლსკი თამაშობდა. მის მიმართ ისე განვწყვე, რომ მაშინდელი განცდა წლების მანძილზე გამყვა. ბევრ ფილმში და სპექტაკლში ითამაშა და შეაყვარა თავი მაყურებელს.

როცა კინოსტუდიის დუბლიაჟის დარბაზში პირველად აჩვენეს „ბელურების გადაფრენა“, ბატონი იაშას გვერდით ვიჯექი. ფილმი ჯერ კიდევ არ იყო დასრულებული, როცა მომიტრიალდა, ხელი ჩემსკენ ასწია და გულიანად მითხრა: ყოჩაღ!.. შენ ვინ ყოფილხარ!.. ეს იყო პირველი შექება, გნებავთ პრიზი ან ჯილდო, რომელიც როგორც რეჟისორს მერგო წილად.

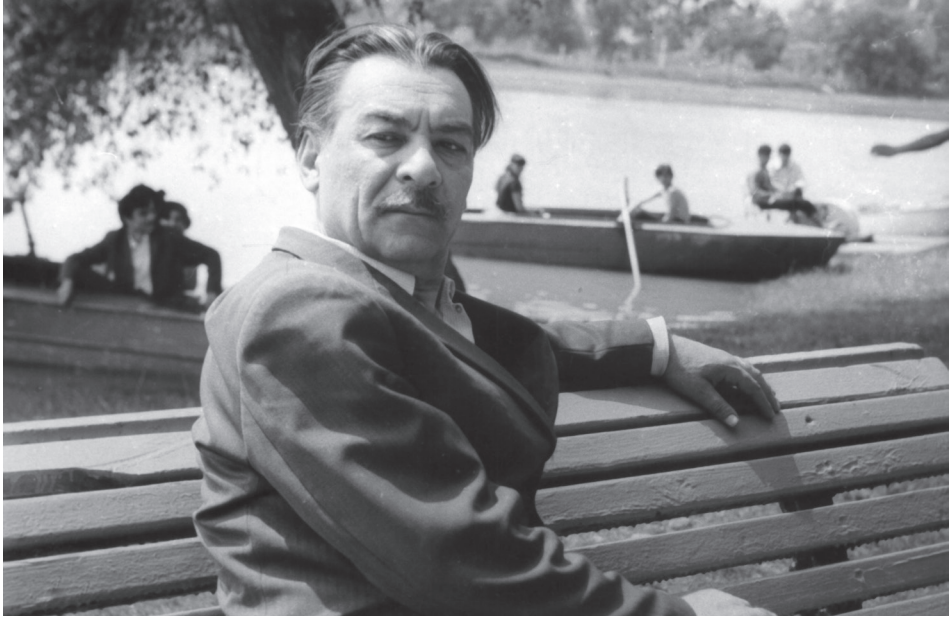
მაშინ კინოფილმებს მონტაჟის შემდეგ ახმოვანებდნენ, ხშირად ეს პროცესი დიალოგების ტექსტების შეცვლას ითხოვდა.

ბატონი იაშა გახლდათ ბევრი ცნობილი და აღიარებული ფილმის დიალოგების რეალური ავტორი. საყოველთაო აზრით, ის შეუდარებელი იყო ამ საქმეში. ზედმინევით კარგად ფლობდა ქართულ ლიტერატურულ ენას. ამის თვალნათელი მაგალითი გახლავთ ბერნარდ შოუს და შექსპირის პიესების თარგმანები, რაც ასევე მისი მოღვაწეობის მნიშვნელოვან ნაწილად შეიძლება ჩაითვალოს.

გოდერძი ჩოხელის ბიძა გახლდათ, რომელსაც შვილივით პატრონობდა, მის მსოფლმხედველობაზე და აზროვნების კულტურაზე დიდი გავლენა მოახდინა. ახლაც თვალწინ მიდგას, როგორი სიამაყით მითხრა ერთხელ გოდერძიმ: მე ძია იაშა მყავს!..

მის მდიდარ ბიოგრაფიაში ერთი გასაოცარი ამბავია: თავისი მამის მკვლელის ობლად დარჩენილი შვილი ოჯახში მოიყვანა და თავისი ვაჟების გვერდით შვილივით გაზარდა!.. ასეთი სულგრძელობის გამოვლინება ნებისმიერი კრიტიკური ჩარჩოების ცდება. თან ამას აკეთებს ადამიანი, რომელიც გაზრდილია მთიულეთისათვის დამახასიათებელი ტრადიციებისა და ადათნესების მკაცრ გარემოში.

თეაჯი ბაბუნაძე



დარწმუნებული ვარ, მსგავსი ზნეობრივი სიმაღლის მაგალითი უიშვიათესია.

ცნობილია, რომ ბატონმა იაშამ რთული და ზოგჯერ ეკლიანი ცხოვრების დიდი გზა გაიარა. ომის მძიმე წლებში თეატრში დასის ერთი ნაწილი სერგო ზაქარიაძეს დაუპირისპირდა. ურთიერთობა დაიძაბა და სცენაზე ლამის ტრაგიკულ შემთხვევამდე მიიყვანა. ერთ სპექტაკლში, რომელიც მარჯანიშვილის თეატრში დაიდგა, სერგო ზაქარიაძე წყალქვეშა ნავის კაპიტნის როლს თამაშობდა. მისი პერსონაჟი ჯერ იარაღის მუქარით ცდილობს იაშა ტრიპოლსკის განსახიერებელი ახალგაზრდა გმირის შეჩერებას, რომელიც არ ემორჩილება და მერე იძულებულია ესროლოს. სპექტაკლში გასროლა ნამდვილი „პარაბელუმის“ პისტოლეთი-

დან ტყვიების გარეშე ხდებოდა და ხმაურით გასროლის იმიტაციას ქმნიდნენ. მოხდა ისე, რომ ერთი სპექტაკლის დროს, ვიღაცის ავი განზრახვით, პისტოლეტში ნამდვილი ტყვიები ჩადეს და იაშა ტრიპოლსკი ბენვზე გადარჩა. ეს ამბავი სერგო ზაქარიაძეს მოუწყვეს.

ამ რეალური ფაქტის მაგალითზე შეიძლება წარმოვიდგინოთ ის სირთულეებით სავსე დროება, რომელშიც უხდებოდა ბატონ იაშა ტრიპოლსკის შრომა, მოღვაწეობა და ცხოვრება, რომელიც მან უმნიკვლოდ განვლო. შექმნა ძალიან კარგი ქართული ოჯახი, ჰყავდა ღირსეული მეუღლე და ჩინებული ვაჟკაცები გაუზარდეს ქვეყანას.

ბატონი იაშა ტრიპოლსკი ჩვენი თაობისათვის ყოველმხრივ სამაგალითო პიროვნება გახლდათ. ღმერთმა ნათელში ამყოფოს.

GOOD NIGHT, YOUNG LADY!..

ნიწო ზაქაჩიძე

Cherries, ripe cherries!

The old woman cried...

და გავქვავდი... ველარ ვაგრძელებ. კარნახი მესმის, რაღაცას მანიშნებენ. ბოლოს ვიღაც ხელს მკიდებს და გვერდზე გავყავარ.

- წავედით სახლში, - მეუბნება მამა, - ეეჰ, ძალიან კი შეგვარცხვინე!..

უცნაური თავსაფრის მოგლევას უშედეგოდ ვცდილობ. ხელში უზარმაზარი კალათა მიჭირავს და მინდა მოვისროლო. არც მეტირება, არც მრცხვენია. ოღონდ წამიყვანეთ აქედან! მესმის, როგორ არაკრაკებენ ინგლისურად გრძელ ლექსებს პრინცივების კაბებში გამონყობილი ჩემი ბალის უფროსი ჯგუფელები.

- ჩანერილია, მოემზადეთ! - რა მკაცრი ხმაა, - ბავშვი გაიყვანეთ კადრიდან!

- ეჰ, მოკლედ, პირველსავე ჩანერაზე ჩაფლავდი ტელევიზიაში, - მეუბნება ბაბუ და გასასვლელისკენ მექაჩება.

რა საშინელი სინათლეებია გარშემო. რა ბრაზიანია ყველა. ჩქარა სახლში! მომამორეთ აქაურობას.

- ბატონო სერგო! რამ შეგანუხათ?

- ოჰ, იაშა! - და ბაბუ გულში იკრავს კინოში რომ მანანაა, იმის მამას, კაპიტანს. ჩემი ბაბუ, თურმე, იცნობს მანანას მამას!

- მე არა, აი, ჩვენმა გოგომ ლექსი თქვა კონცერტზე... ინგლისურად... - ბაბუმ არ გამცა.

- ინგლისურად? აბა, მეც მითხარი, - გამიღიმა მანანას მამამ და თავზე ხელი გადამისვა. როგორც მანანას, ისე გადამისვა!

- Cherries, ripe cherries! The old woman cried... - სულმოუთქმელად ვთქვი ლექსი ბოლომდე და გამარჯვებულმა ბაბუს გადავხედე.

- Young lady, what is your name?

- ??? - ახლა სახელი დამავიწყდა.

- ეგ მაინც ხომ გასწავლეს მაგ ბალში? უპასუხე! - გადაირია ბაბუ.

- წავიყვან, თორემ ეძინება უკვე, დაემშვიდობე ძია იაშას!

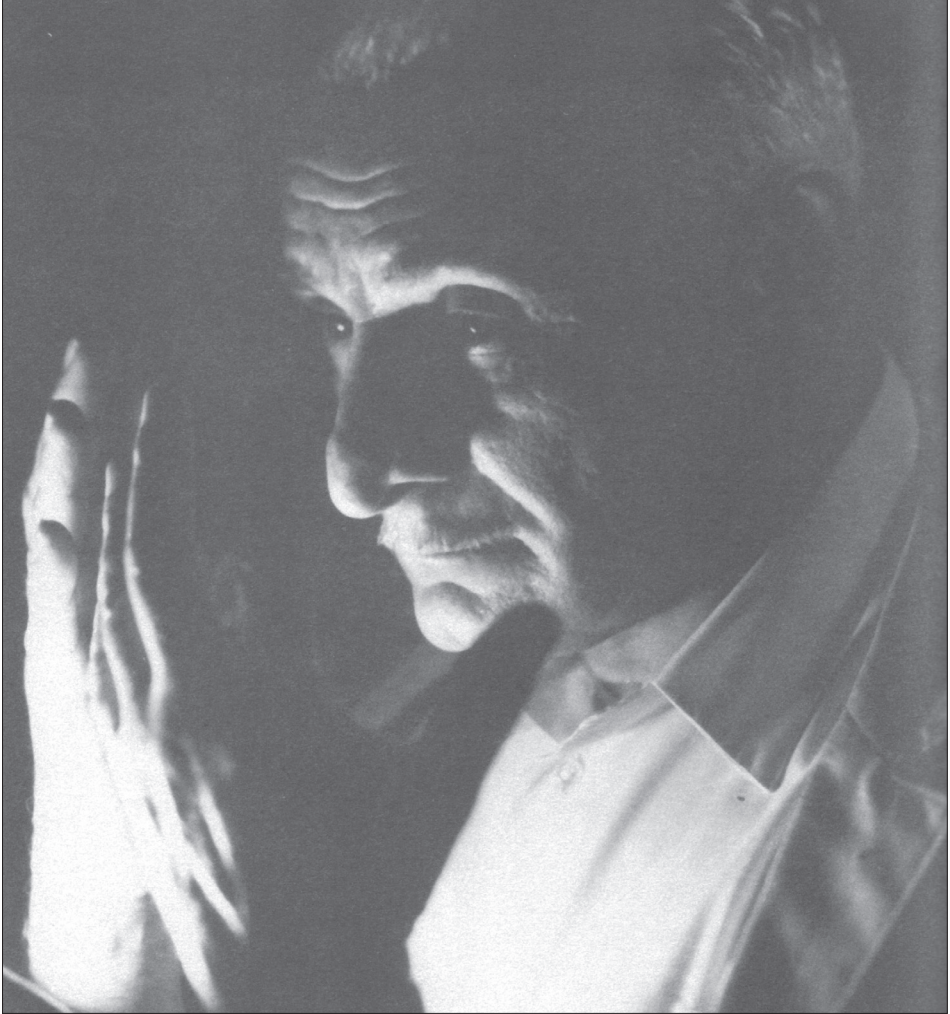
- ღამე მშვიდობის! - ზრდილობიანი ბავშვი კი ვიყავი.

- Good night, young lady! - ხელში ამიყვანა და მაკოცა, როგორც მანანას!

- წავედით!.. გამოგვიარე, იაშა, გამოგვიარე, - მამამ და ბაბუმ ჩამკიდეს ხელები, - იქნებ, ამასაც ასწავლო ინგლისურად ერთი-ორი



კინოფილმ „მანანას“ გადაღებებზე
ნანული სარაჯიშვილთან



სიტყვა, შინაარსიც რომ ესმოდეს, ისე... - დაემშვიდობა ბაბუ.

- თვითონ ისწავლის ყველაფერს, ბატონო სერგო, ყოჩაღი გოგოა. ეგრე არ არის, **young lady?** - და ისევ გამიღიმა თბილად, ტკბილად, როგორც მანანას.

- ბაბუ, მანანას მამა კაპიტანია თუ ინგლისურის მასწავლებელი? - ვიკითხე კეთილ კაპიტანთან მომავალი მეგობრობის იმედით.

- კაპიტანიცაა და მასწავლებე-

ლიც, მაგრამ თეატრი მოსწონს და იქ ყოფნა ურჩევნია ყველაფერს. გინდა, ნავიდეთ და ვნახოთ? - შემირიგდა ბაბუ.

და ასე, წლიდან წლამდე, ყველა შეხვედრისას, ყოველი სპექტაკლის შემდეგ:

- Good evening, young lady!

- Good evening, ძია იაშა, ძალიან კარგი იყო! დიდი მადლობა!..

- მოდი ხოლმე, young lady! არ დამივიწყო.



„არ დაიდარდო!“ – სერგო ზაქარიაძე თავადი ლევანის როლში

1971 წლის 13 აპრილს დედამ მე და ჩემი და ლოგინიდან წამოგვყარა, სკოლაში დაგაგვიანდებათო.

რა ხდება? გამოვცვივდით ლამის პერანგებში. ამ დროს მამაჩემი შემოვიდა და ჩუმად გვითხრა: ხმაურის გარეშე, მალე ჩაიცვით და თქვენს ოთახში დასხედითო.

უკან ბებია იდგა, პალტოში. სახეც ნაცრისფერი ჰქონდა, პალტოსფრად. ბაბუს ოთახში შეიყვანეს.

- ბავშვები მომინათლეთ ამ აღდგომის კვირას, - ამოიკვნესა ბებია.

ეგ იყო და ჩამოვარდა სიჩუმე.

ნელ-ნელა თენდებოდა. მთელი სადარბაზო ხალხით აივსო. ვიღაცამ ჩაილაპარაკა, კიბე არ ჩაინგრესო. ბინაში შემოსასვლელი კა-

რი ჩამოხსნეს და კიბის უჯრედზე, კედელთან მიაყუდეს.

იმავე კედელთან ძია იაშა იდგა. ხელები სახეზე ჰქონდა აფარებული და ხმამალა ქვითინებდა.

მივედი, თავი ასნია, შემომხედა, არაფერიც არ მითხრა და ისევ აიფარა სახეზე ხელები...

რა ძვირფასია მსახიობისთვის, როდესაც სცენიდან გამოდიხარ ნელში გამართული და გრძნობ, რომ ახლა დათესე რალაც, შენთვის სასიხარულო და სხვისთვის მარგებელი.

სერგო ზაქარიაძე,
 „ჩანანერები ჩემი ფიქრებისა“





კადრი კინოფილმიდან
„ქალის ტვირთი“
იაკობ ტრიპოლსკი და
მარინა თბილელი

ოცდაათი წელი სცენაზე



მსახიობის მოღვაწეობის ოცდაათი წელი საკმაოდ დიდი დროა. ამ რთულ გზაზე იგი მარტო არ მიდის, თან მიჰყვებიან მის სულში მცხოვრები ტიპები, ხასიათები. რაც უფრო ღრმაა და მრავალფეროვანი ამ „თანამგზავრთა“ ბუნება, მით უფრო ძნელია მსახიობისთვის ეს „სასიამოვნო ტვირთი“. ჩვენ ვამბობთ – სასიამოვნო, რადგან ამის გარეშე არ არსებობს შემოქმედება. დავით კლდიაშვილი მისი მოღვაწეობის 30 წლისთავზე ამბობდა: „მე შრომა მძიმე არ მიგრძნია, ეს შრომა კი არა, ეს იყო ტკბილი საუბარი, რასაც ჩემზე ჰქონდა გავლენა, თუ რამეს ვლაპარაკობდი, ვხედავდი, ვწერდი, თურმე მართალი ყოფილა. სულმნათი შოთა თავის ანდერძში ბრძანებს „სიყვარული აღგვამალლებს“. და აი, მე, რომ ჩემი პატარა სიყვარულით მივდოდი

ყველასაკენ, სწორედ ეს პატარა სიყვარული მაჯილდოებს დღეს მე და მიმაფრენს ზეცისკენ და ბედნიერად მიმაჩნია ჩემი თავი“.

მწერლობისა და ხელოვნების საფუძველთა საფუძველია ადამიანისადმი სიყვარული. ამის გარეშე არაფერი შექმნილა ღირსეული. ოცდაათი წლის მანძილზე ეს სიყვარული ასაზრდოებდა იაკობ ტრიპოლსკის შემოქმედებასაც. მას ბევრი უარყოფითი როლი შეუსრულებია, მკაცრადაც უმხილებია ადამიანთა მანკიერი მხარეები, მაგრამ იგი არასოდეს გადაზრდილა სიძულვილში; საილუსტრაციოდ ბევრი მაგალითის გახსენება შეიძლება, თუნდაც კაც ზვამბაია „მთვარის მოტაცებიდან“.

მისი კაც ზვამბაია გრძნობს, რომ ახალი ცხოვრება მოვიდა და ნიადაგი გამოეცალა ფეხქვეშ. დამთავრდა მისი ალოობა.



სტენა სპექტაკლიდან
„მოკვეთილი“.
მზია მახვილაძე
და იაკობ ტრიპოლსკი



სპექტაკლიდან „ამერიკული ტრაგედია“: არტურ კინსელი – იაკობ ტრიპოლსკი

ცხოვრება მისგან მოითხოვს განახლებას, ახალი ყოფის კვალში ჩადგომას, მაგრამ რა ქნას ზვამბაიამ, როცა იგი სხვა ბუნებისა და რწმენის კაცია. კონფლიქტი გარდაუვალია მათ შორის. გუშინდელი დღით ცხოვრობს იაკობ ტრიპოლსკის გმირი და მას აქვს თავისი ლოგიკა, თავისებური სიმართლე. მსახიობი არც ერთი წუთით არ ივიწყებს ამ მომენტს. იგი დიდი ტაქტით გვიჩვენებს იმ ტკივილს, მისი გმირი რომ განიცდის.

სამსახურში

სცენაზე ყველაფერს აქვს მნიშვნელობა: მსახიობის ხმას (რამდენად სასიამოვნოა!), სიარულს (რამდენად ესთეტიურია!), ინტონაციას (რამდენად მდიდარია!), მოძრაობას (რამდენად პლასტიკურია!), ერთი სიტყვით, ყველაფერ იმას, რასაც ნიჭიერი ხელოვანის ცნება იტევს. ვისაც იაკობ ტრიპოლსკის კაც ზვამბაიას სიარულის მანერა უნახავს, უგრძნია მისი მოძრაობის რიტმი, მას არასოდეს დაავინწყდება იგი. ღირსების გრძნობით, ელეგანტური მოძრაობით (სხეული სპარტანულად რომ გაუნვრთნია!) უკვე იქმნება გმირის იმგვარი პორტრეტული ნახაზი, რომელიც ფორმისა და შინაარსის ჰარმონიულობაზე მიგვანიშნებს. მართლაც, იაკობ ტრიპოლსკიმ აქ მიაღწია შედეგს, რომელიც სცილდება მარჯანიშვილის თეატრის აქტიორული წარმატების მასშტაბს.

კაც ზვამბაია გამონაკლისი როდია იაკობ ტრიპოლსკის არტისტული ბიოგრაფიიდან. რთულსა და მრავალფეროვან როლში გამოიხატება მსახიობის ოსტატობა და ამიტომ არის ასე მნიშვნელოვანი ეს წარმატებაც.

...იაკობ ტრიპოლსკის შემოქმედებით ბიოგრაფიას ბევრი ძლიერი, დასამახსოვრებელი სახე ამშვენებს. ყველა (იქნება ეს დადებითი თუ უარყოფითი, წარმატებული თუ წარუმატებელი) ნათლად გამოხატავს მსახიობის ნიჭს, ოსტატობის მრავალსახეობას, განსაკუთრებით კი ხასიათში წვდომის ძალას. ფორმის გრძნობა, გმირის პორტრეტის შექმნა მისთვის



იაკობ ტრიპოლსკი და გოგი გელოვანი

თვითმიზანი როდია. იგი იბადება ხასიათის ბუნებიდან და ამიტომ არის ასე სრული და გამართლებული.

იაკობ ტრიპოლსკის სცენური ბიოგრაფია მაშინ დაიწყო, როცა ქართულ სცენაზე სცენის დიდოსტატების ნამდვილი გამოფენა იყო. ქართულ თეატრს, ალბათ, არასოდეს ჰყოლია ამდენი ნიჭიერი და სახელოვანი მსახიობი. მათ გვერდით ადვილი როდი იყო საკუთარი გზის მონახვა. იაკობ ტრიპოლსკი შეიყვარა უფროსმა თაობამ, შეიყვარეს თანატოლებმა; მან მალე მიიქცია ყველას ყურადღება.

გადიოდა წლები. ახალგაზრდა მსახიობი მუშაობდა თავაულებლივ, ეძებდა მხატვრულ ფერებს,

ქმნიდა, იძენდა და უარყოფდა, იმარჯვებდა და მარცხდებოდა. მისთვის არაფერი იყო უცხო. იქ, სადაც წარმატებაა, არის წარუმატებლობაც. სადაც სიხარულია, არის ტკივილიც და ცხოვრების ეს მრავალფეროვნება იჭრებოდა მის სულშიც, მის სცენურ ბიოგრაფიაშიც. ასე ვაჟკაცდებოდა და იზრდებოდა იგი.

გარდასახვის უნარი, ფორმის სიმკვეთრე და სინათლე კარგად გამოჩნდა მსახიობის სცენური სიჭაბუკის წლებშივე, როცა მან ზურია ხარატელის როლი შეასრულა. ის, რაც შემოქმედებითი ცხოვრების პირველ წლებში გამომჟღავნდა, შემდეგ უფრო ჩაღრმავდა, გაიზარდა.



მარჯანიშვილის თეატრის მსახიობები საშვიდნოემრო მანიფესტაციაზე

როცა იაკობ ტრიპოლსკის ვიხ-სენებთ, გვაგონდება მისი გმირები სიმონ გოდაბრელიძე („რაიკომის მდივანი“), დათიკო შევარდნაძე („დაჭრილი არწივი“), მაცნე („მედეა“), ვიქტორი („მღელვარე დღეები“), ფილიპე („დონ კარლოსი“), მაურიციო („ხეები ზეზეულად კვდებიან“), მანუჩარი („მაია წყნეთელი“), ნიკოლოზი („შემოსევა“), არტურ კინსელი („ამერიკული ტრაგედია“), ტიბალტი („რომეო და ჯულიეტა“) და სხვა.

იაკობ ტრიპოლსკის შემოქმედებაში განსაკუთრებულ ადგილს იჭერს ძლიერი ხასიათები. სწორედ მათში იგრძნობა ნებისყოფის სიმტკიცე, შემართულობა და სიმძაფრე, ემოციური სიმდიდრე და რომანტიკული განწყობა. ასეთი

იყო მისი ბახა და ალუდა („მოკვეთილი“, „ალუდა ქეთელაური“). მის შესრულებაში გაცოცხლდნენ ვაჟა-ფშაველას გმირები. ბუნების შვილთა პირველქმნილი უშუალობა და გულწრფელობა იგრძნობოდა მსახიობის შესრულებაში და ეს იყო მისი უპირველესი წარმატება.

კოტე მარჯანიშვილის თეატრის სპექტაკლებში („ესკადრის დაღუპვა“, „მე ვხედავ მზეს“, „ჩემი ყვავილეთი“, „ვისია, ვისი?“, „შავთვალა გოგონა და სხვა). თავისი შესამჩნევი ადგილი ეჭირა იაკობ ტრიპოლსკის მიერ განსახიერებულ როლებს. ამასთანავე, როგორც აქ, ასევე სხვა წარმოდგენებში, მსახიობი ყოველთვის ავლენდა პროფესიულ კულტურას, სერიოზულ მიდგომას როლისადმი.



იაშა ტრიპოლსკი და გენიალური საოპერო ტენორი ზურაბ ანჯაფარიძე

ეს თვისება მას აკავშირებს სცენის დიდოსტატებთან და სამაგალითოა ახალგაზრდა მსახიობებისთვის.

იაკობ ტრიპოლსკი ქართული თეატრის პოპულარული მსახიობია. მაყურებელს უყვარს იგი და სჯერა მისი ხელოვნებისა. ეს პოპულარობა მარტო თეატრმა როდი შეუქმნა. იგი მონაწილეობს კინოში („მანანა“, „ქეთო და კოტი“, „წყალდიდობა“, „ქალის ტვირთი“, „შეხვედრა წარსულთან“), ტელე და რადიო გადაცემებში, მაგრამ მისი შემოქმედების არსი, მისი ბიოგრაფიის ყველაზე მღელვარე და საინტერესო წლები მაინც მარჯანიშვილის სახელობის თეატრთან არის დაკავშირებული. ამ თეატრიდან დაიწყო მისი

არსტიტული კარიერა, აქ მიიღო ნამდვილი თეატრალური ნათლობა და რესპუბლიკის სახალხო არტისტის წოდებაც აქ შექმნილმა სახელებმა მოუტანა.

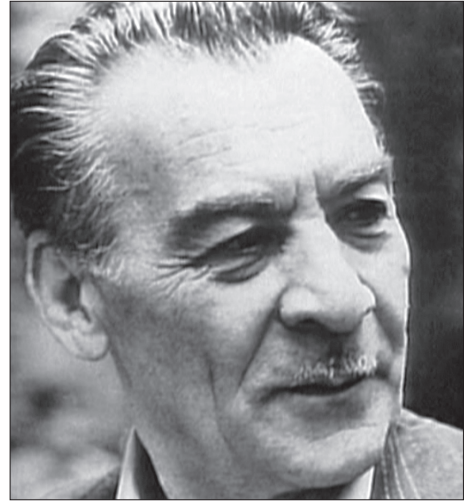
...ამ სამოცდაათი წლის წინათ ილია ჭავჭავაძე წერდა: „მოგილოცავთ რა ამ ორმოცდაათის წლის დღეობას, ვუსურვებ ჩვენი თეატრის მოღვაწეთათვის ცალკე და ჩვენ ყველასთვის საერთოდ, რომ თითოეულს ჩვენგანს გულში ანდერძად ჩაჭდებული ჰქონდეს: ვიმხნეოთ და გავძლიერდეთ“.

იაკობ ტრიპოლსკისაც, მის დღეობაზე იგივე ეთქმის, რაც ჩვენთა წინაპართ უთქვამთ: მხნე იყავ და გაძლიერდიო.

„საბჭოთა ხელოვნება“,
 1972 წელი

ხელოვანის ბედნიერება

იაკობ ტრიპოლსკის
შემოქმედებითი
სალამო დუშეთში



ფასანაური... საქართველოს ერთ-ერთი ულამაზესი კუთხე. მაღალ მთათა შორის მომწყვდეული... მის განაპირას თეთრი და შავი არაგვი ერთმანეთს მოსისხლე მტრებივით ეჯახებიან, მათი ტალღების დგაფუნში თითქოს ისმის მთიელ წინაპართა გმირობის, თავისუფლებისთვის ბრძოლის თავდადების საინტერესო ამბები...

იგი აქ დაიბადა, აქ ზრდიდა მთიელი დედა მამაც წინაპართა ბრძოლისა და გმირობის ლეგენდებზე. აკი, მთელი ცხოვრება გაჰყვა მთიელ თანამოქმეთა თაყვანისცემა, თავისი კუთხის დიდი სიყვარული.

არც მშობლიური კუთხე რჩება ვალში – სიყვარულითვე პასუხობს, კვალდაკვალ მიჰყვება მის ყოველ ახალ სასახელო ნაბიჯს, ახარებს, აამაყებს მისი ყოველი ახალი წარმატება. სარაიონო კულტურის სახლში ჩატარებული შემოქმედებითი სალამოც ამის ნათელი დადასტურება იყო.

„შენი ყოველი გამოჩენა სცენაზე თუ ეკრანზე, შენი ვაჟკაცური ხმის მოსმენა თითოეულ ჩვენგანს დიდ სიხარულს ჰგვრის.

იცოცხლე, ძვირფასო იაშა, იცოცხლე, მანამ ქუსს ჩვენი არაგვი, მანამ მედიდურად დგანან ცამდის აწვდიდი ჩვენი მთები, ვიდრე სიცოცხლე მოგბეზრებოდეს ჩვენს ბედნიერ სამშობლოში“, – ასე მიმართა ამ სალამოზე ფასანაურელმა პედაგოგმა ქეთევან კასრაძემ თავის სახელოვან თანასოფელელს, საქართველოს რესპუბლიკის სახალხო არტისტს იაკობ ტრიპოლსკის.

დარბაზი სავსე იყო მშობლიური კუთხის ხალხით, სტუმრებით, სავსე იყო დიდი სითბოთი და სიყვარულით... სიხარულის, მადლობის ცრემლი კიაფობდა მსახიობის თვალებზე. ამის მიზეზი კი ბევრი იყო, რამდენი რამ მოიგონეს. თვალწინ გაირბინეს ბავშვობის წლებმა... ფასანაურში, ძველ დროს ოჯახით დასახლდა

მისი პოლონელი პაპა. აქ შეეძინა ვაჟიშვილი ვლადიმერი, რომელმაც ცოლად შეირთო გუდამაყრელი წიკლაურის ქალი... სრულიად ახალგაზრდა, 20 წლის დაქვრივდა დედა ირინე, დარჩა ორი მცირეწლოვანი შვილი, მათ შეაღია მთელი ახალგაზრდობა, მთელი სიცოცხლე, გაზარდა შრომისმოყვარენი, საზოგადოების საუკეთესო ადამიანები.

ადრე ჩაება შრომის ფერხულში პატარა იაშა – 13-14 წლიდან სკოლაში სწავლასთან ერთად, ხან სოფლის ფოსტაში მუშაობდა ღამის მორიგედ, ხან მეტეოროლოგიურ სადგურში – დამკვირვებლად. შრომობდა ფიზიკურადაც...

უცნაური იყო მისი პირველი გამოჩენა სცენაზე. 1941 წელს თბილისს ელვის სისწრაფით მოედო ახალი ამბავი – მარჯანიშვილის თეატრში ევაკუაციით ჩამოვიდა მსახიობი, რომელმაც ქართული არ იცის და გერმანულ ენაზე თამაშობსო. დაინტერესებული ხალხი თეატრს მიაწყდა.

სცენაზე გამოჩნდა ახალგაზრდა, ღამაზი, ცეცხლოვანი ჭაბუკი ომახიანი, მჭექარე ხმით, რომელსაც თავისა დამაჯერებელი მოქმედებით, საინტერესოდ და ამაღელვებლად მიჰყავდა როლი. სცენაზე ახალბედა მსახიობის ყოველ გამოჩენას მაყურებელი მხურვალე ოვაციით ხვდებოდა... ამ სენსაციურ ამბავს ხელი შეუწყო ჯერ მსახიობის უცხო გვარმა, შემდეგ კი თვით როლმა – როკის „ინჟინერ სერგეევში“ ლეიტენანტ კრიგერის როლი ავტორს გერმანულ ენაზე ჰქონდა დანერლილი.

ახალი ამბით დაინტერესდა რესპუბლიკის სახალხო არტისტი, რეჟისორი დიმიტრი ალექსიძეც. სპექტაკლის შემდეგ მსახიობი მოინახულა და მის გაოცებას საზღვარი არ ჰქონდა – მსახიობი წმინდა ქართულით ლაპარაკობდა.

– სადაური ხართ? – ჰკითხა დაინტერესებულმა რეჟისორმა.

– მთიელი – უბრალოდ, გულწრფელად უპასუხა ტრიპოლსკიმ.

– თუ დაამთავრეთ თეატრალური ინსტიტუტი?

– დიდი სურვილი მქონდა, მაგრამ დამინუნეს და მეც პირდაპირ თეატრში მოვედი.

– ზოგჯერ ასეც ხდება ხოლმე, – ჩაილაპარაკა დიმიტრი ალექსიძემ, ახალგაზრდას მხარზე ხელი მოხვია და მიულოცა პირველი ნამდვილი შემოქმედებითი გამარჯვება. სპექტაკლის დამდგმელმა რეჟისორმა ვერიკო ანჯაფარიძემ ფოიეში, ყველას თანდასწრებით, აღელვებული მსახიობი გადაკოცნა და თქვა: „ახლა შეგიძლიათ მიულოცოთ, იგი უკვე ჭეშმარიტი მსახიობია“.

ასე მიიღო პირველი ნათლობა დიდ სცენაზე იაკობ ტრიპოლსკიმ. ამ შეხვედრის შემდეგ კი კოტე მარჯანიშვილის სახელობის თეატრის დასში ჩარიცხეს.

სცენური ხელოვნებისადმი დიდმა სიყვარულმა გახადა იგი პროფესიონალი მსახიობი. ამ სიყვარულს თავისი წინაპირობაც ჰქონდა – ფასანაურის საშუალო სკოლის დამთავრების შემდეგ, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში, დასავლეთ ევროპული ენებისა და ლიტერატურის ფაკულტეტზე





კადრი კინოფილმიდან
„ხევისბერი გოჩა“



იაკობ ტრიპოლსკი და მარჯანიშვილის თეატრის მსახიობი ნინო ხომასურიძე

სწავლისას, უნივერსიტეტის დრამ-
წრის აქტიური წევრი იყო. მის
მიერ განსახიერებული როლები
ყველას მოწონებას იმსახურებდა.
ახალგაზრდა იაკობის აქტიორულ
მონაცემებს და რაც მთავარია,
მისი გარდასახვის ნიჭსა და უნარს,
განსაკუთრებული ყურადღება მი-
აქცია რესპუბლიკის სახალხო არ-
ტისტმა, რეჟისორმა ვასილ ყუში-
ტაშვილმა. მისი რჩევით ჩააბარა
მისაღები გამოცდები თეატრალურ
ინსტიტუტში, მაგრამ „შენგან
მსახიობი არ გამოვაო“, – უთხრეს
და გულდანყვეტილი გამოისტუმ-
რეს. ასე დამთავრდა პირველი ცდა
მსახიობად გახდომისა...

აქტიორულმა ნიჭმა, სწრაფვამ
თეატრალური ხელოვნებისადმი,
მონდომებამ მაინც თავისი

გაიტანა. დღეს იაკობ ტრიპოლსკი
საქართველოს სახალხო არტისტი,
ხალხის საყვარელი მსახიობია.

იაკობ ტრიპოლსკის მიერ განსახ-
იერებული როლების რიცხვი 200-
ზე მეტს აღწევს. თითოეული მათ-
განი მკვეთრად ინდივიდუალური
და ერთმანეთისგან განსხვავებუ-
ლია, მაგრამ ყველა შთამბეჭდავია
და საკუთარი სიცოცხლე გააჩნია.
განა შეიძლება რაიმე მსგავსება
მოუუნახოთ აქვსენტი ცაგარელის
პიესის „რაც გინახავს, ველარ ნახ-
ავ“ გმირებს სოსანას, ავეტიკას და
ჰორტენზიოს როლებს (შექსპირის
„ჭირვეულის მორჯულება“) ან ოს-
ტროვსკის „უმზითვოში“ ვასილ
დანილიჩისა და ტიბალტის (შე-
ქსპირის „რომეო და ჯულიეტა“)
როლს. სრულიად სხვადასხვა

ოთარ ჩხეიძის პიესის „ვისია, ვისი“ გმირი დათა და დასახიჩრებული სემი მიუფვეს პიესაში „ხვალინდელი დღე ჩვენი იქნება“. ყველას ჩამოთვლა შორს წაგვიყვანს, ეს ყოველივე მეტყველებს მსახიობის დიდ შემოქმედებით დიაპაზონზე, მისი გარდასახვის უნარიანობასა და მრავალფეროვან ამპლუაზე.

მაგრამ, იაკობ ტრიპოლსკიმ ყველაზე დიდი წარმატება მაინც მთიელი ვაჟკაცის ტიპის განსახიერებისას მოიპოვა. ეს გასაკვირიც არ არის, იგი ხომ მთელი სულით მთიელია, დაუფინყარი სახეები შექმნა მან „მოდღვარში“ – გელა და ონისე. სცენურად განსაკუთრებით სრულყოფილი, რომანტიკულად მომხიბვლელია მისი ბახა ვაჟაფშაველას პატრიოტულ დრამაში „მოკვეთილი“.

პრესამ მაღალი შეფასება მისცა იაკობ ტრიპოლსკის ბახას. იაკობ ტრიპოლსკი მთლიანად ჩანდა ვაჟა-ფშაველას გმირის რთულ ბუნებას, მთიელმა გაუგო მთიელს, მისთვის დამახასიათებელი გულწრფელობით, ამაღლელებლად გვიჩვენა ბახას სულში დატრიალებული ტრაგედია.

მაყურებელს უყვარს იაკობ ტრიპოლსკი, რომელიც გმირის ხასიათს ბუნებრივად და ზომიერების გრძნობით ძერწავს. აღსანიშნავია, რომ მას საკუთარი ადამიანური თვისებები უხვად გადააქვს სცენაზე და სიტბოს და უშუალობას აქსოვს გმირთა სახეებში.

ამ დიდ სიყვარულზე, ამ დიდ ნიჭსა და ადამიანურ თვისებებზე ლაპარაკობდნენ საინტერესო შემოქმედებით საღამოზე.

მაყურებელი ტაშით გამოხატავდა დიდ სიხარულს, სიყვარულსა და პატივისცემას იაკობ ტრიპოლსკისადმი, რომლის მონაწილეობით წარმოდგენილი იქნა რამდენიმე ნაწყვეტი მარჯანიშვილის სახელობის სახელმწიფო თეატრის სპექტაკლებიდან. მადლობის ტაშს უკრავდა აგრეთვე სტუმრებს, ცნობილ ქართველ მსახიობებს, რომლებმაც მონაწილეობა მიიღეს ამ ზეიმში.

დასასრულ, იაკობ ტრიპოლსკიმ დიდი მადლობა გადაუხადა ფასანაურელებს, შემოქმედებითი საღამოს მოწყობის ინიციატორებს ასეთი გულთბილი და შინაარსიანი შეხვედრისთვის.

„ეს ტაში, ეს მადლობა შენ გეკუთვნის, ჩემო დედა“, – მიმართა მან დარბაზის წინა რიგში მჯდომ, სანდომიანი სახის ქალარა მოხუცს, რომელიც სიხარულის ცრემლებს ღვრიდა სიყვარული შვილის სახელის ყოველ ხსენებაზე...

უკან დარჩა სიკეთით და მაღლით მოსილი გზა, წინ ისევ დიდი იმედი და სიხარულია, დიდი შემოქმედებითი წვა და ჯაფა. კვლავ ბევრს მოელის მაყურებელი საყვარელი მსახიობისგან, ბევრს მოელის მისი დედა, რომელიც ვაჟკაცობასა და სიმართლეს, შრომისმოყვარეობასა და კაცთმოყვარეობას უნერგავდა თავის პირმშოს... ბევრს მოელიან მისი მთიელები – 100 როლი რა არის, 300 არაგველის მხარეში გაზრდილმა ჩვენმა იაშამ, სულ ცოტა, 300 როლი მაინც უნდა განასახიეროსო.

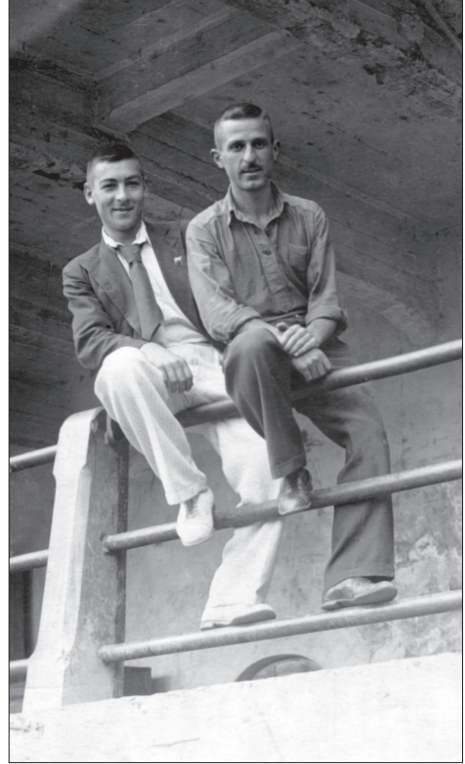
ჯანაი სხალია

ქობულაძის ფარდა

ვახტანგ აობაიძე

1972 წელს მოსკოვში მივლინებით ვიყავი. ამ დროს ბატონი იაკობ ტრიპოლსკი „მოსფილმში“ კინოგადაღებაზე იყო მიწვეული სტალინის როლის შესასრულებლად. ორივენი სასტუმრო „მოსკვაში“ ვცხოვრობდით. მამაჩემი გოგი კობაიძე და ბატონი იაშა ფასანაურიდან იყვნენ. ბავშვობა ერთად ჰქონდათ გატარებული და მთელი ცხოვრება მეგობრობდნენ. ეს ფოტო, რომელიც იაშას უკანასკნელი სურათი აღმოჩნდა მეგობრებთან ერთად, მამაჩემის 70 წლის იუბილეზეა გადაღებული.

იაშა
კობაიძე
ტრიპოლსკი



იაშა ტრიპოლსკი
და გოგი კობაიძე

ისე მოხდა, რომ მე და ძია იაშა თბილისისკენ ერთად გამოვემგზავრეთ მატარებლით. ზაფხული იყო, ძალიან ცხელოდა. ამას ისიც ემატებოდა, რომ ჩვენი ვაგონის კონდიციონერები არ მუშაობდა. გაუსაძლის მდგომარეობაში აღმოვჩნდით. ის დღე როგორღაც გადავიტანეთ. მეორე დილით, ვაგონის გამცილებელს შევჩივლეთ, რომელმაც მატარებლის შემადგენლობის უფროსი მოიყვანა.

ფილმის გადაღებებზე ვსაუბრობდით. ფანჯარასთან სტალინის როლში გადაღებული მისი

ფოტოსურათები ენყო. მატარებლის შემადგენლობის უფროსმა რომ შემოიხედა, ჯერ ძია იაშას შეხედა, მერე ფოტოებს, ისევ ძია იაშას და გაცდა: „ბატონო იაკობ, თქვენ?.. რით შემოიძლია დაგეხმაროთ?..“

ძია იაშამ თბილად შეჰლიმა: „იქნებ ცოტა გაგვაგრილოთ, სხვა არაფერი გვინდა...“

შემადგენლობის უფროსი წამით დაფიქრდა, მერე კუბედან გავიდა და ხუთი წუთიც არ გასულა, ხელში სახანძრო ნაჯახით დაბრუნდა და ვაგონის დერეფნის რამდენიმე ფანჯარა ჩაამსხვრია. „ბატონო იაკობ, მთავარია, თბილისამდე სიგრილით იმგზავროთ, ვაგონს ეშველება“, – მიმართა მან იაშას.

საუზმეზე მივიწვიეთ. სუფრას დახედა. ამასობაში მატარებელი სადგურ „ბელორეჩინსკი“ გაჩერდა. „ერთ წუთს მადროვეთ...“ – ჩაილაპარაკა და კუბედან გავიდა.

ცოტა ხნის შემდეგ ხელდამშვენებული დაბრუნდა. იმ დროს ადგილობრივი მოსახლეობა, რკინიგზის ბაქნებზე, ოჯახებიდან გამოტანილი პროდუქტებით ვაჭრობდა.

შემადგენლობის უფროსმა შემოსვლისთანავე კმაყოფილებით შემოგვლიმა, შემოიტანა მოხარული დედალი, მჟავეულობა, სახლში გამომცხვარი რუსული ღვეზელი, „ჟიგულოვსკის“ ცივი ლუდი, ცოტა ხნით თვითონაც შემოგვიერთდა და კუბედან გასვლისას გვითხრა: „ჯერ ეს მცირედი... საქართველომდე უნდა მაცალოთ...“

და, აი, საქართველოშიც შემოვედით. მატარებელი სამტრედიის სადგურში გაჩერდა. ამოვიდა ხალხი, კუპესთან რიგი დადგა, შემოჰქონდათ ღვინო, ხაჭაპური, შემწვარი გოჭი და წინილები..

თურმე ჩვენს უნებლიე მასპინძელს, სამტრედიის რკინიგზის უფროსთან გზიდან დაურეკია – დამხვდით, „სტალინი“ მომყავსო. სადგურში განრიგით გათვალისწინებულზე ცოტა მეტ ხანს გავჩერდით, ჩვენც ვისიამოვნეთ, დამხვდურმა სამტრედიელებმაც და ასე, ქეიფ-ქეიფით გავაგრძელეთ გზა, თუმცა წინ კიდევ ერთი სიურპრიზი გველოდა. შემოვედით გორში და იქაც იგივე სურათი დაგვხვდა. გორელებმაც გულთბილად მიგვიღეს.

იმხანად რკინიგზის სადგურში, თვალსაჩინო ადგილას სტალინის დიდი სურათი ეკიდა და იმ წუთას ხალხი ცოცხალ იაშა-სტალინს ეგებებოდა.

მერე საუბრისას ჩვენმა ერთ-ერთმა მასპინძელთაგანმა თქვა: „ბატონო იაკობ, თბილისში კარგ ამბავს ვერ დაგახვედრებენ, ოპერის თეატრი დაიწვა და მასთან ერთად სერგო ქობულაძის ცნობილი ფარდაც...“

ძია იაშას ხმა არ ამოუღია, კრიჭა შეეკრა, ერთი კი ჩაილაპარაკა: „ვერ წარმოიდგენთ, არტისტისთვის რა ძნელია, აკვანი რომ დაგეწვება, ეს ხომ ხალხის საუნჯე და ისტორიაა...“

ეს იყო და ეს. თბილისამდე ხმა აღარ ამოუღია.

იაკობ ცრიპოლსკის

ჯანსაღ ნიქაბაძე

ფასანაურთან ლივლივით
ანაგვი ანაგვს ერთვის,
ერთს ჰქვია დედის ცკივილი,
მისი თმებზე თეთრი.

მეორე მოჰქუხს ღამისთრად,
ცინებს მოარღვევს ხენეშით,
როგორც ძახილი მამისა
ეწოდ იმსხვრევა ხევში...

ჰატარა ეზო გვირილებს
მოუხატია თეთრად,
სახლის წინ, დედა ირინე,
თვალცრემლიანი დედა...

მთის ფერდობს მისდევს
გზაწვრილი,
თითქოს ზეცაში ადის...
გზაზე – მთიელი ყმაწვილი,
გულში – სევდა და დარდი.

სუსტ მხრებზე მამის აბგა და
შიგ ობლის თბილი კვერი...
სწორედ, იმ დილით დამთავრდა
ცკბილი ბავშვობის ღღენი...

მერე სექცემზრის თბილისი...
და სტუდენტური ხანა...
რომ გიმღეროდა ძილის წინ
თეთრი ანაგვი ნანას...

მერე, ცა შავად ნალაქი,
მზეს რომ მოელის ურჩად,
ჩაბნელებული ქალაქი...
მარჯანი შვილის ქუჩა...

მაინც რა ძალა ჰქონია,
ჩვენი თეატრის თარღებს...
გაშლი და ასე მგონია,
გადაიხსნება ცამდე.

კაცურ სიცოცხლეს გიმაღლის,
როგორც ყოველთვის, ახლაც:
კაც-ზვამზაია, ციბალტი,
შენი გელა და ზახა!

ბესიკს, სემსა და ალუდას,
მალვოლიოს და დათას,
ანა, ანასდროს არ უნდა
ყალბი დიდება სხვათა.

ვინა თქვა, მორჩა, გათავდა!
კვლავ მიგაქროლებს ლხენით,
ორმოცდაათი ათრა და...
ზღვა სიყვარული ჩვენი...

სცენაზე ჩემი ოცნების ხორცშესხმა მსურდა

პასუხები ჟურნალ „საბჭოთა
ხელოვნების“ ანკეტიის კითხვებზე

– თეატრის დანიშნულებაა თანამედროვე ცხოვრების წაკითხვა, მისი ხასიათის გახსნა. ყველა ეპოქის თეატრი თანამედროვეობისგან იღებს მასალას. მსახიობს დროის მაჯისცემა მიაქვს მაყურებლამდე.

– ახალ გამომსახველობით საშუალებებთან დაკავშირებით მახსენდება ფრანგული ანდაზა: „რაც უფრო მეტად იცვლება, მით უფრო მეტად რჩება ძველებური“.

– სცენაზე ჩემი ოცნების ხორცშესხმა მსურდა. რასაც ცხოვრებაში ვერ მივალწიე, მივალწიე სცენაზე.

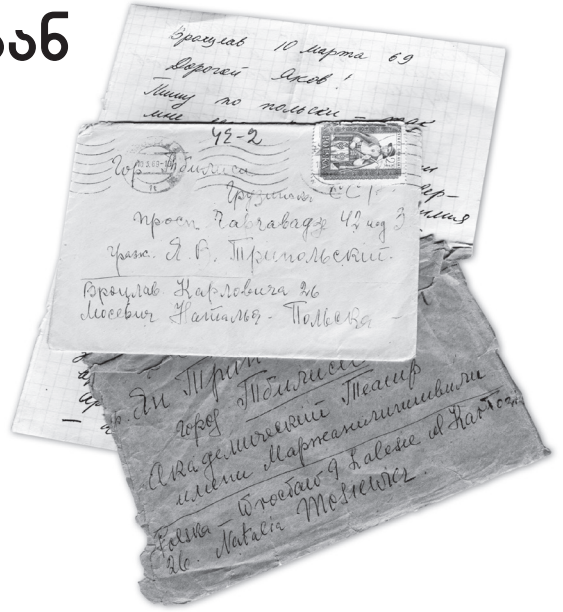
– მიბაძვის გარეშე არ არის მსახიობი. მე ჯერ აკაკი ხორავას ვბაძავდი, შემდეგ – სერგო ზაქარიაძეს, მიყვარს ყველა ჩემი როლი.

– როგორც იქნება ცხოვრება, ისეთივე იქნება თეატრი, მაგრამ დღეს ეს არ შეინიშნება. კლასიკა არ მიტაცებს. მსურს თანამედროვე გმირთა ხასიათების ასახვა. იგივეს ვუსურვებ ქართულ თეატრს.



მანუჩა –
იაკობ ტრიპოლსკი
„მაია წყნეთელი“

პოლონეთიდან წერილი მოვიდა



1969 წელს პოლონეთში გასტროლებზე იმყოფებოდა ქართველ ხელოვანთა ჯგუფი, რომელთაც სპექტაკლის დასრულების შემდეგ გაეცნო პოლონელი ქალბატონი.

მასთან საუბარში ქართველებმა ამცნეს, რომ საქართველოშიც ჰყავთ პოლონური წარმოშობის გვარის წარმომადგენელი – გამოჩენილი ქართველი მსახიობი იაკობ ტრიპოლსკი.

ამ შეხვედრიდან ცოტა ხნის შემდეგ, თბილისში, კოტე მარჯანიშვილის თეატრის მისამართზე, პოლონეთიდან წერილი მოვიდა ბატონი იაშასთვის გადასაცემად.

ვროცლავიდან პანი ნატალია მოსიევიჩი წერდა ბატონ იაშას, თუ როგორ იწერება მისი გვარის ზუსტი პოლონური ტრანსკრიფცია და ამცნობდა, რომ ესაა ძველი და პოლონეთში უკვე იშვიათი შლიახტიჩის (თავადური) გვარი, რომლის

წარმომავლობა მოდის ტრიპოლინის ადგილმდებარეობიდან. წერილს თანდართული ჰქონდა ამ მშვენიერი ადგილის ფოტო.

პანი ნატალია სთხოვდა ბატონ იაკობს, რომ თუ პოლონეთში მოხვდებოდა და ამ დროისთვის თვითონაც ცოცხალი დახვდებოდა (წერილში იგი თავის ასაკს მიუთითებდა, მაშინ პანი ნატალია 69 წლისა გახლდათ), აუცილებლად სტუმრებოდა მას ვროცლავში.

პანი ნატალია ჰპირდებოდა, რომ ძველ საგვარეულო ფოტოებს ანახვებდა და მოუყვებოდა ისტორიას გვარის წარმოშობის შესახებ.

ასეთი შეხმიანება პოლონეთიდან წერილის სახით კიდევ ერთხელ განმეორდა. ამჯერად უკვე ბატონი იაშას სახლის მისამართზე, თუმცა იაკობ ტრიპოლსკის თავისი გვარის სამშობლოში – პოლონეთში ჩასვლა აღარ მოუწია...

Значение и история фамилии - Трипольский

onomastikon.ru



პოლონეთი, ტრიპოლინი

Эта фамилия имеет польское дворянское происхождение и происходит либо из самой Польши, либо из граничащих с ней территорий (Западная Украина, Западная Белоруссия).

Почти все представители этой фамилии относились к польской шляхте.

Фамилия Трипольский числится достаточно малораспространенной.

В известных очень старых материалах значится, что Трипольские являлись знатными персонами в 17-18 веках, имевших существенную привилегию.

У государя хранился специальный реестр привилегированных и благозвучных фамилий, которые давались придворным в случае особого расположения или поощрения. Тем самым, эта старинная дворянская фамилия донесла свое первоначальное неповторимое происхождение и является исключительной.

Написание фамилии латиницей: **TRIPOLZSKIY.**



იაკობ ცრიპოლსკი – რამდენ სიტბოსა და სიკეთეს იცევს ეს სახელი და გვარი, რამდენი სიხარული მოუტანია მის ნათელ ნიჭს.

ვინც ერთხელ მაინც შესწრებია მისი ნიჭიერების გამობრწყინებას ქართულ სცენაზე, ვისაც ერთხელ მაინც მოუსმენია მისი ხავერდოვანი ხმა და წუთით მაინც შეხვედრია ამ საოცრად მართალ კაცს, არ შეიძლება ტკივილად არ დარჩენოდა მისი გარდაცვალება.

ვუყურებთ ფოტოებს და გვახსენდება მის მიერ შექმნილი სცენური სახე-ეზი, ასამდე გაცოცხლებული გმირი, რომლებიც ერთმანეთისგან დიდად განსხვავდებიან შინაგანი ბუნებით, კოლორიტით, ინტონაციით.

ბივი თათიოშვილი

ეგ უენი ხალასი გული
ცოლ-მეგობრისთვის გაწვდილი
ბადაგით სავსე ჯამია
მაჭრობის თვეში ავსილი.

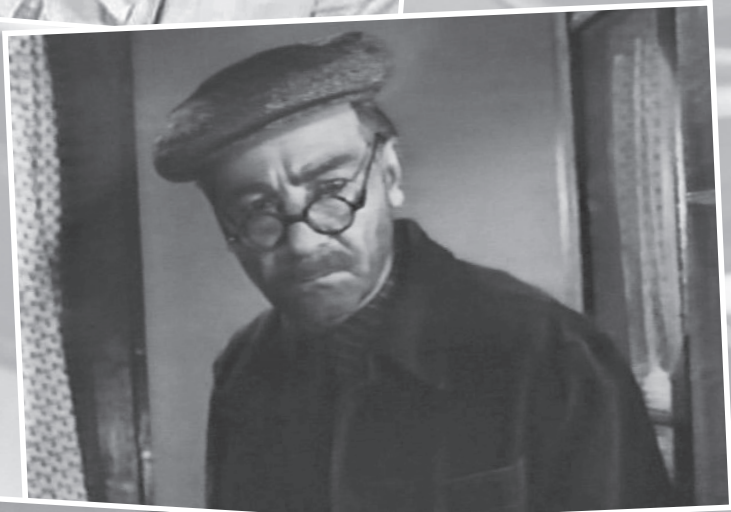
ვეფხვის ძლიერი სულისა
ძარღვში ჩაგდვრია ნაწური
შუბლი კეთილი მოძმის გაქვს
და შემართება კაცური.

ფიქრებში აჯანყებულო,
სცენის ჯავარად გიცანი.
საიალადოდ ქცეულა
ეგ უენი გულის ფიცარი.

1968 წელი



„მანანა“
1958 წელი



„გოგონა
კამერიდან №25“
1972 წელი



„ბრძოლა
მოსკოვისთვის“
1985 წელი

გედის სიმღერასავით

იხაიცი უბიწავი

ერთი ათი კაცი ვართ, ორმოც-დათხუთმეტი წელია, ვმეგობრობთ. იაშა იმ დღიდან ჩვენს შორის იყო, რაც თბილისში საცხოვრებლად ჩამოვიდა. ჩვენს წრეში ჩავრიცხეთ და ჩვენს ჭირსა და ლხინს ვაჟკაცურად ინანილებდა. ერთად ყოფნის მიზეზს ვეძებდით და ტრადიციად ვაქციეთ ერთმანეთის დაბადების დღეები, იუბილეები გადაგვეხადა.

გოგი კობაიძეს სამოცდაათი წელი რომ შეუსრულდა, მეგობრები ბინაში ვენწიეთ, სუფრა გავშალეთ, მაგრამ იაშა არ იყო ჩვენთან. უკვე ავადმყოფობდა და მის გარეშე ქეიფი არ გამოდიოდა...

იაშა ძალიან კარგი იყო სუფრაზე. გარდა იმისა, რომ შესანიშნავად მღეროდა, მახვილი სიტყვა ჰქონდა. ურთიერთობაში ხომ ისეთი თბილი იყო, არავის ახ-

სენდება ვინმესთვის ეწყენინებინა. არ ყოფილა შემთხვევა, რომელიმე ჩვენგანს რაიმე ეთხოვოს და ვინმესთვის უარი ეთქვა, ნაჰყვებოდა, საქმეს ბოლომდე მიიყვანდა, გასაკეთებელს გააკეთებდა.

სუფრას კი შემოვუსხედით, მაგრამ იაშა ჩვენთან რომ არ იყო, ავდექი და ტელეფონზე დავრეკე, მის მეუღლეს ნაზიკოს ვთხოვე, იაშა მოეყვანა. „იაშა ძალიან ავად არის, ვერ მოვიყვან“, – მითხრა ნაზიკომ. ვუთხარი: ან ჩვენ თვითონ მოვალთ და წამოვიყვანთ, ან ჩვენი შვილებიც აქ არიან, მოვლენ და წამოგიყვანენ, გახედავს ხალხს, ნახავს ძველ მეგობრებს, გაერთობა-მეთქი. უარი გვითხრა.

გავაგრძელეთ სუფრა, მაგრამ გვაკლდა იაშა... არ ყოფილა შემთხვევა, რომ იაშა ჩვენთან ერთად არ ყოფილიყო... იაშა გვაკლდა...

და აი, ამ დროს შემოვიდა მისი ვაჟი ირაკლი, მამა მოვიყვანეო, გვითხრა. შემოვიდა მისი მეუღლე ნაზიკო და შემდეგ თვითონ იაშა. ძალიან გაგვიხარდა მისი მოსვლა. დავსვით სუფრასთან და დაიწყო, აბა აქედან, აბა იქიდან – იაშა, იაშა, იაშა...

მერე ყველამ ვთხოვეთ, რომ ემღერა, სიმღერა ხომ ტკივილს აქარვებს, რაღაც განსაკუთრებული სული ამოდის გულიდან, სიმსუბუქეს გრძნობს ადამიანი...

შეიძლება სმენა არ ჰქონდეს, მაგრამ როცა მღერის, ის მაინც გულით მღერის. იაშამ იმღერა...

ყველანი ფეხზე ავდექით, თავზე წამოვადექით. ამ სიმღერის დროს ფოტო გადავიღეთ. მას შემდეგ არც სურათი გადაუღია და არც უმღერია. ამდენად, ეს ფოტო მისი ბოლო ფოტოსურათია და სიმღერაც მისი ბოლო სიმღერა აღმოჩნდა...

იაშას მას შემდეგ დიდხანს აღარც უცოცხლია...



1987 წელი. გოგი კობაიძის 70 წელი. ბოლო ფოტო, გადაღებული ალექსანდრე უნაფქოშვილის მიერ. მარცხნიდან მარჯვნივ: მიშა ყანდიაშვილი, კაკო (ირაკლი) უგულავა, ბარდლუნია (შალვა) კობალაძე, გოგი კობაიძე, გულიკო დიდმამიშვილი, ნესტორ ქილაძე, პოდანა (ისაკა) ხასიტაშვილი. წინა პლანზე – იაშა ტრიპოლსკი...

სცენაზე მის გამოჩენას ცაშით ეგებებოდა მაყურებელი.

ქუჩაში დანახვისას გამვლელს სახეზე კეთილი ღიმილი ეფინებოდა.

ნაცნობ-ამხანაგებისთვის მუდამ სასურველი იყო მასთან შეხვედრა.

დაუჯერებელიც კი არის, რომ ხუთასზე მეტი ფილმის ქართულად გახმოვანებაში მონაწილეობდა, მათგან ბევრი თვითონვე თარგმნა. თვლა არ აქვს მის მონაწილეობას რადიოდადგმებში.

ოთხჯერ ხუთწლიანი ვადით აირჩიეს საქართველოს უმაღლესი სასამართლოს სახალხო მსაჯულად. ერთხელ სახალხო მსაჯულთა საბჭოს თავმჯდომარეც იყო.

და თუ არა თეატრის ფანატიკური ცრფობა, შეიძლებოდა საერთოდ მართლმსაჯულების მსახური გამხდარიყო. მასში ხომ ერთნაირად იყო შერწყმული უძვირფასესი თვისებები – უცყუარი ალღო, ფართო განსწავლულობა, სიმართლის ერთგულება და გულისმიერება, პირდაპირობა და ალაღმართლობა, საქმის ბოლომდე მიყვანის უნარი, როცა რწმუნდებოდა თავისი დასკვნის შეუმცდარობაში.

იაკობ ცრიპოლსკიმ რამდენიმე განაჩენის გამო წარადგინა თავისი კერძო მოსაზრებანი. ერთ შემთხვევაში, მისი აზრით, დამნაშავე ზედმეტად მკაცრად იყო დასჯილი. და მართლაც, მას უმაღლესი სასამართლოს პრეზიდიუმმა პატიმრობის ვადა შეუმცირა. მეორედ სამოქალაქო საქმის გამო არასწორი გადაწყვეტილება გააუქმებინა.

ერთმა წამალი მომაშველოსო. მეორემ – სამსახურში უნდა წამყვესო... სხვამ კი, ფასანაურელმა, გული მაწუხებს და ცნობილ პროფესორთან მიმიყვანოსო...

და ჩვენი იაშაც ყველას შემწეობის ხელს უწვდიდა, არავის აწბილებდა.

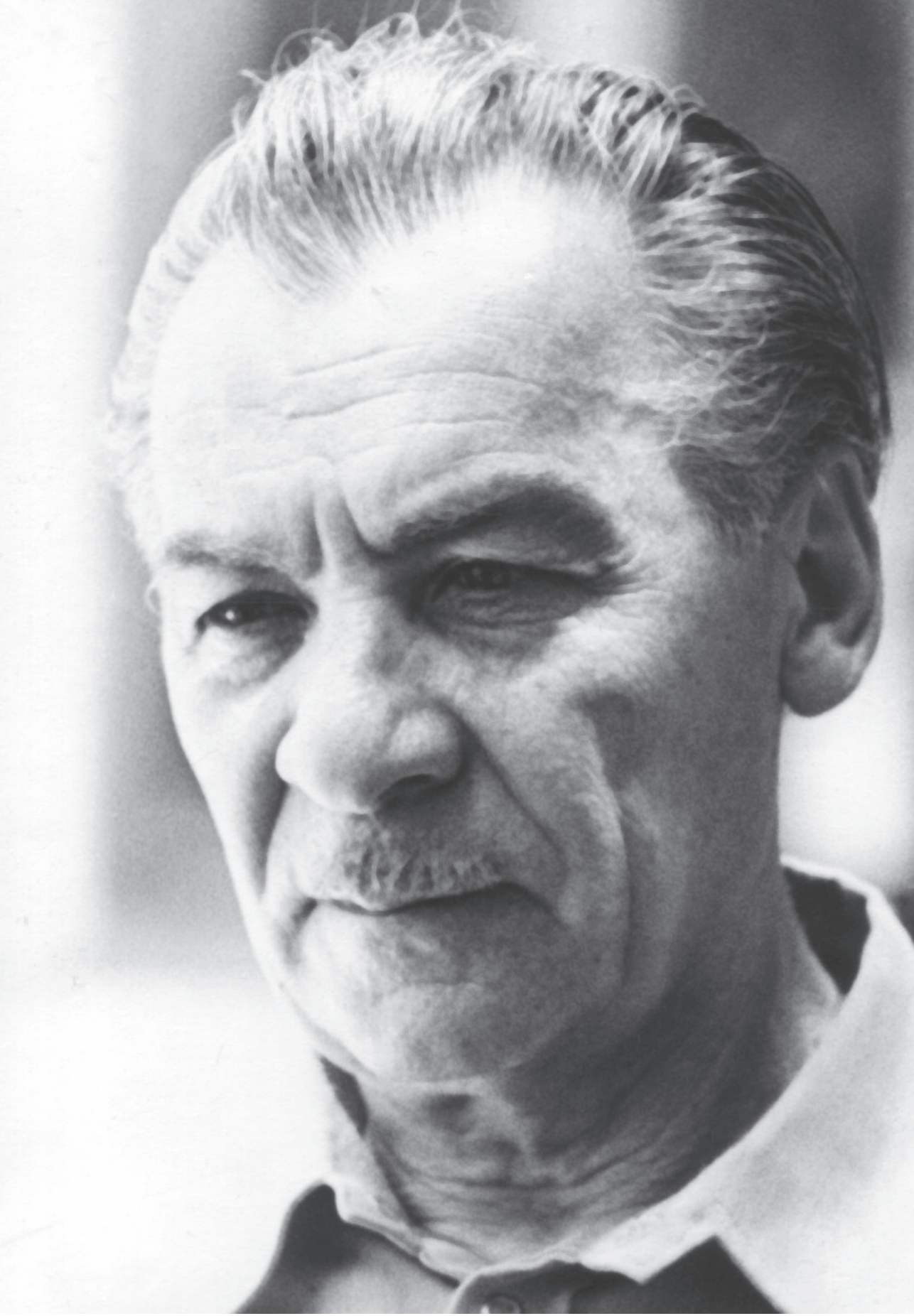
საუბრისას უცბად რაღაც გაახსენდებოდა და წამოხცვებოდა. თურმე, ნუ იცყვით, მეცრომშენებლებმა მიწისქვეშა აფეთქებისას თეატრის მენაძრეს ბინა დაუბიანეს და მიდიოდა სხვადასხვა ინსტანციაში მოთხოვნით... ან ახალი საცხოვრებელი მიეცით, ანდა ბინა შეუკეთეთო...

ენაწყლიანი, ცკბილმოუბარი, ფერადოვანი სიცყვით, ახალი ლექსითაც გვალხენდა, გვახალისებდა...

მუდამ ვგრძნობთ სიცარეილეს, თავისი წასვლით რომ დაცოვა და ვერაფრით შევაესებთ.

მუდამ გვაკლია თვალში, საქმეში, სცენაზე.

დაგვშორდა, მაგრამ ის მაინც მუდამ ჩვენთან იქნება, მარად იცოცხლებს ხალხის ხსოვნაში, იმ ხალხისა, ვისაც სცენაზეც და ცხოვრებაშიც სიკეთეს, პატიოსნებას, სიყვარულს, გაჭირვებაში თანადგომას უქადაგებდა და პირადადაც უჩვენებდა.



ს რ უ ლ ი ა დ
ს ა ქ ა რ თ ვ ე ლ ო ს



ქ ა თ ო ლ ი კ ო ს -
პ ა ტ რ ი ა რ შ ი

380005, თბილისი-5, სიმონი 4. ტელ. 99-69-30

გეგმა ირანული ქრონოლოგიის

გეგმა ირანული!

დაეძველებს გეგმა
იქნება განსაკუთრებულ.

დაეძველებს გეგმა
ჩინური ვალუტის გეგმა იგი.

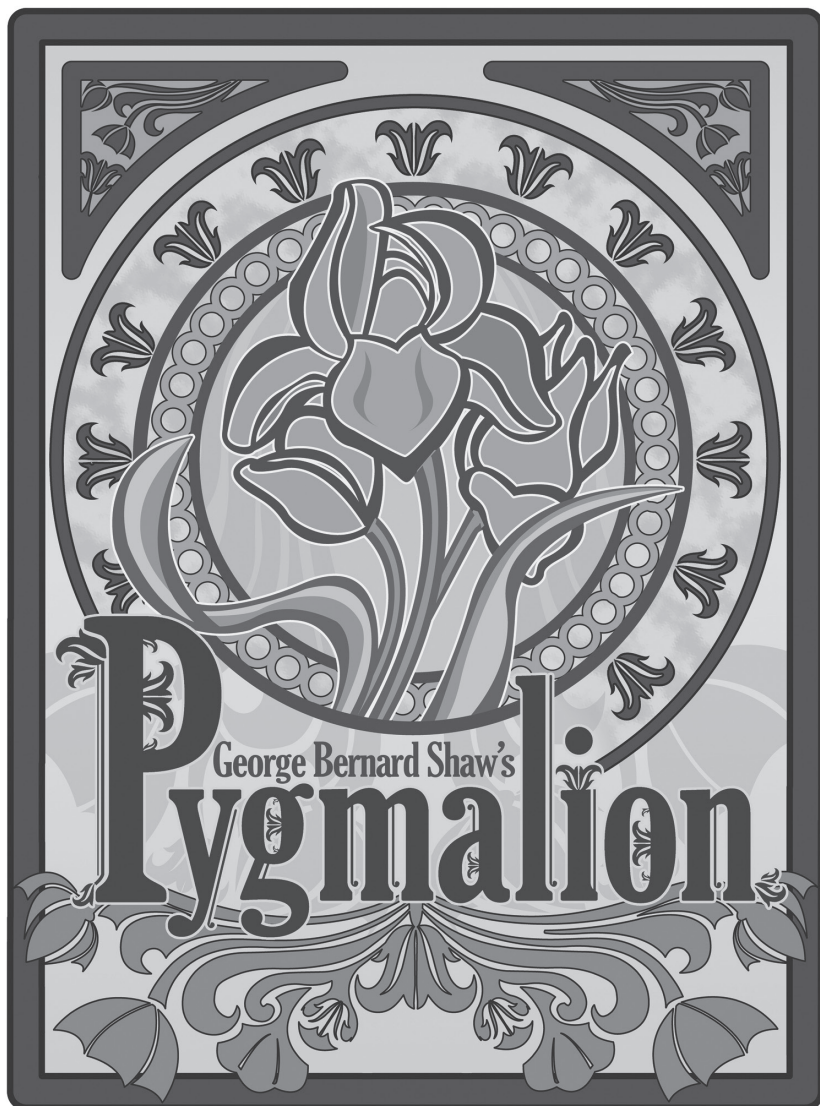
დაეძველებს გეგმა
საქართველოს სსრ-ის, დაეძველებს
დაეძველებს იგი სპარსული გეგმისა.

გეგმის დაეძველებს

+ ილია II,
დაეძველებს სპარსული
დაეძველებს - სპარსული.

7/II. 1988.

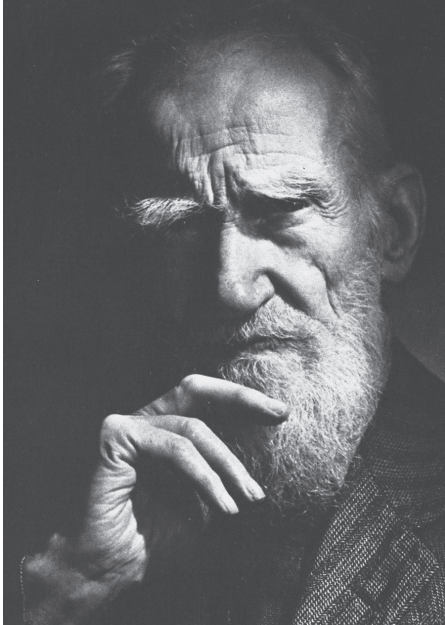




ჯორჯ ბერნარდ შოუ

პიგმალიონი

ინგლისურიდან თარგმნეს
იაკობ ტრინოლსკიმ და მოსე ქარჩიავამ



**ირლანდიელი
დრამატურგი
ჯორჯ ბერნარდ შოუ
დაიბადა 1856 წლის
26 ივლისს
დუბლინში**

1876 წელს შოუ ლონდონში მიემგზავრება – მისი მიზანია გახდეს მწერალი და მატერი-ალური სიდუხჭირის მიუხედავად, ზედიზედ წერს რამდენიმე რომანს, აგზავნის გამომცემ-ლობებში და ისინიც უკან უბრუნებენ. შემდეგ-ში იგი ამტკიცებდა, რომ მისი მწერლობა არ ინამა 60-მდე გამომცემლობამ.

სცენური ნათლობა დრამატურგის შემოქ-მედებამ 1892 წელს მიიღო, როცა მისი პირ-ველი პიესა „ქვრივის სახლები“ დაიდგა, თუმცა ნათლობა უიღბლო გამოდგა. სპექტაკლი მოიხ-სნა ორი წარმოდგენის შემდეგ. მომდევნო ექვ-სი წლის მანძილზე შოუ ქმნის ცხრა მრავალ-მოქმედებიან და ერთსაც ერთმოქმედებიან პიესას.

საქვეყნოდ აღიარებული პიესა „პიგმალიონი“ 1923 წელს დაიდგა და კომპოზიტორების შთაგონების წყაროც გახდა – შეიქმნა ასევე საყოველთაოდ ცნობილი მიუზიკლი „ჩემი მშვენიერი ლედი“.

1926 წელს ჯორჯ ბერნარდ შოუს ენი-ჭება ნობელის პრემია „იდეალიზმისა და ჰუმ-ანიზმით გამორჩეული შემოქმედებისათვის, ცეცხლოვანი სატირისთვის, რომელიც ხშირად ერწყმის არაჩვეულებრივ პოეტურ მშვენიერ-ებას“.

ღრმად მოხუცებული ამ ქვეყანას 1950 წელს განეშორა.

ყოველგვარი პრემიების პრინციპული მონინალმდევე დრამატურგი დაჯილდოების ცერემონიაზე არ გამოცხადდა და სანობელო ლექცია არ წაუკითხავს.

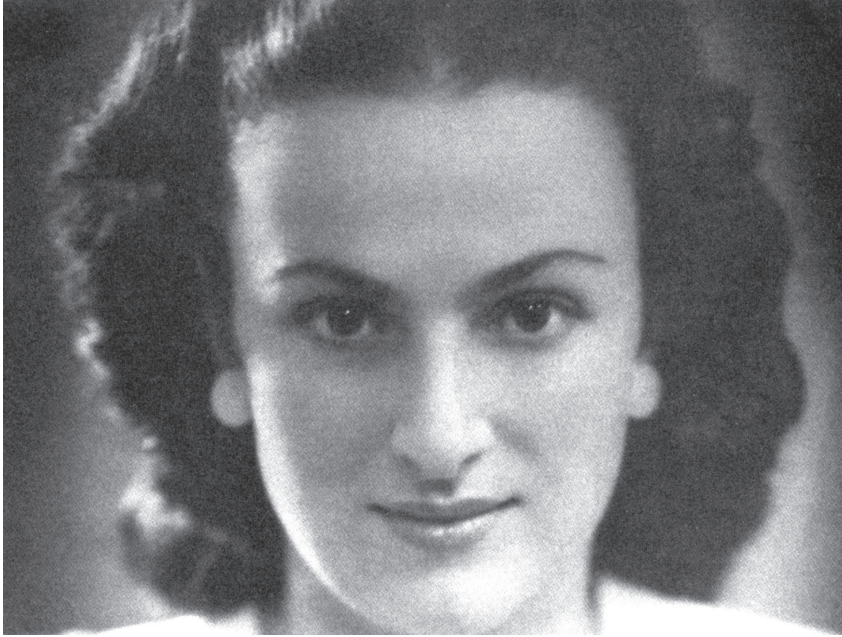




სპექტაკლ
„პიგმალიონის“
მშვენება იყო
შეუდარებელი
მედეა ჯაფარიძე
ელიზა დულიტლის
როლში

საქართველოში ბერნარდ შოუს „პიგმალიონი“ რამდენჯერმე დაიდგა. პირველად წარმოადგინეს კოცე მარჯანიშვილის სახელობის თეატრში, რომლის მუზეუმშიც 1955 წელს განხორციელებული სპექტაკლის პროგრამა ინახება.

თარგმანი იაკობ ცრიპოლსკისა და მოსე ქარჩავას ეკუთვნოდათ. წარმოდგენის რეჟისორი იყო ლილი იოსელიანი, მხატვარი – ელენე ახვლედიანი



სპექტაკლში მონაწილეობდნენ:

მედია ჯათარიძე
(ელიზა დულიცლი),
სერგო ზაქარიძე
(პროფესორი შიგინსი),
ავთანდილ ოშიაძე
(პოლკოვნიკი პიკერინგი),
აკაკი კვანცალიანი
(ალფრედ დულიცლი),
ვერიკო ანჯაფარიძე
(მისის შიგინსი),
ნოდარ მგალობლიშვილი
(ფრედ შილი),
იაკობ ცრიპოლსკი
(ნეპომუკი)
და სხვები.



კომედია ხუთ მოქმედებად

მოქმედება პირველი

ლონდონი. ღამის 11 საათი და 15 წუთია. თავსხმაა. ავტომანქანების საყვირი აყრუებს იქაურობას. გამვლელ-გამომვლელები თავშესაფარებად გარბიან კოვენტის ბაღის ბაზრისა და წმიდა პავლეს ეკლესიისაკენ, რომლის ტალანში ხალხს თავი მოუყრია. მათ შორისაა ვილაცა ლედი ქალიშვილით, რომელსაც საღამური სამოსი აცვია.

წვიმას ყველა შეუწუხებია, გარდა ერთი კაცისა, რომელსაც დანარჩენთათვის ზურგი შეუქცევია და წიგნაკში გულმოდგინედ რაღაცას ინიშნავს. ეკლესიის საათი 15 წუთს რეკავს.

ქალიშვილი — (დგას შუა სვეტებს შორის, მარცხენა სვეტის ახლოს) გავითოშე, პირდაპირ გავითოშე. ნეტავი ფრედი სად დაიკარგა ამდენ ხანს? ოცი წუთია წავიდა.

დედა — (ქალიშვილის მარჯვნივ) არც ისე დიდი ხანი გასულა, მაგრამ აქამდე მაინც უნდა ეშოვა მანქანა.

მაყურებელი — (ლედის მარჯვნივ) ახლა, ქალბატონო, ხალხი თეატრებიდან ბრუნდება, ასე რომ, თორმეტის ნახევრამდე ტაქსს ვერ იშოვის? ყველა დაკავებული იქნება.

დედა — კი, მაგრამ უტაქსოდ რა ვქნათ? თორმეტის ნახევრამდე აქ რა გაგვაჩერებს? ღმერთო ჩემო, ეს რა უბედურებაა!

მაყურებელი — კარგი, მაგრამ მე რა შუაში ვარ, ქალბატონო?

ქალიშვილი — ფრედი მოუხერხებელია, თორემ მანქანის შოვნა თეატრთანაც შეიძლება.

დედა — თუ ვერ იშოვა, რა ქნას სანყალმა ბიჭმა?

ქალიშვილი — სხვებმა ხომ იშოვეს?

(ოციოდე წლის ბიჭი შემოვარდება საუთჰამპტონის ქუჩიდან. საღამური ტანისამოსი დასველებია. ზედ მიჰკვრია შარვლის ტოტები. დედაშვილს შორის დგება და ხურავს ქოლგას, რომელსაც წყალი წურწურით ჩამოსდის).

ქალიშვილი — იშოვე ტაქსი?

ფრედი — თუ გინდა ჯვარს ეცვი, არ არის.

დედა — ფრედი, ფრედი, მოგენდომებინა, იშოვიდი.

ქალიშვილი — ეს რა უბედურებაა! როგორ გგონია, ჩვენ წავალთ ტაქსის მოსაყვანად?

ფრედი — აკი გითხარით, ყველა დაკავებულია-მეთქი. ისე უცებ



სცენა სპექტაკლიდან „პიგმალიონი“
მედეა ჯაფარიძე – ელიზა დულიტილი
სერგო ზაქარიაძე – პროფესორი ჰიგინსი

განვიმდა, რომ არავინ მოელოდა, ამიტომაც ყველა ტაქსს ეცა. რა მექ-
ნა? ჩირინგ კროსამდე გავვარდი, მერე თითქმის ლუდგეიტის ცირკამდე
მივედი და ყველა დაკავებული იყო.

დედა — ტრაფალგარის მოედანზე იყავი?

ფრედი — არც ტრაფალგარის მოედანზე იყო.

ქალიშვილი — რატომ ტყუი, იყავი?

ფრედი — როგორ არა, ჩირინგ კროსის სადგურამდეც კი მივედი.
ჰოდა, ამ თავსხმაში ჰამერსმითში ხომ არ გავიდოდი?

ქალიშვილი — არა, არა, არ გიძებნია.

დედა — რა უსუსური ხარ, ფრედ? ნადი ისევ და, იცოდე, უტაქსოდ არ
დაბრუნდე.

ფრედი — ტყუილად ამოვინუნები.

ქალიშვილი — მაშ, ჩვენ რას გვიპირებ? თხელ კაბებში მთელი ღამე ამ
სიცივეში უნდა გავატაროთ? შე ეგოისტო ღორო...

ფრედი — კარგი, მივდივარ, მივდივარ.

*(ხსნის ქოლგას და გაეშურება სანაპიროსაკენ. გასვლისას დაეჯახ-
ება ყვავილების გამყიდველ გოგონას, რომელიც თავის შესაფარებლად
შემოდის. გოგონას კალათი ხელიდან უვარდება. ამ დროს იელვებს და
გაისმის მეხის გამაყრუებელი ხმა).*

ყვავილების გამყიდველი გოგო — ერთი ამას დამიხედეთ! თვალები არ
გაქვს, ფრედი? რომ დადიხარ, წინ იყურე.

ფრედი — ბოდიში. (გარბის)

ყვავილების გამყიდველი გოგო — (დაცვივინულ ყვავილებს აკრეფს და
კალათაში აწყობს). კიდევ იტყვის, თავი მაბიაო. ორი კონა ია გამიჭყ-
ლიტა და ტალახში ამომიზილა. (ლედის მარჯვნივ სვეტთან ჩამოჯდება
და ყვავილებს აწყობს. ვერ ვიტყვით, რომ მიმზიდველია. 18 ან 20 წლის
თუ იქნება, მეტი კი არა. ახურავს შავი ჩალის ქუდი, რომლისთვისაც, რო-
გორც ეტყობა, უცხო არაა ლონდონის მტვერი და ჭვარტლი, ალბათ, ჯა-
გრისი არც კი გაჰკარებია. მისი თმის არაბუნებრივი თავგისფერი თავის
დაბანვის საჭიროებაზე მიუთითებს. იაფფასიანი, წელში გამოყვანილი
შავი პალტო ძლივს სწვდება მუხლებამდე. პალტოს ქვეშ ყავისფერი კაბა
მოუჩანს ტილოს წინსაფრით. ფეხსაცმელი დიდი ხანია გადასაყრელია.
როგორც ჩანს, რაც შეუძლია იცავს სისუფთავეს, მაგრამ ამ ბანოვანებთ-
ან შედარებით ჭუჭყიანი გეჩვენებათ. სახის ნაკვეთები მათზე უარესი
როდი აქვს, მაგრამ მოუვლელია. ეტყობა, კბილის ექიმის ხელიც აკლია).

დედა — ერთი ეს მითხარით, საიდან იცით, რომ ჩემს ვაჟს ფრედი
ჰქვია?

ყვავილების გამყიდველი გოგო — ოო, ეგ რა! თქვენი შვილია? დიდი
ბედენა გაგიზრდია რაღა, სანყალ ქალს ყვავილები გამაყრევინა და ჰაი-
და, მოუსვა, თითქოს საფასურს გადახდა არ უნდოდეს, ანდა გროშებს,
აი, თქვენ ჩამითვლიდეთ მის მაგივრად.

(სამწუხაროდ, მისი მეტყველების მანერის გადმოცემას თავი უნდა მივანებოთ, სულ ერთია. ლონდონის მცხოვრებთა გარდა მას ვერავინ გაიგებს).

ქალიშვილი — არ გასულელდე, დედა, და არ გადაიხადო, ახლა ეგლა გვაკლია.

დედა — მოიცა, კლარა! ხურდა გაქვს?

ქალიშვილი — ნ პენიანზე ნაკლები არა მაქვს.

ყვავილების გამყიდველი გოგო — ხურდას მოგცემთ, კეთილო ქალბატონო.

დედა — (კლარას) მომეცი (კლარა ყოყმანით აწვდის ფულს). აი, შენი ყვავილების საფასური.

ყვავილების გამყიდველი გოგო — მადლობელი გახლავართ, ლედი.

ქალიშვილი — ხურდა? თითო კონა ია ერთ პენიზე მეტი არა ღირს.

დედა — ენა გააჩრე, კლარა! (ყვავილების გამყიდველ გოგონას) ხურდა საჭირო არ არის.

ყვავილების გამყიდველი გოგო — მადლობელი გახლავართ, ლედი.

დედა — აბა, ახლა მითხარი, საიდან იცი იმ ახალგაზრდა ჯენტლმენის სახელი?

ყვავილების გამყიდველი გოგო — მე რა ვიცი იმისი სახელი?

დედა — სახელით არ მიმართე? რას მატყუებ?

ყვავილების გამყიდველი გოგო — (აღშფოთებით) ვის რად უნდა თქვენი მოტყუება? სულერთი არ არის, ფრედის დაჟუძახებდი თუ ჩარლის? თქვენც ასე არ შვრებით? ზრდილობის გულისათვის უცხო კაცს სახელით არ მიმართავთ?

ქალიშვილი — ტყუილად წყალში გადაყარე ნ პენი, დედა, ჯობდა ფრედისთვის მიგეცა. (გაბრაზებული სვეტისაკენ იხევს. საღამურ ტანსაცმელსა და საზაფხულო პალტოში გამოწყობილი, მიმზიდველი გარეგნობის, შუახნის სამხედრო კაცი შემოვარდება ტალანში და ხურავს ქოლგას, რომელსაც წურწურით ჩამოსდის წყალი).

ჯენტლმენი — ფუი!

დედა — (ჯენტლმენს) ოჰ, სერ! გადალებას არ აპირებს?

ჯენტლმენი — პირი არ უჩანს, ის კი არა, ორი წუთის წინ უფრო წამოუშინა. (ყვავილების გამყიდველ გოგონას გვერდით სვეტის ძირზე ფეხს ჩამოდგამს და შარვლის ტოტებს ჩამოუშვებს).

დედა — ღმერთო ჩემო! (ამოიოხრებს და თავის ქალიშვილთან მივა).

ყვავილების გამყიდველი გოგო — (ცდილობს ისარგებლოს სამხედრო კაცის მეზობლობით და მასთან მეგობრული ურთიერთობა დაამყაროს) დარდი ნუ გაქვს, „კაპტანო“, თუ მართლა მაგრა დასცხო, მალე გადაიღებს, იყიდეთ, ყუაილები, იყიდეთ სანყალ გოგონასაგან.

ჯენტლმენი — სამწუხაროდ, ხურდა არა მაქვს.

ყვავილების გამყიდველი გოგო — მე მაქვს ხურდები, კაპტანო.

ჯენტლმენი — სოვერენის? ამაზე წვრილი ფული არა მაქვს.

ყვავილების გამყიდველი გოგო — მერე რა, იყიდეთ ყუაილები, კაპტანო, იყიდეთ. ნახევარ კრონიანს დაგიხურდავებთ. აი, 2 პენად წაიღეთ.

ჯენტლმენი — რას გადამეკიდეთ, ქალიშვილო (ისინჯავს ჯიბეებს), თუმცა, თუმცა, მოიცა, ერთ-ნახევარი პენი მქონია, თუ განწყობს, აიღე. (მიდის მეორე სვეტისაკენ).

ყვავილების გამყიდველი გოგო — (შენუხდება მაგრამ გადანყვიტა, რომ სულ არარაობას ერთ-ნახევარი პენი სჯობია) მადლობელი გახლავართ, სერ, მადლობელი.

მაყურებელი — (ყვავილების გამყიდველ გოგოს) შენ, ცოტა არ იყოს, ფრთხილად იყავი: ფული რომ გამოართვი, ყვავილი მიეცი, თორემ უკან რომ კაცი დგას, შენს ყოველ სიტყვას იწერს. (ხალხი მოუბრუნდება კაცს, რომელიც რალაცას ინიშნავს).

ყვავილების გამყიდველი გოგო — (შეშინებული წამოვარდება) ვითომ რა მოხდა, თუ ჯენტლმენს დაველაპარაკე? მე ასეთ ადგილებში ყუაილების გაყიდვის უფლება დიხსაც რომ მაქვს. (ისტერიულად). მე წესიერი გოგო ვარ, მიშველეთ, დამეხმარეთ. იმის მეტი რა ვუთხარი, რომ ყუაილი იყიდე-მეთქი. (საერთო არეულობა, უმრავლესობა ყვავილების გამყიდველ გოგონას უთანაგრძნობს, ზოგიერთები ამშვიდებენ: „ნუ ყვირი“, „შენთან ვის რა უნდა“, „შენთან ვის რა საქმე აქვს“, „კარგი, აურზაური ნუ ატეხე“, „თავი შეიკავე“, „დამშვიდდი“ და ასე შემდეგ. ფიცხი მაყურებლები კი უხეშად მიმართავენ: — „ხმა ჩაიკმინდე, შენ ვის რაში სჭირდება?“ მოშორებით მდგომნი კი, რომელთაც ვერ გაიგეს რა მოხდა, მოცვივდებიან და კითხულობენ: „რა მოხდა?“, „რა იყო?“, „რა ჩაიღინა ამ გოგომ?“, „სად არის ის კაცი?“, „რომელი?“, „ისა?“ „სვეტთან რომ დგას?“, „ფული ამოაცალეს იმ ჯენტლმენს?“ და ასე შემდეგ).

ყვავილების გამყიდველი გოგო — (რის ვაივავლახით მივა ჯენტლმენთან და გულამოსკვნით ტირის) ოჰ, სერ. უთხარი ასეთ რამეს ნუ მაბრალევენ. ნუთუ არ იცით, რას ნიშნავს ეს ჩემთვის? თქვენთან დალაპარაკებისათვის ცუდ სახელს მომაკერებენ და ქუჩაში გამაგდებენ. ისინი...

კაცი წიგნაკით — (გვერდით ამოუდგება ყვავილების გამყიდველს. ირგვლივ შემოეხვევიან) რაო, რაო? რაო? რაო? შენ ვინ რას გერჩის, ბრიყვო? ან მე ვინა გგონივარ?

მაყურებელი — ყველაფერი გასაგებია. ჯენტლმენია, აბა, ფეხსაცმელებს დახედეთ. (უხსნის წიგნაკიან კაცს) გოგოს, აი, ის... რა ჰქვია... მაბეზლარა ეგონეთ, სერ.

კაცი წიგნაკით — რაო? მაბეზლარა რა არის?

მაყურებელი — რა არის? აბა, როგორ გითხრათ, მაბეზლარა, მაბეზლარაა, მეტს რას ეძახიან? ჰო, მართლა, ჯაშუში... ჯაშუში.. ჯაშუში...

ყვავილების გამყიდველი გოგო — (ისევ ისტერიულად) ღმერთმანი, ეგ სიტყვა არ მითქვამს.



სცენა სპექტაკლიდან „პიგმალიონი“



კაცი წიგნაკით — (მბრძანებლურად, მაგრამ გულკეთილად) კარგი, გაჩუმდი, გაჩუმდი. პოლიციელს რა მიგავს?

ყვავილების გამყიდველი გოგო — (ჯერ კიდევ დაუნყნარებელი) მაშ, რატომ იწერდი ჩემს სიტყვებს? საიდან ვიცი, მართალი ჩაინერე თუ არა? აბა, მიჩვენე, რა ჩაინერე.

კაცი წიგნაკით — (ამოიღებს წიგნაკს და ცხვირთან მიუტანს ყვავილების გამყიდველ გოგოს. ცნობისმოყვარე ხალხი ისე გადმონანება, რომ მასზე სუსტი კაცი ვერც კი გაუძლებდა, გათელავდნენ).

ყვავილების გამყიდველი გოგო — რა არის ეგ? ჩვენებურად არა წერია. ვერაფერი გავიგე.

კაცი წიგნაკით — მე გაგაგებინებ. (კითხულობს. ზუსტად აჯავრებს გოგონას გამოთქმას: „დარდი ნუ გაქვთ, „კაპტანო“, იყიდეთ, იყიდეთ ყუაილები სანყალ გოგონასაგან“).

ყვავილების გამყიდველი გოგო — (კიდევ უფრო შეურაცხყოფილი) მაშ, იმიტომ ჩაინერეთ ჩემი სიტყვები, რომ მე მას „კაპტანი“ დავუძახე? ცუდი განზრახვით ხომ არ მითქვამს? (ჯენტლმენს) ოჰ, სერ! უთხარით ერთი სიტყვის გულისათვის შარში ნუ გამხვევს. თქვენ...

ჯენტლმენი — ბრალს გდებენ? ვინა გდებს ბრალს?! (წიგნაკიან კაცს) მართლაცდა, სერ, ვინც არ უნდა ბრძანდებოდეთ, რა თქვენი საქმეა, დამიცვათ გოგოების შემოსევისაგან, თუ მე ეს თქვენთვის არ მითხოვია. ყოველ შემთხვევაში ამ გოგონას ცუდი არაფერი ჩაუდენია. — ამდენი ხალხია მონმე.

ხალხი — (გამოთქვამს აღშფოთებას პოლიციური ჯაშუშობის წინააღმდეგ. „წყეულიმც იყავით“, „სხვის საქმეში რას ეჩრებით?“, „თქვენ თავს მოუარეთ?“ „დანინაურება მოუნდა“, „ხალხის ნალაპარაკებს ინერს“, „ამ გოგონას სიტყვაც არ უთქვამს მისთვის“, „თუნდაც ეთქვა, მერე რა მოხდა?“, „კარგი საქმეა სწორედ, გოგოს თავი ისე ვერსად შეუფარებია, რომ არ შეურაცხყონ“. და ასე შემდეგ. გულშემატკივრები დააბრუნებენ ყვავილების გამყიდველ გოგონას და დასვამენ თავის ადგილზე, სვეტთან, გოგონა ცდილობს დამშვიდდეს).

მაყურებელი — რა თქმა უნდა, ჯაშუში არ არის. ერთი ახირებული კაცია, ესაა და ეს, დამერწმუნეთ. აბა, ფეხსაცმელს დახედეთ.

კაცი წიგნაკით — (მხიარულად მიუბრუნდება მაყურებელს) რა მაგის პასუხია და როგორ არიან თქვენები სელსში?

მაყურებელი — ვინ გითხრათ, რომ ჩემები სელსში ცხოვრობენ?

კაცი წიგნაკით — ნუ გეშინიათ, არავის უთქვამს. (ყვავილების გამყიდველ გოგოს) იმ სიშორიდან აქ რამ მოგიყვანა? შენ ხომ ლისონ გროვში ხარ დაბადებული?

ყვავილების გამყიდველი გოგო — (შეშინებული) მერე რა დავაშავე ლისონ გროვიდან რომ ჩამოვედი. იქ სალორეზე უარეს ბინაში ვცხოვრობდი, კვირაში 4 შილინგი და 6 პენი უნდა მეხადა.

(ტირის) ო-ო-ო-ჰო-ო-ო-ო.

კაცი წიგნაკით — სადაც გენებოს, იქ იცხოვრე, ოღონდ ტირილი შეწყვიტე.

ჯენტლმენი — (ყვავილების გამყიდველ გოგოს) კარგი, ნუ ტირი, გეყოფა, ხელს არ გახლებს, სადაც გინდა, იქ იცხოვრე.

გამქირდავი მაცურებელი — (ჩადგება წიგნაკიან კაცსა და ჯენტლმენს შორის) მაგალითად, პარკ ლეინში. მართლა, მე თქვენთან კამათი მინდა საცხოვრებელი ბინის საკითხზე.

ყვავილების გამყიდველი გოგო — (თავს ჩარგავს კალთაში და ბუტბუტებს სასონარკვეთილი) მე წესიერი გოგო ვარ, წესიერი.

გამქირდავი მაცურებელი — (ყურადღებას არ აქცევს გოგოს) იქნება ისიც იცოდე მე საიდანაა ვარ?

კაცი წიგნაკით — (სწრაფად) ჰოქსტონიდან. (გაისმის ხარხარი. ხალხი უფრო და უფრო მეტ ყურადღებას აქცევს წიგნაკიან კაცს).

გამქირდავი მაცურებელი — (გაოცებული) თქვენ ვინა ყოფილხართ! სწორედ რომ ჰოქსტონიდან ვარ. მართლაც ყველაფერი გცოდნიათ.

ყვავილების გამყიდველი გოგო — (ჯერ კიდევ აღელვებული) არავითარი უფლება არა აქვს, ჩემს საქმეში ჩაერიოს, არავითარი.

მაცურებელი — (გოგოს) რა თქმა უნდა, არა აქვს. პასუხი მოსთხოვე, ასე არ მოეშვა. (წიგნაკიან კაცს) ერთი ეს მითხარით, რა უფლება გაქვთ, ყველაფერი იცოდეთ იმ ადამიანებზე, რომელთაც თქვენთან არაფერი ჰქონიათ საერთო და არც უნდათ, იქონიონ?

ყვავილების გამყიდველი გოგო — რაც უნდა, ისა თქვას, მასთან მაინც არაფერი საერთო არ მინდა.

მაცურებელი — ალბათ, იმიტომ გვეპყრობით ასე, რომ არაფრად გვაგდებთ. ასე არ უნდა იქცეოდეთ, არა.

გამქირდავი მაცურებელი — მართალი ბრძანებაა. თუ მაინცდამაინც მარჩიელობა დაიწყეთ, მაშინ ამ ჯენტლმენსაც უთხარით, საიდანაა ჩამოსული.

კაცი წიგნაკით — ჩელტენ ჰამიდან, ჰაროუდან, დაბოლოს, ინდოეთიდან.

ჯენტლმენი — სრული სიმართლეა. (სიცილ-ხარხარი, წიგნაკიანი კაცისადმი უფრო და უფრო მეტი განენწყობა სიმპათიურად. გაისმის შედახილები: „მან ყველაფერი იცის?“ „პირდაპირ მოუჭრა“, „იმ წარმოსადეგ ჯენტლმენს ზუსტად უთხრა, საიდანაა ჩამოსული“, „საოცარია“ და ასე შემდეგ). ნება მომეცით შეგეკითხოთ, სერ. თავს იმით ირჩენთ, რომ ამ ნომრით გამოდისხართ მიუზიკ-ჰოლში?

კაცი წიგნაკით — არა, მაგრამ, მიფიქრია კი. ოდესმე შეიძლება მართლა გავაკეთო.

(წვიმამ გადაიღო, ხალხი თანდათან იშლება).

ყვავილების გამყიდველი გოგო — (შეურაცხყოფილი იმით, რომ ხალხი

სიმპათიურად განეწყო წიგნაკიანი კაცისადმი). ის ჯენტლმენურად რომ იქცეოდეს, საბრალო გოგოს არ შეურაცხყოფდა, არა.

ქალიშვილი — (მოთმინებიდან გამოსული უხეშად გაემართება ჯენტლმენისაკენ. ეს უკანასკნელი თავაზიანად უთმობს ადგილს) მინამ ხომ არ ჩაყლაპა ფრედი? ამ სიცივეში, თუ კიდეც ცოტა ხანს დავრჩი, ფილტვების ანთება არ ამცდება.

კაცი წიგნაკით — (ჩაინიშნავს ამ ქალიშვილის გამოთქმას და თავისთვის ჩაილაპარაკებს: „ნამდვილად ერლსკორტიდანაა“).

ქალიშვილი — (აღშფოთებით) კეთილი ინებეთ და თქვენი უხეში შენიშვნები თქვენთვის შემოინახეთ.

კაცი წიგნაკით — რაო? რაიმე ხომ არ მითქვამს ხმამაღლა? უნებურად მომსვლია, მაგრამ... დედათქვენი კი უეჭველად ეპსომიდანაა.

დედა — (ჩადგება ქალიშვილსა და წიგნაკიან კაცს შორის) პირდაპირ საოცარია, მე ბავშვობა სწორედ ეპსომის ახლოს, ლარჯლედის პარკში გავატარე.

კაცი წიგნაკით — (უცნაურად გახარებული) ხა, ხა, ხა, ეს რა ბგერები გავიგონე, ბოდიში. (ქალიშვილს) თქვენ ტაქსი გნებავთ, არა?

ქალიშვილი — როგორ მიზედავთ ლაპარაკს?

დედა — დამშვიდდი, კლარა, დამშვიდდი. (ქალიშვილი უკმაყოფილოდ აიჩჩის მხრებს და ამპარტავნულად განზე გადგება) დიდი მადლობელი ვიქნებით, სერ, ტაქსს თუ გვიშოვით. (წიგნაკიანი კაცი ამოიღებს სასტვენს და დაუსტვენს) ოჰ, გმადლობთ. (მივა ქალიშვილთან. წიგნაკიანი კაცი გამაყრუებლად უსტვენს).

გამქირდავი მაყურებელი — ესეც თქვენ! ხომ გითხარით, გადაცემული ჯაშუშია-მეთქი.

ყვავილების გამყიდველი გოგო — (ისევ შეურაცხყოფილი) მას უფლება არა აქვს, სახელი გამიტეხოს, არა. მე ისევე მჭირდება კარგი სახელი, როგორც რომელიმე ლედის.

კაცი წიგნაკით — არ ვიცი, შენიშნეთ თუ არა, მაგრამ უკვე ორი წუთია, რაც წვიმამ გადაიღო.

მაყურებელი — მართლა გადაულია. რომ გვასმენინებთ ამ თქვენ სულელურ ლაპარაკს, აქამდე ვერ თქვით?

(გაემართა სტრენდისაკენ)

გამქირდავი მაყურებელი — ახლა მეც შემიძლია გითხრათ თქვენ საიდანა ხართ. ჰანველის საგიჟეთიდანა ხართ გამოქცეული. ჰოდა, გირჩევნიათ, ისევე იქ დაბრუნდეთ.

კაცი წიგნაკით — (უმწეოდ) ჰანველის საგიჟეთიდან?

გამქირდავი მაყურებელი — (ცდილობს, რაც შეუძლია გარკვეულად და მოხდენილად გამოთქვას) მადლობელი გახლავართ, მასწავლებლო! ხა, ხა, ხა, ნახვამდის. (დამცინავად მიიღებს ხელს ქუდზე, თითქოს ესალმებოდეს და გადის).

ყვავილების გამყიდველი გოგო — ტყუილად ამინებს ხალხს, ნეტავი, ერთი მაგასაც ვინმე დაუფრთხობდეს ანგელოზებს.

დედა — უკვე გამოიდარა. კლარა, ავტობუსის გაჩერებამდე ფეხით მივიდეთ. წავიდეთ, წავიდეთ. (კაბის ბოლოს აიკრეფს და გაეშურება სტრენდისაკენ).

ქალიშვილი — ტაქსი? (დედამისს არ ესმის) ღმერთო ჩემო, რა უბედურებაა! (გაბრაზებული მიჰყვება დედას, ხალხი ნელ-ნელა იშლება. რჩებიან მხოლოდ წიგნაკიანი კაცი, ჯენტლმენი და ყვავილების გამყიდველი გოგონა, რომელსაც წესრიგში მოჰყავს თავისი კალათა და ისევ უკმაყოფილოდ ბუტბუტებს).

ყვავილების გამყიდველი გოგო — ეხ, შე საბრალო გოგონავ! ისედაც რა ცხოვრება გაქვს და კიდევ შენ შეურაცხყოფენ.

ჯენტლმენი — (უბრუნდება თავის ადგილს, წიგნაკიანი კაცის მარცხნივ) ნება მომეცით გკითხოთ, როგორ ახერხებთ ყოველივე ამას?

კაცი წიგნაკით — სრულიად უბრალოდ, ფონეტიკის საქმეა. ფონეტიკა ბგერების შემსწავლელი მეცნიერებაა. ესაა ჩემი პროფესია და ჩემი მონო-დება. ბედნიერია ის კაცი, რომლის ცხოვრების წყაროც მისი საყვარელი საგანია. თქვენ, ალბათ, ირლანდიელს — იორკშირელისაგან არჩევთ, მე კი ექვსი მილის სიზუსტით შემიძლია გამოვიცნო, ვინ სადაურია. ლონდონში კი ორი მილის სიზუსტითაც ვარჩევ. ზოგჯერ იმასაც ვარკვევ, რომელი ქუჩის მცხოვრებია.

ყვავილების გამყიდველი გოგო — რცხვენოდეს მაინც ამ ლაჩარს.

ჯენტლმენი — მერე, ეს საკმაო შემოსავალს იძლევა საცხოვრებლად?

კაცი წიგნაკით — როგორა არა, ჩინებულ შემოსავალს იძლევა. ჩვენი საუკუნე გადიდკაცებულ მდაბიოთა საუკუნეა, ზოგიერთი ქალაქ კენტში იწყებს მოღვაწეობას 80 გირვანქა წლიური შემოსავლით და კარიერას პარკ ლეინში ამთავრებს 100 ათასით. მათ უკვე ქალაქ კენტის ხსენებაც აღარ უნდათ, მაგრამ სალაპარაკოდ პირს დააღებენ თუ არა, მაშინვე მჟღავნდება, რომ პროვინციელები არიან.

ყვავილების გამყიდველი გოგო — მაგას ურჩევნია, თავისთვის ეგდოს, სხვის საქმეებში ნუ ეჩრება და მეც თავი დამანებოს.

კაცი წიგნაკით — (გაშმაგებული) ქალო, ან შენყვიტე ეგ აუტანელი ბუზლუნი, ანდა წადი და რომელიმე სხვა ეკლესიას შეეფარე.

ყვავილების გამყიდველი გოგო — (გაუბედავად, მაგრამ გამომწვევად) მე ისეთივე უფლება მაქვს აქ ყოფნისა, როგორც თქვენ.

კაცი წიგნაკით — ქალს, რომელიც ასე ლაპარაკობს და ასეთ საშინელ ბგერებს უშვებს, საერთოდ არა აქვს ცხოვრების უფლება. ნუ დაგავიწყდება, რომ შენ ადამიანური არსება ხარ, ადამიანური სული გიდგას და ღვთისაგან მეტყველების უნარი გაქვს მონიჭებული, რომ შენი მშობლიური ენა შექსპირის, მილტონისა და ბიბლიის ენაა. ჰოდა, ასე საცოდავად ნუ ზიხარ მანდ და ნუ კრუსუნებ.

ყვავილების გამყიდველი გოგო — (ღონემიხდილია, სახეზე ეხატება გაოცება და მუდარა, მაგრამ თვის აწვევას ვერ ბედავს).

ვაი-უ-ოი-უ-უ-უ-უ--.

კაცი წიგნაკით — (სასწრაფოდ ამოიღებს ჯიბიდან წიგნაკს) ღმერთო ჩემო, ეს რა ბგერებია! (ინერს. შემდეგ კითხულობს და ზუსტად აჯავრებს გოგონას).

ვაი,-უ-ოი-უ-უ-უ-უ.

ყვავილების გამყიდველი გოგო — (ეს მიბაძვა ისე იმოქმედებს, რომ ძალაუვნებურად ეცინება) უჰ-შენი...

კაცი წიგნაკით — დააკვირდით ამ არსებას თავისი ქუჩური ინგლისურით, რომელიც მთელი სიცოცხლე ცხოვრების ფსკერზე მიაჯაჭვავს მას. აი, რა, სერ, მომეცით 3 თვე და ამ გოგონას ისე გარდავქმნი, რომ ელჩის მისაღებ დარბაზობაზეც კი ჰერცოგის ასულად მიიღონ, გნებავთ, ხელზე მოსამსახურე გოგოდ გარდავქმნი, გნებავთ, გამყიდველად. მათ ხომ უკეთესი ინგლისური ესაჭიროებათ.

ყვავილების გამყიდველი გოგო — ეგ რა თქვით?

კაცი წიგნაკით — ქალიშვილო, შენ შენი გაუნათლებლობით შეურაცხყოფ ამ სვეტების კეთილშობილურ არქიტექტურას, შეურაცხყოფას აყენებ ინგლისურ ენასაც და ეს მაშინ, როცა მე შემიძლია თუნდაც შებას დედოფლად გადაგაქციო. (ჯენტლმენს) რაო, არა გჯერათ?

ჯენტლმენი — რა თქმა უნდა, მჯერა, მე თვითონ ინდურ დიალექტებს ვსწავლობ და...

კაცი წიგნაკით — (მოუთმენლად) მართლა? იქნება იცნობთ სამეტყველო სანსკრიტის ავტორს, პოლკოვნიკ პიკერინგს?

ჯენტლმენი — პოლკოვნიკი პიკერინგი მე გახლავართ. თქვენ ვინ ბრძანდებით?

კაცი წიგნაკით — თქვენს წინაშეა „ჰიგინსის უნივერსალური ანბანის“ ავტორი ჰენრი ჰიგინსი.

პიკერინგი — (აღტაცებული) ინდოეთიდან თქვენ სანახავად ჩამოვედი.

ჰიგინსი — მე კი ინდოეთში თქვენს შესახვედრად მოვეშურებოდი.

პიკერინგი — სად ცხოვრობთ?

ჰიგინსი — უიმპოლის ქუჩის 27-ა-ში, ხვალვე მობრძანდით ჩემთან.

პიკერინგი — მე კარლსტონში დავბინავდი. ახლავე წამობრძანდით ჩემთან, ვივასშმით კიდეც და ვისაუბროთ.

ჰიგინსი — ასე აჯობებს.

ყვავილების გამყიდველი გოგო — (პიკერინგს, ჩავლის დროს) იყიდეთ ყუაილი, კეთილო ჯენტლმენო, იყიდეთ, ბინის ქირა ვერაფრით გადამიხდია.

პიკერინგი — ძალიან ვწუხვარ, მაგრამ ხურდა არა მაქვს.

ჰიგინსი — (გოგონას მათხოვრობით აღშფოთებული). მატყუარა, შენ არა თქვი, ნახევარკრონიანს დავახურდავებო?

ყვავილების გამყიდველი გოგო — (სასონარკვეთილი წამოვარდება) გულის მაგივრად ლურსმნები გქონიათ! (კალათას ჰიგინსის ფეხებთან დააგდებს) აი, მთელი კალათა ყუაილები ნ პენიდ წაილეთ.

(ეკლესიის ზარი თორმეტის ნახევარს რეკავს).

ჰიგინსი — (ამ ზარის ხმაში ჰიგინსს მოესმის ღვთაებრივი ხმა, რომელიც თითქოსდა საბრალო გოგონას მიმართ გამოჩენილი სიმკაცრისათვის საყვედურობს). თვითონ ზეცა მკარნახობს: (მოიხდის ქუდს, გოგონას მუჭით ჩაუყრის ფულს კალთაში და მერე პიკერინგს გაედევნება)

ყვავილების გამყიდველი გოგო — (დაიხრება და აიღებს ნახევარკრონიანს). ი-ი-ი-ი-ი-ი. (აიღებს ორ ფლორინს) ო-ო-ო-ო-ო-ო (აიღებს რამდენიმე გროშს) ე-ე-ე-ე-ე-ე (აიღებს ნახევარ სოვერენს) უ-უ-უ-უ-უ-უ-.

ფრედი — (ჩამოხტება ტაქსიდან) როგორც იქნა, ვიპოვე. გამარჯობა. სად წავიდნენ ის ქალბატონები, აქ რომ იცდიდნენ?

ყვავილების გამყიდველი გოგო — როგორც კი წვიმამ გადაიღო, ავტობუსის გაჩერებისაკენ წავიდნენ.

ფრედი — ახლა, ამ ტაქსს რა ვუყო? აი, სეირი.

ყვავილების გამყიდველი გოგო — (ამაყად) დარდი ნუ გაქვს, ახალგაზრდავ, მე წავალ ტაქსით სახლში (მედიდურად გაემართება ტაქსისაკენ, მძლოლი მოუკეტავს მანქანის კარს. გოგო მიხვდება, თუ რატომ არ ენდობა მძლოლი და მთელ მუჭა ფულს უჩვენებს). აი, ტაქსის ფულის გადახდა არაფერია ჩემთვის, ჩარლი (მძლოლს გაელიმება და გაუღებს მანქანის კარს).

ყვავილების გამყიდველი გოგო — აქ? კალათი?

მძლოლი — აქ მოიტა, ორი ზედმეტი პენი კალათისათვის უნდა გადაიხადო.

ელიზა — მხოლოდ ისე, რომ კალათი არავინ დაინახოს (ჩააგდებს კალათს მანქანაში და ჯდება. მანქანის ფანჯრიდან აგრძელებს ფრედისთან საუბარს). მშვიდობით, ფრედი!

ფრედი — (ზუსტად მოიხდის ქუდს) მშვიდობით.

მძლოლი — საით?

ელიზა — ბუკინგამის სასახლეში.

მძლოლი — ბუკინგამის სასახლეში?

ელიზა — რაო, არ იცი? მწვანე პარკთანაა. იქ, სადაც მეფე ცხოვრობს. მშვიდობით, ფრედი. ნუ მაყურებინებ შენ საცოდაობას, წადი, მშვიდობით.

ფრედი — მშვიდობით (მიდის).

მძლოლი — მაშ, ბუკინგამის სასახლეში? კი, მაგრამ რა საქმე გაქვს ბუკინგამის სასახლეში?

ელიზა — არაფერი. არ მინდოდა, იმ ახალგაზრდას გაეგო, სად ვცხოვრობ. ახლა სახლში წამიყვანე.

მძლოლი — სად?

ელიზა — ანჟელ კორტი, დრიური ლეინი, ნავთის წერტის პირდაპირ.



სცენა სპექტაკლიდან „პიგმალიონი“
ვერიკო ანჯაფარიძე – მისის ჰიგინსი
მედეა ჯაფარიძე – ელიზა დულიტლი



მძლოლი — ოი, აი, ეს უკვე მართალსა ჰგავს (*მანქანა მიდის*) მოდი, ჩვენც მივდიოთ მანქანას ანჟელ კორტის შესასვლელამდე. მანქანა ჩერდება ვინრო თალთან, რომელიც ორ დუქანს შორისაა მოქცეული. ერთ-ერთი ნავთის წერტია. ელიზა თავისი კალათით გადმოვა მანქანიდან.

ელიზა — რამდენი გინდა?

მძლოლი — (*უჩვენებს ტაქსომეტრს*) კითხვა არ იცი? შილინგი.

ელიზა — რა ამბავია ორი წუთში შილინგი?

მძლოლი — ორი წუთია თუ ათი, სულერთია.

ელიზა — აიღე, მაგრამ ვიცი, რომ მატყუებ.

მძლოლი — რა? პირველად ზიხარ ტაქსში?

ელიზა — (*ამაყად*) ასჯერ ვმჯდარვარ თუ ათასჯერ.

მძლოლი — (*დაცინვით*) კარგი, კარგი შენთვის შეინახე ეგ შილინგიც, ძვირფასო. თქვენები მომიკითხე, კარგად იყავი (*მიდის*).

ელიზა — (*დამცირებული*) უსირცხვილო (*აიღებს კალათს და მიაქვს ბინაში, რომელიც წარმოადგენს ერთ პატარა ოთახს. მის სველ კედლებზე ჩამოძენძილია გახუნებული შპალერი. ფანჯრის ჩამტვრეული მინის მაგივრად ქალაღდი გაუკრავს. კედელზეა ვიღაცა უბრალო მსახიობის სურათი და ჟურნალიდან ამოხეული ქალის კაბის ნიმუშები. ფანჯარასთან კიღია ჩიტიის გაღია. ჩიტი დიდი ხანია მკვდარია, გაღია, ალბათ, მის მოსაგონებლად კიღია. მარტო ეს ფუფუნების საგნები მოჩანს. სხვა ყველაფერი სიღარიბეზე მეტყველებს. დანჯღრეული სანოლი, რომელზედაც ყრია ყოველგვარი კონკები, რასაც კი გათბობა შეუძლია.*

გაქეილი ჩემოდანი, რომელზედაც აწყვია თეფში, სურა და პატარა სარკე. მოჩანს სკამი, მაგიდა და სამზარეულოს ზოგიერთი ნივთიც. ამერიკული მაღვიძარა დგას ბუხრის თავზე, რომელშიაც ცეცხლი დიდი ხანია არ დანთებულა. ოთახი ლამპით ნათდება. ქირა: კვირაში ოთხი შილინგი.

აი, ელიზაც შემოდის. საშინლად დაქანცულია, მაგრამ იმდენად აღელვებულია, რომ ვერ იძინებს. ჩამოჯდება. ითვლის თავის სიმდიდრეს და ფიქრობს, რა გააკეთოს ამ ფულით. ლამპაში ნავთი იღევა და ქრება. ელიზას სიამოვნებს იმის შეგრძნება, რომ შეუძლია ერთი პენის სინათლეც დახარჯოს და არ დაინანოს, თუმცა არც მომჭირნეობის გრძნობას კარგავს. ხოლო შეუძლია ზედმეტი პენი არ დახარჯოს სინათლისათვის, სიბნელეში ჩაწვეს ლოგინში და იქ იოცნებოს... ამგვარად, მოიხსნის შალს, გაიხდის კაბას და ამ თავის მორთულობას საბნის სამაგიერო კონკებს უმატებს. ფეხსაცმელს გაიხდის და ჩაწვება).

პირველი მოქმედების დასასრული

ფარდა

მოქმედება მეორე

მეორე დღე. დილის 11 საათი. ჰიგინსის ლაბორატორია უიმპოლის ქუჩაზე. ოთახი მეორე სართულზეა. ფანჯრები ქუჩის მხარეს გადის. ეს ოთახი თავის დროზე სასტუმრო ოთახად იყო განკუთვნილი. უკანა კედლის შუა ორმაგი კარია. ოთახში შემსვლელი მარჯვენა კუთხეში ხედავს ერთმანეთთან სწორი კუთხით მიდგმულ ორ კარტოთეკას. იმავე კუთხეში დგას საწერი მაგიდა, რომელზედაც დადგმულია ფონოგრაფი და ლარინგოსკოპი, პატარ-პატარა ორლანის მილები საბერველით, შუშის მილები მოცახცახე ალისათვის, სანთურათი, რომელიც კედელთან შეერთებულია რეზინის მილით. სხვადასხვა კამერტონები, ბუნებრივი სიდიდის ადამიანის თავის ქრილი, რომელშიაც მოჩანს ორგანოები. იქვეა ყუთი ცვილის ლილვებით ფონოგრაფიისათვის.

იმავე მხარეს ოთახის სიღრმეში ღუმელია, იქვე, კარის ახლოს, დგას რბილი სავარძელი და ნახშირის ყუთი. ღუმლის თავზე დევს საათი. ღუმელსა და ფონოგრაფიის მაგიდას შორის პატარა მაგიდაა გაზეთებისათვის.

მთავარი შესასვლელი კარის მარჯვნივ ვხედავთ უჯრებიან კარადას, მასზეა ტელეფონი და სამისამართო წიგნი, თითქმის მთელი კედლის გასწვრივ დგას საკონცერტო როიალი, რომლის კლავიატურა კარისაკენ ზურგითაა მიმართული. როიალთან მოთავსებულია კლავიატურის სიგრძის სკამი. როიალზეა ვაზა ხილითა და ტკბილეულობით, რის უმრავლესობასაც მოკოლადი შეადგენს. გარდა სავარძლისა, როიალის სკამისა და ფონოგრაფიის მაგიდასთან მდგარი ორი სკამისა, ღუმლის ახლოს ვამჩნევთ ერთ სათადარიგო სკამსაც.

კედელზეა უმთავრესად პირინების გრავიურები და მეცოტინტოს პორტრეტები, სურათები არ ჩანს.

პიკერინგი უზის მაგიდას, აწყობს ბარათებს და დებს კამერტონს, რომელიც ეს-ესაა უხმარია. მის ახლოს დგას ჰიგინსი და ხურავს გამოღებულ უჯრებს. დილის სინათლეზე იგი ცოცხალ, ჩაფსკვნილ, ორმოციოდენლის მამაკაცად მოჩანს. აცვია თავისი პროფესიული შავი სერთუკი, გახამებული თეთრი საყელოთი და შავი აბრეშუმის ჰალსტუხით. ესაა ენერგიული მეცნიერის ტიპი, რომელიც ფანატიკურად ინტერესდება ყველაფრით, რაც შეიძლება მეცნიერული შესწავლის საგნად იქცეს, მაგრამ უყურადღებოა როგორც საკუთარი თავის, ისე სხვების გრძობების მიმართაც. თავისი აღნაგობისა და ხნოვანების მიუხედავად, ის ჩამოჰგავს ცელქ ბავშვს, რომელიც დიდის ამბით ეხმაურება ყოველგვარ მოვლენას და რომელსაც ესაჭიროება მუდმივი ზედამხედველობა, რომ რაიმე მისდა უნებურად არ გააფუჭოს. მისი გულკეთილი ბუზღუნნი, როდესაც კარგ გუნებაზეა, გადადის სასტიკ მრისხანებაში, როცა რაიმე

მისი სურვილის წინააღმდეგ კეთდება. მაგრამ მაინც იმდენად გულწრფელია და შორსაა ბოროტებისაგან, რომ მაშინაც კი, როცა აშკარად ტყუის, არ შეიძლება მის მიმართ სიმპათიურად არ განეწყოს.

ჰიგინსი — (ხურავს უკანასკნელ უჯრას) კეთილი, მგონი, ამით მოვრჩით.

პიკერინგი — პირდაპირ საოცარია, უნდა გითხრათ, რომ ნახევარიც ვერ დავიმახსოვრე.

ჰიგინსი — იქნება, ზოგიერთის ხელმეორედ მოსმენა გენებოთ?

პიკერინგი — (წამოდგება, მიდის ლუმელთან და დგება ცეცხლთან ზურგმუქცევით) არა, გმადლობთ. სხვა დროს იყოს, ახლა ძალიან დავიღალე.

ჰიგინსი — (გამოჰყვება მას და მარცხენა მხრიდან ამოუდგება) ბგერების მოსმენით დაიღალეთ?

პიკერინგი — დიახ, დიდ დაძაბულობას მოითხოვს. წარმოიდგინეთ, ვამაყობდი კიდევ, რომ 24 ხმოვნის წარმოთქმა შემეძლო, მაგრამ თქვენმა 130-მა პირდაპირ ბოლო მომიღო. მათ უმრავლესობას შორის მცირეოდენ განსხვავებასაც ვერ ვამჩნევ.

ჰიგინსი — (სიცილით მიდის როიალთან და ჭამს ტკბილეულს) ო, ეს პრაქტიკის საქმეა, პირველად, რა თქმა უნდა, ვერ შეამჩნევთ განსხვავებას, მაგრამ განმეორებით მოისმენთ თუ არა, დარწმუნდებით, რომ მათ შორის ისეთივე განსხვავებაა, როგორც ანსა და ბანს შორის.

(შემოიხედავს ჰიგინსის დიასახლისი, ქალბატონი პირსი) რა მოხდა?

ქ-ნი პირსი — (გაუბედავად ყოყმანით) ვილაცა ახალგაზრდა ქალს თქვენი ნახვა სურს!

ჰიგინსი — ახალგაზრდა ქალს? რა უნდა?

ქ-ნი პირსი — არ ვიცი, სერ! ასე თქვა: როცა გაიგებს რისთვისა ვარ მოსული, გაუხარდებაო. მდაბიო ქალია, სერ, მეტად მდაბიო. გავაბრუნებდი, მაგრამ გავიფიქრე, იქნება პროფესორს უნდა თავის მანქანაში ალაპარაკოს-მეთქი. მგონი, კარგად მოვიქეცი, მაგრამ, ხანდახან მეტად უცნაური ხალხი დადის და... მაპატიეთ, სერ, მე...

ჰიგინსი — კეთილი, კეთილი, ქ-ნო პირს, საინტერესო გამოთქმა აქვს?

ქ-ნი პირსი — ოჰ, რაღაც საშინელი, სერ, ნამდვილად საშინელი. მაკვირვებს, რა საინტერესოა ასეთი გამოთქმები?

ჰიგინსი — (პიკერინგს) შემოვუშვათ? ქალბატონო პირს, შემოუშვით. (სწრაფად მიდის სამუშაო მაგიდასთან და აიღებს ლილვაკს ფონოგრაფისათვის).

ქ-ნი პირსი — (ნახევრად დარწმუნებული უცხო ქალიშვილის შემოშვების საჭიროებაში) კეთილი, თქვენი ნებაა, სერ. (ძირს ჩადის).

ჰიგინსი — პირდაპირ მისწრებაა. ფირის დამზადებას გაჩვენებთ. დავსვამ და მის ნალაპარაკევს ბელის ასოებით ჩავინერ, შემდეგ —

ლათინურად, ბოლოს კი — ფონოგრაფიულად, ასე რომ, როდესაც მოგინდებათ, შეგიძლიათ, რამდენჯერაც გინდათ, იმდენჯერ მოუსმინოთ მის ხმას, თანაც ჩანაწერი მოიშველიოთ.

ქ-ნი პირსი — (ბრუნდება) აი, ის ახალგაზრდა ქალი, სერ.

(ოთახში მედიდურად შემოდის ყვავილების გამყიდველი გოგონა. ქუდზე უკეთია ფარშავანგის სამი ბუმბული: მწვანე, ცისფერი და წითელი. ახლა მისი წინსაფარი შედარებით სუფთაა. წელში გამოყვანილი პალტო ცოტა დაუგრძელებია. ამ სავალალო არსების ალგზნებულობა თავისი უმანკო ამაოებითა და თვითკმაყოფილებით ააღელვებს პიკერინგს, რომელიც ქ-ნი პირსის თანდასწრებით წელში სწორდება. რაც შეეხება ჰიგინსს, ერთადერთი განსხვავება, რასაც იგი ხედავს მამაკაცსა და ქალს შორის ისაა, რომ, როცა უმნიშვნელო რამეზე გაბრაზებული არ არის, ქალებს ისევე ელოლიავენ, როგორც ბავშვი ძიძას, რომელმაც მას რაიმე უნდა გამოსტყუოს).

ჰიგინსი — (ერთბაშად იცნობს გოგონას და ბავშვურად გამოთქვამს იმედის გაცრუებით გამონვეულ სინანულს).

ეს ხომ ის გოგოა, რომელსაც წუხელ ვესაუბრე, უსარგებლოა ჩემთვის, ლისონგროული გამოთქმები სულ ჩანერილი მაქვს, ამისათვის ლილვაც არ გავაფუჭებ. (გოგოს) ნადი. საჭირო არა ხარ.

ყვავილების გამყიდველი გოგო — ნუ ჩქარობთ, ჯერ ხომ არ იცით, რისთვის ვარ მოსული? (ქ-ნი პირსს, რომელიც კარებთან უცდის შემდგომ მითითებებს) ტაქსით რომ მოვედი, უთხარით?

ქ-ნი პირსი — ნუ სულელობ, გოგო. ისეთ ჯენტლმენს, როგორიც მისტერ ჰიგინსია, რაში აინტერესებს რითი მოხვედით?

ყვავილების გამყიდველი გოგო — რაში და ჩვენ ვამაყობთ. გავიგე, რომ ის გაკვეთილებს იძლევა. თვითონა თქვა. ჰოდა, მე ქათინაურებისათვის კი არ მოვსულვარ. თუ ჩემი ფული აქ არ ფულობს, სხვაგან წავალ.

ჰიგინსი — რისთვის არ ფულობს?

ყვავილების გამყიდველი გოგო — რისთვისა და თქვენთვისა, გაიგეთ? მე გაკვეთილების მისაღებად მოვსულვარ, საფასურს გადავიხდი-თქო. რისი გეშინიათ?

ჰიგინსი — (გაშეშებული) რაო? (ძლივს მოითქვამს სულს) შენის აზრით, რის თქმას ელი ჩემგან?

ყვავილების გამყიდველი გოგო — თუ ნამდვილი ჯენტლმენი ხართ, სკამის შემოთავაზებას. ხომ გითხარით, საქმეზე მოვედი-მეთქი-თქო.

ჰიგინსი — პიკერინგ, ეს საფრთხობელა დავსვათ თუ ფანჯრიდან გადავადლოთ?

ყვავილების გამყიდველი გოგო — (შეშინებული გაიქცევა როიალისკენ და კედლის კიდეს მიეკვრება) ა-ო-უ-უ-უ-უ-უ-.

(შეურაცხყოფილი, საბრალო ხმით) რატომ მეძახით საფრთხობელას. მე ხომ საფასურს ისევე გაძლევთ, როგორც ყველა ლედი? (გაოცებული

ჯენტლმენები ოთახის მეორე კუთხიდან მდუმარედ შეცქერიან გოგოს).

პიკერინგი — (დაყვავებით) კი, მაგრამ, მაინც რა გნებავთ?

ყვავილების გამყიდველი გოგო — მე მინდა საყუაილე მალაზიაში ვიმუშაო, როგორც ლედიმ, და ტოტენჰამ კორტ როუდზე აღარ ვინანწალო ყუაილებით ხელში. ჩემი ლაპარაკი არ მოსწონთ და არ მიღებენ. აი, ამან კი თქვა, შემოძლია გასწავლოვო-ო. ჰოდა, მოვედი, ქირასაც ვიხდი, — წყალობას კი არ ვთხოვლობ. ეს კი ისე მეპყრობა, თითქოს მისი ფეხის მტვერი ვიყო.

ქ-ნი პირსი — რატომ ხარ ასეთი სულელი და გაუნათლებელი, რომ გგონია, შეძლებ, მისტერ ჰიგინსს შესაფერი გასამრჯელო გადაუხადო?

ყვავილების გამყიდველი გოგო — რატომაც არა! მეც ისევე ვიცი, რა ღირს გაკვეთილი, როგორც თქვენ. ჰოდა, გადავიხდი კიდევ.

ჰიგინსი — რამდენს?

ყვავილების გამყიდველი გოგო — (გახარებული მიუახლოვდება ჰიგინსს) აი, ეს სხვა საქმეა. ვიცოდი, რომ ხელიდან არ გაუშვებდით შემთხვევას იმ ფულის ნაწილი მაინც დაგებრუნებინათ, რომელიც გუმინ მომეცით. (შინაურულად) ცოტა გადაყლაპული იყავით, არა?

ჰიგინსი — (მბრძანებლურად) დაჯექით!

ქ-ნი პირსი — დაჯექი, გოგო, გააკეთე ის, რასაც გეუბნებიან.

ყვავილების გამყიდველი გოგო — ა-ო-უ-უ-უ-უ (დგება აფშვოთებული, გაშმაგებული).

პიკერინგი — (დაყვავებით) დაბრძანდით (ის დგამს სკამს მასა და ჰიგინსს შორის).

ელიზა — (დარცხვენით) თუ არაფერი გაქვს სანინაალმდეგო... (ჯდება. პიკერინგი ღუმელს უბრუნდება)

ჰიგინსი — თქვენი სახელი?

ელიზა — ელიზა დულიტლ.

ჰიგინსი — (კითხულობს პათოსით) ელიზა, ელისაბედი, ბესი და ბეტსი ბუდის საძებნელად გაეშურნენ ტყეში.

პიკერინგი — ნახეს რა ბუდე და ოთხი კვერცხი მასში.

ჰიგინსი — სამი იქ დატოვეს, თითო წამოიღეს სახლში.

(თავიანთ ხუმრობაზე თვითონვე ეცინებათ)

ელიზა — ნუ სულელობთ.

ქ-ნი პირსი — ასე უნდა მიმართო ჯენტლმენს?

ელიზა — თვითონ რატომ არ მელაპარაკება ადამიანურად?

ჰიგინსი — საქმეს დავუბრუნდეთ. გაკვეთილში რას მომცემ?

ელიზა — ოჰ. მე ვიცი, რა ღირს გაკვეთილი. ერთი ჩემი მეგობარი ლედი 18 პენის უხდის საათში წამდვილ ფრანგ ჯენტლმენს, ფრანგული ენის გაკვეთილში და თქვენ ნუთუ ისეთი უსინდისო იქნებით, რომ იგივე საფასური მომთხოვოთ ჩემი მშობლიური ენის სწავლებაში? შილინგს მოგცემთ, აი, ჩემი უკანასკნელი სიტყვა.

ჰიგინსი — (ბოლთას სცემს, ჯიბეში გასაღებსა და ხურდა ფულს აჩხარუნებს) იცით, რა, პიკერინგ, თუ ამ შილინგს შევხვდავთ არა როგორც უბრალო შილინგს, არამედ, როგორც ამ გოგონას შემოსავლის განსაზღვრულ პროცენტს, დავინახავთ, რომ ეს იგივე იქნება, რაც მილიონერი-საგან 60 ან 70 გინეას მიღება.

პიკერინგი — როგორ?

ჰიგინსი — აი, იანგარიშე. მილიონერი დღეში 150 გირვანქა სტერლინგს მაინც იღებს, ეს გოგო კი დღეში ნახევარ კრონს შოულობს.

ელიზა — (შეშფოთებული) ვინ გითხრათ? მე მხოლოდ...

ჰიგინსი — (განაგრძობს) ეს გოგონა გაკვეთილში მთავაზობს თავისი დღიური შემოსავლის 2/5-ს. მილიონერის შემოსავლის 2/5 კი დღეში 60 გირვანქა სტერლინგია. ღმერთმანი, უდიდესი საფასურია. ასეთი ფასი ჩემთვის არასოდეს მოუციათ.

ელიზა — (წამოდეგება შეშინებული) 60 გირვანქა სტერლინგი? რას ამბობთ, რასა? მე როდის ვთქვი, 60 გირვანქა სტერლინგს მოგცემთ-მეთქი? საიდან ვიშოვი ამდენს?

ჰიგინსი — ენა გააჩერე!

ელიზა — (ტირილით) საიდან ვიშოვო 60 გირვანქა სტერლინგი?

ქ-ნი პირსი — ნუ სტირი, სულელო. იჯექი მანდ. შენს ფულს არავინ ეხება.

ჰიგინსი — შეგეხებიან იატაკის სანმენდი ჯოხით, თუ ახლავე ტირილს არ შეწყვეტ. დაჯექი.

ელიზა — (დაემორჩილება) ა-ო-უ-უ-უ-უ. რას მიჯავრდებით? ვილაცას მამაჩემი ეგონებოთ.

ჰიგინსი — თუ მოწაფედ აგიყვანე, იცოდე, ორ მამაზე უარესი ვიქნები შენთვის. აჰა, გამომართვი (აძლევს აბრეშუმის ცხვირსახოცს).

ელიზა — რისთვის?

ჰიგინსი — თვალების მოსანმენდად. სახის ყველა იმ ნაწილის მოსანმენდად, რომელიც სველი აღმოგაჩნდება. დაიმახსოვრე: ეს შენი ცხვირსახოცია, ეს კი შენი სახელო და, თუ მაღაზიის გამყიდველი გოგო გინდა გახდე, ერთის საქმეს მეორეს ნუ აკეთებინებ.

(გაშმაგებული ელიზა უმწეოდ შესცქერის მას).

ქ-ნი პირსი — მისტერ ჰიგინს, ამასთან ასეთ ლაპარაკს აზრი არა აქვს: ამაოდ ირჯებით, სულერთია, მაინც არ იჯერებს (ცხვირსახოცს გამოართმევს).

ელიზა — (ცხვირსახოცს გამოსტაცებს) მოიტა, მოიტა, ეს ცხვირსახოცი მე მომცა, შენ კი არა.

პიკერინგი — (სიცილით) მართალს ამბობს! ქალბატონო პირს, ახლა ეგ ცხვირსახოცი მის კუთვნილებად უნდა ჩაითვალოს.

ქ-ნი პირსი — (მდგომარეობას შეურიგებელი) კარგი, კარგი, ჰქონდეს.

პიკერინგი — ჰიგინს, ამ ამბავმა ძალზე დამაინტერესა. გახსოვთ, რა

თქვით ელჩის მისაღებად გამართულ წვეულებასთან დაკავშირებით? თქვენს სიტყვას თუ შეასრულებთ, ჩვენი დროის უდიდეს პედაგოგად მიგიჩნევთ. დავინახავდეთ, თუ თქვენ მოიგებთ, მე დავფარავ ექსპერიმენტისათვის განუღებ ხარჯებს და გაკვეთილების საფასურსაც მე გადავიხდი.

ელიზა — კეთილი ბრძანებულხართ, გმადლობთ, კაპტანო.

ჰიგინსი — *(შესცქერის ელიზას)* ეს გოგო იმდენად მდაბიო და ჭუჭყიანია, რომ მართლა ღირს მისი აყვანა.

ელიზა — *(საშინლად აღშფოთებული)* აა-ოო-უ-უ-უ-ო-ო!!! მე ჭუჭყიანი არა ვარ, არა, წამოსვლის წინ ხელ-პირი დავიბანე, დავიბანე.

პიკერინგი — მჯერა, რომ ამ გოგონას გულს ქათინაურებით უთუოდ მოინადირებთ.

ქ-ნი პირსი — *(შეშფოთებული)* ოჰ, ნუ იტყვით ამას, სერ: გოგოს გულის მონადირებას ბევრი არაფერი უნდა. ამისათვის უამრავი საშუალება არსებობს. მისტერ ჰიგინსზე უკეთესი ოსტატი კი ამ საქმეში არავინაა. თუმცა, ხანდახან შეიძლება ამის გაკეთება არც კი უნდოდეს. იმედი მაქვს, სერ, რომ არ წააქეზებთ მას, რაიმე სისულელე ჩაიდინოს.

ჰიგინსი — *(რაც უფრო გაუფხდება თავში პიკერინგის აზრი, მით უფრო აღიგზნება)* რა არის ცხოვრება, თუ არა შთაგონებულ სისულელეთა წყება? ერთადერთი სიძნელე ისაა, რომ ადამიანი ყოველთვის ვერ პოულობს მათი განხორციელების საშუალებას. თუ შესაძლებლობა მოგეცა, ხელიდან არ უნდა გაუშვა: ყოველდღე როდი მოგეცემა იგი. ამ შავტუხა ქუჩის მანანნალას მე ჰერცოგის ასულად გადავაქცევ, გადაწყვეტილი ამბავია.

ელიზა — *(თავის დახასიათებით მეტად განანწყენებული)* ა-ოო-ეე-უუ-ვაი!

ჰიგინსი — *(გატაცებული)* დიახ, გადაწყვეტილია. ექვს თვეში, — არა, უფრო ადრეც, სამ თვეში, — თუ ამ გოგონას კარგი ყურები და მოქნილი ენა გააჩნია. სწავლებას დღესვე შევუდგებით. თუმცა, რაღა დღესვე, ახლავე, ამ წუთას. ქალბატონო პირს, ახლავე წაიყვანე და გაასუფთავე. თუ ისე არ მოსცილდეს ჭუჭყი, ფხვნილით გახეხე. სამზარეულოში ცეცხლი გინთია?

ქ-ნი პირსი — *(აღშფოთებული)* მინთია, მაგრამ...

ჰიგინსი — *(ყვირილით)* ტანსაცმელი გახადე და დაწვი. უიტლის ან ვინმე სხვას დაურეკე, ახალი ტანისამოსი მოუტანონ. მათ მოსვლამდე კი ქალაქში გაახვიე.

ელიზა — თქვენ ჯენტლმენი არა ყოფილხართ, ამის თქმას როგორ კადრულობთ, არა, არა ყოფილხართ. მე წესიერი გოგო ვარ, წესიერი და კარგად ვიცი, რანი ხართ თქვენა და თქვენისთანები, ვიცი, ვიცი.

ჰიგინსი — გოგო, ჩვენ რაში გვესაჭიროება შენი ლისინგროული სათნოება? ჰერცოგის ასულის მიხრა-მოხრა უნდა ისწავლო. წაიყვანე, ქალბატონო პირს, თუ არ დაგემორჩილოს, ერთი მაგრად მიტყვიპე.

ელიზა — (წამოვარდება და ჩადგება პიკერინგსა და ქ-ნ პირსს შორის, მფარველობას ეძებს მათთან) პოლიციას დაეუძახებ, პოლიციას.

ქ-ნი პირსი — კი, მაგრამ სად უნდა დავაბინაო, არ ვიცი.

ჰიგინსი — სანაგვე ყუთში.

ელიზა — ა-ა-ა-ე-ე-ე-უ-უ-უ.

პიკერინგი — კარგი, ჰიგინს, კარგი ასე ცუდად ნუ ეპყრობით.

ქ-ნი პირსი — (გაბედულად) დიას, უფრო გონივრულად მოექცით, მისტერ ჰიგინს! ასე ყველას შეურაცხყოფა არ იქნება, არა (გაკიცხული ჰიგინსი მოლბება. ქარიშხალს გაოცების სიო შეცვლის).

ჰიგინსი — (პროფესიული მოხდენილობით იცვლის ტონს) მე განა ვინმეს შეურაცხყოფას ვაყენებ, ჩემო ძვირფასო ქალბატონო პირს? პიკერინგ ძვირფასო, ფიქრადაც არასოდეს მქონია ვინმეს შეურაცხყოფა. ახლა კი ჩემი ერთადერთი განზრახვაა, კარგად მოვეპყრათ ამ საბრალო გოგონას. დავენმართო მას, ცხოვრების ახალი პირობების შესაგუებლად მოემზადოს. თუ თავიდანვე ასე მკაფიოდ ვერ გამოვთქვი ეს აზრი, მხოლოდ იმიტომ, რომ მეშინოდა, თქვენი და მისი გრძნობები არ შემეღალახა.

ელიზა — (ამ სიტყვებით გამხნეებულნი, ფეხაკრეფით უბრუნდება თავის სკამს).

ქ-ნი პირსი — რაო? ასეთი ამბავი ოდესმე გსმენიათ, სერ?

პიკერინგი — (გულიანად იცინის) არასოდეს, ქ-ნო პირს, არასოდეს.

ჰიგინსი — (მშვიდად) რა მოხდა?

ქ-ნი პირსი — საქმე ისაა, სერ, რომ არ შეიძლება ისევე უბრალოდ აიყვანოთ უცხო გოგონა, როგორც კენჭს იღებენ ზღვის ნაპირიდან.

ჰიგინსი — რატომ?

ქ-ნი პირსი — რატომ და მის შესახებ არაფერი იცით. არ იცით, ვინ არიან მისი მშობლები, იქნება გათხოვილიცაა.

ელიზა — კიდევ რა!

ჰიგინსი — კარგად მოგიჭრა: კიდევ რაო. აბა, რა უგავს გათხოვილს? განა არ იცი, რომ მისი კლასის ქალიშვილები გათხოვებიდან ერთი წლის შემდეგ ორმოცდაათი წლის ბებრუცუნას ემსგავსებიან.

ელიზა — მე ვის ვუნდივარ?

ჰიგინსი — (ერთბაშად გადავა დაბალ მშვენიერ ტონზე, რომელიც ენამზებობის ნიმუშადაა მიჩნეული) ღმერთმანი, ელიზა, ჰერცოგის ასულად გაქცევ თუ არა, იმდენს მოაჯადოებ, რომ ქუჩები შენი თაყვანისმცემლების ცხედრებით მოიფინება.

ქ-ნი პირსი — სისულელეს ამბობთ, სერ, ასე ნუ ელაპარაკებით, ნუ.

ელიზა — (გაბედულად წამოდგება) მივდივარ. გიჟია, სულელია. მე სულელი მასწავლებელი არ მინდა.

ჰიგინსი — (განანყენებული იმით, რომ ელიზა გულგრილად მოეკიდა მის დახვეწილ მეტყველებას) მართლა? გიჟი ვარ? კეთილი და პატიოსანი.

ქალბატონო პირს, საჭირო აღარ არის ამისათვის ახალი ტანსაცმლის შეკვეთა, ნაიყვანე და გააგდე.

ელიზა — ო, ო, თქვენ უფლება არა გაქვთ, ხელი შემახოთ.

ქ-ნი პირსი — ხომ ხედავ, თავხედობას რა მოსდევს (*კარისაკენ მიუთითებს*) აი, აქედან გადი.

ელიზა — (*თითქმის აცრემლეული*) რად მინდოდა თქვენი ტანსაცმელი? მაინც არ ავიღებდი. (*გადააგდებს ცხვირსახოცს*) მე ვიყიდი ჩემთვის ტანსაცმელს.

ჰიგინსი — (*მოხერხებულად დაიჭერს ცხვირსახოცს და კარისაკენ მიმავალ ელიზას გზას გადაუღობავს*) სულელი და უმადური ხარ. მე მინდოდა, ნუმპიდან ამომეყვანე, ლამაზად გამომეწყვე და ნამდვილ ლედიდ მექციე, ამით მიხდი?

ქ-ნი პირსი — კმარა, მისტერ ჰიგინს, ამის ნებას აღარ მოგცემთ. სულელი ის კი არაა, თქვენა ხართ. (*გოგოს*) მშობლებთან წადი, გოგო, — და უთხარი ცოტა უფრო გაგიფრთხილდნენ.

ელიზა — მშობლები აღარა მყავს. ასე მითხრეს, საკმაოდ მოზრდილი ხარ იმისათვის, რომ ლუკმა-პური იშოვო და გამომაგდეს.

ქ-ნი პირსი — სად ცხოვრობს დედაშენი?

ელიზა — დედა არა მყავს. ის ქალი კი, რომელმაც გამომაგდო, ჩემი მეექვსე დედინაცვალია. უიმათოდ ვცხოვრობ და, ცუდი არაფერი იფიქროთ, წესიერი გოგო ვარ, წესიერი.

ჰიგინსი — კეთილი და პატიოსანი. ხედავთ, რა ტყუილად ატეხეთ აურზაური? ეს გოგო არავის ეკუთვნის და არც არავის სჭირდება, ჩემ გარდა (*მივა ქ-ნი პირსთან და შემპარავად ეუბნება*). რა იქნება, იშვილოთ, ქალბატონო პირს? მგონი, ურიგო არ იქნება, ქალიშვილი იყოლიოთ! ახლა მეტი აურზაური არ ატეხოთ, ჩაიყვანეთ ძირს და...

ქ-ნი პირსი — მერე? რა ვუყოთ? ფული ვაძლიოთ? გონს მოდით, სერ.

ჰიგინსი — თუ საჭირო იქნება, მიეცით კიდევ და დავთარში შეიტანეთ. (*მოუთმენლად*) თუმცა, რაში დასჭირდება ფული? საჭმელი ექნება და ტანსაცმელი. ფული რომ მისცე, დალევს და ეგ იქნება.

ელიზა — (*მიუბრუნდება ჰიგინსს*) სულელი ხართ, სულელი. სიცრუეა. ჯერ არავის უნახავს, რომ სასმელი დამელიოს (*პიკერინგს*). ოჰ, სერ, თქვენ ჯენტლმენი ხართ, უთხარით, ასეთ რამეებს ნუ ლაპარაკობს ჩემზე.

პიკერინგი — (*დამრიგებლური ტონით*) ჰიგინს, რატომ არ ფიქრობთ, რომ ამ გოგონასაც გააჩნია თავისი გრძნობები.

ჰიგინსი — (*ახედ-დახედავს ელიზას*) არა მგონია, რაიმე გრძნობა გააჩნდეს. ყოველ შემთხვევაში, ისეთი გრძნობა არ გააჩნია, რომ ჩვენს შენუხებად ღირდეს (*მხიარულად*). გაქვს კი რაიმე გრძნობა, ელიზა?

ელიზა — თქვენ რომ გაქვთ, ისეთივე გვაქვს მეც გრძნობები.

ჰიგინსი — (*პიკერინგს ჩაფიქრებულ*) ჰხედავ, რა ძნელია?

პიკერინგი — რა არის ძნელი?

ჰიგინსი — რა და, გრამატიკულად რომ აალაპარაკო, გამოთქმის გამოსწორება შედარებით ადვილია.

ელიზა — არ მინდა გრამატიკის ლაპარაკი. მე მხოლოდ ისე მინდა ვილაპარაკო, როგორც ყვაილების მაღაზიაში მოვაჭრე ლედიმ.

ქ-ნი პირსი — მისტერ ჰიგინს, დაუფიქრდით, რას აკეთებთ. გამაგებინეთ რა პირობით იქნება გოგო აქ? მიეცემა თუ არა ჯამაგირი, რა უნდა ვუყოთ მას, როცა სწავლებას დაამთავრებთ? ყველაფერი ეს წინასწარ არ უნდა იცოდეთ?

ჰიგინსი — *(მოუთმენლად)* წუმპეში რომ დავტოვოთ, მაშინ რა მოუვა? რატომ ამაზე არაფერს ამბობთ, ქალბატონო პირს?

ქ-ნი პირსი — ეს მისი საკუთარი საქმეა და არა — თქვენი, მისტერ ჰიგინს.

ჰიგინსი — სწავლას რომ მოვრჩებით, ისევ წუმპეში გადავისვრით და მერე რას გააკეთებს, ისევ მისი საკუთარი საქმე იქნება. ეს არის და ეს.

ელიზა — გრძნობები სრულებით არა გქონიათ გულში, არა. მარტო საკუთარ თავზე ზრუნავს. *(წამოდგება და მტკიცედ წარმოთქვამს)* მეყო, რაც აქ დრო დავკარგე, მივდივარ. *(გაემართება კარისაკენ)* უნდა გრცხვენოდეთ, უსირცხვილო.

ჰიგინსი — *(ვაზიდან აიღებს შოკოლადს. თვალეები ეშმაკურად აუციმციმდება)* მიირთვი შოკოლადი, ელიზა.

ელიზა — *(ველარ გაუძღვებს ცთუნებას და შეჩერდება)* საიდან ვიცი, რა არის მასში? გამიგია, რომ ბევრი გოგო მოუნამლავთ თქვენისთანებს *(ჰიგინსი ამოიღებს დანას, შუაზე გაჭრის შოკოლადს, ნახევარს თვითონ ჩაიდებს პირში, ხოლო მეორე ნახევარს ელიზას შესთავაზებს)*.

ჰიგინსი — აი, ელიზა, რომ არ დაეჭვდე, ნახევარს მე შევჭამ, ნახევარი შენ შეჭამე. *(ელიზა გააღებს პირს, ჰიგინსი შოკოლადის ნახევარს ჩაუდებს)* ყუთობით, კასრობით გექნება ყოველდღე. სულ შოკოლადი ჭამე, თუ გინდა. რას იტყვი?

ელიზა — *(როგორც იქნა, გადაყლაპა შოკოლადი, რომელმაც კინალამ დაახრჩო)* არაფრისათვის არ შევჭამდი, მაგრამ რა მექნა. პირიდან რომ გადმომეგდო, უზრდელობა იქნებოდა.

ჰიგინსი — მომისმინე, ელიზა. მგონი, ასე თქვი, ტაქსით მოვედიო, არა?

ელიზა — მერე რა, რომ მოვედი? მეც ისევე უფლება მაქვს, დავიქირაო ტაქსი, როგორც ვინმე სხვას.

ჰიგინსი — გაქვს, ელიზა, გაქვს. მომავალში რამდენიც გინდა იმდენი ტაქსი გეყოლება. ტაქსით შეგეძლება ყოველდღე გაიარო, გამოიარო, ქალაქს შემოუარო, აბა, იფიქრე.

ქ-ნი პირსი — მისტერ ჰიგინს. რისთვის გინდათ აცთუნოთ? მან ხომ მომავალზე უნდა იფიქროს?

ჰიგინსი — მის ასაკში? სისულელეა. მომავალზე ფიქრი მაშინაც ეყოფა,

როდესაც გაიგებს, რომ მომავალი არა აქვს. დამიჯერე, ელიზა. აი, ამ ლედის მიბაძე: მუდამ იფიქრე სხვის მომავალზე, შენს მომავალზე კი — არასოდეს, იფიქრე შოკოლადზე, ტაქსებზე, ოქროზე, მარგალიტებზე.

ელიზა — არა. მე არც ოქრო მინდა და არც მარგალიტები. მე წესიერი გოგო ვარ, წესიერი (ჯდება და ცდილობს თავი ღირსეულად დაიჭიროს).

პიგინსი — ჰოდა, ქალბატონი პირსის ზედამხედველობის ქვეშ ასეთივე დარჩებით, შემდეგ ვინმე გვარდიის უღვაშებიან ოფიცერზე გაგათხოვებთ: მარკიზის შვილზე, რომელსაც მამამისი შენი შერთვისათვის ჯერ მემკვიდრეობას ნაართმევს, მაგრამ, როცა დაინახავს შენს სილამაზესა და სათნოებას, მოლბება და...

პიკერინგი — მაჰატიეთ, პიგინს, მაგრამ არ შემიძლია არ ჩავერიო. ქალბატონი პირსი მართალია. თუ ეს გოგონა პედაგოგიური ექსპერიმენტისათვის ექვსი თვე თქვენს ხელში დარჩება, მან გარკვეულად უნდა იცოდეს რას აკეთებს.

პიგინსი — საიდან უნდა იცოდეს? მას არაფრის გაგების უნარი არა აქვს. და მერე, რომელიმე ჩვენგანს ესმის, თვითონ რას აკეთებს? რომ გვესმოდეს რას ვაკეთებთ, მაშინ განა გავაკეთებდით?

პიკერინგი — მოსწრებულად კი თქვით, პიგინს, მაგრამ აქ ეგ რა მოსატანია? (ელიზას) ქალბატონო დულიტლ.

ელიზა — (თავზარდაცემული) აა-აა-ოო-ოო, უუ-უუ!

პიგინსი — ესეც თქვენ! ამის მეტს მისგან ვერაფერს გაიგონებთ. აა-აა-ოო-ოო-უუ! ახსნა-განმარტებას რა აზრი აქვს: შეაყარე კედელს ცერცვი! სამხედრო კაცი ხართ და ეგ არ უნდა იცოდეთ? ბრძანება და მისი ჯანი. ელიზა, შენ აქ 6 თვე უნდა იცხოვრო და ისწავლო ყვავილების მაღაზიაში მოვაჭრე ლედივით ლამაზი ლაპარაკი. თუ ჭკვიანად იქნები და გაგვიგონებ, საუკეთესო სანოლ ოთახს მიგიჩინებ და საჭმელიც ყელამდე გექნება, ფული კი — რამდენიც გინდა: მოგინდება, შოკოლადები იყიდე, მოგინდება, ტაქსით ისეირნე. მაგრამ, თუ იჭირვეულე და იზარმაცებ, ხოჭოებით გავსებულ საკუჭნაოში დაგაძინებ და დღე ისე არ გავა, რომ ქალბატონმა პირსმა იატაკის სანმენდი ჯოხით არ მიგტყიპოს. ექვსი თვის ბოლოს მშვენივრად ჩაგაცმევთ და ეტლით გაემგზავრები ბუკინგამის სასახლეში. თუ მეფე დაეჭვდება, შენ ლედი ხარ თუ არა, პოლიცია დაგაპატიმრებს, ტაუერში წაგათრევს და ყვავილების გამყიდველი სხვა თავხედი გოგოების ჭკუის სასწავლებლად თავს მოგკვეთს. თუ ლედიდ მიგიღებენ და არავის ეჭვი არ აღეძვრება, შვიდ შილინგსა და 6 პენის გაჩუქებენ, რათა რომელიმე მაღაზიაში ყვავილების გამყიდველად მოენყო. თუ ამ სიკეთეზე უარს იტყვი, შენ ყველაზე უმადური და სულელი გოგო იქნები ქვეყანაზე და შენს დანახვაზე ანგელოზები ცრემლებს დაღვრიან. (პიკერინგს) ახლა კმაყოფილი ხართ, პიკერინგ? (ქ-ნ პირსს) ამაზე გარკვევით და გასაგებად როგორ ავუხსნა, ქალბატონო პირს?

ქ-ნი პირსი — *(მშვიდად)* მგონი, ამას ის აჯობებდა, რომ აქედან გავიყვანო და ცალკე ველაპარაკო. თუმცა ჩემი მფარველობის ქვეშ აყვანას არ ვაპირებ და არც ის მინდა, ამ საქმეში თქვენ დაგთანხმდეთ. რა თქმა უნდა, მჯერა, რომ ამ გოგონას მიმართ ცუდი განზრახვა არ გიდევეთ გულში, მაგრამ, როცა ვინმეს გამოთქმით დაინტერესდებით, როგორც წესი, თქვენი თავიც გავიწყდებათ და ცდის პირიც. მომყევი, ელიზა.

ჭიგინსი — ეს კი კარგია! გმადლობთ, ქალბატონო პირს. ახლავე აბაზანაში შეაგდე.

ელიზა — *(დაეჭვებული ზანტად დგება)* თქვენ დიდი უხეში ვინმე ხართ, უხეში! თუ მე არ მინდა, არც დავიცდი. ჩემი გატყევის ნებას არავის მივცემ. ბუკინგამის სასახლეში წაყვანა არავისთვის მითხოვნიას, პოლიციასთან საქმე არასოდეს მქონია. მე წესიერი გოგო ვარ, წესიერი...

ქ-ნი პირსი — სიტყვას ნუ უბრუნებ, გოგო, შენ ვერ გაიგე, რას გეუბნებიან, მომყევი *(კარს უღებს ელიზას და ელოდება)*.

ელიზა — *(მიმავალი)* დიას, მე სიმართლე ვთქვი: მეფესთან ფეხის მიმდგმელი არა ვარ, თავიც რომ მომჭრან. რომ მცოდნოდა, რა დღეში ჩავვარდებოდი, არც აქ მოვიდოდი. მე მუდამ წესიერი გოგო ვიყავი. ამას მე კი არ ავკიდებივარ, თვითონ ამეკიდა. მისგან მე არაფრით არა ვარ დავალებული. თავზეც არავის არ დავისვამ, მეც ისეთივე გრძნობები გამაჩნია, როგორც ყველა სხვას... *(ქ-ნი პირსი ხურავს კარს, ელიზას ბუზღუნის უკვე არ ისმის. ელიზა აჰყავთ მესამე სართულზე, ის გაოცებულია: ეგონა საკუჭნაოში ჩაიყვანდნენ. ქ-ნი პირსი გააღებს კარს და შედიან მშვენიერ სანოლ ოთახში)*.

ქ-ნი პირსი — აი, შენი სანოლი ოთახი.

ელიზა — ოო,-ო-ო, აქ ვერ დავიძინებ, მისუს! ეს ზედმეტად კარგია ჩემისთანასთვის. აქ ვერაფრის ხელის ხლებას ვერ გავბედავ. ხომ იცით, რომ მე ჯერ კიდევ არა ვარ ჰერცოგის ასული, მისუს!

ქ-ნი პირსი — შენ ისევე უნდა დასუფთავდე, როგორც ეს ოთახი და მაშინ აქ დანოლის არ მოგერიდება. მერე „მისუს“ რა სიტყვა? მის პირსი დამიძახე *(ფართოდ გააღებს სააბაზანო ოთახის კარს)*.

ელიზა — ეს რა არის? ამაში რეცხავთ? უცნაური ქვაბია, ღმერთმანი.

ქ-ნი პირსი — ეს ქვაბი არაა. ამაში ვბანაობთ, ელიზა, და შენც ამაში უნდა გაბანაოთ.

ელიზა — რაო? თქვენ გინდათ, აქ ჩავიდე და დავსველდე? არა, არ შემიძლია. ეს რომ გავაკეთო, ღმერთმანი, მოვკვდები. ერთი ჩემი მეზობლის ქალი ყოველ შაბათ ღამეს ბანაობდა და მოკვდა.

ქ-ნი პირსი — მისტერ ჭიგინსს ქვემოთ მამაკაცთა აბაზანა აქვს და ყოველდღე ცივ წყალში ბანაობს.

ელიზა — ოო! რკინისგან ყოფილა გაკეთებული.

ქ-ნი პირსი — თუ გინდა, მასთან და პოლკოვნიკთან ერთად დაჯდე და ისწავლო, შენც ისევე უნდა იბანაო. თუ ამას არ გააკეთებ, შენს სუნს

ვერ გაუძლებენ. წყალი როგორც გესიამოვნება, ისე დააყენე. აქ ორი ონკანია. ერთი ცივი წყლისათვის, ერთი თბილისათვის.

ელიზა — (ტირილით) არ შემოიძლია, ვერ გავბედავ, ეს ხომ ბუნებრივი არ არის. რომ ვიბანაო, მოვკვდები. ჩემს დღეში არ მიბანავია. თქვენ კი ამბობთ, კარგიაო.

ქ-ნი პირსი — კარგი, მაშ, არ გინდა სუფთა იყო, ჯანსაღი და მიმზიდველი, როგორც ლედი? იცი, შიგნიდან ისე ვერ გამშვენიერდები, თუ გარედან ჭუჭყიანი იქნები.

ელიზა — ო-ო-ო-ო-ო!

ქ-ნი პირსი — ახლა ტირილი შეწყვიტე, შედი შენს ოთახში და ყველაფერი გაიხადე. მერე ამაში გაეხვიე. (ჩამოსაკიდიდან ჩამოხსნის მოსასხამს და გაუწვდის) და აქ მოდი. ამასობაში, აბაზანას გაგიშვადებ.

ელიზა — (აცრემლებული) არ შემოიძლია. ვერ გავაკეთებ. ნაჩვევი არა ვარ, ყველაფერი ერთად არასოდეს არ გამიხდია, ამის გაკეთება სწორი არ არის, წესიერი არ არის...

ქ-ნი პირსი — რას სულელობ, ბავშვო! დაძინების წინ ტანისამოსს არ იხდი?

ელიზა — (გაოცებული) არა. რატომ უნდა გავიხადო? რომ გავიხადო, მოვკვდები, ქვედატანს კი, რა თქმა უნდა, ვიხდი.

ქ-ნი პირსი — შენ ისე ამბობ, თითქოს იმ საცვლებში გეძინოს, რომელიც დღისით გაცვია?

ელიზა — აბა, რაში უნდა დავიძინო?

ქ-ნი პირსი — ამას აწი არასოდეს გააკეთებ, სანამ აქ იცხოვრებ. საღამურ პერანგს მოგცემ და იმაში დაიძინებ.

ელიზა — როგორ? თბილი საცვლების მაგივრად ცივი ჩავიცვა და მთელი ნახევარი ღამე ვიძაგდაგო? თქვენ ჩემი მოკვლა გინდათ, ჩემი მოკვლა.

ქ-ნი პირსი — მინდა, ჭუჭყიანი გოგონადან ისეთ მიმზიდველ სუფთა ქალიშვილად გადაგაქციო, რომ შეგეძლოს იმ ჯენტლმენების გვერდით დაჯდე კაბინეტში. ერთი ის მითხარი, დამიჯერებ და გააკეთებ იმას, რასაც გეუბნები, თუ უნდა გაგაგდოთ და ისევ შენს ყვავილების კალათს დაუბრუნდე?

ელიზა — თქვენ არ იცით, სიცივე რა ძნელია ჩემთვის. თქვენ არ იცით, სიცივის როგორ მეშინია, როგორ.

ქ-ნი პირსი — შენი ლოგინი ცივი არ იქნება. ბოთლებში თბილ წყალს ჩაასხამ და საწოლში ჩაიდგამ. (უბიძგებს საწოლი ოთახისაკენ) მიდი და გაიხადე.

ელიზა — ო, რომ მცოდნოდა რა საშინელებაა სისუფთავე, არასოდეს არ მოვიდოდი, თურმე არა მცოდნია, რა კარგად ვცხოვრობდი.

(ქ-ნი პირსი გაიკეთებს თეთრი რეზინის ხელთათმანებს, გაავსებს აბაზანას ნელთბილი წყლით, რომელსაც აბანოს თერმომეტრით სინჯავს,

ჩაყრის შიგ ერთ მუჭა სააბაზანო მარილს და ცოტაოდენ მდოგვს. მერე აიღებს უცნაური მოყვანილობის სახეხ ჯაგრისს და მაგრად გასაპნავს სურნელოვანი საპნით.

ელიზა გამოდის ხალათით, რომელიც მაგრად შემოუხვევია ტანზე; საბრალო და საშინელი შესახედავია).

ქ-ნი პირსი — შემოდი, ესეც გაიხადე.

ელიზა — ო, ო. არ შემიძლია, ქალბატონო პირს. მართლა არ შემიძლია, ამგვარი რამე ჩემს დღეში არ გამიკეთებია.

ქ-ნი პირსი — ნუ სულელობ ერთი. მიდი, ჩადი აბაზანაში და მითხარი საკმაოდ თბილია თუ არა?

ელიზა — ოო-ოო, უუ-უუ, ცხელია, ცხელი!

ქ-ნი პირსი — (ერთბაშად მოაძრობს ხალათს და ზურგით დაანვენს) დანეჭი, დანეჭი, არაფერი მოგივა (ხეხავს ჯაგრისით. ელიზა ტირის გულგამგმირავად).

(ამასობაში, პოლკოვნიკი ელიზას შესახებ თავის აზრებს გამოთქვამს ჰიგინსთან. პიკერინგი შორდება ლუმელს, ზურგშექცევით ჯდება სკამზე და ხელებს მის ზურგზე დაანყობს).

პიკერინგი — მაპატიეთ პირდაპირობისათვის, ჰიგინს, ქალების საკითხში პატიოსანი კაცი ხართ?

ჰიგინსი — (ბუზღუნით) განა ოდესმე შეგხვედრიათ ისეთი კაცი, რომელიც ქალების საკითხში პატიოსანი იყოს?

პიკერინგი — როგორ არა, ძალიან ხშირად.

ჰიგინსი — (როიალზე ხელებით დაეყრდნობა მბრძანებლურად) მე კი არ შემხვედრია. გამოცდილებიდან ვიცი, რომ ქალი, დავიმეგობრებ თუ არა, მაშინვე დაიწყებს ეჭვიანობას, ჭირვეულობას, სცენების გამართვას და ათასგვარი აყალმაყალის ატეხვას. და მეც, ქალებთან მეგობრობას გავაბამ თუ არა, ეგოისტად და მტარვალად ვიქცევი ხოლმე. ქალები-საგან მოდის ყოველგვარი არეგ-დარევა. თუ ქალს თქვენს ცხოვრებაში შეჭრის უფლებას მისცემთ, დაინახავთ, რომ ის სხვა მხრით გექაჩებათ და თქვენ სხვა მხრით ექაჩებით.

პიკერინგი — მაგალითად, რაში?

ჰიგინსი — (ერთ ადგილას ვერ ჩერდება, სცილდება როიალს) ღმერთ-მა უწყის რამდენ რამეში! ჩემი აზრით, ქალს უნდა, თავისი ცხოვრებით იცხოვროს, კაცს კიდევ თავისით და ყოველი მათგანი ცდილობს მეორე წაიყვანოს მცდარი გზით. ერთი ჩრდილოეთისაკენ ეზიდება, მეორე კი სამხრეთისაკენ და საბოლოოდ ორივე აღმოსავლეთისაკენ მიდის, თუმცა, აღმოსავლეთის ქარი ერთსაც ეჯავრება და მეორესაც (ჩამოჯდება კლავიატურის წინ გრძელ სკამზე). ამიტომაც, აი, ამდენი ხანია უცოლო ვარ და ალბათ, სულ ასე დავრჩები...

პიკერინგი — (მივა ჰიგინსთან და სერიოზული ტონით ეუბნება) ასეთ ლაპარაკს თავი დაანებეთ, ჰიგინს! ხომ იცით, რაზე გელაპარაკებით?

თუ ამ საქმეში გავერევი, პასუხისმგებელი ვიქნები გოგოს წინაშე. იმედი მაქვს, რომ მდგომარეობას ბოროტად არ გამოიყენებთ.

ჰიგინსი — რაო? ამაზე ლაპარაკიც ზედმეტია. შეგიძლიათ დარწმუნებული იყოთ, რომ თითხაც არ მივაკარებ. (წამოდგება) ხომ იცით, ის ჩემი მოწაფე იქნება, ჰოდა, სწავლება ნაყოფს არ გამოიღებს, თუ მოწაფე შებლაღულ იქნა. ვინ მოთვლის, ამერიკელი მილიონერების რამდენი ქალიშვილისათვის მისწავლება ნესიერი ინგლისური ლაპარაკი და ისინი ხომ ულამაზესი ქალები არიან მთელ მსოფლიოში. უკვე ნაცადი და გამონრთობილი ვარ: როცა ვასწავლი, თითქოს ჩემ წინ ქალი კი არა, ხის კუნძი იდოს და მეც თითქოსდა მორი ვიყო. აი, ხომ ხედავ...

(ქ-ნი პირსი შემოაღებს კარს. ხელში ელიზას შლაპა უჭირავს. პიკერინგი უკან დაიხევს და ლუმელთან მდგარ სავარძელში ჩაჯდება).

ჰიგინსი — (მოუთმენლად) როგორაა საქმე, ქალბატონო პირს? კარგად მიდის?

ქ-ნი პირსი — (კარებთან მდგარი) თუ არ შეგანუხებთ, ორიოდ სიტყვა მინდა გითხრათ, მისტერ ჰიგინს.

ჰიგინსი — თქვით, რას მეზოდებთ. შემობრძანდით (ქალბატონი პირსი წამოიწევს წინ). ამას ნუ დასწავთ, ქალბატონო პირს: შევინახოთ როგორც იშვიათობა (გამოართმევს შლაპას).

ქ-ნი პირსი — ოღონდ ცოტა ფრთხილად იყავით, სერ, მართალია, დავპირდი, არ დავნვა-მეთქი, მაგრამ ურიგო არ იქნებოდა, ცოტა ხნით მაინც გამეჩერებინა ანთებულ ლუმელთან.

ჰიგინსი — (სწრაფად გააგდებს ხელიდან) ოჰ, გმადლობთ, ქალბატონო პირს. რა უნდა გეთქვათ?

პიკერინგი — მე ხომ არ გიშლით?

ქ-ნი პირსი — სრულიადაც არა, სერ. მისტერ ჰიგინს, მე მინდა გთხოვოთ, რომ იმ გოგონასთან დაფიქრებულად და ნესიერად ილაპარაკოთ, უშვერი სიტყვები არ იხმაროთ.

ჰიგინსი — (მკაცრად) ამას თქმა რად უნდა? მე საერთოდ დაფიქრებულად და ნესიერად ვლაპარაკობ. მაინც, რატომ ამბობთ ამას?

ქ-ნი პირსი — (აულელვებლად) არა, სერ, როცა რაიმეს ვერ იპოვნით — ანდა აღელვებული ხართ, ლაპარაკში არავითარ სიფრთხილეს არ იჩინთ. ჩემთვის ამას მნიშვნელობა არა აქვს, შევეჩვიე, მაგრამ იმ გოგონას თანდასწრებით კი მართლა არ უნდა შეიგინოთ.

ჰიგინსი — (აღშფოთებული) მე ვიგინები? (უფრო ხაზგასმით) მე არასოდეს ვიგინები. გინება ჭირივით მეჯავრება. რა ოხრობას ეძახით თქვენ გინებას?

ქ-ნი პირსი — (შთამაგონებლურად) სწორედ ამ „ოხრობას“ ვეძახი! დიახ, სერ, თქვენ ძალზე ბევრს იგინებით, ხოლო „სად ეშმაკში“, „ვინ ეშმაკში“, „რა ეშმაკმა“, ხომ არის და არის, ამას გარდა...

ჰიგინსი — ქალბატონო პირს! რა სიტყვები ამოგდით პირიდან?

ქ-ნი პირსი — *(აგრძელებს ლაპარაკს)* არსებობს ერთი სიტყვა, რომლის ხმარებას როგორმე უნდა გადაეჩვიოთ. გოგომაც იხმარა ის სიტყვა, როცა ჩვენი ჯამთასი დაინახა. ის სიტყვაც იმავე ასოთი იწყება, რითაც ბრონეული. მას აკვნიდანვე ასეთი ლაპარაკი ესმის და ეპატიება, მაგრამ თქვენთვის კი მიუტევებელია. იმ გოგოსთან მაინც ნუ ამბობთ...

ჰიგინსი — *(ამაყად)* დავიფიცებ, რომ ეგ სიტყვა, ალბათ, არასოდეს წარმომითქვამს, ქალბატონო პირს, — *(ქ-ნი პირსი გამომცდელი თვალეზით უყურებს მას. მისტერ ჰიგინსი მიუკერძოებელი მოსამართლის სახეს იღებს, რათა დაფაროს, რომ ამ საქმეში, ცოტა არ იყოს, ტყუის).*

ქ-ნი პირსი — აი, ამ დილით სამჯერ იხმარეთ ის სიტყვა, როცა ახსენებთ ბატონი, ბალი და ბუნება.

ჰიგინსი — ოჰ, ეგ სიტყვა? ეგ უბრალო ალიტერაციაა, ქალბატონო პირს, რაც პოეტისათვის მეტად ბუნებრივია.

ქ-ნი პირსი — კეთილი სერ. რაც გნებავთ, ის შეარქვით, მაგრამ იმ გოგონასთან მაინც ნუ იტყვით.

ჰიგინსი — კეთილი, კეთილი. სულ ეს გინდოდათ?

ქ-ნი პირსი — არა, სერ. დიდი ყურადღება უნდა მივაქციოთ მის ჩაცმულობასა და სიკობტავეს.

ჰიგინსი — რა თქმა უნდა, მართალი ბრძანებაა. ეს მეტად მნიშვნელოვანი საქმეა.

ქ-ნი პირსი — მინდა, კობტად ეცვას და თავისი ნივთებიც კობტად დააღაგოს. არ მიყარ-მოყაროს.

ჰიგინსი — *(დინჯად მიდის ქ-ნი პირსთან)* მართალი ბრძანდებით. მე თვითონ მინდოდა ამ საკითხისათვის თქვენი ყურადღება მიმექცია. *(მიდის პიკერინგთან, რომელიც ყურადღებით უსმენს საუბარს)* სწორედ ამ წვრილმანებს აქვს დიდი მნიშვნელობა, პიკერინგ. კაპიკობით მილიონი გროვდებაო, რომ ამბობენ, ეს ისევე მიუდგება ადამიანის ჩვევის ჩამოყალიბებას, როგორც ფულს. *(ღუმლის წინ, ხალიჩაზე ჩამოჯდება და უძლეველი ადამიანის პოზას მიიღებს).*

ქ-ნი პირსი — დიახ, სერ, კიდევ ერთი რამე უნდა გთხოვოთ. საუზმეზე ხალათით ნუ ჩამოდიხართ, ან ყოველ შემთხვევაში, მას ხელსახოცის მაგივრად მაინც ნუ იხმარებთ. ყველა კერძს ერთი და იმავე თეფშიდან ნუ სჭამთ და მერე, კერძიან ქვამ-ქოთანს პირდაპირ სუფთა სუფრაზე ნუ დებთ. ამის გაკეთება იმ გოგოსათვის, დამიჯერეთ, კარგი მაგალითი არ იქნება. ხომ გახსოვთ, ამ კვირას თევზის ძვალი რომ დაგადგათ ყელზე და კინალამ დაიხრჩვით.

ჰიგინსი — *(ხალიჩიდან წამოვარდება და ისევ როიალთან მივა)* ასე შეიძლება დაბნეულობის დროს მართლა მომდიოდეს, მაგრამ ყოველთვის ასე კი არ ვიქცევი. *(გაბრაზებული)* მართლა, ჩემს ხალათს ძალიან ასდის ბენზინის სუნი.

ქ-ნი პირსი — მართლაც რომ ასდის, მისტერ ჰიგინს, და თუ თითებს იმაზე შეიხოცავთ...

ჰიგინსი — *(ყვირილით)* კარგი, კარგი, ამიერიდან თითებს ქოჩორზე შევიხოცავ.

ქ-ნი პირსი — ხომ არ გენყინათ, მისტერ ჰიგინს?

ჰიგინსი — *(ნაწყენი იმით, რომ დაეჭვდნენ, თითქოსდა არ შეუძლია დარიგების ატანა)* სრულიადაც არა, სრულიადაც არა. თქვენ სავსებით მართალი ხართ, ქალბატონო პირს. გოგონასთან ფრთხილად მოვიქცევი, მორჩით?

ქ-ნი პირსი — არა, სერ. შემძლია წაფულო იაპონური კაბა, რომელიც თქვენ საზღვარგარეთიდან ჩამოიტანეთ? თავის ძველ კონკებს ველარ ჩავაცმევ.

ჰიგინსი — რა თქმა უნდა, რაც გინდათ, ყველაფერი წაიღეთ. გინდათ კიდევ რამე?

ქ-ნი პირსი — არა, სერ, გმადლობთ *(გადის)*.

ჰიგინსი — იცით, პიკერინგ, ამ ქალს რალაცა უცნაური შეხედულება აქვს ჩემზე. აი, მე ხომ მორცხვი და თავმდაბალი კაცი ვარ. თითქოს დღემდე თავი მოზრდილად არ მიგრძნია — ამ მხრივ სხვებს არა ვგავარ. ამ ქალს კი დესპოტი, მტარვალი და თავნება ვგონივარ. არ ვიცი, ეს რითი ავხსნა!

ქ-ნი პირსი — *(ბრუნდება)* სეირი ახლა იწყება, სერ, ვილაც მენაგვე აღფრედ დულიტლია მოსული და თქვენი ნახვა სურს. ჩემი ქალიშვილი ჰყავსო, გაიძახის.

პიკერინგი — ფუი! ნახე!

ჰიგინსი — შემოუშვი ის არამზადა.

ქ-ნი პირსი — როგორც გნებავთ, სერ *(გადის)*.

პიკერინგი — ჰიგინს, იქნება ის არამზადა არ არის!

ჰიგინსი — სისულელეა. რა თქმა უნდა, არამზადა იქნება.

პიკერინგი — არ ვიცი, ვინ იქნება, მაგრამ ეტყობა, უჩხუბრად ვერ გადავრჩებით.

ჰიგინსი — *(დაჯერებული)* არა, არა. მგონი, ჩხუბამდე არ მივა საქმე, და თუ მართლა მიდგა ჩხუბზე საქმე, არაფერი გამოუვა. ჩემგან უფრო ელოდეს უსიამოვნებას, ვიდრე მე მისგან. ისე კი, შეიძლება რაიმე საინტერესო გავიგოთ?

პიკერინგი — გოგოს შესახებ?

ჰიგინსი — არა, არა. მე მისი მეტყველება მაინტერესებს.

პიკერინგი — ა, ა?

ქ-ნი პირსი — *(კართან)* დულიტლი, სერ *(შემოუშვებს ოთახში და თვითონ გავა)*.

(აღფრედ დულიტლი ხნიერი, მაგრამ ჯან-ლონით სავსე კაცია, აცვია სპეცტანსაცმელი. შლაპას წინა ნაწილი მოჭრილი აქვს, ხოლო უკანა

ნაწილი უფარავს კისერსა და მხრებს. გამოკვეთილი, საინტერესო სახის ნაკვთები გააჩნია. ეტყობა, თავისუფალია როგორც შიშის, ისე სინდისისაგან. აქვს შესამჩნევი მკვეთრი ხმა, რაც გრძნობებისათვის თავისუფლების მიცემის შედეგია. ახლაც ისე გამოიყურება, თითქოს მისი თავმოყვარეობა შეულახავთ და რაღაცა მტკიცე გადანყვეტილება მიუღლიაო).

დულიტილი — (კართან დგას და ვერ გაურჩევია, რომელია მისი მსხვერპლი) პრაფესორი ჰიგინსი რომელი ხართ?

ჰიგინსი — მე გახლავართ. დილა მშვიდობისა. დაბრძანდით.

დულიტილი — მშვიდობისა, უფროსო, (გაჭიმული დაჯდება) სერიოზულ საქმეზე ვარ მოსული, უფროსო.

ჰიგინსი — (პიკერინგს) ვფიქრობ, ანსლიუშია გაზრდილი. დედა კი უელსელი უნდა ჰყავდეს.

(დულიტილი გაოცებული პირს დააღებს. ჰიგინსი განაგრძობს) რა გნებავთ, დულიტილი?

დულიტილი — (მუქარით) ჩემი ქალიშვილი. აი, რა მინდა, გესმით?

ჰიგინსი — რასაკვირველია, უნდა გინდოდეთ, აბა, სხვას რად უნდა თქვენი ქალიშვილი? მოხარული ვარ, რომ ოჯახის სიყვარული ჯერ კიდევ შეგრჩენიათ. მაღლაა, ახლავე ნაიყვანეთ.

დულიტილი — (შეშინებული უკან იხევს) რაო?

ჰიგინსი — ნაიყვანეთ, აბა, როგორ გინდათ, მე გირჩინოთ?

დულიტილი — (პროტესტით) დაიცათ, დაიცათ, ყური მიგდეთ, უფროსო. ეს რა სინდისია? მჯაბნით? ქალიშვილი ჩემია. თქვენ კი წამოგიყვანიათ და როგორ? აქ მე არაფერ შუაში ვარ?

ჰიგინსი — თქვენი ქალიშვილი თავხედურად შემოიჭრა ჩემს სახლში და მთხოვა, მესწავლებინა წესიერი ინგლისური, რადგანაც უიმისოდ მაღაზიაში ყვავილების გამყიდველად არ იღებენ. აი, ეს ჯენტლმენი და ჩემი მწე ქალი ამ ამბის დამსწრენი არიან, (შეტევით) ჰოდა, როგორ გაბედეთ აქ მოსვლა და ცილისწამება? ქალიშვილი განგებ გამოგზავნეთ?

დულიტილი — არა, რას ამბობთ, უფროსო?..

ჰიგინსი — არა, ალბათ, განგებ გამოგზავნეთ, თორემ საიდან იცოდით, რომ აქ იყო?

დულიტილი — ასეთ კაცად ნუ მიმიღებთ, უფროსო.

ჰიგინსი — შენ პოლიცია მიგიღებს, პოლიცია. შეთქმულება მოაწყვეთ ფულის დასაცინცლად? ახლავე დაფურეკავ პოლიციას (მტკიცე გადანყვეტილებით მიდის ტელეფონთან და გადაშლის სამისამართო წიგნს).

დულიტილი — აბა, ერთი გროში მითხოვია შენთვის? ეს კაცი აქ არ იყო? ფულზე კრინტი დამიძრავს?

ჰიგინსი — (დააგდება სამისამართო წიგნს, გაემართება დულიტილი-საკენ და უცქერის გამომცდელი თვალებით). აბა, რისთვის მოხვედით?

დულიტილი — რისთვის მოვიდოდი? კაცი არა ხართ, უფროსო?

ჰიგინსი — (განიარალებული) ალფრედ, არ მოგიგზავნია?

დულიტილი — ღმერთმანი, უფროსო, არ მომიგზავნია. გინდათ, ხატზე დავიფიცებ, რომ ორი თვეა ჩემი გოგოსათვის თვალიც არ მომიკრავს.

ჰიგინსი — მაშ, საიდან იცოდი, რომ აქ იყო?

დულიტილი — (უფრო მელანქოლიურად და უფრო მუსიკალურად) იცით, რა გითხრათ, უფროსო! ორიოდ სიტყვის უფლება მომეცით და ყველაფერს გეტყვით. მე მინდა გითხრათ, მე მსურს გითხრათ, მე დიდი სურვილი მაქვს გითხრათ...

ჰიგინსი — პიკერინგ, ამ კაცს ორატორობის ბუნებრივი ნიჭი აქვს. შეამჩნიე მის ველურ მეტყველებაში თავისებური რიტმი: „მე მინდა გითხრათ“, „მე მსურს გითხრათ“, „მე დიდი სურვილი მაქვს გითხრათ“? ეს არის უელსელებისათვის დამახასიათებელი სენტიმენტალური რიტორიკა. მისი მატყუარობა და უსინდისობაც უელსიდან მომდინარეობს.

პიკერინგი — რას ამბობთ, ჰიგინს! მეც იქაური ვარ. (დულიტლს) თუ არ მოგიგზავნიათ, მაშ, აბა, საიდან გაიგეთ, რომ თქვენი ქალიშვილი აქ იყო?

დულიტილი — საქმე ასე იყო, უფროსო, თქვენთან რომ წამოვიდა გოგო ტაქსით, მეზობლის ბიჭუნა გამოიყოლა. ბიჭს იმედი ჰქონდა, უკანაც ტაქსით დაბრუნდებოდა, ამიტომაც თქვენს სახლთან ტრიალებდა. როცა ჩემმა გოგომ გაიგო, რომ აქ ტოვებდით, ის ბიჭუნა სახლში გააგზავნა თავისი ბარგი-ბარხანის მოსატანად. ჰოდა, იმ ბიჭს ლონგ-აკრისა და ენდელის ქუჩის კუთხეში შევხვდი.

ჰიგინსი — ლუდხანასთან, არა?

დულიტილი — დიახ, უფროსო, ღარიბების კლუბი ლუდხანაა. ეგ რა დასაძრახია!

პიკერინგი — ათქმევინეთ ბოლომდე, ჰიგინს.

დულიტილი — ჰოდა, ბიჭმა მიაშო, რაც მოხდა. ახლა თქვენ გეკითხებით, რა გრძნობები უნდა აღმძვროდა მე და რა იყო ჩემი, როგორც მამის მოვალეობა? „ნადი, მომიტანე მისი ბარგი-ბარხანა“, — ბიჭს ვეუბნები.

პიკერინგი — თვითონ რატომ არ წამოიღეთ?

დულიტილი — დიასახლისი არ მენდობოდა, ერთი იმნაირი ქალია, უფროსო! არც ბიჭი მენდო, სანამ ერთი პენსი არ მივეცი. ო, ის გოჭი, ისა! აი, მოვათრიე კიდეც ბარგი-ბარხანა. მინდოდა, სიკეთე მექნა. ეს იყო და ეს.

ჰიგინსი — რა ნივთებია?

დულიტილი — მუსიკალური ინსტრუმენტი, უფროსო. რამდენიმე სურათი, რაღაცა სამკაულები და ჩიტის გალია. ტანისამოსი არ მინდაო, ასე დაებარებინა. რა უნდა მეფიქრა, უფროსო? მე თქვენ გეკითხებით, როგორც მამა, რა უნდა მეფიქრა?

ჰიგინსი — მაშ, თქვენ იმიტომ მოხვედით, რომ სიკვდილზე უარესი განსაცდელისაგან გეხსნათ თქვენი ქალიშვილი?

დულიტილი — (გაუხარდა, რომ ასე კარგად გაუგეს), აი, სწორედ ასეა, უფროსო, ამისათვის მოვედი.

პიკერინგი — კი, მაგრამ, თუ წაყვანა გინდოდათ, ბარგს რაღას მოათრევდით?

დულიტი — კრინტი დამიძრავს იმის წაყვანაზე, კრინტი დამიძრავს?

ჰიგინსი — *(გადანყვეტილებით)* დაუყოვნებლივ წაიყვანეთ *(მიდის ღუმელთან და ზარს რეკავს)*.

დულიტი — *(დგება)* როგორ გეკადრებათ, უფროსო? მე განა ისეთი კაცი ვარ, რომ ჩემს ქალიშვილს ხელი შევუშალო, როცა მისი, ასე ვთქვათ, მისი კარიერის გზა იხსნება, როგორც თქვენ იტყოდით და... *(ქალბატონი პირსი ალუბს კარს და განკარგულებას ელოდება)*.

ჰიგინსი — ქალბატონო პირს, ელიზას მამაა, მის წასაყვანად მოვიდა. გაატანე *(ჰიგინსი ბრუნდება როიალთან ისეთი კაცის სახით, რომელმაც თავისი საქმე მოათავა)*.

დულიტი — არა, აქ რაღაცა გაუგებრობაა, ყური დამიგდეთ უფროსო.

ქ-ნი პირსი — ვერ წაიყვანს, მისტერ ჰიგინს, აბა, როგორ წაიყვანს? თქვენ ხომ მითხარით, მისი ტანსაცმელი დაწვიო?

დულიტი — ჰოდა, მეც მანდა ვარ! შიშველს ქუჩაში მაიმუნავით ხომ არ წაიყვანს? მე თქვენ გეკითხებით.

ჰიგინსი — ხომ მოითხოვეთ ქალიშვილი, ჰოდა წაიყვანეთ, თუ ტანსაც-მელი არა აქვს, უყიდეთ.

დულიტი — *(სასონარკვეთილი)* სად არის ის ტანსაცმელი, რომლი-თაც მოვიდა? მე დავწვი ისინი თუ თქვენმა დედაკაცმა?

ქ-ნი პირსი — თუ გნებავთ იცოდეთ, მე აქ დიასახლისი ვარ. კაცი მყავს გაგზავნილი თქვენი ქალიშვილის ტანსაცმელისათვის. აი, მოიტანენ და წაიყვანეთ, მანამდე კი, იქ, სამზარეულოში დაიცადეთ. მომყევით. *(დულიტი შეწუხებული მიდის კარებამდე, შემდეგ მობრუნდება და მიდის ჰიგინსთან)*.

დულიტი — მომისმინე, უფროსო, მე და თქვენ გამოცდილი ხალხი ვართ, ხომ?

ჰიგინსი — ოჰ, გამოცდილი ხალხი? თქვენ ჯობია ნაბრძანდეთ, ქალბატონო პირს.

ქ-ნი პირსი — მეც ასე ვფიქრობ, სერ. *(მიდის ამაყად)*.

პიკერინგი — სიტყვა თქვენ გეკუთვნით, მისტერ დულიტი.

დულიტი — *(პიკერინგს)* გმადლობთ, უფროსო. *(ჰიგინსს, რომელიც როიალის წინ გრძელ სკამზე ჩამოჯდება, რათა ცოტა მოშორებით იყოს თავისი სტუმრისაგან, ვინაიდან დულიტლს მისი პროფესიის ადამი-ანებისათვის დამახასიათებელი სუნი ასდის)*. აი, რა! მე თქვენ ძალიან მომეწონეთ, უფროსო. ჰოდა, თუ თქვენ გინდათ ჩემი ქალიშვილი, მეც არ აგიხირდებით და მაინცდამაინც არ დავიჯინებ – წაიყვან-მეთქი, მოვილაპარაკებთ და მოვრიგდებით. ისე რომ შეხედო, როგორც გოგოს, ელიზა მშვენიერი ქალიშვილია, ხოლო როგორც შვილი, მე პირდაპირი

ლაპარაკი მიყვარს, რჩენად არ ღირს. მაგრამ მე მამა ვარ და მამის უფლებები გამაჩნია. ჰოდა, თქვენ უკანასკნელი ადამიანი იქნებით დედამიწის ზურგზე, თუ მეტყვიით, შვილი ტყუილუბრალოდ დამითმო. მე ვხედავ, რომ თქვენც პირდაპირი ლაპარაკი გიყვართ, უფროსო. თქვენთვის 5 გირვანქა სტერლინგი არაფერია და ჩემთვისაც ელიზა არაფერია.

(*დაუბრუნდება თავის სკამს და გაჭიმული ჩამოჯდება*).

პიკერინგი — თქვენ უნდა იცოდეთ, დულიტლ, რომ მისტერ ჰიგინსს მხოლოდ და მხოლოდ წმინდა კეთილშობილური განზრახვა ამოძრავებს.

დულიტლი — რა თქმა უნდა, უფროსო, წმინდა გრძნობები, რომ არ მამოძრავებდეს, 50 გირვანქა სტერლინგს მოვთხოვდი.

ჰიგინსი — (*ამბობებული*) რაო, თქვენს ქალიშვილს 50 გირვანქა სტერლინგად გაყიდდით?

დულიტლი — გაყიდვა არა, მაგრამ ისეთი სანდომიანი პიროვნებისათვის, თქვენ რომ ბრძანებულხართ, რას არ გავაკეთებ. დამერწმუნეთ, მართალს ვამბობ.

პიკერინგი — კაცო, ნუთუ თქვენ მორალის ნატამალი არ გაგაჩნიათ?

დულიტლი — (*აუღელვებლად*) მორალი სარფიანი საქმე არ გახლავთ. თქვენც ჩემსავით მოიქცეოდით, ჩემებრ ღარიბი რომ იყოთ. რა არის ამაში დასაძრახი? თუ ელიზა ისარგებლებს ამ საქმიდან, მე რატომ არ უნდა ვისარგებლო?

ჰიგინსი — (*შეშვოთებული*) არ ვიცი, რა ვქნა. პიკერინგ, მორალის თვალსაზრისით ამ ჯენტლმენისათვის თუნდაც ერთი გირვანქა სტერლინგის მიცემა აშკარა დანაშაულია, და მაინც, მე ვხედავ ერთგვარ ტლანქ სიმართლეს მის მოთხოვნაში.

დულიტლი — სწორედ რომ ასეა, უფროსო, მეც ამას ვამბობ, რაც უნდა იყოს, მამის გული მაქვს.

პიკერინგი — მესმის თქვენი, მაგრამ მართლა ძნელია ასეთ რამეზე დათანხმება.

დულიტლი — ასე ნუ ამბობთ, უფროსო, ასე ნუ უყურებთ ამ საქმეს. მითხარით, ვინა ვარ მე, ორივე უფროსო, მე გეკითხებით, ვინა ვარ მე? მე ერთი უღირსი ღარიბ-ღატაკი ვარ. აი, ვინა ვარ მე. და მერე, იცით, ეს რას ნიშნავს კაცისათვის? ეს იმას ნიშნავს, რომ ამ კაცს განუწყვეტილ აქვს უთანხმოება ბურჟუაზიულ მორალთან. სადმე რამე საშოვარი თუ გამოჩნდება და ჩემი წილისათვის ხელს გავიშვერ, სულ ერთსა და იმავე პასუხს მაძლევენ: „შენ არ გერგება, შენ არ გეკუთვნის“ და ეს მაშინ, როცა მეც ისეთივე მოთხოვნილება გამაჩნია, როგორიც, თუნდაც ყველაზე ღირსეულ ქვრივ ქალს, რომელმაც ერთი და იმავე ქმრის სიკვდილისათვის ერთ კვირაში ექვსი სხვადასხვა საზოგადოებისაგან მაინც მიიღო დახმარება. მე არც ერთ ღირსეულ მამაკაცზე ნაკლები არ მჭირდება, პირიქით, მეტი მჭირდება, მეტი. მასზე ნაკლებს არა ვჭამ და სმით კი მეტსა ვსვამ. მე ერთგვარი გართობაც მინდა, მეც მოაზროვნე

ადამიანი ვარ. მეც მინდა გამხიარულება, სიმღერა და მუსიკა, როცა ცუდ გუნებზე ვარ. მეც ხომ იმდენს მახდევინებენ, რამდენსაც ღირსეულ ადამიანს? მაშ, რას წარმოადგენს ბურჟუაზიული მორალი? იგი სიტყვის მასალაა იმისათვის, რომ მე არაფერი მომცენ. ამიტომაც მე გთხოვთ თქვენ, ორივე უფროსო, ამ ოინს მე ნუ გამიკეთებთ. მე თქვენ გულახდილად გელაპარაკებით. მე ხომ არ ვამბობ, ღირსეული ვარ-მეთქი. მე უღირსი ვარ და უღირსი ვიქნები. მე მომწონს ეს. აი, სიმართლე თუ გინდათ. ჰოდა, ნუთუ თქვენ ისარგებლებთ ადამიანის სისუსტით და არ გადაუხდით ქალიშვილის ფასს, რომლისათვის წვითა და დაგვით უჭმევია, ჩაუცმევია და იმ სიდიდე გაუზრდია, რომ თქვენც კი დაუინტერესებხართ, ორივე ჯენტლმენო? 5 გირვანქა სტერლინგი დიდი ფასია? აბა, თვითონვე განსაჯეთ, თქვენ თვითონ განსაჯეთ.

ჰიგინსი — *(ადგება და პიკერინგთან მივა)* პიკერინგ, ეს კაცი რომ ერთი სამი თვე ავიყვანოთ, ან მინისტრის სავარძელში ჩაჯდება, ან უელსის მოძღვრის კათედრას დაიჭერს.

პიკერინგი — ამაზე რას იტყვი, დულიტლ?

დულიტლი — არა, გმადლობთ, უფროსო, უიმისოდაც თავს კარგად ვგრძნობ. მე გამიგონია, ვინ არიან ეს მოძღვრები და პრემიერ-მინისტრები. მე ხომ მოაზროვნე ადამიანი ვარ — პოლიტიკით, რელიგიითა და სოციალური რეფორმებით ისევე ვერთობი, როგორც სხვა გასართობებით და, უნდა გითხრათ, რომ იგი, რა მხრიდანაც არ უნდა შეხედოთ მას, ნამდვილი ძალღური ცხოვრებაა და მეტი არაფერი. უღირსი სიღარიბეა ჩემი პროფესია. სხვადასხვა საზოგადოებრივი მდგომარეობა ერთმანეთს რომ შევადაროთ, იცით, რა... ჰო... გემო ერთადერთი სიღარიბეშია, ჩემი აზრით.

ჰიგინსი — ჩემი აზრით, უნდა მივცეთ მას ხუთი გირვანქა სტერლინგი.

პიკერინგი — მივცეთ, მაგრამ ტყუილუბრალოდ მიახარჯავს.

დულიტლი — არა, უფროსო, ცუდად არ მოვიხმარ, ნუ გეშინიათ. ხელს არ მოვუჭერ, ცოტ-ცოტათი არ დავხარჯავ და არ გავზარმაცდები, ორშაბათამდე სულ მივფლანგავ და სამუშაოზე ისე წავალ, თითქოს არასდროს არ მქონია. გეფიცებით, ლატაკების სიაში არ ჩავენერები, ცოტას ვისიამოვნებთ მე და ჩემი მისუსი, სხვებს სარგებლობას მოვუტანთ და თქვენც კმაყოფილი იქნებით, რომ თქვენი ფული ტყუილად არ გადაყრილა. ჩემზე უკეთ ვერც თქვენ დახარჯავთ იმ ფულს.

ჰიგინსი — *(ამოიღებს ჯიბიდან საბანკო ქვითრებს და დადგება დულიტლსა და როიალს შორის)* ამაზე უარს ვერ ეტყვი, მოდი 10 გირვანქა მივცეთ *(მენაგვეს ორ ქვითარს გაუნვდის)*.

დულიტლი — არა, უფროსო, არ მინდა, ჩემს დედაკაცს ამდენის დახარჯვა დაენანება, მეც შეიძლება დამენანოს, 10 გირვანქა დიდი თანხაა. ამდენი თანხა ადამიანს მომჭირნეს გახდის და მაშინ, ჰე, მშვიდობით ბედნიერებავ. მე იმდენი მომეცით, რამდენიც გითხარით: არც მეტი და არც ნაკლები.

პიკერინგი — რატომ არ დაქორწინდები იმ შენ „მისუსზე“? მე ასეთი ამორალური ცხოვრება არ მომწონს.

დულიტლი — ეს ჩემს დედაკაცს უთხარით, უფროსო. იმას უთხარით! მე მინდა, მანუხებს ეს ამბავი. მაგრამ მასთან ვერაფერი გავაწყვე. ძალიან კარგად ვექცევი. პატივსა ვცემ, საჩუქრები მიმაქვს; კაბებიც კი ვუყიდე, მაგრამ მაინც არაფრად მაგდებს, რადგანაც კანონიერი ქმარი არა ვარ. განა ეს ამბავი თვითონაც არ იცის? აბა, მოდით და აიძულეთ, იქორწინოს ჩემზე. იცით, რას გირჩევთ, უფროსო? შეირთეთ ელიზა, სანამ ახალგაზრდაა და სანამ უკეთესი ცხოვრება არ უნახავს. თუ ამას არ გააკეთებთ, შემდეგში ინანებთ და, თუ გააკეთებთ, შემდეგში ელიზა ინანებს. ჰოდა, ჯობია ელიზამ ინანოს, ვიდრე თქვენ, რადგანაც თქვენ მამაკაცი ხართ, ელიზა კი დედაკაცი. დედაკაცის გულს კი ეშმაკიც ვერ გაუგებს.

ჰიგინსი — პიკერინგი, ამ კაცის ლაპარაკს კიდევ ცოტა ხანს რომ დავუგდოთ ყური, ყოველგვარ რწმენას დავკარგავთ. (დულიტლს) 5 გირვანქა ითხოვთ, არა?

დულიტლი — დიახ, უფროსო.

ჰიგინსი — მაშ, 10-ს არ აიღებთ?

დულიტლი — ახლა არა, სხვა დროს იყოს, უფროსო.

ჰიგინსი — (აძლევს 5 გირვანქის ქვითარს) აი, ინებეთ.

დულიტლი — გმადლობთ, უფროსო, მშვიდობით ბრძანდებოდეთ.

(გაეშურება კარისაკენ. ცდილობს ჩქარა გავიდეს, რათა ნაილოს თავისი ნადავლი. კარს რომ გააღებს, შეეფეთება სუფთად და გემოვნებით ჩაცმულ იაპონელ ლედის, რომელსაც პატარ-პატარა ფასმინის თეთრი ყვავილებით მოხატული ბამბის უბრალო ცისფერი კიმონო აცვია, ქ-ნი პირსიც მასთანაა. დულიტლი თავაზიანად უთმობს გზას)

ბოდიში, ქალბატონო.

ელიზა — რაო! შვილს ველარა ცნობ?

დულიტლი —

ჰიგინსი —

პიკერინგი —

— (წამოიძახებენ ერთხმად) ერთი ამას შეხეთ! ელიზა! რა არის ეს?! საოცარია, ღმერთმანი.

ელიზა — სულელურად არ გამოვიყურები?

ჰიგინსი — სულელურად?

ქ-ნი პირსი — (კარებთან) მისტერ ჰიგინს, აბა, ისეთი რამე არ უთხრათ, რომ გოგომ თავის თავზე დიდი წარმოდგენა იქონიოს.

ჰიგინსი — (თანხმობით) სავსებით მართალი ხართ, ქალბატონო პირს. (ელიზას) ეშმაკმა იცის, რანაირი გამოხედვა გაქვთ.

ქ-ნი პირსი — რას ამბობთ, სერ!

ჰიგინსი — (ასწორებს თავის ნათქვამს) მე მინდოდა მეთქვა, რომ სულელური გამოხედვა გაქვთ.

ელიზა — ამ ტანსაცმელს ჩემი შლიაპა მოუხდება (აიღებს შლიაპას. დაიხურავს და ამაყად გაივლის ოთახში ღუმლამდე).

ჰიგინსი — ახალი მოდა არ არის, თუ! მე კი მეგონა არ მოუხდებოდა.

დულიტილი — (მამობრივი სიამაყით) საოცარია, უფროსო, რას ვიფიქრებდი, რომ გახეხვის შემდეგ ასეთი ლამაზი გამოჩნდებოდა! ჩემი მასახელებელია.

ელიზა — უნდა გითხრათ, რომ აქ გასუფთავება ადვილია. თბილი და ცივი წყალი ონკანებიდან, რამდენიც გინდა არის, რბილი პირსახოციცაა, პირსახოცის ჩამოსაკიდი ისეთი ცხელია, რომ თითებს დაგწვავს. რბილი ჯაგრისებიც გასახეხად არის, ხის ჯამიც გავსებულია საპნის ქაფით, რომელსაც ფურისულას სუნი ასდის. ახლა კი ვიცი, რატომ არიან ლედები ასეთი სუფთა, ბანაობა მათთვის სიამოვნებაა. ნეტავი, მათაც იცოდნენ, რა კარგია ეს ჩემისთანებისათვის.

ჰიგინსი — მოხარული ვარ, რომ ჩემი აბაზანა მოგეწონათ.

ელიზა — სულაც არ მომწონება. ესე იგი, ზოგი რამ არ მომწონებია. რაც გინდათ, ის იფიქრეთ, მაინც ვიტყვი. აგერ ქალბატონი პირსია მონმე.

ჰიგინსი — რა მოხდა, ქალბატონო პირს?

ქ-ნი პირსი — (მშვიდად) არაფერი, სერ. თქმადაც არ ღირს.

ელიზა — კინალამ გავტეხე. არ ვიცოდი, საით გამეხედა, მერე მივედი და პირსახოცი ჩამოვაფარე.

ჰიგინსი — რაზე?

ქ-ნი პირსი — სარკეზე, სერ.

ჰიგინსი — დულიტილ, ძალიან მკაცრად გაგიზრდია შენი ქალიშვილი.

დულიტილი — მე? სულაც არ გამიზრდია. თუ იმას არ ჩამითვლით, რომ ხანდახან მიმიტყეპია, მე ნურაფერს მაბრალებთ, უფროსო. მიჩვეული არ არის, მაგრამ ეგეც არაფერი, მალე მიეჩვევა და თქვენზე თავისუფლად მოიქცევა.

ელიზა — არა, მე წესიერი გოგო ვარ, წესიერი. მე თავისუფლად არ მოვიქცევი.

ჰიგინსი — ელიზა, თუ კიდევ გაიმეორებ, „წესიერი გოგო ვარო“, მაშენი სახლში წაგიყვანს.

ელიზა — არაფერსაც არ წამიყვანს. თქვენ არ იცნობთ მამაჩემს, ის ჩემს წასაყვანად კი არა, იმიტომ მოვიდა, რომ ფულები დაგცინცლოთ და ერთი კარგა გამოიღეშოს.

დულიტილი — კარგი ერთი, გაჩუმდი. მაშ, რა ჯანდაბად მინდა ფული, თუ არ დავლიე, აბა, ეკლესიას შევწირო? ჩემი აზრით... (ელიზა ენას გამოუყოფს მამამისს. დულიტილი ისე გაცეცხლდება, რომ პიკერინგი საჭიროდ ჩათვლის მათ შორის ჩადგეს) ასე ნუ მელაპარაკები და ამ ჯენტლმენებსაც ასე ნუ ეჭიკჭიკები, თორემ ისე აგამღერებ, რომ თავიც დაგავინწყდეს. ცოტა ფრთხილად იყავი.

ჰიგინსი — იქნება წასვლის წინ რაიმე დარიგება გინდათ მისცეთ, დუ-ლიტლ? იქნება დალოცვა გინდათ.

დულიტლი — არა, უფროსო. მე ისეთი ბრიყვი როდი ვარ, ჩემ შვილებს ყველაფერი გადმოვუღლაგო, რაც ვიცი. უამისოდაც ძლივს მიჯერებენ. თუ ელიზას გონების განვითარება გინდათ, უფროსო, მათრახს ხელიდან ნუ გაუშვებთ. ჯერჯერობით, ჯენტლმენებო (*მიბრუნდება წასასვლე-ლად*)

ჰიგინსი — (*მბრძანებლურად*) შეჩერდით, ხშირად უნდა იაროთ თქვენი ქალიშვილის სანახავად, ეს თქვენი მამობრივი მოვალეობაა. ჩემი ძმა მღვდელია და მას შეუძლია წარმართოს თქვენი საუბარი.

დულიტლი — (*ორჭოფულად*) რა თქმა უნდა, უფროსო, ვივლი. ამ კვირას კი ვერ მოვალ. ცოტა მოშორებით მაქვს სამუშაო, შემდეგში კი, იმე-დი იქონიეთ, უსათუოდ მოვალ. ნახვამდის, ჯენტლმენებო, ნახვამდის, ქალბატონო. (*მოიხდის შლაპას ქალბატონი პირსის ცხვირწინ. ქ-ნი პირსი უგულუბელყოფს მის მისალმებას და გადის. დულიტლი თვალს ჩაუკრავს ჰიგინსს, იმ აზრით, თითქოსდა შენც ხშირად იტანჯები მისი ცუდი ხასი-ათისაგანო და გაჰყვება ქ-ნ პირსს*).

ელიზა — ნუ გჯერათ ამ ბებერი მატყუარასი. მას ურჩევნია, ქოფაკი ძაღლები წაუსიოთ, ვიდრე მღვდელს ელაპარაკოს. ახლა ფეხს დიდხანს აღარ მოსდგამს.

ჰიგინსი — არც მინდა, რომ მოვიდეს. ელიზა, თქვენ გინდათ?

ელიზა — არც მე მინდა. მე საერთოდ არ მინდა მისი ნახვა, არ მინ-და. ჩემი შემარცხვენელია. თავის ხელობაზე მუშაობის ნაცვლად ნაგავში იქექება.

პიკერინგი — რა ხელობა აქვს, ელიზა?

ელიზა — ეჩიჩინება ხალხს და მათი ჯიბეებიდან თავის ჯიბეში გად-მოაქვს ფული. ისე კი მინის მთხრელია. ხანდახან თავის ხელობაზეც მუშაობს და ბევრ ფულს აკეთებს. როგორ, თქვენ ქალბატონ დულიტლს მეტად აღარ დამიძახებთ?

პიკერინგი — მაპატიეთ, ქალბატონო დულიტლ, სახელი წამომცდა, თორემ, როგორ არ დაგიძახებთ.

ელიზა — არა, ჩემთვის მნიშვნელობა არა აქვს. ისე, კარგად უღერდა. ურიგო არ იქნებოდა ახლა ტაქსით გამესეირნა ტოტენჰემ-კორტ-როუდის კუთხემდე. ჩამოვსულიყავი იქ და მძღოლისათვის მეთქვა, დამიცადე-მეთქი. შურით დავხოცავდი გოგოებს, არც კი დაველაპარაკებოდი.

პიკერინგი — ჯობია დაიცადო, სანამ ახალ ტანსაცმელს მოიტანენ.

ჰიგინსი — ესეც არ იყოს, შენი ყოფილი მეგობრების წინ ცხვირანუ-ლი არ უნდა იყო, ამას ჩვენ სნობიზმად მივიჩნევთ.

ელიზა — მე იმათ ახლა ჩემს მეგობრებს აღარ ვეძახი. როცა რამეს იშ-ოვიდნენ, სასაცილოდ მიგდებდნენ, ახლა მეც მინდა, სამაგიერო გადავუ-ხადო, მაგრამ, თუ მართლა კარგ კაბებს მომიტანენ, დავიცდი. მე მინდა

კარგი კაბები, ქალბატონი პირსი ამბობს, რომ თქვენ გინდათ მიყიდოთ ღამის ტანსაცმელი, განსხვავებული იმისაგან, რაც დღისით მაცვია. ტყუილად ფულს რატომ ხარჯავთ? ამას ის არა ჯობია, ისეთი რამე მიყიდოთ, რაშიაც ხალხს დავენახვები? გარდა ამისა, ზამთრის ცივ ღამეებში, თბილ საცვლებს ცივი საცვლებით არ შევიცვლი.

ქ-ნი პირსი — (დაბრუნდება) წამოდი, ელიზა. ტანისამოსი მოიტანეს, უნდა გაისინჯო.

ელიზა — ა-ო-უ-უ-უ... (გარბის)

ქ-ნი პირსი — (მისდევს) ცოტა ნელა იარე, გოგო (კარს მოიხურავს).

ჰიგინსი — პიკერინგ, ჩვენ ძნელი საქმე ვიკისრეთ.

პიკერინგი — (თანხმობით) მართლაც, რომ ძნელი საქმეა, ჰიგინს (შეიძლება მკითხველს აინტერესებდეს, რა სახის გაკვეთილები ჩაუტარა ჰიგინსმა ელიზას. აი, მაგალითად, პირველი გაკვეთილი. წარმოიდგინეთ ელიზა ახალ ტანსაცმელში, აფორიაქებული უცნაური საუზმით, სადილითა და ვახშმით, რასაც მიჩვეული არ არის, ზის ჰიგინსთან და პოლკოვნიკთან კაბინეტში და თავს ისე გრძნობს, როგორც მომსვლელი ავადმყოფი ექიმის წინაშე. ჰიგინსი ერთ ადგილას ვერ ჩერდება და ამით უფრო არღვევს ელიზას ისედაც დარღვეულ სიმშვიდეს. მაგრამ, რაკი ელიზა პატივისცემით ეპყრობა თავის მეგობარ პოლკოვნიკს, არ გარბის უკან დრური ლეინში).

ჰიგინსი — თქვით ანბანი.

ელიზა — მე ვიცი ანბანი. თქვენ მთლად უცოდინარი გგონივართ? ბავშვი კი არა ვარ, ასე რომ მასწავლით.

ჰიგინსი — თქვით ანბანი.

პიკერინგი — თქვით, ქალბატონო დულიტლ. ახლავე გაიგებთ, რისთვისაა ეგ საჭირო. გააკეთეთ, რასაც გეუბნებათ. მიეცით ნება, როგორც უნდა, ისე გასწავლოთ.

ელიზა — ახლა ეგლა მაკლია, დამანყებინოთ ეჭიი, ბიჭიი, სიჭი, დიჭი.

ჰიგინსი — (დაჭრილი ლომივით ღრიალებს) შეჩერდით, ყური დაუგდეთ, პიკერინგ. ასეთ პირველ დანყებით განათლებას აძლევენ ჩვენში. ეს უბედური ცხოველი 9 წელი ჩამწყვდეული იყო სკოლაში და ჩვენი ხარჯით ასწავლიდნენ, რომ კარგად ელაპარაკა შექსპირისა და მილტონის ენაზე და ამის მეტი კი ვერაფერი ისწავლა: ეჭიი, ბეჭიი, სიჭი (ელიზას). თქვი: ეი, ბი, სი, დი.

ელიზა — (აცრემლებული) მე ხომ ვთქვი: ეჭიი, ბიჭიი, სიჭი, დიჭი.

ჰიგინსი — შეჩერდი. აბა, თქვი: ე კაპ ოფ თიი. (A cup of tea.)

ელიზა — ეკაპოტიი.

ჰიგინსი — წინ წამოიღე ენა, ვიდრე შეეხებოდეს ქვემო წინა კბილებს. ახლა თქვი „კაპ“.

ელიზა — კ-კ-კ — არ შემეძლია. კკ-კაპ.

პიკერინგი — მშვენიერია, ქალბატონო დულიტლ.

ჰიგინსი — ღმერთმანი, მალე კი მოახერხა, პიკერინგ, მისგან ნამდვილად ჰერცოგის ასულს გამოვიყვანო. აბა, ახლა სცადეთ თქვათ ტიი, იცოდეთ არა თქვათ ტჰიი. იცოდეთ, თუ ოდესმე გითქვამთ ეჰიი, ბეჰიი, სიჰიი, დიჰიი, თმაში წაგავლებთ ხელს და თრევით სამჯერ შემოგატარებთ ოთახს.

ელიზა — (ტირილით) მე არავითარ განსხვავებას არ ვგრძნობ, გარდა იმისა, რომ როცა თქვენ ამბობთ, ცოტა უფრო ტკბილად ჟღერს.

ჰიგინსი — მერე, თუ ამ განსხვავებას ხედავთ, რა ჯანდაბა გატირებთ? პიკერინგ, შოკოლადი მიეცით.

პიკერინგი — ნუ ტირით, ნუ ტირით, ქალბატონო დულიტლ. კარგად ითვისებთ. ეს გაკვეთილები თქვენთვის სასარგებლოა. მე მგონია, ისე ისწავლით, რომ თმით სათრევი არ გახდებით.

ჰიგინსი — ნადით ქალბატონ პირსთან და უამბეთ. თვითონაც იფიქრეთ, ივარჯიშეთ. ენას წარამარა გარეთ ნუ ყოფთ. მეორე გაკვეთილი ხუთის ნახევარზე გექნება დღესვე, ნადით.

ელიზა — (ქვითინით გავარდება ოთახიდან. აი, ასე მიდის საბრალო ელიზას ცხოვრება თვეების მანძილზე, ვიდრე მას ისევ შეეხვდებოდეთ ლონდონის ერთ-ერთ მაღალ საზოგადოებაში).

**მეორე მოქმედების დასასრული
ფარდა**

მოქმედება მისამ

ქნი ჰიგინსს მიღების დღე აქვს. ჯერ არავინ მისულა. მისი სასტუმრო ოთახი ჩელსის სანაპიროს მხრიდანაა. ფანჯრები მდინარისაკენ გადის. ოთახების ჭერი ამ ტიპის ძველი სახლების ჭერზე უფრო დაბალია. ფანჯრები ღიაა. მოჩანს აივანი, სადაც აწყვია ქოთნები ყვავილებით. პირით ფანჯრებისაკენ თუ დადგებით, ლუმელი ხელმარცხნივ იქნება, კარი კი ფანჯრების ახლოს, ხელმარჯვნივ.

ქნი ჰიგინსი მორისისა და ბარნ ჯონის ყაიდაზეა აღზრდილი. მისი ოთახი, რომელიც სულაც არა ჰგავს ჰიგინსის ოთახს, ავეჯეულობით, პატარ-პატარა მაგიდებითა და სხვა უსარგებლო ნივთებით გადატვირთული არ არის, ოთახის შუაგულში დიდი ტახტია, რომელიც თავის ხალიჩით, შპალერით, მორისის ჩითის ფარდებითა და მოქარგული ბალიშებით შეადგენს ოთახის ერთადერთ მორთულობას, რომლის უსარგებლო ნივთებით დაფარვა, ცოტა არ იყოს, დასანანი იქნებოდა. კედელზე მოჩანს ზეთის საღებავებით შესრულებული რამდენიმე სურათი, რომლებიც გამოფენილი იყო გროსსვენორის გალერეაში 30 წლის წინათ (ბარნ ჯონისა და უისლერის სკოლა). ვხედავთ სესილ ლოუსონის ერთადერთ პეიზაჟს, რომელიც რუბენსის მასშტაბითაა შესრულებული. კედელზეა ქნი ჰიგინსის იმდროინდელი პორტრეტი, როცა იგი ჯერ კიდევ ახალგაზრდა იყო და იცვამდა როსეტის მშვენიერ კოსტიუმს, რაც შემდგომი დროის ბრიყვმა მიმბაძველებმა XIII საუკუნის 70-იან წლების პოპულარული უგემოვნო ესთეტიზმით შეცვალეს.

კარის პირდაპირ კუთხეში, სადა, მაგრამ ძვირფას სანერ მაგიდას უზის და წერს ქნი ჰიგინსი, სამოც წელს გადაცილებული ქალი, რომელსაც უკვე დიდი ხანია მოდური ჩაცმისათვის თავი დაუწებებია. ერთი ხელი ზარის ღილაკზე უდევს. მაგიდასა და უახლოეს ფანჯარას შორის, ოთახის სიღრმეში, ჩიპენდალის სავარძელია მოთავსებული. ოთახის მეორე მხარეს, ცოტა უფრო წინ, დგას ელისაბედის დროინდელი ინიგო ჯონის გემოვნების ტლანქი კუთხვილიანი სავარძელი. იმავე მხარეზე ვხედავთ მოქარგულშალითიან როიალს. ლუმელსა და ფანჯარას შორის კუთხეში დგას მორისის ჩითგადაფარებული დივანი.

სალამოს ექვსი საათია დაწყებული. ერთბაშად იღება კარი და შემოდის ჰიგინსი შლაპით.

ქნი ჰიგინსი — (შემკრთალი) ჰენრი! (საყვედურით) დღეს აქ რა გინდა? ხომ იცი, რომ ჩემი მიღების დღეა? აკი, დამპირდი, არ მოვალო.

ჰიგინსი — (დედის საკოცნელად დაიხრება. ქნი ჰიგინსი შლაპას მოხდის და მიანვდის) ახ, დალახვროს ეშმაკმა (შლაპას მაგიდაზე დააგდებს).

ქ-ნი ჰიგინსი — ახლავე წადი.

ჰიგინსი — *(კოცნის)* ვიცი, დედა, ვიცი, მაგრამ განგებ მოვედი.

ქ-ნი ჰიგინსი — სერიოზულად გეუბნები, ჰენრი, შენი დარჩენა არ იქნება. ჩემს მეგობრებს შეურაცხყოფას აყენებ და მიფრთხობ. საკმარისია, ერთხელ მოგკრან თვალი, რომ ფეხი ამოიკვეთონ.

ჰიგინსი — სისულელეა. მე მაღალი საზოგადოების ლაპარაკს ჩვეული არა ვარ, მაგრამ ეს ვის რაში ედარდება, არ ვიცი *(ტახტზე ჩამოჯდება)*.

ქ-ნი ჰიგინსი — მაღალი საზოგადოების ლაპარაკი! შენებური საზოგადოების ლაპარაკი როგორიღაა? ძვირფასო, ჯობია წახვიდე.

ჰიგინსი — ვერ წავალ, დედა, საქმე მაქვს, ფონეტიკასთან დაკავშირებული საქმე.

ქ-ნი ჰიგინსი — სულერთია, უნდა წახვიდე. იმ შენს ხმოვნებს თავი მიანც ვერ გავართვი, თუმცა ძალიან კი მიხარია, როცა სტენოგრაფიულ ჩანაწერებთან ერთად ღია ბარათს ვიღებ შენგან, მაგრამ იმათ ისე მაინც ვერ ვიგებ, თუ ჩვეულებრივი ასოებით დანერილ სტრიქონებრივ თარგმანს არ შევაშველებ, რასაც მასთან ერთად მიგზავნი-ხოლმე.

ჰიგინსი — კი, მაგრამ იმ საქმეს, რომელზედაც ახლა მოვედი, ფონეტიკასთან არავითარი კავშირი არა აქვს.

ქ-ნი ჰიგინსი — აკი თქვი, აქვსო?

ჰიგინსი — მე აქ ერთი გოგო მოვიყვანე.

ქ-ნი ჰიგინსი — გოგო მოიყვანე თუ გოგოს სიყვარულმა მოგიყვანა?

ჰიგინსი — სრულიადაც არა, აქ სიყვარული არაფერ შუაშია.

ქ-ნი ჰიგინსი — სამწუხაროა.

ჰიგინსი — რატომ?

ქ-ნი ჰიგინსი — ჯერ არ მახსოვს ოდესმე ისეთი ქალი შეგეყვარებინა, რომ ორმოცდახუთს არ ყოფილიყო გადაცილებული. ნეტავი როდის მიხვდები, რომ ლამაზები ახალგაზრდებშია არიან?

ჰიგინსი — ახალგაზრდა ქალების ლოლიაობის თავი სადა მაქვს? ჩემი იდეალი ზუსტად შენისთანა ქალია. ახალგაზრდებს ვერასოდეს შევიყვარებ. ამ აზრს უკვე შევეჩვიე და ხომ გაგიგონია: „ჩვეულება რჯულზე უმტკიცესიაო“. *(წამოვარდება და გაივლ-გამოივლის. ჯიბეში გასაღებებსა და ხურდა ფულს აჩხრიალებს)* მერედა, ახალგაზრდა ქალები თავქარიანები არიან.

ქ-ნი ჰიგინსი — ჰენრი, თუ გიყვარდე, ერთ რამეს გთხოვ და შემისრულე.

ჰიგინსი — რა, ცოლი შევირთო?

ქ-ნი ჰიგინსი — არა, ჯიბეებიდან ხელები ამოიღე და წინ და უკან ნუ დადიხარ.

ჰიგინსი — *(დამემორჩილება და განაწყენებული ჩამოჯდება)*.

ქ-ნი ჰიგინსი — აი, ეს მომწონს, კარგი ბიჭი ხარ. ახლა მიაბზე, ვინაა ის გოგო?

ჰიგინსი — დღეს გესტუმრება.

ქ-ნი ჰიგინსი — მე რომ არ დამიპატიჟია?

ჰიგინსი — შენ, რა თქმა უნდა, არ დაგიპატიჟია, მე დავპატიჟე. შენ რომ იცოდე ვინაა, არასოდეს დაპატიჟებდი.

ქ-ნი ჰიგინსი — მართლა? რატომ?

ჰიგინსი — იცი რა, უბრალო ყვავილების გამყიდველი გოგოა. ქუჩიდან ავიყვანე.

ქ-ნი ჰიგინსი — მერედა რაღა ჩემი მიღების დღეს დაპატიჟე.

ჰიგინსი — *(წამოდგება და დედასთან დასაშოშმინებლად მივა)* საშიში არაფერია. წესიერი ლაპარაკი უკვე ვასწავლე. დავარიგე, როგორ მოიქცეს. ლაპარაკში სულ ორ საკითხს შეეხება: იკითხავს, ვინ როგორ ბრძანდება და როგორი ამინდია. სხვა საკითხებში არ ჩაერევა. ასე რომ, დარდი ნუ გექნება, საშიში არაფერია.

ქ-ნი ჰიგინსი — საშიში არაფერია! ჩვენს ჯანმრთელობაზე ილაპარაკებს?! ჩვენს შინაგან ორგანოებზე? იქნება ჩვენს გარეგნობაზეც ილაპარაკებს? ეს რა სისულელე ჩაგიდენია, ჰენრი?

ჰიგინსი — *(მოუთმენლად)* კი, მაგრამ რაიმეზე ხომ უნდა ილაპარაკოს *(თავს შეიკავებს და ჯდება)* ნუ აფორიაქდი, თავს წესიერად დაიჭერს, პიკერი ნიცი ამ საქმის მონაწილეა. მასთან დანახლევებული ვარ, რომ ეს გოგონა ექვს თვეში ჰერცოგის ასულს დავამსგავსო, რამდენიმე თვეა მეცადინეობა დავიწყე. საოცარი სისწრაფით ითვისებს ყველაფერს. სანახლეოს უსათუოდ მოვიგებ. მახვილი ყურის პატრონია. ჩვენი ბურჟუების ქალიშვილებზე უკეთ სწავლობს, ვინაიდან მას სრულიად ახალი ენის შესწავლა უხდება. ინგლისურად ისევე კარგად ლაპარაკობს, როგორც შენ ფრანგულად.

ქ-ნი ჰიგინსი — ასე თუა, ყოველ შემთხვევაში კარგია.

ჰიგინსი — კარგიცაა და კიდევ არაა კარგი.

ქ-ნი ჰიგინსი — რათა?

ჰიგინსი — აი, რა! გამოთქმები გავუსწორე, მაგრამ საქმე მართო ის როდია, როგორ გამოთქვამს. საქმე ისაა, რას გამოთქვამს. ამიტომაც...

(მათ საუბარს აწყვეტინებს მოსამსახურე ქალი, რომელიც სტუმრების მოსვლას აუწყებს).

მოსამსახურე ქალი — მისის ეინსფორდ ჰილი, მის ეინსფორდ ჰილი. *(გადის)*

ჰიგინსი — ოჰ, ღმერთო ჩემო *(წამოდგება, სასწრაფოდ აიღებს შლაპას მაგიდიდან და კარისაკენ გაემართება, მაგრამ, ვიდრე იქამდე მიაღწევდეს, დედა სტუმრებს აცნობს. მისის ეინსფორდ ჰილი და მის ეინსფორდ ჰილი ის დედა და ქალიშვილია, რომლებიც წვიმის დროს კოვენტ გარდენში შეეფარნენ. დედა კარგად აღზრდილი დინჯი ქალია, როგორც ჩანს, ღარიბია და ეს ანუხებს კიდევ. ქალიშვილს ეტყობა, რომ ადვილად უშინაურდება ამა თუ იმ საზოგადოებას. თავს ძალად იმხიარულებს — სიღარიბეს არ იმჩნევს).*

მისის ეინსფორდ ჰილი — (ქ-ნ ჰიგინსს) სალამო მშვიდობისა. (ხელს ართმევს).

ქ-ნი ჰიგინსი — ჩემი ვაჟიშვილი, ჰენრი.

მისის ჰილი — თქვენი სახელგანთქმული ვაჟიშვილი? როგორ მენატრებოდა თქვენთან შეხვედრა, პროფესორო ჰიგინს.

ჰიგინსი — (პირქუშად, მისის ეინსფორდ ჰილისკენ ფეხსაც არ გადადგამს) მოხარული ვარ. (როიალისკენ დაიხვეს და უხეშად ესალმება).

მის ჰილი — (შინაურულად მივა ჰიგინსთან) სალამო მშვიდობისა.

ჰიგინსი — (გაოცებით შესცქერის) სადღაც მინახავხართ, წარმოდგენაც არა მაქვს სად, მაგრამ თქვენი ხმა უთუოდ გამიგონია. (მონყენილად) თუმცა ამას რა მნიშვნელობა აქვს. ჯობია დაბრძანდეთ.

ქ-ნი ჰიგინსი — უნდა ვალიაროთ, რომ ჩემმა სახელგანთქმულმა ვაჟიშვილმა არ იცის საზოგადოებაში როგორ მოიქცეს და გთხოვთ, თქვენც არ მიაქციოთ ყურადღება.

მის ჰილი — (მხიარულად) ჩემთვის სულერთია. (ჩამოჯდება ელის-აბედისდროინდელ სავარძელში).

მისის ჰილი — (განაწყენებული) ჩემთვის კი არაა სულერთი.

(ტახტზე დაჯდება თავის ქალიშვილსა და ქ-ნ ჰიგინსს შორის, რომელმაც სანერ მაგიდას მოაშორა სკამი).

ჰიგინსი — უხეშად ხომ არ მოგექეცით? უნებურად მომივიდა (ზურგშექცეული დაჯდება შუა ფანჯარასთან და გაჰყურებს მდინარესა და ბატერსის პარკის ყვავილნარს ტემზას გაღმა, რომელიც ისე მოჩანს, თითქოს ყინულით დაფარული უდაბნო იყოს. მოსამსახურე ქალი შემოდის და აცნობებს პოლკოვნიკი პიკერინგის მოსვლას).

მოსამსახურე ქალი — პოლკოვნიკი პიკერინგი (გადის).

პიკერინგი — სალამო მშვიდობისა, ქალბატონო ჰიგინს.

ქ-ნი ჰიგინსი — მოხარული ვარ, რომ მობრძანდით. გაიცანით, მისის ჰილი, მის ჰილი (თავს უკრავენ ერთიმეორეს. პოლკოვნიკი დაიდგამს ჩიპენდალის სკამს, მისის ჰილსა და ჰიგინსის წინ და დაჯდება).

პიკერინგი — გითხრათ ჰენრიმ რისთვის მოვედით?

ჰიგინსი — (მხოლოდ თავს მოაბრუნებს) ვინ გაცალა? დასწყევლოს ღმერთმა, სიტყვა გაგვანყვეტინეს.

ქ-ნი ჰიგინსი — მართლა და მართლა, გეყოფა, ჰენრი, გეყოფა (მისის ჰილი ნახევრად წამომდგარი).

მისის ჰილი — ჩვენ ხომ არ გიშლით?

ქ-ნი ჰიგინსი — (ადგება და ისევ დასვამს ადგილზე) არა, არა, რას ბრძანებთ? პირიქით, დროზე მოხვედით. ერთ ჩვენს მეგობარს უნდა შეგახვედროთ.

ჰიგინსი — (მობრუნდება დაიმედებული) ღმერთმანი, ასე იყო. ჩვენ ორისამი კაცი მანც გვინდოდა. ნეტავი, თქვენ გარდა კიდევ ვინმე მოვიდოდეს. (შემოვა მოსამსახურე ქალი და ფრედის მოსვლას ამცნობს).

მოსამსახურე ქალი — მისტერ ჰილი.

ჰიგინსი — *(ხმამალლა, მოთმინებადაკარგული)* ღმერთო ჩემო, კიდეც ამათი ოჯახიდან.

ფრედი — *(ხელს ართმევს ქ-ნ ჰიგინსს)* გაუ!

ქ-ნი ჰიგინსი — ძალიან კარგია, რომ მობრძანდით. *(აცნობს)* პოლკოვნიკი პიკერინგი.

ფრედი — *(თავს უქნევს)* გაუ!

ქ-ნი ჰიგინსი — მგონი, არც ჩემს ვაჟს იცნობთ? პროფესორი ჰიგინსი.

ფრედი — *(მივა ჰიგინსთან)* გაუ! *(ჰიგინსი ისე უყურებს, თითქოს ფრედი ჯიბგირი იყოს)*

ჰიგინსი — დავიფიცებ, რომ სადღაც უსათუოდ მინახავხართ. ნეტავი სად?

ფრედი — მე კი — არა მგონია.

ჰიგინსი — *(მშვიდად)* თუმცა, რა მნიშვნელობა აქვს სად? დაბრძანდით.

(ხელს ართმევს ფრედის და თითქმის ძალად დასვამს ტახტზე პირით ფანჯრისაკენ და თვითონ მეორე მხრიდან შემოუვლის).

ჰიგინსი — აჰა, შევიკრიბებით, მაგრამ *(მისის ჰილის მარცხნივ დაჯდება ტახტზე)* ელიზას მოსვლამდე რა ჯანდაბაზე ვილაპარაკოთ?

ქ-ნი ჰიგინსი — ჰენრი, სამეფო სამეცნიერო საზოგადოების სული და გული შენა ხარ, მაგრამ რა მოგივიდა, რომ ჩვეულებრივ საზოგადოებას სრულებით ვერ იტან?

ჰიგინსი — მართლა? ვწუხვარ, თუ ასეა. *(სახე გაუბრწყინდება)* თუმცა, მართალი ხარ, მართალი, ასეთი ვარ, ასეთი. *(როხროხით)* ხა, ხა, ხა.

მის ჰილი — *(რომელიც ჰიგინსს შესცქერის, როგორც სასურველ საქმროს)* ეგ მომწონს, არც მე მიყვარს ცერემონიებით ლაპარაკი. ნეტავი ადამიანები გულწრფელები იყვნენ და იმას ამბობდნენ, რასაც ფიქრობენ.

ჰიგინსი — *(მოიღუშება)* ღმერთმა დაგვიფაროს.

მისის ჰილი — *(ყური მოჰკრა თავისი ქალიშვილის უკანასკნელ სიტყვებს)* რატომ?

ჰიგინსი — რაზედაც ისინი ფიქრობენ, კარგი ნაფიქრალიაო, — საკმაოდ ცუდი ნაფიქრალია. ღმერთმა უწყის, რომ, თუ მათი ნაფიქრალი ახდა, ყველაფერი აირ-დაირევა. როგორა გგონიათ, კარგი იქნება, რომ მე ახლა საჯაროდ გამოვთქვა, რასაც ვფიქრობ?

მისის ჰილი — ასეთ ცუდს რას ფიქრობთ?

ჰიგინსი — ცუდი? ვინ ეშმაკმა თქვა ცუდიო? ცუდი კი არა, მე მგონია კარგ რამეს ვფიქრობ.

მისის ჰილი — *(სერიოზულად)* მჯერა, რომ გულში ისე არა ფიქრობთ, მისტერ ჰიგინს.

ჰიგინსი — აი, მომისმინეთ. ჩვენ ყველანი მეტ-ნაკლებად ველურები ვართ, და მაინც მივაჩნივართ ცივილიზებულ და კულტურულ ხალხად,

რომელსაც ესმის პოეზია, ფილოსოფია, ხელოვნება, მეცნიერება და ასე შემდეგ. მაგრამ, მითხარით, რამდენ ჩვენთაგანს გაეგება თუნდაც მხოლოდ ამ სიტყვების მნიშვნელობა? *(მის ჰილს)* რა გესმით თქვენ პოეზიის? *(მისის ჰილს)* თქვენ მეცნიერების რა გესმით? *(მიუთითებს ფრედიზე)* ან ამან რა იცის ხელოვნებისა, ან მეცნიერებისა, ან სხვა რაიმესი, ანდა, როგორა გგონიათ, რა ჯანდაბა მესმის მე ფილოსოფიისა?

ქ-ნი ჰიგინსი — ანდა საზოგადოებაში თავის დაჭერისა.

მოსამსახურე ქალი — *(კარს შემოაღებს)* მის დულიტლი. *(გადის)*

ჰიგინსი — *(სწრაფად დგება და მიდის ქ-ნი ჰიგინსთან)* მოვიდა, დედა. *(ფეხისწვერზე შედგება და თვალებით ანიშნებს რომელია დედამისი, რათა ელიზა მიხვდეს, ვინაა მისი მასპინძელი. ელიზა მშვენივრადაა მორთული. ერთბაშად დიდ შთაბეჭდილებას ახდენს. მისი სილამაზით მოხიბლულები ფეხზე დგებიან. ჰიგინსის ნიშნების თანახმად, ნასწავლი მოხდენილობით მივა ქ-ნი ჰიგინსთან).*

ელიზა — *(პედანტურად იცავს გამოთქმის წესებს. ლაპარაკობს ლამაზად და მუსიკალურად)* სალამო მშვიდობისა, ქალბატონო ჰიგინს! („ჰ“-ს წარმოთქმის დროს ცოტა შეიბორძიკებს, მაგრამ საბოლოოდ კარგად გამოთქვამს) ბატონმა ჰიგინსმა დამრთო თქვენთან მოსვლის ნება.

ქ-ნი ჰიგინსი — *(გულწრფელად)* კარგი უქნია. ძალიან გამეხარდა თქვენი ნახვა.

პიკერინგი — სალამო მშვიდობისა, ქალბატონო დულიტლ.

ელიზა — *(ხელს ართმევს)* ეს თქვენა ბრძანდებით, პოლკოვნიკო პიკერინგ?

მის ჰილი — სადღაც შემხვედრიხართ, ქალბატონო დულიტლ, თქვენს თვალებს ვცნობ.

ელიზა — სალამო მშვიდობისა. *(პიკერინგის გვერდზე მოხდენილად ჯდება).*

მისის ჰილი — *(აცნობს)* ჩემი ქალიშვილი კლარა.

ელიზა — სალამო მშვიდობისა.

კლარა — *(თითქოს უნებურად)* სალამო მშვიდობისა. *(დაჯდება ტახტზე ელიზას გვერდით და მას გამწყრალი თვალებით შესცქერის).*

ფრედი — *(გადმოვა მათ მხარეზე)* მე კი ნამდვილად მქონდა პატივი მენახეთ.

მისის ჰილი — *(აცნობს)* ჩემი ვაჟიშვილი ფრედი.

ელიზა — სალამო მშვიდობისა *(ფრედი თავს დაუკრავს და თავგზააბნეული ჩაჯდება ელისაბედისდროინდელ სავარძელში).*

ჰიგინსი — *(ერთბაშად)* სწორედ ასეა, გამახსენდა, გამახსენდა. *(ყველა მას შეაჩერდა)* კოვენტ გარდენში. რა დაწყევლილი მესხიერება მაქვს?

ქ-ნი ჰიგინსი — ჰენრი! *(ჰიგინსი მაგიდის კიდეზე აპირებს ჩამოჯდომას)* სანერ მაგიდაზე ნუ ჯდება, გატეხავ.

ჰიგინსი — *(გულმოსული)* ბოდიში. *(მიდის დივანისაკენ. ფეხს*

ნამოჰკრავს მაშებსა და მათ დასადგამს. ბუზლუნითა და წყევლით განაგრძობს გზას და თავისი ამ უბედური მგზავრობის დასასრულს ისე მაგრად დაეშვება დივანზე, რომ კინალამ ჩაამტვრევს. ქ-ნი ჰიგინსი შეხედავს შვილს, მაგრამ თავს შეიკავებს და არაფერს ეტყვის. ამას მოსდევს ხანგრძლივი და მძიმე დუმილი).

ქ-ნი ჰიგინსი — (ბოლოს და ბოლოს დაარღვევს სიჩუმეს) როგორ გგონიათ, განვიმდება?

ელიზა — ბრიტანეთის კუნძულების დასავლეთიდან ცვალებადი მოღრუბლულობა, როგორც ეტყობა, აღმოსავლეთისაკენ მძიმე-მძიმედ მიემართება. ბარომეტრი არ მიუთითებს ამინდის შესამჩნევ მოსალოდნელ ცვლილებებზე.

ფრედი — ხა, ხა, ხა, რა სასაცილოა.

ელიზა — რა გამოვთქვი ცუდად, ახალგაზრდავ?

ფრედი — გასაყეყეყებელია.

მისის ჰილი — იმედი მაქვს არ აცივდება, ისეა ინფლუენცია მოდებული. ყოველ გაზაფხულზე უთუოდ ემართება ინფლუენცია მთელ ჩვენს ოჯახს.

ელიზა — (მონყენილი) როგორც ამბობენ, ბიცოლაჩემიც ინფლუენციით მომკვდარა.

მისის ჰილი — (ენას მრავალმნიშვნელოვნად ანკლაპუნებს).

ელიზა — (იმავე ტრაგიკული ტონით) მაგრამ, მე მგონია, რომ ინფლუენცია მხოლოდ ბებრუცუნებს უგრეხს კისერს.

ქ-ნი ჰიგინსი — (შემკრთალი) კისერს უგრეხს?

ელიზა — დ-დიახ! თქვენ ღმერთმა დაგიფაროთ. იცით, ბიცოლაჩემი როგორ მოკლა ინფლუენციამ? ერთი წლით ადრე დიფთერიტი მოიხადა. ჩემი საკუთარი თვალებითა ვნახე. სულ გალურჯებული იყო, ყველას ეგონა მკვდარიო, მაგრამ მამაჩემმა იმდენი სპირტი ასვა და ასვა კოვზით, რომ სანყალი ქალი ერთბაშად მოვიდა გონს და კოვზს კინალამ პირი მოაჭამა.

მისის ჰილი — (შემკრთალი) ღმერთო ჩემო.

ელიზა — (აზვიადებს ამბავს) აბა, თვითონა თქვით, როგორ უნდა მორეოდა ისეთ ღონიერ ქალს გრიპი? ანდა სად წავიდა მისი ახალი ჩალის ქუდი, რომელიც ჩემთვის უნდა მოეცა? ანაპნეს და იცით რა გითხრათ? იმის ასანაპნავად გააცხებინეს სული.

მისის ჰილი — სულის გაცხებინება რას ნიშნავს?

ჰიგინსი — (სწრაფად) ეს ახალი გამოთქმაა. სულის გაცხებინება ნიშნავს მოკვლას.

მისის ჰილი — (ელიზას, შეშინებული) დარწმუნებული ხართ, რომ ბიცოლათქვენი მოკვლეს?

ელიზა — როგორ არა, ისეთ ხალხთან ცხოვრობდა, რომ ქუდისათვის კი არა, ქუდის ქინძისათვისათვისაც კი მოკლავდნენ.

მისის ჰილი — არც მამაშენი მოქცეულა კარგად. იმდენი სპირტი რომ ასვა და ასვა, იმასაც ხომ შეეძლო მოეკლა?

ელიზა — არა, სპირტი დედის რძე იყო ბიცოლაჩემისათვის. ესეც არ იყოს, მამაჩემს იმდენი სპირტი ჩაუსხამს ყანყრატოში, რომ იცის მისი ყადრი.

მისი ჰილი — რაო? თვრება?

ელიზა — თვრება რომელია, ყოველთვის გამოლემილია.

მისი ჰილი — რა საშინელება იქნება ეს თქვენთვის?

ელიზა — სრულიადაც არა. ჩემს დღეში არ მინახავს, რომ მამაჩემისათვის სპირტს ეწყენინებინოს. მერე ყოველთვის ხომ არ სვამდა? (*მხიარულად*) ქეიფის დროს თვრებოდა, დროგამოშვებით. ცოტა ნასვამი თუ იყო, უფრო მშვიდი და მოსიყვარულე ხდებოდა. თუ არ მუშაობდა, დედა 4 პენსს მისცემდა და ეტყოდა: წადი ახლა და მანამდე არ მოხვიდე, სანამ იმდენს არ დალევ, რომ მხიარული და მოსიყვარულე გახდეთ. ბევრია ისეთი ქალები, რომლებიც იმისათვის ათრობენ ქმრებს, რომ მათთან ცხოვრება შეიძლებოდეს (*თავისუფლად*) იცით, ეს ასე რატომ ხდება? თუ კაცს სინდისის ნატამალი მაინც გააჩნია, სიფხიზლეში გააჩნია და ის ხდის უგუნებოდ, ჰოდა, როგორც კი თვრება, სინდისი ქრება და კაციც ბედნიერდება. (*ფრედის, რომელიც სიცილს ვერ იკავებს*) რაო, რას იკრიჭები?

ფრედი — თქვენ მშვენივრად ხმარობთ ახალ გამოთქმებს.

ელიზა — თუ კარგად ვხმარობ, მაშ რაღას იკრიჭები? (*ჰიგინსს*) განა ისეთი რამე ვთქვი, რაც არ უნდა მეთქვა?

ქ-ნი ჰიგინსი — (*ჩაერევა*) სრულიადაც არა, ქალბატონო დულიტლ.

ელიზა — ესეც კარგია. (*გულახდილად*) უნდა გითხრათ, რომ...

ჰიგინსი — (*ადგება და საათს დახედავს*) ო-ჰო.

ელიზა — (*შეხედავს ჰიგინსს, მიხვდება რას ანიშნებენ და დგება*) დიახ, მე უნდა წავიდე (*ყველანი დგებიან, ფრედი მიდის კარისაკენ*). მოხარული ვარ თქვენთან შეხვედრისა. ნახვამდის. (*ხელს ართმევს ქ-ნი ჰიგინსს*).

ქ-ნი ჰიგინსი — ნახვამდის.

ელიზა — ნახვამდის, პოლკოვნიკო პიკერინგ.

პიკერინგი — ნახვამდის, ქალბატონო დულიტლ (*ხელს ართმევს ერთმანეთს*).

ელიზა — (*თავს უკრავს დანარჩენებს*) ნახვამდის, ნახვამდის!

ფრედი — (*კარს უღებს*) პარკისაკენ მიდიხართ, ქალბატონო დულიტლ? თუ ასეა...

ელიზა — (*ამბობს დახვეწილი დიქციით*) ფეხით? არა. ფეხით? ბებია გიცხონდეს! (*სენსაცია*) ტაქსით მივდივარ. (*გადის, პიკერინგი ამოიოხრებს და დაჯდება. ფრედი აივანზე გადის, რომ ელიზას ერთხელ კიდევ შეავლოს თვალი*).

მისი ჰილი — (*ჯერ კიდევ ელდანაცემი*) ვერა, მე ვერ შევეჩვევი ამ ახალ გამოთქმებს.

კლარა — *(უკმაყოფილოდ ჩაეშვება ელისაბედისდროინდელ სავარძელში)* ოჰ, ეს არაფერია, დედი, არაფერი. ნუ გაიოცებ, თორემ, თუ დაინახავენ, რომ ასეთი ძველი ყაიდისა ხარ, ხალხი იფიქრებს, თითქოს არსად დავდიოდეთ და არაფერი გვენახოს.

მისის ჰილი — მე არა მრცხვენია ვალიარო, რომ ძველი ყაიდისა ვარ. მაგრამ იმედი მაქვს, შენ არ იხმარ ამ გამოთქმებს. მე შევეჩვიე შენგან ისეთი სიტყვების გაგონებას, როგორცაა: „გარენარი“, „ჭუჭყიანი“, „მხეცური“, თუმცა ლედისათვის ესენიც შეუფერებელ სიტყვებად მიმაჩნია. ეგ უკანასკნელი გამოთქმა კი მეტისმეტია. თქვენ როგორ ფიქრობთ, პოლკოვნიკო პიკერინგ?

პიკერინგი — ნუ მეკითხებით. რამდენიმე წელი დაყვავი ინდოეთში და ისე გამოცვლილა აქაური მეტყველება, რომ ხშირად ვერ გამირკვევია წესიერ საზოგადოებაში ვარ თუ მეზღვაურების კაიუტაში.

კლარა — ეს ჩვევის საქმეა. სწორი და არასწორი მეტყველებაში არ არსებობს. ასეთ სიტყვებს განგებ არავინ იგონებს, მაგრამ ისინი მაინც მიმზიდველნი არიან, რადგანაც ხანდახან მეტად გონებამახვილურად და ხაზგასმით გამოხატავენ ზოგიერთ რამეს, რომელშიაც თავისთავად არაფერია გონებამახვილური. ეს ახალი გამოთქმა, ჩემი აზრით, მშვენიერიცაა და მიამიტურიც.

მისის ჰილი — *(დგება)* კარგი, გეყოფა ამაზე ლაპარაკი. დროა წავიდეთ *(პიკერინგი და ჰიგინსი დგებიან)*.

კლარა — *(დგება)* დროა, დრო. თორემ ამ სალამოს კიდევ სამ ადგილას უნდა შევიაროთ. ნახვამდის, ქალბატონო ჰიგინს. ნახვამდის, პოლკოვნიკო პიკერინგ, ნახვამდის, პროფესორო ჰიგინს.

ჰიგინსი — *(მოლუშული მივა მასთან და მიაცილებს კარებამდე)* ნახვამდის. სამგანვე იხმარეთ ეს ახალი გამოთქმა. არ დაგავინწყდეთ. გაბედულად იხმარეთ.

კლარა — *(სახეგაბადრული)* ვეცდები, ნახვამდის, ნამდვილი სისულელეა ეს ვიქტორიანული წესიერება.

ჰიგინსი — *(აქეზებს)* წყეული სისულელეა.

კლარა — ბებია უცხონდეს.

მისის ჰილი — *(შეშფოთებული)* კლარა!

კლარა — ხა, ხა, ხა. *(გადის იმის შეგნებით სახეგალიმებული, რომ სავსებით თანამედროვე გოგოა. კიბეზე სიცილ-კისკისით ჩადის)*.

ფრედი — *(ზეცას)* შენ გემუდარები... *(განყვეტს სიტყვას და მივა ქ-ნ ჰიგინსთან)* ნახვამდის.

ქ-ნი ჰიგინსი — *(ხელს ართმევს)* ნახვამდის. გინდათ ისევ შეხვდეთ ქალბატონ დულიტლს?

ფრედი — *(მოუთმენლად)* მინდა, ძალიან მინდა.

ქ-ნი ჰიგინსი — მერე, ხომ იცით ჩემი მიღების დღეები?

ფრედი — ვიცი, დიდად გმადლობთ. ნახვამდის. *(გადის)*

მისის შილი — *(პიკერინგს)* ვერა, ვერა, იმ სიტყვას მე ვერ შევეჩვევი.
პიკერინგი — არცაა საჭირო, ვინ გადალებთ, გინდათ თუ არა, იხმარეთო? უიმისოდაც იოლადა გახვალთ.

მისის შილი — მხოლოდ საქმე ისაა, რომ კლარა ძალიან მიჯავრდება, რატომ ახალ-ახალ გამოთქმებს არ ხმარობო. ნახვამდის.

პიკერინგი — ნახვამდის.

მისის შილი — *(ქ-ნი შიგინსს)* არ გაგიკვირდეთ კლარასაგან. *(მისის შილის გადასვლა ჩურჩულზე მიახვედრებს პიკერინგს, რომ მათი საუბარი მის მოსასმენად არაა განკუთვნილი. ფეხაკრეფით მივა შიგინსთან, რომელიც ფანჯარასთან დგას)* ჩვენ ძალიან ღარიბები ვართ. იშვიათად თუ დავდივართ სადმე. საბრალო გოგო! არც კი იცის, როგორ მოიქცეს საზოგადოებაში. *(ქ-ნი შიგინსი როცა დაინახავს აცრემლებულ მისის შილს, თანაგრძნობით მოჰკიდებს ხელს და ნაიყვანს კარებისაკენ)* ბიჭი კი კარგი მყავს, თქვენ როგორ ფიქრობთ?

ქ-ნი შიგინსი — ჩინებული ყმანვილია. ყოველთვის გამახარებს მისი ნახვა.

მისის შილი — ნახვამდის, ძვირფასო, ნახვამდის. *(გადის)*

შიგინსი — *(მოუთმენლად)* როგორაა საქმე? შეიძლება ელიზას კარგ საზოგადოებაში გარევა თუ არა? *(ხელს ჰკიდებს დედას და მიჰყავს ტახტისაკენ, სადაც ქალბატონი შიგინსი ელიზას ადგილზე ჯდება, შიგინსი მის მარცხნივ; პიკერინგი კი ქალბატონი შიგინსის მარჯვნივ დაჯდება სკამზე).*

ქ-ნი შიგინსი — ოჰ, რამ გამოგასულელა, ბიჭო. რა თქმა უნდა, არ შეიძლება. ელიზა თერძისა და შენი ხელოვნების გამარჯვებაა, მაგრამ ერთი ნუთითაც თუ წარმოგიდგენია, რომ ყოველ წინადადებაში არ ამჟღავნებს თავის თავს, მაშინ გაუგიჟებიხარ და ეგ არის.

პიკერინგი — მაგრამ, თქვენი აზრით, ზოგი რამის გაკეთება ხომ შეიძლება? თუნდაც მისი მეტყველებიდან უშვერი გამოთქმების მოცილების თვალსაზრისით.

ქ-ნი შიგინსი — სანამ ჰენრის ხელშია, არაფრის გაკეთება არ შეიძლება.

შიგინსი — *(ნაწყენი)* რა, მე ენა არ მივარგა?

ქ-ნი შიგინსი — არ გივარგა, ჩემო კარგო. შენი ენა მარტო მეზღვაურებისათვის არის გამოსადეგი. მაგრამ ელიზას საზოგადოებაში გამოსაყვანად კი, რა მოგახსენო.

შიგინსი — *(ღრმად შეურაცხყოფილი)* უნდა გითხრათ, რომ...

პიკერინგი — *(ანწყვეტინებს)* აი, რა, შიგინს, დროა, საკუთარ თავს იცნობდეთ. იმისთანა სიტყვები, რომელსაც შენ ხმარობ, მართალი გითხრა, ოცი წლის წინათ ჰაიდ პარკში მე და შენ მოხალისეებს რომ ვათვალთვლებდით, მას შემდეგ არა მსმენია.

შიგინსი — *(გულმოსული)* თქვენ ისე ამბობთ, თითქოს, თუ ყოველთვის ეპისკოპოსივით არ ვილაპარაკებ, დამნაშავე ვიყო.

ქ-ნი ჰიგინსი — *(ხელს შეახებს და ამშვიდებს ჰენრის)* პოლკოვნიკო პიკერინგ, ვერ მეტყვი, დანამდვილებით რა კეთდება უიმპოლის ქუჩაზე?

პიკერინგი — *(გახარებული, თითქოსდა ამ კითხვას საუბრის თემა შეეცვალოს)* მე იქ ჰენრისთან ჩამოვედი, ინდურ დიალექტებზე ვმუშაობთ, ჰოდა, უფრო მოხერხებულად მიგვაჩნია...

ქ-ნი ჰიგინსი — ეგ არ მაინტერესებს, ეგ ყველაფერი ვიცი, კარგად მოგინყვიათ საქმე; მაგრამ ერთი ეს მითხარით: ის გოგო სად ცხოვრობს?

ჰიგინსი — რა თქმა უნდა, ჩვენთან. აბა, სად უნდა იცხოვროს?

ქ-ნი ჰიგინსი — რა პირობით? ხელზე მოსამსახურეა თუ ვინ არის, რა არის?

პიკერინგი — *(მშვიდად)* მგონი, მივხვდი, რისი თქმაც გნებავთ, ქალბატონო ჰიგინს!

ჰიგინსი — წყეული ვიყო, რამე თუ მესმოდეს. ეს რამდენიმე თვეა, რაც იმ გოგონასთან ვმუშაობ, რომ ისეთი გამეხადა, როგორც ახლაა. ესეც არ იყოს, ელიზა ჩემთვისაც სასარგებლოა. იცის, სად აწყვია ჩემი ნივთები და მაგონებს ხოლმე, როდის რა გავაკეთო.

ქ-ნი ჰიგინსი — შენი მნე-ქალი როგორ შეეწყო?

ჰიგინსი — ქალბატონი პირსი? ძალიან გახარებულია, რომ ბევრი საქმე მოაკლდა. ელიზას მოსვლამდე, მას უნდა მოენახა ჩემი ნივთები და მოეგონებინა, როდის რა გამეკეთებინა. მაგრამ ბოლო დროს ელიზას შესახებ რაღაცა აიჩემა და სულ ჩამჩინებებს: „არ ფიქრობთ, ბატონო“, „არ ფიქრობთ“, ხომ ასეა, პიკერინგ?

პიკერინგი — სწორედ რომ ასეა. აჩემებული აქვს, თქვენ არა ფიქრობთ, ბატონო, და ყოველ საუბარს, რომელიც ელიზას ეხება, ამით ამთავრებს.

ჰიგინსი — თითქოსდა მე ოდესმე შემენწყვიტოს ფიქრი როგორც ელიზაზე, ისე მის წყეულ ხმოვნებსა და თანხმოვნებზე. ის კი არა, დავიღალე როგორც მათზე ფიქრით, ასევე ელიზას ტუჩების, კბილებისა და ენის ყურებითაც, სული რომ არც კი ვახსენოთ, რაც ამათში ყველაზე უმნიშვნელოა.

ქ-ნი ჰიგინსი — თქვენ ორივენი მართლაც რომ ნამდვილი ბავშვები ხართ. ცოცხალ დედოფალს ეთამაშებით.

ჰიგინსი — ვეთამაშებით? თამაში კი არა, დედა, ამაზე მძიმე შრომა არასოდეს გამინევია, მაგრამ ვერ წარმოიდგენ, რა საშინლად საინტერესოა, აიყვანო ადამიანური არსება და სრულიად განსხვავებულ არსებად იმით გარდაქმნა, რომ შეუქმნა ახალი სალაპარაკო ენა, ურომლისობაც ღრმა უფსკრულს ქმნის და ამორებს როგორც კლასს კლასისაგან, ისე სულს სულისაგან.

პიკერინგი — *(სკამს ქ-ნი ჰიგინსთან მისწევს და მისკენვე გადაიხრება)* დიახ, მეტად საინტერესოა. ქ-ნი ჰიგინს, დამიჯერეთ, რომ ელიზას ძალიან სერიოზულად მოვკიდეთ ხელი. არა მარტო ყოველ კვირას,

არამედ თითქმის ყოველ დღეს რაიმე ცვლილება მოაქვს. (უფრო ახლო მიიწევს) ჰოდა, ვინერთ ყოველ სიახლეს. უამრავი ფირი ჩავწერეთ და ფოტოსურათი გადავიღეთ.

ჰიგინსი — (მეორე ყურში ჩასძახებს) ღმერთმანი, ასეთი ცდისათვის, რომელიც მთელ დროს მართმევს, ხელი არასდროს მომიკიდა, მთელ ჩვენს ცხოვრებას ელიზა ავსებს, არა, პიკერინგ?

პიკერინგი — სულ ელიზაზე ვლაპარაკობთ.

ჰიგინსი — ელიზას ვასწავლით.

პიკერინგი — ელიზას ვაცმევთ.

ქ-ნი ჰიგინსი — რაო?

ჰიგინსი — ვიგონებთ ახალ ელიზას.

ლაპარაკობენ ერთად

პიკერინგი —

ჰიგინსი —

ისეთი არაჩვეულებრივად მახვილი ყური აქვს.. დამიჯერეთ, ჩემო ძვირფასო, ქალბატონო ჰიგინს, რომ ეს გოგო...

ჰიგინსი — როგორც თუთიყუშს. მე ვავარჯიშე ის...

პიკერინგი — პირდაპირ გენიაა. მშვენივრად უკრავს როიალზე.

ჰიგინსი — ყოველგვარი ადამიანური ბგერების გამოთქმაში, რაც გვხვდება...

პიკერინგი — გვყავდა კლასიკური მუსიკის კონცერტზე და მიუზიკ...

ჰიგინსი — კონტინენტის დიალექტებში, აფრიკულ დიალექტებში...

პიკერინგი — ჰოლში... იმისთვის ორივე ერთნაირად... ადვილია: რასაც ყურს მოჰკრავს ან მოისმენს...

ჰიგინსი — ჰოტენტოტის კილოკავებში, რომელთა გაგებას მე წლობით მოვუწდი...

პიკერინგი — და, სახლში რომ მოვა, ყველაფერს უკრავს, ბეთჰოვენი...

ჰიგინსი — ისე სწრაფად აითვისა, რომ გეგონებოდათ მთელი...

პიკერინგი — იქნება ეს თუ ბახი, ლეჰარი თუ ლიონელ მონკტონი: თუმცა...

ჰიგინსი — თავისი სიცოცხლე სულ ამ კილოზე ლაპარაკობდაო.

პიკერინგი — ამ ექვს თვემდე როიალისთვის თითიც არ დაუკარებია.

ქ-ნი ჰიგინსი — (ყურებს დაიცავს, რადგან ჰიგინსი და პიკერინგი საშინლად ღრიალებენ) ო-ო-ო-ო! (გაჩუმდებიან)

პიკერინგი — ბოდიში, ქალბატონო (სინანულით სკამს უკან გასწევს).

ჰიგინსი — ბოდიში, პიკერინგი რომ ყვირილს გააბამს, კაცს არ მოუსმენს.

ქ-ნი ჰიგინსი — გაჩუმდი, ჰენრი. პოლკოვნიკო პიკერინგ, რატომ არ გესმით, რომ, როცა ელიზა უიმპოლის ქუჩაზე მოვიდა, თან რალაცაც მოჰყვა?

პიკერინგი — მამამისი, მაგრამ ჰენრიმ მალე გაისტუმრა.

ქ-ნი ჰიგინსი — აჯობებდა, დედამისს გადაწყვიტა ეს საქმე, მაგრამ, რაკი მან ვერ გადაწყვიტა, მისი გადაჭრა ვინმე სხვამ უნდა იკისროს.

პიკერინგი — რა?

ქ-ნი ჰიგინსი — *(ძალაუნებურად, ერთი სიტყვით გასცემს თავის თავს, რომ აღზრდილია მორისის იდეებზე)* ესაა პრობლემა.

პიკერინგი — მიგიხვდით, მიგიხვდით, პრობლემაა, როგორ ვაქციოთ ლედი.

ჰიგინსი — ეს პრობლემა მე უკვე გადავჭერი, ნახევრად გადავჭერი.

ქ-ნი ჰიგინსი — რა სულელები ხართ ორივენი? რატომ ვერ ხვდებით? ესაა პრობლემა, თუ რა გზას დაადგეს შემდეგში ელიზა?

ჰიგინსი — ამაში მე ვერავითარ პრობლემას ვერ ვხედავ. ჩვენთან მოპოვებული უპირატესობებით გზა ხსნილი აქვს, საითაც უნდა, იქით ნავიდეს.

ქ-ნი ჰიგინსი — აბა, რა უპირატესობა გააჩნია იმ საბრალო ქალს, რომელიც ეს-ეს არის აქ იყო! თუ ლედიდ ისე იქცა, რომ ლედის შემოსავალი არ ექნება, ლედის მიხრა-მოხრა და ჩვევები, ცხადია, ხელს შეუშლის თავისი ოფლით მოიპოვოს პური არსებობისა. ესაა უპირატესობა?

პიკერინგი — *(დამნაშავესავით, თითქოს პატიებას ითხოვს)* არა, არა, უპატრონოდ არ დავტოვებთ, ქალბატონო ჰიგინს *(ნასასვლელად დგება)*.

ჰიგინსი — *(ისიც დგება)* ვუშოვით რაიმე მსუბუქ სამუშაოს.

პიკერინგი — ელიზა საკმაოდ ბედნიერია. თქვენ მასზე ნუ სწუხხართ. ნახვამდის *(ისე ართმევს ხელს, თითქოსდა შეშინებულ ბავშვს ამშვიდებ-სო და კარისაკენ გაემართება)*.

ჰიგინსი — მართლაც რომ ასეა. ამაზე დარდს ახლა აზრი არა აქვს. ყველაფერი მოგვარდება. ნახვამდის, დედა *(აკოცებს და პიკერინგს გაჰყვება)*.

პიკერინგი — *(შემობრუნდება საბოლოო ნუგეშისცემისათვის)* ათასი შესაძლებლობაა. ყველაფერს გავაკეთებთ, რაც შეგვიძლია. ნახვამდის.

ჰიგინსი — *(კარებში გამავალ პიკერინგს)* მოდი, ნავიყვანოთ ერლს კორტში, შექსპირის გამოფენაზე.

პიკერინგი — კარგი, კარგი. ნავიყვანოთ, მშვენიერ შენიშვნებს გააკეთებ.

ჰიგინსი — შინ რომ დავბრუნდებით, ყველას გამოაჯავრებს.

პიკერინგი — ჩინებული აზრია *(სიცლით ჩადიან)*.

ქ-ნი ჰიგინსი — *(შეშფოთებული დგება და უბრუნდება თავის სამუშაოს სანერ მაგიდაზე, წესრიგში მოჰყავს მიყრილ-მოყრილი ქალაქები, უჯრიდან იღებს ერთ ფურცელ ქალაქს და გადაწყვეტს აუცილებლად წეროს, მაგრამ არ გამოსდის, მესამედ თავს მიაწვდის. დააგდება სანერკალამს. დატოვებს მაგიდას და გულმოსული წარმოთქვამს)*.

ოხ, მამაკაცებო! მამაკაცებო! მამაკაცებო!!!

ცხადია, ელიზა ჯერ კიდევ არ გარდაქმნილა ჰერცოგის ასულად.

ჰიგინსს ჯერ კიდევ არ მოუგია სანაძლეო. თუმცა ჯერ კიდევ არ გასულა ექვსი თვეც. თავის დროზე იგი გარდაიქმნება ჰერცოგის ასულად, იმაში გასარკვევად, თუ როგორ მიაღწია ამას ელიზამ, წარმოიდგინეთ ლონდონის საელჩოს შენობა იმავე ზაფხულში, შებინდებისას. ქუჩის მხრიდან დარბაზის კარებზე, სტუმრების მიღების ნიშნად გაუკრავთ ხალიჩა და ფარდა. ბევრ სტუმარს ელიან. რამდენიმე კაცი ჩამწკრივებულია, რათა უყუროს სტუმრების მოსვლას.

როულს როისის მდიდრული ეტლი ჩერდება. საღამურ ტანსაცმელში ჩაცმული, მედლებითა და ორდენებით მორთული პიკერინგი ჩამოხტება და ჩამოიყვანს ელიზას, რომელსაც მარგალიტებითა და სხვადასხვა სამკაულით მორთული საოპერო მოსასხამი აცვია, ხელში მარაო უჭირავს. ჰიგინსი მათ მოსდევს. ეტლი წავა. კიბით ადიან სახლში. გამოჩენისთანავე უღებენ კარს.

სახლში შესვლისას, აღმოჩნდებიან ფართო დარბაზში, საიდანაც სადარბაზო კიბე ადის. მარცხნივ – მამაკაცთა გარდერობია, სადაც ტოვებენ შლაპებსა და პალტოებს. მარჯვნივ მოჩანს ქალთა გარდერობის კარი. აქ შესული პალტოიანი ქალები, კაბებით გამოდიან. პიკერინგი რალაცას ჩასჩურჩულებს ელიზას და კარისაკენ მიუთითებს. ელიზა შედის. პიკერინგი და ჰიგინსი იხდიან პალტოებს და ნომრებს იღებენ.

ერთ-ერთი სტუმარი, რომელიც ჰიგინსსა და პიკერინგისაკენ ზურგშექცეული დგას, პალტოს იხდის. აიღებს ნომერს და მობრუნდება. სერიოზულ ყმანვილკაცს ჰგავს, გრძელი უღვაშები და ბაკენბარდები აქვს. ხშირი კულულები შუბლზე ჩამოშლია. მოკლედ შეჭრილი თმა ზეთისგან უბრწყინავს. კობტად აცვია. გულზე იაფფასიანი ორდენები ჰკიდია. ეტყობა, უცხოელია. უღვაშებიან უნგრელ დაქირავებულ ჯარისკაცს ჩამოჰგავს. თუმცა გრძელი უღვაშები პირქუშ შესახედაობას აძლევს, მაგრამ მაინც კეთილი და ჭკვიანი კაცის შთაბეჭდილებას ტოვებს.

იცნობს ჰიგინსს და ფართოდ ხელებგაშლილი მხიარულად ეგებება.

უღვაშა — მაესტრო, მაესტრო (შემოეხვევა ჰიგინსს და ორივე ლოყაზე კოცნის) ვერ მიცანით?

ჰიგინსი — ვერა, ვინ ეშმაკი ხართ?

უღვაშა — თქვენი მონაფე. თქვენი პირველი მონაფე. თქვენი საუკეთესო და უნიჭიერესი მონაფე. მე პატარა ნეპომუკი ვარ, თქვენი მომხიბვლელი ბიჭუნა. თქვენი სახელი მთელ ევროპას მოვდე. თქვენ მასწავლეთ ფონეტიკა. შეუძლებელია, არ გახსოვდეთ.

ჰიგინსი — რატომ არ გაიპარსები?

უღვაშა — მე არ გამაჩნია თქვენსავით კარგი გარეგნობა, თქვენი შუბლი, თქვენი ნიკაპი. როცა გავიპარსავ, კაცი არ მაქცევს ყურადღებას, ახლა კი ცნობილი ვარ, როგორც „წვერებიანი დიკი“.

ჰიგინსი — მერე, რას აკეთებ ამ კარგ საზოგადოებაში?

ნეპომუკი — თარჯიმანი ვარ. ოცდათორმეტ ენაზე ვლაპარაკობ.

ყოველ საერთაშორისო შეხვედრას ვესწრები. თქვენ კილოკავების დიდი სპეციალისტი ბრძანდებით: საკმარისია, კაცმა პირი დაალოს, რომ შეუცდომლად თქვათ, ლონდონის რომელი ნაწილიდანაა. მე კი იმასვე ვაკეთებ ევროპის მასშტაბით (ლაქია ჩამოდის საზეიმო კიბით და მიდის ნეპომუკთან).

ლაქია — მაღლა გთხოვენ. მისმა ბრწყინვალეობამ, ჩემმა ქალბატონმა, ვერ გაიგო, რას ეუბნება ბერძენი ჯენტლმენი.

ნეპომუკი — გმადლობთ... დიახ... ახლავე მოვალ.

(ლაქია მიდის და ხალხში გაერევა).

ნეპომუკი — (ჰიგინსს) ბერძენი დიპლომატი თავს ისე აჩვენებს, თითქოსდა ინგლისურის არაფერი გაეგებოდეს. ვერ მომატყუებს, კლერკ-ენუელელი მესაათის შვილია. ინგლისურად მშვენივრად ლაპარაკობს, მაგრამ ერთი სიტყვის წარმოთქმასაც ვერ ბედავს, რადგანაც მაშინვე გამომჟღავნდება, რომ ინგლისელია. მე მას ვეხმარები როგორც თარჯიმანი, მაგრამ სამაგიეროდ ტყავს ვაძრობ. მე ყველას ვაძრობ ტყავს. ხა, ხა, ხა. (აირბენს კიბეს).

პიკერინგი — ეს კაცი მართლა ექსპერტია? ნუთუ შეუცდომლად გამოიცნობს ელიზას?

ჰიგინსი — ვნახოთ. თუ მართლა გამოიცნო, ნიძლავი ნავაგე.

(ელიზა გარდერობიდან გამოვა და მათ შეუერთდება)

პიკერინგი — კარგი, ნავიდეთ, ელიზა. მზადა ხართ?

ელიზა — ღელავთ, პოლკოვნიკო?

პიკერინგი — საშინლად. ასევე ვღელავდით, როცა პირველად გავდიოდი ბრძოლის ველზე. პირველად ყველაფერი აშინებს ადამიანს.

ელიზა — ჩემთვის კი ეს პირველი შემთხვევა არ არის. ვინ მოთვლის რამდენჯერ მიშენებია ოცნების ციხე-კოშკები ანჟელ კორტის ნუმპეში მთვლემარეს. ახლაც სიზმარში ვარ. პირობა მომეცით, რომ პროფესორი ჰიგინსი არ გამომაფხიზლებს, თორემ ყველაფერი გადამავინცდება და ისევე ავლაპარაკდები, როგორც დრიური ლეინში ყოფნის დროს.

პიკერინგი — კრინტი არ დაძრათ, ჰიგინს. (ელიზას) ახლა მზადა ხართ?

ელიზა — დიახ.

პიკერინგი — ნავიდეთ.

(ადიან კიბეზე, ჰიგინსი უკან მიჰყვება. პიკერინგი რაღაცას უჩურჩულებს ლაქიას, რომელიც კიბის პირველ ბაქანზე დგას).

პირველ ბაქანზე მდგომი — ქალბატონი დულიტლი, პოლკოვნიკი პიკერინგი, პროფესორი ჰიგინსი.

მეორე ბაქანზე მდგომი — ქალბატონი დულიტლი, პოლკოვნიკი პიკერინგი, პროფესორი ჰიგინსი.

(კიბის ბოლოში ელჩი და მისი მეუღლე, რომლისათვისაც ნეპომუკს ხელი გაუყრია, სტუმრებს ღებულობენ).

ღიასახლისი — (ართმევს ხელს ელიზას) გამარჯობა!

მასპინძელი — *(ესალმება ყველას)* გამარჯობა, გამარჯობა, პიკერინგ.
ელიზა — *(გრაციოზული სერიოზულობით, რაც ხიბლავს დიასახლისს)*
გამარჯობა.

(შედის სასტუმრო ოთახში)

დიასახლისი — თქვენი შვილობილი ხომ არ არის, პოლკოვნიკო პიკერინგ? გადარევეს ყველას.

პიკერინგი — მადლობელი ვარ მისი მოპატიჟებისათვის *(გაივლის)*.

დიასახლისი — *(ნეპომუკს)* გაიგე, ვინ არის!

ნეპომუკი — *(თავს დაუკრავს)* მესმის, თქვენო ბრწყინვალე ბავ *(ხალხში გაერევა)*.

მასპინძელი — გამარჯობა, ჰიგინს! აქ თქვენ ერთი მეტოქე გყავთ. თავი თქვენს მონაფედ გაგვაცნო. მართლა ნიჭიერია?

ჰიგინსი — ოც დღეში ერთი ენის შესწავლა შეუძლია. ათობით ფლობს ენებს, რაც მისი სისულელის უტყუარი მაჩვენებელია. როგორც ფონეტიკოსი კი დიდი არაფერია.

დიასახლისი — გამარჯობა, ჰიგინს!

ჰიგინსი — გამარჯობა. განუხებთ, მაგრამ რას იზამთ. ჩემის მხრიდან პატიებას ვითხოვ *(ჩაივლის)*.

(სასტუმრო დარბაზში და მეზობელ ოთახში სტუმრების გახურებული მიღებაა. ელიზა შთანთქმული თავისი მძიმე გამოცდით, ისე გაივლის მაღალ საზოგადოებაში, როგორც მთვარეული გაივლიდა უდაბნოში. ყველა ჩუმდება და მიაჩრდება მას, მის მშვენიერ ტანსაცმელს, სამკაულებსა და მეტად მიმზიდველ პიროვნებას. უკანა რიგში მდგომი ახალგაზრდები მის დასანახად სკამებზე შედგებიან. დიასახლისი და მასპინძელი შემოდიან კიბის მხრიდან და სტუმრებში შეერევიან. ჩაფიქრებული და მოლუშული ჰიგინსი მათ შეუერთდება.)

დიასახლისი — აჰ, აი, პროფესორი ჰიგინსიც. ის გვეტყვის. პროფესორო, გვიამბეთ ყველაფერი, რაც იცით ამ საოცარი ახალგაზრდა ლედის შესახებ.

ჰიგინსი — *(გაკვირვებული)* რომელი საოცარი ლედის შესახებ?

დიასახლისი — თქვენ მშვენივრად იცით, რომელზედაც ვლაპარაკობთ. ასე ამბობენ, მას შემდეგ, რაც ხალხი სკამებზე დგებოდა ქალბატონი ლანტრის დასანახავად, ამისთანა სილამაზე მთელ ლონდონში არ გამოჩენილაო.

(ნეპომუკი, რომელსაც ახალი ამბები მოაქვს, ჯგუფს უერთდება)

დიასახლისი — აჰ, მადლობა ღმერთს, ნეპომუკ, რომ გამოჩნდი. რა გაიგეთ ლედი დულიტლის შესახებ?

ნეპომუკი — გავიგე, ყველაფერი გავიგე, უცხოელია.

დიასახლისი — უცხოელი? შეუძლებელია?

ნეპომუკი — სრულიადაც არა. მე არ მოგტყუვდება. შეუძლებელია მისი გვარი დულიტლი იყოს.

ჰიგინსი — რატომ?

ნეპომუკი — იმიტომ, რომ დულიტლი ინგლისური გვარია. ეს კი ინგლისელი არ არის.

ღიასახლისი — ეგ სისულელეა! ჩინებული ინგლისური ენით ლაპარაკობს.

ნეპომუკი — მშვენივრად ლაპარაკობს. ჰოდა, გინახავთ რომელიმე ინგლისელი ქალი, რომელიც ისე ლაპარაკობდეს ინგლისურად, როგორც საჭიროა? მხოლოდ უცხოელები, რომლებსთვისაც ინგლისური უსწავლებიათ, ლაპარაკობენ ამ ენაზე კარგად.

ღიასახლისი — მართლაც რომ ასეა. შემეშინდა, როცა გავიგონე როგორ თქვა: „გამარჯობა“. სკოლაში გვყავდა ერთი მასწავლებელი, რომელიც სწორედ ასე ლაპარაკობდა და მისი ისე მეშინოდა, როგორც სიკვდილის, მაგრამ თუ ინგლისელი არ არის, მაშ სადაურია?

ნეპომუკი — უნგრელი.

ყველანი — უნგრელი?

ნეპომუკი — უნგრელი. ისიც მეფური შთამომავლობისა. მეც უნგრელი ვარ და მეც მეფური შთამომავლობისა ვარ.

ჰიგინსი — უნგრულად ელაპარაკეთ?

ნეპომუკი — ველაპარაკე. მაგრამ ჭკვიანურად მოიქცა. ასე მითხრა: „გეთაყვა, მელაპარაკეთ ინგლისურად. მე ფრანგული არ მესმისო“. ფრანგული! თავს ისე აჩვენებს, თითქოს ფრანგულსა და უნგრულს შორის განსხვავებას ვერ ამჩნევდეს. ეს კი შეუძლებელია. ერთიც იცის და მეორეც.

ჰიგინსი — როგორ შეიტყვეთ, რომ მეფური შთამომავლობისაა?

ნეპომუკი — ინსტინქტით, მაესტრო, ინსტინქტით. მხოლოდ მაღიარულ რასას აქვს მომადლებული ასეთი ღვთაებრივი იერი, ასეთი ცოცხალი თვალები. ელიზა უფლისწულია.

მასპინძელი — თქვენ რას იტყვით, პროფესორო?

ჰიგინსი — ჩემი აზრით, ლონდონის წუმპედან ამოყვანილი უბრალო გოგონაა, რომელსაც კარგი ოსტატის ხელში წესიერი ლაპარაკი უსწავლია. დრიური ლეინიდან უნდა იყოს.

ნეპომუკი — ხა, ხა, ხა! ოჰ, მაესტრო, მაესტრო. კილოკავებით ისე ხარტ გაგიჟებული, რომ ლონდონის წუმპე მთელი ქვეყნიერება გგონიათ.

ჰიგინსი — რას იტყვის თქვენი ბრწყინვალეობა?

ღიასახლისი — მე, რა თქმა უნდა, ვეთანხმები ნეპომუკს. ელიზა ყოველ შემთხვევაში სეფექალი მაინცაა.

მასპინძელი — შეიძლება მხოლოდ მამის მხრიდან, მაგრამ, მაინც უსათუოდ მეფური შთამომავლობისაა.

ჰიგინსი — მე კი, მტკიცედ ვადგავარ ჩემს აზრს.

მასპინძელი — ოჰ, თქვენ ჯინიანი ხართ, ჯინიანი.

(მათი წრე იშლება, ჰიგინსი მარტო რჩება. მასთან მიდის პიკერინგი)

პიკერინგი — ელიზა სადაა? მასზე თვალი უნდა გვეჭიროს.

(ელიზა უერთდება მათ).

ელიზა — წავიდეთ აქედან. მეტი აღარ შემიძლია. ყველა მე მომჩერებია. ერთმა მოხუცმა ლედიმ მითხრა: ზუსტად ისევე ლაპარაკობთ, როგორც დედოფალი ვიქტორიაო. ვწუხვარ, თუ ნიძლავი წაგაგებინეთ. ცდა არ დამიკლია, მაგრამ ამ ხალხს მაინც ვერაფრით დავემსგავსე.

პიკერინგი — ჩემო ძვირფასო, კი არ წააგე, ათმაგად მოიგე, ათმაგად.

ჰიგინსი — მოდი წავიდეთ, ამ სულელებთან საუბარი საშინლად მომბეზრდა.

პიკერინგი — მართალს ამბობთ, ელიზა დაღლილია, მეც მშია. წავიდეთ და ვივახშმოთ სადმე.

**მესამე მოქმედების დასასრული
ფარდა**

მოქმედება მეოთხე

ლაბორატორია უიმპოლის ქუჩაზე. შუალამეა. ოთახში არავინაა. ლუმელზე მდგარი საათი თორმეტს რეკავს. ცეცხლი არ ანთია, ზაფხულის ღამეა. კიბეზე გაისმის ჰიგინსისა და პიკერინგის ფეხის ხმა.

ჰიგინსი — (ჩასძახებს პიკერინგს) იცით რა, პიკ, კარი ჩაკეტეთ. ამაღამ სახლიდან გამსვლელი არა ვარ.

პიკერინგი — კეთილი. შეუძლია ქალბატონ პირსს დაიძინოს? ხომ არაფერი გვინდა?

ელიზა — (გაალებს კარს და კიბის ბაქანზე გამოჩნდება მთელი თავისი სილამაზითა და მორთულობით, რომელშიაც ეს-ეს არის მოიგო ნიძლავი ჰიგინსის სასარგებლოდ. ლუმელთან მივა, აანთებს ელექტრონათურებს. დაღლილია. მისი შავი თვალები და თმა ქმნის კონტრასტს მის ფერმკრთალ სახესთან. ტრაგიკული გამომეტყველება აქვს. მოიხსნის მოსასხამს, მარაოსა და ხელთათმანებს როიალზე დადებს. მდუმარე და თავჩაქინდრული ჩამოჯდება გრძელ სკამზე. შემოდის ჰიგინსი, საღამურ სამოსშია. ახურავს ცილინდრი, ხელში ხალათი უჭირავს, რომელიც ახლა ჩამოუხსნია. გაიხდის პალტოს, მოიხდის ცილინდრს და საგაზეთე მაგიდაზე დაყრის. ასევე გაიხდის და დააგდებს ფრაკსაც. ჩაიცვამს ხალათს და დაღლილი მძიმედ ჩაეშვება ლუმელის ახლოს მდგარ სავარძელში. შემოდის მასავით ჩაცმული პიკერინგი. ისიც იხდის პალტოსა და ცილინდრს და უნდა დააყაროს ჰიგინსის პალტოსა და ცილინდრს, მაგრამ შეეწყობა).

პიკერინგი — იცით, რა, ქალბატონი პირსი დილით ერთ აყალმაყალს აგვიტეხს, თუ ტანსაცმელს მისაღებ ოთახში დაყრილს დაინახავს.

ჰიგინსი — მაშ, დარბაზში შეიტანეთ და დივანზე დაყარეთ. დილით ქალბატონი პირსი ნახავს და წესრიგში მოიყვანს. იფიქრებს, მთვრალეები მოსულანო.

პიკერინგი — ცოტა დალეულები მართლაცა ვართ. წერილები ხომ არ მოსულა?

ჰიგინსი — არ მინახავს (პიკერინგი პალტოებსა და ქუდეებს აიღებს და ძირს ჩააქვს. ნახევრად მთვლემარე ჰიგინსი ლილინებს მელოდიას ოპერიდან „ლა ფანსიულ დელ გოლდენ უესტ“. უცებ შეჩერდება და წამოიძახებს: „ნეტავი სად ჯანდაბაშია ჩემი ფოსტლები?“ ელიზა პირქუშად შეხედავს ჰიგინსს, წამოდგება და გადის. ჰიგინსი ამთქნარებს და განაგრძობს ლილინს. პიკერინგი ბრუნდება წერილებით ხელში).

პიკერინგი — მხოლოდ რეკლამებია და სასიყვარულო ბარათი, რომელიც თქვენთვის ვიღაცა ბანოვანს გამოუგზავნია (რეკლამებს შეყრის ლუმელში და ზურგით მიაწვება მას).

პიგინსი — (სინჯავს სასიყვარულო ბარათს) მევახშისგანაა (შეაგდებს ღუმელში).

(ელიზა ბრუნდება. ხელში უჭირავს ქუსლებჩაჭყლეთილი ფოსტლები, რომლებსაც პიგინსის წინ ხალიჩაზე დადებს და თავის ადგილზე უხმოდ დაჯდება).

პიგინსი — (კვლავ ამთქნარებს) ოხ! ღმერთო ჩემო, რა სალამო იყო! რა ხალხი! რა ყბედობა! (ფხვს ასწევს, რომ გახსნას ფხვსაცმლის ზონარი, როცა თვალს მოჰკრავს ფოსტლებს, ზონრის გახსნას თავს მიანებებს და ფოსტლებს ისე დააშტერდება, თითქოს ისინი იქ თავისით გაჩნდნენო) აა, ფოსტლები აქა ყოფილა?

პიკერინგი — (აზმორებს) ცოტა არ იყოს, დავიღალე: სეირნობაო, წვეულეობაო, მიღებაო, მეტისმეტი რეტის-რეტი. მაგრამ ნიძლავი კი მოიგეთ, პიგინს. ელიზამ თავისი მოვალეობა შეასრულა და მერე როგორ?

პიგინსი — (აღვზნებული) მადლობა ღმერთს, რომ ყველაფერი მორჩა. (ელიზა უსიამოვნოდ შეიშმუშნება, მაგრამ მას ყურადღებას არავინ აქცევს: ისევ შეიკავებს თავს და წინანდებურად გაქვავებული ზის).

პიკერინგი — მიღებაზე ლელავდით? მე ძალიან ვლელავდი. ელიზას კი არაფერი ეტყობოდა.

პიგინსი — ოჰ, ის არ ლელავდა. ვიცოდი, ასეც მოხდებოდა. მე კი ამ უკანასკნელი თვეების შრომამ გადამღალა. სანამ საქმე ფონეტიკას ეხებოდა, მაინტერესებდა იგი. მაგრამ შემდეგ კი საშინლად ვიქანცებოდი. ნიძლავი რომ არ მქონოდა დადებული, ორი თვით ადრე მივანებებდი თავს. მართალი გითხრათ, მეტად უაზრო და სულელურ საქმეს მოვკიდეთ ხელი.

პიკერინგი — რას ამბობთ! გული საშინლად მიცემდა, მიღების დროს მძიმე წუთებიც იყო.

პიგინსი — მართალია, ასე იყო მხოლოდ პირველი სამი წუთი. მერე კი, როდესაც დავრწმუნდი, რომ ჩვენ ვიგებდით, თავს ისე ვგრძნობდი, როგორც გალიაში მონებივრე დათვი. სადილი უარესი იყო: მთელი საათი იჯდე, ილუკმებოდე და მოდის მიმდევარი სულელი ქალის გარდა, არავინ გყავდეს თანამოსაუბრე! იცით რა, პიკერინგ, ამიერიდან ასეთ სისულელეს აღარ ჩავიდენ, მეყო! ჰერცოგის ხელოვნურ ასულთა მომრავლებაზე ხელი ამიღია. პირდაპირ გავწამდი.

პიკერინგი — ეს იმიტომ გემართებათ, რომ მაღალ საზოგადოებაში თავისუფლად თავდაჭერის გამოცდილება გაკლიათ. მე კი ხანდახან მიყვარს იქ მოხვედრა. თითქოსდა ვახალგაზრდავდები, ყოველ შემთხვევაში ეს დიდი წარმატება იყო, უდიდესი წარმატება. ელიზას ისე კარგად ეჭირა თავი, რომ ერთი-ორჯერ შემეშინდა კიდევ. იცით რა, ნამდვილმა ჰერცოგის ასულებმა თავის დაჭერა არ იციან. იმ ბრიყვებს ჰგონიათ, რომ მათ მდგომარეობაში მყოფ ხალხს ეს ჩვევა თანდაყოლილი აქვს. ამიტომაც გაურბიან სწავლას. მაგრამ, როდესაც

რაიმე ჩინებულად კეთდება, შეუძლებელია მასში პროფესიულობა არ ჩანდეს.

ჰიგინსი — ასეა და სწორედ ეგ მაგიჟებს. ბრიყვებს თავიანთი სიბრიყვისა არაფერი გაეგებათ. (დგება) მაგრამ, მადლობა ღმერთს, ყველაფერი მორჩა. ახლა შემძლია ძილს მივცე თავი და ხვალინდელ დღეს შიშით არ ვუცქირო (ელიზა იღუშება).

პიკერინგი — ჯობია დავიძინო. ეს, მართლაც რომ, დიდი მოვლენა იყო. თქვენ ბრწყინვალე გამარჯვება მოიპოვეთ. ძილი ნებისა. (გადის)

ჰიგინსი — (მიჰყვება) ძილი ნებისა (კარებთან მისული თავს ოდნავ მოაბრუნებს), ელიზა, სინათლე ჩააქრეთ და ქალბატონ პირსს უთხარით დილისთვის ყავას ნუ მომიზადებს. ჩაის დავლევ. (გადის)

(ელიზა დგება და სინათლის ჩასაქრობად ღუმლისკენ მიდის. ცდილობს, გულგრილობა გამოიჩინოს და თავი შეიკავოს, მაგრამ ღუმელთან მოსულს ისეთი განწყობილება ეუფლება, რომ საცაა იყვირებს. ჰიგინსის სავარძელში ჩაჯდება და მის ზურგს მძიმედ მიეყრდნობა. ბოლოს ველარ მოითმენს და გამძვინვარებული იატაკზე ვარდება).

ჰიგინსი — (გარედან, შეშფოთებული) სად ეშმაკებშია ჩემი ფოსტლები? (გამოჩნდება კარებში).

ელიზა — (წამოავლებს ფოსტლებს ხელს და რაც ძალა და ღონე აქვს ერთი-მეორეზე ესერის ჰიგინსს) აჰა, თქვენი ფოსტლები! აჰა. წაიღეთ თქვენი ფოსტლები! ერთი ბედნიერი დღე არ გენახოთ მაგ ფოსტლებში.

ჰიგინსი — (გაოცებული) რა ეშმაკი... (მიდის ელიზასთან) მოგივიდა, ადექი. (წამოაყენებს) რა მოგივიდა?

ელიზა — (სუნთქვაშეკრული) მე კი არა, თქვენ მოგივიდათ. ხომ მოგაგებინეთ ნიძლავი. დაკმაყოფილით? ახლა საჭირო აღარა ვარ?

ჰიგინსი — შენ მომაგებინე ნიძლავი? შენ? შე საბრალო ჭიავ! ნიძლავი თვითონ მე მოვიგე. რატომ მესროლე ფოსტლები?

ელიზა — მინდოდა, ცხვირი გამეჭეჭყა თქვენთვის. რომ მოგკლათ, არ დამენანებით, ეგოისტო პირუტყვო. რატომ არ დამტოვეთ იქ, საიდანაც

ამომიყვანეთ — იქ, წუმპეში. ახლა ღმერთს მადლობას სწირავთ, რომ ყველაფერი მორჩა და შეგიძლიათ ისევ წუმპეში გადამისროლოთ.

ჰიგინსი — (გულცივი გაოცებით შესცქერის მას) თურმე, ნუ იტყვი, ამ არსებასაც შესძლებია ალეღვება.

ელიზა — (სიშმაგისაგან გულსაკლავად იკივლებს და ინსტინქტურად ფრჩხილებით ჩააფრინდება ჰიგინსს სახეში).

ჰიგინსი — (ხელებს დაუჭერს) ოჰ, ესლა გაკლდა. ბრჭყალები შორს, კატავ. როგორ მიზედავ ამას? დაჯექი და ხმა გაიკმინდე (უხეშად ჩაადგებს სავარძელში).

ელიზა — (ჰიგინსის ღონით ძლეული) რა მომივა? რა მომივა?

ჰიგინსი — რა ჯანდაბა ვიცი, რა მოგივათ? რა ჩემი საქმეა, რა მოგივათ?

ელიზა — თქვენთვის სულერთია, რა მომივა. მე ვიცი, რომ თქვენთვის სულერთია. გინდა მოგკვდე, გინდა დავრჩე, თქვენთვის სულერთია. მე არაფერს წარმოვადგენ თქვენთვის. ფოსტლები აი, ესენი უფრო გიღირთ, ვიდრე მე.

ჰიგინსი — (ღრიალით) ეს ფოსტლები!

ელიზა — (მწარე მორჩილებით) დიახ, ფოსტლები, მაგრამ ამას თქვენთვის ახლა არაფერი მნიშვნელობა არა აქვს.

(დუმილი. სასონარკვეთილი ელიზა თავს ჩაჰქინდრავს. ჰიგინსი რაღაცა უხერხულობას გრძნობს).

ჰიგინსი — (გულზვიადად) რამ გამოიწვია ყველაფერი ეს? ერთი ეს მითხარით, რითი ხარტ უკმაყოფილო? აქ ცუდად გექცეოდნენ?

ელიზა — არა.

ჰიგინსი — ვინ მოგექცათ ცუდად? პოლკოვნიკი პიკერინგი? ქალბატონი პირსი? რომელიმე მსახური?

ელიზა — არა.

ჰიგინსი — მგონი, ვერც იმას იტყვით, რომ მე გექცეოდით ცუდად?

ელიზა — ვერ ვიტყვი.

ჰიგინსი — მოხარული ვარ. (ტონს შეიცვლის) იქნება დღეს დაიღალეთ? ერთ ჭიქა შამპანურს არ დალევთ? (კარებისაკენ მიდის)

ელიზა — არა (ავიწყდება კარგი ჩვევები) გმადლობთ.

ჰიგინსი — (ისევ კარგ გუნებაზე დგება) ამ ბოლო დროს რაღაცა გემართებათ, ალბათ, მიღებაზე ღელავდით. ეს ბუნებრივიცაა. მაგრამ ახლა ხომ ყველაფერმა ჩაიარა. (ალერსიანად ადებს ხელს მხარზე, ელიზა ისევ განრისხდება) ახლა სადარდელი აღარაფერი გაქვთ.

ელიზა — აღარაფერი. თქვენ მართლა აღარაფერი გაქვთ სადარდელი. (უცებ წამოდგება, დატოვებს ჰიგინსს და მიდის როიალის გრძელი სკამისაკენ, რომელზედაც ჯდება და თავს კალთაში ჩარგავს) ოჰ, ღმერთო ჩემო! ნეტავი მომკლა.

ჰიგინსი — (გულწრფელად გაოცებული შესცქერის მას) რათა? ღვთის გულისათვის, მითხარით, რატომ? (ჩაფიქრებული მიდის ელიზასთან) მომისმინეთ, ელიზა, მთელი თქვენი აღელვება სუბიექტური მიზეზებითაა გამოწვეული.

ელიზა — ეს მე არ მესმის, არ გამეგება.

ჰიგინსი — თქვენ მიზეზი არა გაქვთ, ცუდ გუნებაზე იყოთ, თქვენთან ვის რა უნდა? ვინ რას გიშავებთ? თქვენ ჭკვიანი გოგონა ხართ. ახლა წახვალთ და დაიძინებთ. ცოტა იტირეთ, მერე ილოცეთ და გულზედაც მოგეშვებათ.

ელიზა — უკვე მოვისმინე თქვენი ლოცვა: „მადლობა ღმერთს, რომ ყველაფერი მორჩა“.

ჰიგინსი — (მოუთმენლად) მერმე, თქვენ არა ხართ ღმერთის მადლობელი, რომ ყველაფერი მორჩა? ახლა თავისუფალი ხართ და შეგიძლიათ, რაც გინდათ, ის გააკეთოთ.

ელიზა — (სასონარკვეთილი) რისთვის გამოვდგები ახლა? რისთვის? სად წავიდე? რა გავაკეთო? რა მომივა?

ჰიგინსი — (თითქოს მიხვდა, რაშია საქმე, მაგრამ მასზე გავლენა მაინც არ მოახდინა) ოჰ, ამაზე წუხხართ? (ჯიბში ხელს ჩაიხეობს და ჩვეულებრივად მიდი-მოდის. ხურდა ფულსა და გასაღებს ისე აჩხარუნებს, თითქოსდა სურს ვინმე გაიკითხოსო) თქვენს ადგილას რომ ვიყო, ამაზე სულაც არ ვიდარდებდი. ასე მეგონა, არ გაგიჭირდებოდათ სადმე სამუშაოზე მონყობა, მერე არც იმაზე მიფიქრია, რომ წასვლას აპირებდით. (ელიზა გაოცებული შეხედავს. ჰიგინსი ელიზას არც კი უყურებს. როიალზე შენიშნავს ხილის ვაზას და გადანყვეტს ვაშლი შეჭამოს) იცით, რა, შეგიძლიათ გათხოვდეთ. (ვაშლს მადიანად მოკბერს და ახრამუნებს) მომისმინეთ, ელიზა, ყოველ მამაკაცს როდი გადაუწყვეტია უცოლოდ დარჩენა, როგორც მე და პოლკოვნიკს. მამაკაცთა ამკარა უმრავლესობა ცოლს ირთავს, საბრალონი! თქვენ ულამაზო არ გეთქმით, პირიქით, ხანდახან მეტად სასიამოვნო შესახედავიც ხართ, თუმცა, ყოველ შემთხვევაში, ახლა კი არა, რადგანაც ტირილმა ეშმაკივით დაგვლანათ. მაგრამ, როცა არაფერი განუხებთ და კარგ ხასიათზე ხართ, მე ვიტყოდი, მიმზიდველიც ხართ და ეს სწორედ იმათთვის, ვინც ცოლს ირთავს. წადით ახლა, დაწე-ქით, კარგად გამოიძინეთ და დაისვენეთ. მერე, ადექით, სარკეში ჩაიხედეთ და ნახავთ, რომ ამ ცუდი განწყობილების ნატამალიც არ დაგრჩებათ. (ელიზა კვლავ უსიტყვოდ შეხედავს მას და ადგილიდან არ იძვრის. მის მზერას ჰიგინსი არც კი ამჩნევს და ისე შექცევა ვაშლს, თითქოსდა ტკბილი ოცნების ბურუსში დაცურავდეს).

ჰიგინსი — (თითქოს გენიალური აზრი მოუფიქრაო) ვინ იცის, იქნება დედაჩემმა გამოგინახოს შესაფერი საქმრო.

ელიზა — ტოტენჰემ კორტ როუდში ჩვენ უკეთესად ვიყავით.

ჰიგინსი — (თითქოს გამოფხიზლდაო) ამით რისი თქმა გნებავთ?

ელიზა — მე ყვავილებს ვყიდდი, მაგრამ საკუთარ თავს კი არა. ახლა ლედიდ რომ მაქციეთ, სხვა არაფრის გაყიდვა არ შემიძლია, გარდა საკუთარი თავისა. რატომ არ დამტოვებთ იქ, საიდანაც ამიყვანეთ?

ჰიგინსი — (ვაშლის გულს გაბრაზებული შეაგდებს ღუმელში) ნუ სულელობთ, ელიზა. ადამიანთა ურთიერთობას იმით ნუ შეურაცხყოფთ, რომ მას ყოველგვარი ყიდვა-გაყიდვა მიაწეროთ. თუ ბიჭი არ მოგეწონებათ, კეთილი ინებეთ და ნუ გაჰყვებით.

ელიზა — აბა, სხვა რა გავაკეთო?

ჰიგინსი — საქმის მეტი რა არის. რას იტყვით, მაგალითად, იმაზე, ერთ დროს რომ საყვავილე მაღაზიაში გამყიდველად აპირებდით მონყობას? პიკერინგს შეუძლია რომელიმე მაღაზიაში მოგაწყოთ, ფული ბლომად აქვს. (სიცილით) იმ ტანსაცმელსაც გიყიდით, დღეს რომ გეცვათ. ჰოდა, ყველაფერი ეს ქირით ალბულებს სამკაულებთან ერთად, ორას გირვანქა სტერლინგს მაინც შეადგენს. აბა, დაფიქრდით, ექვსი თვის წინათ თქვენ

ვერც კი იოცნებებდით, საკუთარი საყვავილე მალაზია გქონოდათ. ახლა კი, რა გადარდებთ? თქვენი საქმე ჩინებულად წავა. წავალ, დავიძინებ, თორემ საშინლად მეძინება. ჰო, მართლა, აქ რალაცაზე ჩამოვედი, მაგრამ დამავინყდა რაზე?

ელიზა — ფოსტლები გინდოდათ.

ჰიგინსი — მართალი ხართ. აკი, მომაყარეთ კიდეც (*ფაჩუჩებს იღებს და წასვლას აპირებს, მაგრამ ელიზა წამოდგება და ეუბნება*)

ელიზა — სერ, ვიდრე ნახვიდოდეთ...

ჰიგინსი — (*იმიტოვებულს, რომ ელიზამ „სერ“ დაუძახა, ფაჩუჩები ხელიდან უფარდება*) რა გნებავთ?

ელიზა — ჩემი ტანსაცმელი მე მეკუთვნის თუ პიკერინგს?

ჰიგინსი — (*ისე მობრუნდება ოთახში, თითქოსდა ელიზას შეკითხვა ყოფილიყოს მათ შორის უთანხმოების კულმინაციური ნერტილი*) პიკერინგს რა ჯანდაბად უნდა?

ელიზა — იქნება იმ ახალი გოგონასათვის გამოგადგეთ, რომელსაც ჩემს მერე აიყვანთ საექსპერიმენტოდ?

ჰიგინსი — (*შერცხვენილი და ნანყენი*) ჩვენ ასეთ ხალხად მიგარნივართ?

ელიზა — მე ამაზე სიტყვის გაგონებაც არა მსურს. მარტო ის გამაგებინეთ, რაიმე მეკუთვნის თუ არა? ჩემი ტანსაცმელი ხომ დაწვით?

ჰიგინსი — მერე ეგ რა შუაშია? ამ შუალამისას ამაზე რა გადარდებთ?

ელიზა — უნდა ვიცოდე, რისი წაღება შემიძლია. არ მინდა ქურდობა დამაბრალოთ.

ჰიგინსი — (*ღრმად შეურაცხყოფილი*) ქურდობა? ეგ არ უნდა გეთქვათ, ელიზა. უგრძნობი ყოფილხართ.

ელიზა — ვნუხვარ, თუ ასეა. მაგრამ მე ხომ ერთი გაუნათლებელი გოგონა ვარ და ასეთ მდგომარეობაში ჩავარდნილს სიფრთხილე მმართვეს. შეუძლებელია რაიმე გრძნობა არსებობდეს თქვენისთანებსა და ჩემისთანებს შორის. კეთილ ინებეთ და მითხარით, რა მეკუთვნის და რა არა.

ჰიგინსი — (*მოღუშული*) თუ გინდათ, ყველაფერი წაიღეთ, რაც სახლშია, გარდა ამ საკმაულებისა. ესენი ქირითაა აღებული (*ქუსლზე შემობრუნდება და უაღრესად შეურაცხყოფილი წასვლას აპირებს*).

ელიზა — (*ჰიგინსის აღშფოთებით გახარებული ცდილობს კიდევე უფრო გაახელოს იგი*) ცოტა ხანს კიდევე შეიცადეთ. (*მოიხსნის სამკაულებს*) წაიღეთ, თქვენს ოთახში დააწყვეთ, რომ გული საგულეს გქონდეთ და დაკარგვის არ შეგეშინდეთ.

ჰიგინსი — (*გახელებული*) მოიტა! (*ელიზა ხელში ჩაუდებს სამკაულებს*) ესენი რომ ოქრომჭედლის არ იყოს, ყველას მაგ უმადურ ხახაში ჩაგჩრიდი. (*ანგარიშშიუცემლად ჯიბეში ჩაიყრის. ძენკვის ბოლოები ჩამოეკიდება*).

ელიზა — (ბეჭედს მოიხსნის) ეს ოქრომჭედლის ბეჭედი არ არის. იგი თქვენ ბრაიტონში მიყიდეთ, აჰა, მიიღეთ. აღარ მჭირდება (აღელვებული ჰიგინსი ბეჭედს ლუმელში შეაგდებს და ელიზას ისე შეუბღვერს, რომ ეს უკანასკნელი სახეზე ხელს აიფარებს, შეშინებული როიალს ამოეფარება და წამოიძახებს). არ დამარტყათ!

ჰიგინსი — დაგარტყათ? საზიზლარო არსებავ, როგორ ბედავთ ამის თქმას? მე კი არა, თქვენ დამარტყით, თქვენ და პირდაპირ გულში დამჭერიით.

ელიზა — (ფარული სიხარულით ათრთოლებული) მოხარული ვარ, თუ ცოტათი მაინც ვიძიე შური.

ჰიგინსი — (ღირსეულად ლაპარაკობს პროფესიულად დახვეწილი სტილით) დღეს თქვენ გუნება გამიფუჭეთ. ასეთი რამე არასოდეს მომსვლია. ახლა მეტს არაფერს გეტყვით, ნავალ და დავიძინებ.

ელიზა — (აგდებულად) გირჩევნიათ, წერილი დაუტოვოთ ქალბატონ პირსს, რომ ყავა მოგიმზადოთ, თორემ მე ველარ გავაფრთხილებ.

ჰიგინსი — (ოფიციალური ტონით) წყეულიმც იყოს ქალბატონი პირსი, წყეულიმც იყოს ყავა, წყეულიმც იყავით თქვენ და წყეულიმც ვიყო მე იმ შეცდომისათვის, რომ ასე ანგარიშმიუცემლად შევალე ჩემი დიდი ხნის შრომით მოპოვებული ცოდნა, მზრუნველობა და პატივისცემა ნუმპედან ამოთრეულ მანანწალას.

(ისე გადის, რომ აშკარად უსვამს ხაზს თავის ღირსებას, მაგრამ ამ შთაბეჭდილებას კარის მოჯახუნებით აფუჭებს. ელიზა ბეჭდის მოსაწახად ბუხრის წინ ჩაიჩოქებს, იპოვის ბეჭედს და ერთხანს ფიქრობს რა უყოს. მერე ხილის ვაზაზე დააგდებს და ისე გაცოფებული ავა ზევით, თითქოსდა უნდოდეს, რომ ვინმე შუაზე გაგლიჯოს. ელიზას ოჯახის ავეჯეულობას შემატებია დიდი ტანსაცმლის კარადა და ძვირფასი სატუალეტო მაგიდა. ელიზა შემოდის. აანთებს სინათლეს, მიდის ტანისამოსის კარადასთან, გააღებს, გამოიღებს სამგ ზავრო კაბას, შლაპას, წყვილ ფეხსაცმელს და სანოლზე დაყრის. გაიხდის საღამურ კაბასა და ფეხსაცმელს. ტანისამოსის კარადიდან გამოიღებს საკიდარს, ფრთხილად გაუყრის საღამურ კაბაში და დაკიდებს კარადაში, რომელსაც ჯახუნით მიხურავს. ჩაიცვამს სამგ ზავრო ფეხსაცმელსა და სამგ ზავრო კაბას, დაიხურავს სამგ ზავრო შლაპას, სატუალეტო მაგიდიდან აიღებს მაჯის საათს და გაიკეთებს. იცვამს ხელთათმანებს, აიღებს ჩანთას და ვიდრე მაჯაზე გადაიკიდებს, სინჯავს არის თუ არა შიგ საფულე, გაემართება კარისაკენ. მის ყოველ მოძრაობაში ჩანს რალაცა მძიმე გადაწყვეტილება.

უკანასკნელად ჩაიხედავს სარკეში. უცებ ენას გამოუყოფს თავის თავს, ჩააქრობს სინათლეს და გადის.

ამასობაში გარეთ, ქუჩაში სიყვარულით გულანთებული ფრედი ეინსფორდ ჰილი იცქირება მესამე სართულისაკენ, სადაც ერთი ფანჯარაა განათებული. სინათლე ქრება).

ფრედი — ძილი ნებისა, ძვირფასო, ძვირფასო, ძვირფასო...
(ელიზა კარს მაგრად მოიჯახუნებს და გარეთ გამოვა).

ელიზა — აქ რას აკეთებ?

ფრედი — არაფერს. ღამეების უმეტესობას აქ ვატარებ. ეს ერთადერთი ადგილია, სადაც თავს ბედნიერად ვგრძნობ. ნუ დამცინით, ქალბატონო დულიტლ.

ელიზა — ქალბატონ დულიტლს ნუ მეძახით, გესმით? უბრალოდ ელიზა დამიძახეთ. (წაიბორძიკებს და ფრედის მხარზე წაავლებს ხელს) ფრედი, არ იფიქროთ, რომ მე ქუჩის მანანნალა ვიყო.

ფრედი — ოჰ, არა, არა, ძვირფასო. ეს რამ გაფიქრებინათ. თქვენ ხომ უსაყვარლესი, უძვირფასესი...

(ფრედი კარგავს თავშეკავების უნარს და ელიზას ჰკოცნის და ჰკოცნის. ალერსს დანატრებული ელიზა წინააღმდეგობას არ უწევს. ეხვევიან ერთმანეთს. გამოჩნდება ხანში შესული პოლიციელი).

პოლიციელი — (შეშფოთებული) აბა, აბა, აბა...

(ელიზა და ფრედი ერთმანეთს სწრაფად შორდებიან).

ფრედი — ბოდიში, პოლიციელო, ჩვენ ეს-ეს არის დავინიშნეთ.

(გარბიან. პოლიციელი თავს აკანტურებს. ფიქრობს თავის ძველ სიყვარულზე და ადამიანური იმედების ამაოებაზე, შემდეგ მოპირდაპირე მიმართულებით წავა პროფესიული ნელი ნაბიჯებით.

სიყვარულის ფრთები ელიზასა და ფრედის კავენდიშის მოედნამდე მიიყვანს. იქ შედგებიან იმის ფიქრით, თუ საით წავიდნენ).

ელიზა — (სუნთქვაშეკრული) იმ პოლიციელმა ისე შემაშინა, რომ კინაღამ გული გამისკდა. მაგრამ თქვენ მართლა საკადრისი პასუხი გაცით.

ფრედი — გზას ხომ არ აგაცდინეთ? სად მიბრძანდებოდით?

ელიზა — მდინარისაკენ.

ფრედი — რისთვის?

ელიზა — თავის დასახრჩობად.

ფრედი — (შეშინებული) ელიზა, ძვირფასო, რათა? რისთვის? რა მოხდა?

ელიზა — ნუ მეკითხებით, აწი იმაზე ლაპარაკიც არა ღირს. ახლა ქვეყნიერებაზე ჩემსა და შენს გარდა არავინაა, ხომ ასეა?

ფრედი — არც ერთი სულიერი.

(ისევ ჩაეხვევიან ერთმანეთს, მაგრამ ახლა თავზე გაცილებით უფრო ახალგაზრდა პოლიციელი წამოადგებათ).

მეორე პოლიციელი — რაო? თქვენ ორნი ხართ ქვეყანაზე? რა არის ეს? სადა გგონიათ თქვენი თავი? ახლავე, ახლავე მოუსვით აქედან.

ფრედი — კარგი, სერ. მოვუსვამთ, მოვუსვამთ. (გარბიან. ახლა ჰანოვერის მოედანთან შეჩერდებიან).

ფრედი — არ მეგონა, თუ პოლიციელები ასე საშინლად მორცხვები არიან.

ელიზა — მათი მოვალეობა ისაა, რომ ქუჩიდან გოგონებს ერეკებიან.

ფრედი — სადმე უნდა წავიდეთ. მთელი ღამე ქუჩაში ხომ ვერ ვიხეტიალებთ?!

ელიზა — რატომაც არა. რა აჯობებდა იმას, რომ ადამიანმა მთელი თავისი სიცოცხლე იხეტიალოს.

ფრედი — ოჰ, ძვირფასო. *(ისევ ჩაეხვევიან ერთმანეთს. ვერც კი შეამჩნევენ როგორ მიუახლოვდება მათ ტაქსი და გაჩერდება).*

მძლოლი — ხომ არსად გინდათ წასვლა, თქვენ და ლედის, სერ?

ელიზა — ოჰ, ფრედი, ტაქსი! პირდაპირ მისწრებაა.

ფრედი — მაგრამ, დასწყევლოს ეშმაკმა, ფული რომ არა მაქვს?

ელიზა — მე მაქვს. პოლკოვნიკის აზრით, კაცი სახლიდან ისე არ უნდა გავიდეს, რომ ათი გირვანქა სტერლინგი მაინც არ ედოს ჯიბეში. მომისმინეთ. მთელი ღამე ვისეირნოთ, დილით კი ქალბატონ ჰიგინსთან მივალ და ვკითხავ! რა ვქნა? ტაქსში პოლიცია ხელს ვერ გვახლებს.

ფრედი — კეთილი, აგრე იყოს *(მძლოლს)* უიმბლედონ ქომონისაკენ.

მეოთხე მოქმედების დასასრული

ფარდა

მოქმედება მხსუთი

ქ-ნი ჰიგინსის სასტუმრო ოთახი. ის ახლაც სანერ მაგიდას უზის. შემოდის მოსამსახურე ქალი.

მოსამსახურე ქალი — (კარებში) მისტერ ჰენრი და პოლკოვნიკი პიკერინგი ძირს არიან, ქალბატონო!

ქ-ნი ჰიგინსი — უთხარი ამოვიდნენ!

მოსამსახურე ქალი — ტელეფონით რეკავენ, ქალბატონო, მგონი, პოლიციას ურეკავენ.

ქ-ნი ჰიგინსი — რაო?

მოსამსახურე ქალი — (შემოვა ოთახში და ხმას დაუდაბლებს) ქალბატონო, მისტერ ჰიგინსი ძალზე აღელვებულია და გადადგენივით, თქვენთვის მეთქვა.

ქ-ნი ჰიგინსი — ის უფრო გამოაცხება, რომ გეთქვა, მისტერ ჰიგინსი აღელვებული არ არისო. როგორც კი პოლიციაში დარეკავენ, უთხარი ამოვიდნენ. რალაცა დაკარგა მგონი.

მოსამსახურე ქალი — მესმის, ქალბატონო. (მიდის)

ქ-ნი ჰიგინსი — ჯერ მაღლა ადი და ქალბატონ დულიტლს უთხარი, რომ მისტერ ჰენრი და პოლკოვნიკი აქ არიან და სანამ არ დაგიძახებ, არ ჩამოხვიდე-თქო.

მოსამსახურე ქალი — მესმის, ქალბატონო.

(ჰიგინსი შემოვარდება, როგორც მოსამსახურე ქალმა თქვა, ძალზე აღელვებულია).

ჰიგინსი — მომისმინეთ, დედა, აქ რალაცა გაუგებრობაა!

ქ-ნი ჰიგინსი — დიახ, ძვირფასო. დილა მშვიდობისა. (ჰიგინსი გამოერკვევა და აკოცებს დედას. მოსამსახურე ქალი გადის) რა მოხდა?

ჰიგინსი — ელიზამ აინყვიტა.

ქ-ნი ჰიგინსი — (მშვიდად განაგრძობს წერას) ალბათ, შეაშინე!

ჰიგინსი — შევაშინე! სისულელეა! წუხელ, ჩვეულებრივ, დავტოვეთ, რათა სინათლე ჩაექრო, ეს იყო და ეს! ჰოდა, იმის მაგივრად, რომ დაეძინა, ტანისამოსი გამოუცვლია და წასულა, ლოგინი არც კი გაუშლია. ჯერ კიდევ დილის შვიდი საათი არ ყოფილა, ტაქსით რომ მოსულა თავისი ნივთებისათვის. ჰოდა, იმ სულელს, ქალბატონ პირსს, ყველაფერი მიუცია და ჩემთან კრინტიც არ დაუძრავს. ახლა რა ვქნა?

ქ-ნი ჰიგინსი — რა ქნა და თავი დაანებე, ჰენრი. მას სრული უფლება ჰქონდა, თუ მოესურვებოდა, წასულიყო.

ჰიგინსი — (აღელვებული ოთახში გაივლ-გამოივლის) კვალს ვერსად ნავაწყდი. არ ვიცი, სად ვეძიო. მე... (შემოდის პიკერინგი, ქ-ნი ჰიგინსი დადებს სანერკალამს და სანერი მაგიდიდან შემობრუნდება).

პიკერინგი — *(ხელს ართმევს)* დილა მშვიდობისა, ქ-ნო ჰიგინს. ჰენრიმ გაიამბოთ? *(ტახტზე ჩამოჯდება)*.

ჰიგინსი — პოლიციის იმ ვირმა ინსპექტორმა რა თქვა? ჯილდოს არ შეჰპირდი?

ქ-ნი ჰიგინსი — *(აღშფოთებული ნამოვარდება)* რაო, რაო, რა თქვი? ელიზას პოლიცია დაადევნე?

ჰიგინსი — რა თქმა უნდა. აბა, პოლიცია რისთვისაა? სხვა რა უნდა გვექნა? *(ჩაჯდება ელისაბედისდროინდელ სავარძელში)*.

პიკერინგი — ინსპექტორი საქმეს აყოვნებს. ეჭვი ეპარება ჩვენს კეთილგანზრახვამი.

ქ-ნი ჰიგინსი — ძალიან კარგად მოქცეულა. აბა, რა უფლება გაქვთ ნახვიდეთ პოლიციაში და აღრიცხვაზე აიყვანოთ გოგონა, თითქოსდა იგი ქურდი იყოს, ანდა დაკარგული ქოლგა? ხომ ასეა? *(ღრმად აღელვებული ისევ დაჯდება)*.

ჰიგინსი — მაგრამ მოძებნა რომ გვინდა?

პიკერინგი — იცით რა, ქალბატონო ჰიგინს, ჩვენ მას ასე ვერ დავანებებთ თავს და აბა, სხვა რა ვიღონოთ?

ქ-ნი ჰიგინსი — ორივეს ბავშვის ჭკუა გაქვთ, ბავშვის ჭკუა. აბა... *(შემოდის მოსამსახურე ქალი და საუბარიწყდება)*.

მოსამსახურე ქალი — ერთ ჯენტლმენს ძალიან უნდა თქვენი ნახვა. უიმპოლის ქუჩიდან აქ მოუსწავლებიათ.

ჰიგინსი — თავი დამანებეთ. არავის ნახვის თავი არა მაქვს. ვინაა?

მოსამსახურე ქალი — მისტერ დულიტი, სერ.

პიკერინგი — დულიტი! მენაგვეა?

მოსამსახურე ქალი — მენაგვე? რას ამბობთ, სერ? ჯენტლმენია.

ჰიგინსი — *(ნამოხტება აღელვებული)* ღმერთმანი, პიკ, ალბათ, ელიზას რომელიმე ნათესავია, რომლის შესახებაც, როგორც ეტყობა, ჩვენ არაფერი ვიცით. ელიზა, ალბათ, მასთანაა წასული *(მოსამსახურე ქალს)* შემოუშვით. ჩქარა შემოუშვით.

მოსამსახურე ქალი — ახლავე, სერ. *(გადის)*

ჰიგინსი — *(მოუთმენლად მიდის დედასთან)* ელიზას ჯენტლმენი ნათესავი მოსულა. რაიმე ამბავს გავიგებთ *(ჩაჯდება ჩიპენდალის სავარძელში)*.

ქ-ნი ჰიგინსი — ელიზას ნათესავებს იცნობთ?

პიკერინგი — მხოლოდ მამამისს, რომლის შესახებაც უკვე გაიამბეთ.

მოსამსახურე ქალი — *(გამოაცხადებს)* მისტერ დულიტი.

(შემოდის დულიტი. ისე შესანიშნავადაა ჩაცმული, თითქოს საქონინოდ მიდიოდეს. — ვინ იცის, იქნება მართლაც მიდის. — ფრაკის ლილაკში ყვავილი გაურჭვია. თვალისმომჭრელი აბრეშუმის შლაპა ახურავს. ლაქის ფეხსაცმელი საერთო შთაბეჭდილებას აგვირგვინებს. როგორც ეტყობა, ისეა გატაცებული იმ საქმით, რისთვისაც მოვიდა, რომ

ქ-ნ ჰიგინსს ვერც კი ამჩნევს. პირდაპირ მიიჭრება ჰიგინსთან და საყვედურებით ავსებს).

დულიტლი — (უთითებს თავის პიროვნებაზე) აი, ნახეთ! ხედავთ? ეს სულ თქვენი წყალობაა.

ჰიგინსი — რა არის ჩემი „წყალობა“?

დულიტლი — ეს ყველაფერი. აი, შეხედეთ. მე თქვენ გთხოვთ, შეხედეთ ამ შლიაპას, ამ ფრაკს შეხედეთ.

პიკერინგი — თქვენთვის ტანსაცმელს ელიზა ყიდულობდა?

დულიტლი — ელიზა? არა! რატომ უნდა ეყიდა ჩემი ტანსაცმელი ელიზას?

ქ-ნი ჰიგინსი — დილა მშვიდობისა, მისტერ დულიტლ. დაბრძანდით, გთხოვთ.

დულიტლი — (როგორც კი მიხვდება, რომ დიასახლისი ვერ შეამჩნია, უკან დაიხვეს) ბოდიშს ვიხდი, ქალბატონო. (მასთან მიდის, ხელს ართმევს) გმადლობთ. (ჯდება ტახტზე პიკერინგის მარჯვნივ) იმ ამბავმა ისე ამიშალა ნერვები, რომ სულ დაბნეული ვარ.

ჰიგინსი — რა ჯანდაბა მოგივიდათ?

დულიტლი — უბრალო რამე რომ დამმართოდა, არაფერია, კაცს ყველაფერი მოუვა და, როგორც თქვენ იტყოდით, იმაში ღმერთის ხელი იქნებოდა გარეული, მაგრამ ასე არ მომხდარა. ყველაფერი ეს თქვენ გამიკეთეთ. დიას, თქვენ, ენრი იგინს.

ჰიგინსი — რა, ელიზა იპოვე?

დულიტლი — რაო, დაკარგეთ?

ჰიგინსი — დიას.

დულიტლი — გაბედნიერებულხართ. მე არ მიპოვნია, მაგრამ, დარწმუნებული იყავით, თვითონ მიპოვის, როცა გაიგებს რა მომივიდა თქვენი წყალობით.

ქ-ნი ჰიგინსი — მითხარით, ასეთი რა გაგიკეთათ ჩემმა ვაჟმა, მისტერ დულიტლ?

დულიტლი — რა გამიკეთა? ბედნიერება წამართვა, დამაქცია, შემკრა და ბურჟუაზიული მორალის ბრჭყალებში ჩამაგდო.

ჰიგინსი — (შეშფოთებული წამოდგება და დულიტლს თავზე დაადგება) ბოდავთ, გამოლექილხართ და არ იცით რას როშავთ, გიჟი ხართ. მე თქვენ 5 გირვანქა სტერლინგი მოგეცით, მერე ორჯერ გესაუბრეთ და თითოეული საათის საუბარი ნახევარი კრონი მაინც დამიჯდა. მას მერე თვალითაც არ მინახავხართ.

დულიტლი — რა? მთვრალი ვარ მე? გიჟი ვარ? თქვენ მეუბნებით ამას? მითხარით: მისწერეთ თუ არა წერილი ერთ გულბილწ ამერიკელ ბებერს, რომელიც 5 მილიონს ხარჯავდა იმისათვის, რომ მსოფლიოს მასშტაბით დაეარსებინა მორალური რეფორმის საზოგადოება და რომელმაც გთხოვათ მისთვის ერთი საერთაშორისო ენა შეგედგინათ?

ჰიგინსი — რაო? აა, ეზრა უანაფელერს? ის ხომ გარდაიცვალა.
(დამშვიდებული ჯდება)

დულიტილი — დიახ, ის მოკვდა და მე კი დამლუპა. მითხარით: მის-
ნერეთ თუ არა მას წერილი და აცნობეთ თუ არა, რომ თანამედროვე ინ-
გლისში, თქვენი აზრით, ყველაზე ორიგინალური მორალისტია უბრალო
მენაგვე, ალფრედ დულიტილი?

ჰიგინსი — კი. შენთან პირველი შეხვედრის შემდეგ, მახსოვს, მართლა
ჩავიხინე ეს სისულელე, ხუმრობით მივწერე.

დულიტილი — კარგი დაგემართათ, კარგი ხუმრობაა! მე კი იმ ხუმრობამ
ბოლო მომიღო და... იმ ბებერს უნდოდა ეჩვენებინა, რომ ამერიკელები
ჩვენ არა გვგვანან; რომ ისინი ცნობენ და პატივისცემით ეკიდებიან ყო-
ველი ადამიანის ღირსებას, რომელ კლასსაც არ უნდა ეკუთვნოდეს იგი.
მის ანდერძში, ენრი იგინს, თქვენი სულელური ხუმრობის წყალობით
წერია, რომ ყველის ტრესტ „მუცლის მეგობრის“ შემოსავლიდან მეც
მივიღო წლიურად 3 000 დოლარი, იმ პირობით, რომ წავიკითხო ლექციე-
ბი, უანაფელერის მორალური რეფორმის მსოფლიო ლიგაში, როცა კი
მოითხოვენ, ექვს ლექციამდე წელიწადში.

ჰიგინსი — ეშმაკსაც წაუღია იმის თავი! (სახე გაუბრწყინდება) უყუ-
რეთ, რა კარგი მოფიქრებაა.

დულიტილი — ლექციის წაკითხვას რა უნდა? მე იმათ ისეთ ლექციას
წავუკითხავ, რომ სიგრძე სიგანედ ექცეთ და მე კი თმის ღერიც არ
შემიტოკდება. მე ის მაძარდებს, ჯენტლმენი რომ გავხდი. ვინა სთხო-
ვა ჯენტლმენად მაქციეო? ერთი ბედნიერი, თავისუფალი კაცი ვიყავი.
როცა ფული მომინდებოდა, ვისაც ხელს დავადებდი, ყველა მაძლევდა
ისევე, როგორც თქვენ, ენრი იგინს. ახლა კი დავიღუპე. ხელფეხშეკრუ-
ლი ვარ და ყველა მე მაძებს ხელს, ფული მომეციო. უნინ, როცა ლატაკი
ვიყავი, ნაგავთან ერთად საბავშვო ეტლი მინახეს, სამართალში მიმცეს,
ვექილი დამჭირდა. რის ვაივავალახით მიმიღო ვექილმა, მაგრამ სცადა,
რაც შეიძლება ჩქარა მოვეცილებინე. ახლა ვექილები მილოცავენ „თქვენი
საქმე კარგად მიდისო“. „თქვენ იმის თქმა გინდათ, რომ თქვენი საქმე
მიდის კარგად“ — მე ვეუბნები. უნინ, როცა არაფერს ვიხდიდი, ექიმე-
ბი საავადმყოფოდან ისე დასუსტებულს გამომაგდებდნენ, რომ ფეხზე
ძლივს ვიდექი. ახლა კი აღმოაჩინეს, რომ მე ავადმყოფი კაცი ვარ და
ისე ვერ ვიცოცხლებ, თუ დღეში ორჯერ არ გამსინჯეს. სახლში თითის
განძრევის ნებას არ მაძლევენ. ჩემს მაგივრად სხვა აკეთებს ყველაფერს.
ჯერ კიდევ შარშან ქვეყანაზე ორი-სამი ნათესავის გარდა კაცისშვილი
არ მეზადა და ისინიც ჩემთან შეხვედრას გაურბოდნენ. ახლა კი 50 ცალი
აღმომარჩნდა და არც ერთს თავისი ჯამაგირი ერთ კვირასაც არა ჰყ-
ოფნის. ახლა მე ჩემთვის კი არა, სხვებისათვის ვცხოვრობ. ესეც თქვენი
ბურჟუაზიული მორალი! თქვენა სთქვით ელიზა დავკარგეთო! დარდი ნუ
გაქვთ, ნიძლავს დავდებ, თუ ახლა ჩემი სახლის ზღურბლზე არ იდგება.

ჰოდა, სანამ მამამისი საპატიო ბურჟუა გახდებოდა, ყვავილების გაყიდვითაც კარგად ირჩენდა თავს. ახლა თქვენც მომთხოვთ ფულებს, მისტერ იგინს: ნამდვილი ინგლისურის ნაცვლად ბურჟუების ენა ხომ უნდა მასწავლოთ? ახლა თქვენც დაიჭერთ თქვენს ადგილს. ამისათვისაა ყველაფერი ეს მოგონილი.

ქ-ნი ჰიგინსი — ჩემო ძვირფასო მისტერ დულიტლ, თუ თქვენ მართლა არ გინდათ იმ თანხის მიღება, ვის რა უფლება აქვს დაგაძალოთ, ჩვენი მოთხოვნა უთუოდ მიიღეთ? შეგიძლიათ უარი უთხრათ, ხომ ასეა, პოლკოვნიკო პიკერინგ?

პიკერინგი — მეც ასე მგონია.

დულიტლი — *(უფრო რბილი ტონით ლაპარაკობს, რადგანაც ქალთა სქესის წარმომადგენელს ელაპარაკება)* ტრაგედიაც ამაშია, ქალბატონო. უარის თქმა ადვილია, მაგრამ გამბედაობა არა მყოფნის. აბა, რომელ ჩვენგანს ყოფნის? ჩვენ ყველანი დაშინებულები ვართ, დაშინებულები, ქალბატონო, აი, რა ვართ ჩვენ. ამ საქმეზე რომ უარი ვთქვა, სამუშაო სახლის მეტი, აბა, რა მელის სიბერეში? ახლახან, თუნდაც იმისათვის, რომ მენაგვის ადგილი არ დამეკარგა, კინალამ თმის შეღებვა დამჭირდა. რომელიმე ღირსეული ლატაკი რომ ვიყო და ცოტა რამე შემონახული მქონდეს, შემეძლო უარი მეთქვა. მაგრამ მაშინ მხოლოდ იმისათვის თუ ვიზამდი ამას, რომ ღირსეული ღარიბი მილიონერზე უარესად არა ცხოვრობს. თუმცა მათ არც კი იციან თავიანთი ბედნიერების ფასი. მე კი, როგორც ერთ-ერთ უღირს ღარიბს, სხვა არაფერი მაშორებს ღარიბ-ლატაკის კონკეზისაგან, გარდა ამ წყეული სამი ათასისა, რომელიც ბურჟუებს შორის, ამ გარეწრებს შორის მაჭერინებს ადგილს. უკაცრავად ვარ თქვენთან, ქალბატონო, ასეთი ლაპარაკისათვის, მაგრამ, ჩემსავით ალელვებული რომ იყოთ, თქვენც ასევე ილაპარაკებდით. „საითაც გავიქეცი, იქით წავიქეციო“, რომ იტყვიან, ისეა სწორედ: ყველა გზა გადაჭრილია: — ან სამუშაო სახლში უნდა ამოგხდეთ სული, ან ბურჟუების ხროვაში მოგელოთ ბოლო. დაშინებული — აი, რა ვარ მე, ქალბატონო, გატეხილი, გაყიდული. სხვა ბედნიერი ხალხი გაიტანს ჩემს ნაგავს და მე მომთხოვს ფულს გადასაკრავად, — და მე უნდა ვუცქირო მათ და მშურდეს იმათი ბედი. აი, სადამდე მიმიყვანა თქვენმა ვაჟიშვილმა, სადამდე *(ალელვებულია)*.

ქ-ნი ჰიგინსი — კეთილი. მოხარული ვარ, რომ თქვენ არ აპირებთ რაიმე სისულელის ჩადენას, მისტერ დულიტლ. ეს წყვეტს ელიზას მომავლის საკითხს. ახლა მისი რჩენა თქვენ თამამად შეგიძლიათ.

დულიტლი — *(მელანქოლური მორჩილებით)* როგორ არა, ქალბატონო, ახლა მე სულ ყველას რჩენა შემიძლია ამ 3 000 წლიური შემოსავლით.

ჰიგინსი — *(წამოხტება)* სისულელეა! მან რატომ უნდა არჩინოს ელიზა? აკი ელიზა მას არ ეკუთვნის: ხუთ დოლარად არ მომყიდა? დულიტლი პატიოსანი კაცი ხარ თუ გაიძვერა?

დულიტი — ცოტ-ცოტა ერთიცა ვარ და მეორეც, ჰენრი! როგორც ყოველი ჩვენგანი, ცოტ-ცოტა ერთიცა ვარ და მეორეც.

ჰიგინსი — ჰოდა, მომისმინეთ: თქვენს ქალიშვილში ხომ ფული აიღეთ, ახლა მისი წაყვანის უფლება არა გაქვთ.

ქ-ნი ჰიგინსი — ჰენრი? ნუ სულელობ! თუ იმის გაგება გინდა, სად არის ელიზა, გეტყვი — ზევითაა.

ჰიგინსი — *(გახარებული)* ზევითაა!!! მაშ, ახლავე ჩამოვიყვან. *(გაემართება კარისაკენ)*.

ქ-ნი ჰიგინსი — *(ნამოდგება და გაჰყვება მას)* დამშვიდდი ჰენრი, ნუ მიდიხარ, დაჯექი.

ჰიგინსი — მე...

ქ-ნი ჰიგინსი — დაჯექი, ძვირფასო, და მომისმინე.

ჰიგინსი — ოჰ, ძალიან კარგი, ძალიან კარგი, ძალიან კარგი! *(ტახტზე ჯდება და ფანჯრისაკენ იბრუნებს პირს)* რატომ არ გვითხარით ეს ნახევარი საათით ადრე?

ქ-ნი ჰიგინსი — ელიზა დილით მოვიდა ჩემთან და მიაბო რა უხეშად მოჰქცევინართ ორივენი.

ჰიგინსი — *(ისევ ნამოხტება)* რაო?

პიკერინგი — *(ისიც ნამოდგება)* ძვირფასო ქალბატონო ჰიგინს, მოუჭორავს. როგორ თუ უხეშად მოვექცით? ერთი სიტყვაც არ გვითქვამს მისთვის. ერთმანეთს ძალზე ტკბილად დავშორდით. *(მიუბრუნდება ჰიგინსს)* ჰიგინს, ჩემი დაძინების შემდეგ ხომ არ აწყენინეთ რაიმე?

ჰიგინსი — პირიქით, თვითონ მანყენინა, ფოსტლები მესროლა სახეში. რაღაც გადარეულივით იქცეოდა. არავითარი მიზეზი არ მიმიცია, შემოვბრუნდი თუ არა, აიღო და ფოსტლები მთხლიშა სახეში — და მერე რა არა თქვა, რომ იცოდეთ?

პიკერინგი — *(გაოცებული)* რათა? რა დაგვიშავებია მისთვის?

ქ-ნი ჰიგინსი — მე მშვენივრად ვიცი, რაც დაუშავეთ. მგონი, ეგ გოგონა ბუნებით ძალიან სათნო და მგრძნობიარეა, ხომ ასეა, მისტერ დულიტი?

დულიტი — მეტად ნაზი გულის პატრონია, ქალბატონო, სულ მე მგავს.

ქ-ნი ჰიგინსი — სწორედ რომ ასეა. ძალიან შეგეჩვიათ ორივეს. შენს მიმართ მეტისმეტად ბევრ მზრუნველობას იჩენდა, ჰენრი! თქვენ, ალბათ, არც კი გაქვთ წარმოდგენილი, თუ რას ნიშნავს გონებრივი მუშაობა მისი კლასის გოგონასათვის. როგორც გავიგე, როცა მან უდიდესი გამოცდა ჩააბარა ბრწყინვალედ, ყოველგვარი შეცდომის გარეშე და სახლში დაბრუნდით, მისთვის არც ერთ თქვენგანს ხმა არ გაუცია, გააბით საუბარი ერთმანეთში და გიხაროდათ, რომ ყველაფერი მორჩა. იმასაც კი ამბობდით: ყველაფერმა ამან საშინლად მოგვაბეზრა თავი და დაგვალაო. ჰოდა, ყოველივე ამის შემდეგ, რა გასაკვირია, თუ მან ფოსტლები სახეში გთხლიშათ. მის ადგილას რომ ვყოფილიყავი, ფოსტლებს კი არა, მაშებს გესროდით, მაშებს.

ჰიგინსი — ჩვენ იმის მეტი არაფერი გვითქვამს, რომ დაღლილები ვიყავით და ძილი გვინდოდა. ხომ ასეა, პიკ?

პიკერინგი — *(მხრებს იჩეჩს)* ეგ იყო და ეგ.

ქ-ნი ჰიგინსი — *(ირონიულად)* დარწმუნებული ხართ?

პიკერინგი — სრულ სიმართლეს მოგახსენებთ.

ქ-ნი ჰიგინსი — თქვენ მაღლობაც არ გადაუხადეთ მას, არ მოეფერეთ, არ შეაქეთ, ისიც არ უთხარით, რა მშვენიერი იყავით.

ჰიგინსი — *(მოუთმენლად)* ჩვენ რაზე უნდა გვეთქვა, როცა მან ყველაფერი ეს ჩვენზე უკეთ იცოდა. თუ ამის თქმა გნებავთ, რომ მასთან ქადაგად არ დავცემულვართ, ეს მართალია.

პიკერინგი — *(სინდისის ქენჯნით)* ალბათ, მართლა ვერ მივაქციეთ სათანადო ყურადღება. ძალიანაა გაბრაზებული?

ქ-ნი ჰიგინსი — *(ისევ დაუბრუნდება თავის ადგილს სანერ მაგიდასთან)* იმედი მრჩება, რომ ელიზა უკვე აღარ დაუბრუნდება უიმპოლის ქუჩას. მისტერ დულიტლს შესაძლებლობა აქვს, შეუნარჩუნოს თავის ქალიშვილს ის საზოგადოებრივი მდგომარეობა, რაც თქვენ ძალად მოახვიეთ თავზე. მაგრამ ელიზამ თქვენთან მეგობრულ ვითარებაში შეხვედრის სურვილი გამოთქვა ერთმანეთის დანაშაულის მოსატყვევლად.

ჰიგინსი — მართლა, ღმერთო ჩემო! მართლა?

ქ-ნი ჰიგინსი — ჰენრი, თუ შემპირდები, რომ თავდაჭერილად იქნები, ჩამოვაყვანინებ, არადა, სახლში წადი, ისედაც დიდი დრო დამაკარგვინე.

ჰიგინსი — კეთილი, თანახმა ვარ, თანახმა. პიკ, თქვენც თავდაჭერილად იყავით. მთელი ჩვენი საკვირაო მიხრა-მოხრა უნდა გამოვიყენოთ იმ არსებასთან, რომელიც ჩვენვე ამოვიყვანეთ წუმპიდან *(გულმოსული ჩაეშვება ელისაბედისდროინდელ სავარძელში)*.

დულიტლი — *(შეგონებით)* აბა, ახლა ჩვენც მოგვაქციეთ ყურადღება. ჰენრი იგინს, გაუწიეთ ანგარიში ჩვენს, როგორც ბურჟუის გრძნობებს.

ქ-ნი ჰიგინსი — ჰენრი, დაპირება არ დაივინყოთ *(ხელს დააჭერს ზარის ღილაკს სანერ მაგიდაზე)*. მისტერ დულიტლ, თუ არ შეწუხდებით, ერთი წუთით გაბრძანდით აივანზე. არ მინდა, ელიზამ მანამდე გაიგოს თქვენი ამბავი, ვიდრე ამ ჯენტლმენტან საუბარს მორჩებოდეს. რას იტყვით, მისტერ?

დულიტლი — როგორც გენებოთ, ქალბატონო. მე ყოველგვარ დახმარებას აღმოვუჩენ ჰენრის, ოღონდ ჩემი ქალიშვილი აღარ დამიბრუნდეს. *(აივანზე გავა)*.

(შემოდის მოსამსახურე ქალი, პიკერინგი დულიტლის ადგილზე ჯდება).

ქ-ნი ჰიგინსი — გეთაყვა, თხოვეთ ქალბატონ დულიტლს, ჩამოდით-თქო.

მოსამსახურე ქალი — ახლავე, ქალბატონო *(გადის)*.

ქ-ნი ჰიგინსი — ჰენრი, იცოდე, თავი შეიკავე.

ჰიგინსი — მე ძალიან მშვიდად ვარ.

პიკერინგი — რაც შეუძლია, ცდილობს, ქალბატონო ჰიგინს (დუმლი. ჰიგინსი თავს უკან გადაიგდებს, ფეხებს გამართავს და სტვენას მოჰყვება).

ქ-ნი ჰიგინსი — ჰენრი, ძვირფასო, ულამაზოდ ზიხარ.

ჰიგინსი — (გასწორდება) რაში მინდა ლამაზად ჯდომა. დედა?

ქ-ნი ჰიგინსი — ისე გითხარი, შვილო, შენთან ლაპარაკი მინდოდა.

ჰიგინსი — მერე!

ქ-ნი ჰიგინსი — მერე და ერთსა და იმავე დროს სტვენასა და ლაპარაკს ვერ შეძლებ. ამიტომაც გითხარი.

(ჰიგინსი ამოიოხრებს. დუმლი ჩამოწვება).

ჰიგინსი — (წამოვარდება) სად ეშმაკშია ის გოგო? მთელი დღე ხომ არ უნდა ველოდოთ?

(შემოდის მხიარული, თავდაჯერებული ელიზა, ასე გეგონებათ თავისუფლად თავდაჭერის დიდი ხნის გამოცდილება აქვსო. მოაქვს პატარა სამუშაო კალათა. მეტად შინაურულადაა. პიკერინგი ისე დაიბნევა, რომ ფეხზე ადგომასაც ვერ ახერხებს).

ელიზა — დილა მშვიდობისა, პროფესორო ჰიგინს. როგორ გიკითხოთ?

ჰიგინსი — (გაოცებული) მე... მე... (ლაპარაკს ვერ ახერხებს).

ელიზა — რა თქმა უნდა, კარგად იქნებით. თქვენ არასოდეს ხართ ცუდად. მოხარული ვარ, რომ კიდევ გხედავთ, პოლკოვნიკო პიკერინგ. (პოლკოვნიკი სწრაფად დგება, ისინი ხელს ართმევენ ერთმანეთს) ძალიან აცივდა ამ დილით, არა? (ელიზა დაჯდება, პიკერინგი მარჯვნივ დაუჯდება).

ჰიგინსი — ამ ოინებს ჩემთან მოეშვით. მე გასწავლეთ იგი და იმით ვერ გამაკვირვებთ. ადექით და სახლში წამოდით, სისულელეს თავი დაანებეთ.

(ელიზა ხელსაქმეს ამოიღებს კალათიდან და მოჰყვება კემსვას, ჰიგინსის გაბრაზებას აინუნშიაც არ აგდებს).

ქ-ნი ჰიგინსი — მართლაც რომ მშვენიერ სიტყვებს ხმარობ, ჰენრი, ვერც ერთი ქალი ვერ იტყვის უარს ასეთ მიპატიჟებაზე.

ჰიგინსი — შენ თავი დაანებე, დედა, თვითონ ილაპარაკოს და ახლავე გამოჩნდება, გააჩნია თუ არა თუნდაც ერთი აზრი, რომელიც მე არ ჩამიდია მის თავში. თუნდაც ერთი სიტყვა თუ იცის, რომელიც მე არ მისწავლებია მისთვის. მე შევქმენი ეს არსება კოვენტ გარდენის ფეხქვეშ გათელილი კომბოსტოსაგან და ახლა ჩემ წინაშე წამდვილი ლედის გათამაშებას ცდილობს.

ქ-ნი ჰიგინსი — (მშვიდად) თუნდაც ასე იყოს, ძვირფასო, მაგრამ, რას დგახარ, არ დაჯდები?

(გაბრაზებული ჰიგინსი ჯდება).

ელიზა — (მიმართავს პიკერინგს და თითქმის არავითარ ყურადღებას არ აქცევს ჰიგინსს, თან ხელსაქმის კეთებას განაგრძობს). ერთი ეს მითხარით, პოლკოვნიკო პიკერინგ, ექსპერიმენტი საბოლოოდ მორჩა თუ არა?

პიკერინგი — ოჰ, ასე ნუ ლაპარაკობთ. თქვენ მას ექსპერიმენტს არ უნდა ეძახდეთ. ამის მოსმენა, მართალი გითხრათ, არ მსიამოვნებს.

ელიზა — არც მე ვარ გათელილი კომბოსტო...

პიკერინგი — (შეგულიანებული) რა თქმა უნდა, არა ხართ.

ელიზა — (განაგრძობს მშვიდად) მაგრამ იმდენად დავალებული ვარ თქვენგან, რომ ნამდვილად უბედური ვიქნები, თუ დამივიწყებთ.

პიკერინგი — მაღლობელი ვარ თქვენი, ამას რომ ამბობთ, ქალბატონო დულიტი.

ელიზა — იმიტომ კი არ მითქვამს ეს, რომ ჩემი ტანისამოსი თქვენი შექენილია. თქვენ ფულის საკითხში სხვებთანაც გულუხვი ბრძანდებით. მაგრამ მე ნამდვილად თქვენგან ვისწავლე კარგი ჩვევები, რომელიც უბრალო ქალს ლედიდ აქცევს. მათი შეთვისება ჩემთვის მეტად ძნელი იყო, როცა ნიმუშად თვალწინ პროფესორი ჰიგინსი მედგა. მეც ხომ მასავით ვიყავი აღზრდილი, მეც არ შემეძლო თავის დაჭერა და თვით უმნიშვნელო ადვლეების დროსაც უშვერ სიტყვებს ვხმარობდი. მე ვერასოდეს გავიგებდი, რომ ჯენტლმენები ასე არ იქცევიან, თქვენ რომ არ ყოფილიყავით ჩვენთან, პოლკოვნიკო პიკერინგ.

ჰიგინსი — რაო?

პიკერინგი — ოჰ, ყურადღებას ნუ მიაქცევთ. გულით არ ამბობს. რა ქნას, ასე გამოუდის.

ელიზა — ოჰ, მეც არ ვამბობდი გულით, როცა ყვავილებს ვყიდდი, მაგრამ ასეა თუ ისე, ხომ ვაკეთებდი ამას და საქმეც სწორედ ესაა.

პიკერინგი — ეს კი ასეა, მაგრამ მაინც ჰიგინსმა გასწავლათ ლაპარაკი, მე ამას ვერ გავაკეთებდი.

ელიზა — (აგდებულად) რა თქმა უნდა, ეს მისი პროფესიაა.

ჰიგინსი — დაგლახვროთ ეშმაკმა.

ელიზა — (განაგრძობს) ეს იგივეა, კაცს რომ მოდური ცეკვები ასწავლო, მეტი არაფერი. იცით, როდის დაიწყო ჩემი ნამდვილი სწავლება?

პიკერინგი — როდის?

ელიზა — (ცოტა ხნით შეაჩერებს ხელსაქმეს) სწორედ იმ დროს, უიმპოლის ქუჩაზე პირველად რომ მოვედი და თქვენ „ქალბატონი დულიტი“ დამიძახეთ. პირველად მაშინ გაიღვიძა ჩემში თავმოყვარეობამ. (კემსვას მორჩება) მახსოვს აგრეთვე მრავალი სხვა წვრილმანიც, რომლებსაც თქვენ ვერც კი ამჩნევდით, რადგანაც ისინი ბუნებრივი იყო თქვენთვის; ყოველ შემოსვლაზე ფეხზე რომ მიდგებოდით, შლაპას რომ მიხდიდით, კარს რომ მიღებდით.

პიკერინგი — ოჰ, ეგ რა სალაპარაკოა.

ელიზა — თითქოს ასეა, მაგრამ ის წვრილმანები ამჟღავნებდნენ, რომ თქვენ ისე მეპყრობოდით, თითქოსდა მე უბრალო მრეცხავ ქალზე უკეთესი ვყოფილიყავი. თუმცა, რა თქმა უნდა, ასევე მოექცეოდით მრეცხავ ქალსაც, თუ ვინიცობაა, ის — შემთხვევით სასტუმრო ოთახში

შემოვიდოდა. ჩემი თანდასწრებით ფეხსაცმელი არასოდეს გაგიხდიათ.

პიკერინგი — ეს რა სალაპარაკოა. ჰიგინსი ფეხსაცმელს ყველგან იხდის.

ელიზა — ვიცი. ამისათვის როდი ვსაყვედურობ. ის ხომ ყველგან ერთნაირად იქცევა? მაგრამ თქვენ რომ ამას არ აკეთებდით, სწორედ ეგ ქმნიდა ჩემთვის დიდ განსხვავებას. იცით, რა! მართლა, გარდა ყველაფერი იმისა, რისი შესწავლაც შეუძლია ადამიანს, — კარგად ჩაცმა, წესიერად ლაპარაკი და ასე შემდეგ, ლედისა და ყვავილის გამყიდველ გოგონას შორის განსხვავებას ქმნის არა ის, თუ როგორ იქცევა რომელიმე მათგანი, არამედ ის, თუ როგორ ექცევიან მას. პროფესორი ჰიგინსის თვალში მე ყოველთვის ყვავილის გამყიდველი გოგონა ვიქნები, რადგანაც ის ყოველთვის ისე მექცეოდა მე, როგორც ყვავილის გამყიდველ გოგონას და ასევე მომექცევა მომავალშიაც. თქვენს თვალში კი მე მართლა შეიძლება ლედი ვიყო, რადგანაც თქვენ ყოველთვის ისე მექცევით, როგორც ლედის და მომავალშიაც ასევე მომექცევით.

ქ-ნი ჰიგინსი — ჰენრი, თუ გიყვარდე, კბილებს ნუ აკრაჭუნებ.

პიკერინგი — სასიამოვნოა თქვენგან ამის მოსმენა, ქალბატონო დულიტლ.

ელიზა — თუ თქვენ წინააღმდეგი არ იქნებით, ვისურვებდი ამიერიდან ელიზა დაგეძახათ ჩემთვის.

პიკერინგი — გამაღობთ ელიზა, რა თქმა უნდა, დაგიძახებთ.

ელიზა — და მე ვისურვებდი, რომ პროფესორ ჰიგინსს ქალბატონი დულიტლი დაეძახა ჩემთვის.

ჰიგინსი — მაგას ვერ მოესწრები.

ქ-ნი ჰიგინსი — ჰენრი! ჰენრი!

პიკერინგი — *(სიცილით)* რატომ თქვენც ასევე არ შეურაცხყოფთ? ნუ უთმენთ, ეს მისთვის სასარგებლო იქნება.

ელიზა — არ შემიძლია. ერთ დროს ამას მართლა გავაკეთებდი, მაგრამ ახლა კი ვერა. იმ დროს ვერ დავუბრუნებდი. თქვენგან მსმენია, რომ, როცა ბავშვს უცხო ქვეყანაში წაიყვანენ, რამდენიმე კვირაში ახალ ენაზე ალაპარაკდება და მშობლიურ ენას ივიწყებსო. მეც ასევე ბავშვი ვარ ამ თქვენს ქვეყანაში, მეც დამავიწყდა ჩემი მშობლიური ენა და ახლა მხოლოდ თქვენს ენაზე შემიძლია ლაპარაკი. უიმპოლისს ქუჩაც დავტოვე და ტოტენჰამ კორტ როუდთანაც კავშირი სამუდამოდ განწყვეტილია.

პიკერინგი — *(შეშინებული)* თქვენ ხომ კვლავ დაბრუნდებით უიმპოლისს ქუჩაზე? ხომ აპატიებთ ჰიგინსს?

ჰიგინსი — *(დგება)* მაპატიებს? როგორ არ მაპატიებს! აბა, წავიდეს! ვნახოთ, როგორ იცხოვრებს უჩვენოდ. თუ მე დამხმარედ არ ვეყოლები, სამ კვირაში ისევ წუმპეში აღმოჩნდება *(შუა ფანჯარასთან გამოჩნდება დულიტლი და ჰიგინსს ზემოდან საყვედურის თვალებით გადმოხედავს. უხმოდ, ფეხაკრეფით მიუახლოვდება თავის ქალიშვილს, რომელიც ვერ*

გრძნობს მამის მიახლოებას, რადგანაც ფანჯრისაკენ ზურგი აქვს შექცეული).

პიკერინგი — ჰიგინსი გამოუსწორებელია, ელიზა, მაგრამ თქვენ მართლა ხომ არ დაუბრუნდებით წუმპეს?

ელიზა — არა. არც ახლა და არც არასოდეს. საკმაოდ ვისწავლე. ახლა ძველ ბგერებს, ძალიანაც რომ მინდოდეს, მაინც ვერ წარმოვთქვამ. (დულიტლი მარცხენა მხრიდან შეახებს ხელს. ელიზა ყოველგვარ თავდაჭერილობას კარგავს, როდესაც მამას ასე ბრწყინვალედ ჩაცმულს დაინახავს. ხელსაქმე გაუვარდება) აა-აა-ოო-უუ!

ჰიგინსი — (ყვირილით, აღფრთოვანებული) აჰა, ესეც თქვენ: აა-აა-ოო-უუ-უუ! აა-ოო-უუ! გამარჯვება! გამარჯვება! (კუთხეში მდგარ დივანზე გაიშხლართება და გულზე ხელებს დაიკრეფს).

დულიტლი — გოგო აქ არაფერ შუაშია. ასე ნუ მიყურებ, ელიზა. ჩემი ბრალი არ არის. ფული ჩამივარდა ხელში.

ელიზა — ამჟამად, მამილო, ალბათ, მილიონერს შეახე ხელი.

დულიტლი — სწორედ რომ ასეა. მაგრამ დღეს რაღაც საგანგებოდ ვარ ჩაცმული. წმიდა გიორგის ეკლესიაში მივდივარ ჰანოვერის მოედანზე. შენს დედინაცვალზე ვინერ ჯვარს.

ელიზა — (გაბრაზებული) ნუთუ ისე უნდა დაიმცირო თავი, რომ ის მდაბიო ქალი შეირთო?

პიკერინგი — (მშვიდად) მამაშენი ვალდებულია, ელიზა. (დულიტლს) მართლა, თქვენს საცოლეს ახლა რამ შეაცვლევინა აზრი?

დულიტლი — (ნაღვლიანად) დაშინებულია, უფროსო, დაშინებული. ბურჟუაზიის მორალს თავისი მსხვერპლი სჭირდება. შლაპა დაიხურე, ელიზა, და ჩემს ქორწინებას დაესწარი.

ელიზა — თუ პოლკოვნიკი თანახმაა, მე... ჰო... წამოვალ. (თითქმის ატირებული) არ დაგზარდები, მამა, მაგრამ, სულერთია, ლანძღვა არ ამცდება.

დულიტლი — ნუ გეშინია, ის საბრალო ქალი ახლა ყველასთან ტკბილადაა. როგორც კი დიდ ხალხში მოხვდა, მაშინვე მოთვინიერდა.

პიკერინგი — (ელიზას ნაზად შეახებს ხელს იდაყვზე) ნუ აწყენინებთ, ელიზა, ნადით.

ელიზა — (აღელვებულია, მაგრამ მაინც ცდილობს გაუღიმიოს პიკერინგს) კეთილი, წავალ. გაიგოს, რომ გულღვარძლიანი არა ვარ. ახლავე დავბრუნდები (გადის).

დულიტლი — (პიკერინგს მიუჯდება გვერდით), ვერ ვიტან ამ ცერემონიებს, პოლკოვნიკო. თქვენც რომ წამოხვიდოდეთ, კარგს იზამდით.

პიკერინგი — თქვენ ამას შეჩვეული უნდა იყოთ: ელიზას დედასთან ხომ იქორწინეთ?

დულიტლი — ვინ მოგახსენათ. პოლკოვნიკო?

პიკერინგი — არავის უთქვამს, მაგრამ მე ასე მგონია, ბუნებრივია.

დულიტილი — არა, ეს ბუნებრივი არ არის, პოლკოვნიკო. ეგ მარტო ბურჟუაზიულია. მე ყოველთვის უღირსად ვიქცეოდი, მაგრამ ელიზას ნურაფერს ეტყვი. იმდენ თავაზიანობას ვიჩენდი, რომ მან არაფერი იცის, არ ვეუბნებოდი.

პიკერინგი — სწორად მოქცეულხართ. რატომ უნდა უთხრათ, რა საჭიროა?

დულიტილი — რას იზამთ. პოლკოვნიკო, ეკლესიაში წამომყვებით და ამ საქმეში დამეხმარებით თუ არა?

პიკერინგი — სიამოვნებით. თუ უცოლო კაცი რამეში გამოგადგებათ, რატომაც არა?

ქ-ნი ჰიგინსი — რა იქნება, მეც რომ წამოვიდე, მისტერ დულიტილ? გულით მინდა თქვენს ქორწინებაზე დასწრება.

დულიტილი — ძლიერ დამაფასებთ, თუ ამდენ პატივს მცემთ, ქალბატონო. ჩემი საბრალო ბებრუცუნაც სიხარულისაგან გადაირევა. დალონებულა, რომ ჩვენს ბედნიერ დღეებს ბოლო მოეღო.

ქ-ნი ჰიგინსი — (დგება) სანამ ეტლს მომიმზადებენ, ჩავიცვამ. (კაცები, ჰიგინსის გამოკლებით, დგებიან. კარებში გამავალ ქალბატონ ჰიგინსს ელიზა შეეფეთება. შლაპას იხურავს და ხელთათმანებს იცვამს) ეკლესიაში მივდივარ, მამაშენის ქორწინებაზე დასასწრებად. თქვენ ჩემი ეტლით წამოდით. პოლკოვნიკს შეუძლია სასიძოსთან ერთად წამოვიდეს.

(გადის. ელიზა დადგება ოთახის შუაში, შუა ფანჯარასა და ტახტს შორის. პიკერინგი მივა მასთან).

დულიტილი — სასიძო, რა სიტყვაა! კაცს მაშინვე აგრძნობინებს თავის მდგომარეობას (შლაპას აიღებს და მიდის კარისაკენ).

პიკერინგი — ელიზა, სანამ წამოვიდოდეთ, უნდა აპატიოთ ჰიგინსს და შეგვპირდე, რომ დაგვიბრუნდები.

ელიზა — მამაჩემი არ დამრთავს ნებას, რას იტყვი მამილო?

დულიტილი — (ნალვლიანად, მაგრამ მაინც დიდსულოვნად) ძალიან კი გაგათამაშეს ამ ორმა ხუმარამ, ელიზა, მარტო ერთი რომ ყოფილიყო, უთუოდ დააბამდი, მაგრამ, სამწუხაროდ, ორნი იყვნენ: ერთიმეორეს უშლიდნენ ხელს (პიკერინგს) მოხერხებულად კი მოაწყვეთ ეს საქმე, პოლკოვნიკო, მაგრამ თქვენზე გაბრაზებული მაინც არა ვარ. თქვენს ადგილას მეც ასე მოვიქცეოდი. მთელი ჩემი სიცოცხლე ისე გავატარე, რომ ხან ერთი ქალის მსხვერპლი ვიყავი, ხან მეორის. ამიტომაც ელიზას გამოსულელებისათვის არ გსაყვედურობთ. ამ საქმეში არ ჩავერევი. ჩვენი წასვლის დროა. პოლკოვნიკო. ნახვამდის, ჰენრი. წმიდა გიორგის ეკლესიაში გნახავთ, ელიზა (გადის).

პიკერინგი — (ვედრებით) ელიზა, დარჩით ჩვენთან (ელიზა აივანზე გადის. ჰიგინსი დგება და ისიც ელიზასთან გავა. ელიზა მაშინვე შემობრუნდება ოთახში და კარისკენ გაემართება. ჰიგინსი გაასწრებს და ზურგით კარს მიეყრდნობა).

ჰიგინსი — ელიზა, თქვენებურად რომ ვთქვათ, უკვე საკმაოდ იძიეთ შური, იქნება კმარა? იქნება გონს მოხვიდეთ? თუ კიდევ განაგრძობთ?

ელიზა — თქვენ იმისათვის გინდათ დაგბრუნდე, რომ მარტო ფოსტლები მოგანოდოთ, თქვენი ჭირვეულობა ავითანო და გამაგზავნოთ.

ჰიგინსი — სულაც არ მითქვამს დაბრუნდით-მეთქი.

ელიზა — როგორ არ გითქვამთ? მაშ, ახლა რაზე ვლაპარაკობთ?

ჰიგინსი — თქვენზე, ჩემზე კი არა. თუ ჩვენთან დაბრუნდებით, ისევე ძველებურად მოგეპყრობით. მე ხასიათს ვერ გამოვიცვლი და აღარც ჩვევის შეცვლა მაქვს განზრახული. მეც ზუსტად ისეთივე ჩვევები მაქვს, როგორც პოლკოვნიკ პიკერინგს.

ელიზა — ეგ არაა მართალი. პოლკოვნიკი ყვავილის გამყიდველ გოგოს ისევე ეპყრობა, როგორც ჰერცოგის ასულს.

ჰიგინსი — და მეც, ჰერცოგის ასულს ისევე ვეპყრობი, როგორც ყვავილის გამყიდველ გოგოს.

ელიზა — ეგ მეც ვიცი (თავდაჭერილად შემობრუნდება და ფანჯრისაკენ პირშექცეული დაჯდება ტახტზე). ყველასთან ერთნაირი ხართ.

ჰიგინსი — სწორედ რომ ასეა.

ელიზა — ისევე, როგორც მამაჩემი.

ჰიგინსი — (ოდნავ გაიღიმებს, მისი ქედმაღლობაც ცოტა მომტყდარიან). მე ამ შედარებას არ მივიღებ, ელიზა, მაგრამ სავსებით სწორი იქნება, თუ ვიტყვით, რომ მამაშენი სწორი არ არის და თავისი უცნაური ბედის წყალობით, რა მდგომარეობაშიც უნდა მოხვდეს, სულერთია, თავს მაინც შინაურულად იგრძნობს. (სერიოზულად) უდიდესი საიდუმლოება იმაში როდია, ელიზა, ადამიანს ცუდი ჩვევები აქვს თუ კარგი, კარგად ლაპარაკობს, თუ ცუდად, მთავარი ისაა, არის თუ არა იგი ყოველ ადამიანთან ერთნაირ ურთიერთობაში. ე.ი., მოკლედ რომ ვთქვათ, იქცევა თუ არა იგი ისევე, როგორც ზეცაში, სადაც მესამე კლასის ვაგონები არ არსებობს და სადაც ერთი სული ისევე კარგია, როგორც მეორე.

ელიზა — ამინ. თქვენ ქადაგად ხართ დაბადებული.

ჰიგინსი — (აღელვებული) საკითხავი ის კი არ არის, მე უხეშად გეპყრობოდით თუ არა. საკითხავი ისაა, გსმენიათ ოდესმე, რომ მე ვინმეს უკეთესად მოვეპყარი?

ელიზა — (ერთბაშად, გულწრფელად) ჩემთვის სულერთია, როგორ მომეპყრობით. ჩამილურჯდება თვალები თუ არა: არცთუ ისე დიდი ხანია, რაც ჩალიღავებული მქონდა. მაგრამ, მინდა (ადგება და პირისპირ შეხედავს ჰიგინსს), რომ შეუმჩნევლად ჩამიაროთ.

ჰიგინსი — თუ ასე გინდათ, გზიდან ჩამომეცალეთ, სულერთია არ გაგიჩერდებით. თქვენ ისე მელაპარაკებით, თითქოსდა ავტობუსი ვიყო.

ელიზა — მართლაც რომ ავტობუსი ხართ: მიდი-მოდინხართ და არავის არაფრად აგდებთ. მაგრამ მე თავს უთქვენოდაც გავიტან. არ გეგონოთ, ვერ შევძლო.

ჰიგინსი — მე ვიცი, რომ შეძლებთ. მეც ხომ გითხარით, რომ შეძლებდით.

ელიზა — *(შეურაცხყოფილი მოსცილდება ჰიგინსს და ტახტის მეორე მხარეზე ღუმლისაკენ პირშექცეული დადგება)*. ვიცი, რომ მითხარით, პირუტყვო. ჩემი თავიდან მოცილება გინდოდათ.

ჰიგინსი — სტყუით.

ელიზა — მადლობელი გახლავართ *(ამაყად დაჯდება)*.

ჰიგინსი — ჩემი აზრით, თქვენ არასოდეს დაგისვამთ საკუთარი თავისთვის კითხვა, შემიძლია თუ არა მე უთქვენოდ ცხოვრება?

ელიზა — *(მოუთმენლად)* ჩემს მოტყუებას თავი დაანებეთ. უჩემოდაც კარგად იცხოვრებთ.

ჰიგინსი — *(ქედმაღლურად)* სულ ყველას გარეშეც კარგად ვიცხოვრებ. მე გამაჩნია საკუთარი სული, საკუთარი ღვთაებრივი ცეცხლი. მაგრამ *(უტკებ მოლბა)* უთქვენოდ რომ დავრჩები, ელიზა!! *(ელიზას ახლოს დაჯდება ტახტზე)*. მე თქვენი იდიოტური აზრებისგან ზოგი რამ ვისწავლე. არ შემიძლია ეს მადლიერების გრძნობით არ ვალიარო. მივეჩვიე აგრეთვე თქვენს ხმას, თქვენს გარეგნობას. ცოტა არ იყოს, კიდევაც მომწონს ისინი.

ელიზა — მერე რა, გრამაფონის ფირებისა და ფოტოსურათების სახით თქვენ ერთიცა გაქვთ და მეორეც. როცა მოგენატრებით, აპარატი ჩართეთ: მას ხომ წყენინების უნარიც არ გააჩნია.

ჰიგინსი — თქვენს სულს მაინც ვერ ჩავრთავ, დამიტოვეთ თქვენი გრძნობები და, თუ გნებავთ, სახეც წაიღეთ და ხმაც. თქვენ მართო სახე და ხმა როდი ხართ?

ელიზა — ჰო, ნამდვილი ტარტაროზი ხართ. თქვენ ისევე ადვილად შეგიძლიათ მოხაროთ ქალიშვილს სული, როგორც ვინმე სხვა, ვთქვათ და, მკლავებს მოუგრებდა სატკენად. ქალბატონა პირსმა მიაბო, რომ ხშირად უნდოდა თქვენგან წასვლა, მაგრამ უკიდურეს მომენტში, რამე-ნაირად მოატყუებდით და ისევე აბრუნებდით. თუმცა არც ერთ ჩვენგანს არ გვაგდებთ არაფრად: არც მისთვის ზრუნავთ და არც ჩემთვის.

ჰიგინსი — მე ვზრუნავ სიცოცხლისათვის, კაცობრიობისათვის. თქვენც ხომ მისი ნაწილი ხართ, ნაწილი, რომელიც შემომხვდით მე და ჩემს სახლში აშენდით. მეტს რაღას მოითხოვთ ჩემგან ან თქვენ, ან ვინმე სხვა?

ელიზა — მე იმაზე არ ვიზრუნებ, ვინც ჩემზე არა ზრუნავს.

ჰიგინსი — ეს ვაჭრული პრინციპია, ელიზა. *(იმეორებს ელიზას კოვენტგარდენულ გამოთქმას პროფესიული სიზუსტით)* — „იყიდეთ ყუაილები, ია, ია“ — აი, რას ჰგავს ეს. — ხომ ასეა?

ელიზა — ნუ დამცინით. ეგ ჩემი დაცინვაა.

ჰიგინსი — ჩემს ცხოვრებაში არავისთვის დამიცინია. დაცინვა არც სახეს რგებს ადამიანისა და არც სულს. მე მხოლოდ ვაჭრული ბუნებისადმი ჩემი სამართლიანი სიძულვილი გამოვთქვი. სიყვარულით არც მივაჭრია და არც ვივაჭრებ. თქვენ პირუტყვს იმიტომ მეძახით, რომ ფოსტლებისა და სათვალის მონოდებით ჩემი გული ვერ მოიგეთ. ჩემზე უფლება ვერ მოიპოვეთ. სულელი იყავით, როცა ამას ცდილობდით; ჩემი აზრით, საზიზღარი სანახაობაა, როცა ქალს მამაკაცთან ფოსტლები მიაქვს. განა მე ოდესმე მონოდებია ფოსტლები? მას მერე გაცილებით უფრო გაფასებთ, რაც ისინი სახეში მთხლიშეთ. თუ მონად გამიხდებით, რაღასა მთხოვთ, ჩემზე იზრუნეთ? აბა, ვინ ზრუნავს მონისათვის? თუ ჩემთან დაბრუნდებით, დაბრუნდებით მეგობრული ურთიერთობისათვის, დღეიდან სხვანაირად არავინ მოგეპყრობათ. თქვენ მე ყოველნაირად მიცნობთ. და მეც ყოველნაირად გიცნობთ. და თუ ამიერიდანაც ფინია ძალივით კვლავ განაგრძობთ ფოსტლების მოტანა-წაღებას ჩემ მიერ შექმნილი ჰერცოგის ასულის შესარცხვენად, არ გაგიკვირდეთ, რომ კარი ცხვირწინ მოგიჯახუნოთ.

ელიზა — მაშ, რაღას მასწავლიდით. თუ ჩემზე არა ზრუნავდით?

ჰიგინსი — (გულიანად) რატომაც არ უნდა მესწავლებინა? ეს ჩემი სამუშაო იყო.

ელიზა — და თქვენ არასოდეს გიფიქრიათ იმაზე, თუ რა უბედურება მოჰქონდა ამას ჩემთვის.

ჰიგინსი — განა შემოქმედი ქვეყნიერებას შექმნიდა, უბედურების შექმნის რომ შეშინებოდა? სიცოცხლის შექმნა ნიშნავს ტანჯვისა და უბედურების შექმნასაც. მხოლოდ ერთი საშუალებით შეიძლება მისგან თავის დაღწევა: ესაა მკვლელობა. ლაჩრები ყოველთვის მოითხოვენ იმათ ამონყვეტას, ვინც მათ აწუხებს. ეს ამბავი არ შეიძლება არ შეგემჩნიათ.

ელიზა — მე ქადაგი როდი ვარ თქვენსავით. ასეთ რამეებს ვერ ვამჩნევ. მე მხოლოდ იმას ვამჩნევ, რომ თქვენ მე ვერ მამჩნევთ.

ჰიგინსი — (ადგება და უკმაყოფილოდ მიდი-მოდის) ელიზა, ნამდვილი სულელი ხართ თქვენ და მე ტყუილუბრალოდ ვფლანგავ ჩემი მილტონური გონების საგანძურს იმით, რომ თქვენს წინაშე ვშლი მას. ერთხელ და სამუდამოდ უნდა გაიგოთ, რომ, როცა რაიმეს ვაკეთებ, წუთითაც არ დავფიქრებ იმაზე, რა მომივა, ანდა — რა მოუვა ვინმე სხვას. მე მამათქვენივით ან თქვენი დედინაცვალივით დაშინებული როდი ვარ. ამიტომაც, თუ გნებავთ, დაბრუნდით ჩვენთან, არადა ჯანდაბას იქით გქონიათ გზა.

ელიზა — რისთვის დავებრუნდე?

ჰიგინსი — (მუხლებით შედგება ტახტზე და ელიზასაკენ გადაიხრება) ისე, ტყუილუბრალოდ. აი, რატომ მინდა თქვენი დაბრუნება.

ელიზა — (სახეს მოიბრუნებს) რათა მეორე დღესვე გამომაგდოთ, თუ ყველაფერს არ გავაკეთებ, რაც მოგესურვებათ.

ჰიგინსი — დიახ. და თქვენც მეორე დღესვე გამოიქცევით, თუ მეც ყველაფერი არ გავაკეთე, რაც თქვენ მოგესურვებათ.

ელიზა — და მერე დედინაცვალთან ვიცხოვრო?

ჰიგინსი — დიას, დედინაცვალთან იცხოვრებთ, ან ისევ ყვავილებს გაყიდით.

ელიზა — ოჰ, ნეტავი შემეძლოს, ისევ ჩემი ყვავილების კალათას დავუბრუნდე. მაშინ არც თქვენზე ვიქნები დამოკიდებული, არც მამაჩემზე და არც არავისზე. რატომ წამართვით ჩემი დამოუკიდებლობა? ან მე რატომ დავთმე იგი? ახლა მონა ვარ, მონა ჩემი ტანსაცმლისა...

ჰიგინსი — სრულიადაც არა. გიშვილებთ და წლიურ შემოსავალს დაგინიშნავთ, თუ გნებავთ. არადა, იქნება პიკერინგს გაჰყვეთ ცოლად.

ელიზა — *(გაბრაზებული მიმოიხედავს)* თქვენც არ გამოგყვებოდით, რომ გეთხოვათ — და თქვენ კი წლოვანებით ჩემთან უფრო ახლოს დგახართ, ვიდრე ის რომ არის.

ჰიგინსი — *(ნაზად)* ვიდრე ის და არა, „ვიდრე ის რომ არის“.

ელიზა — მე ისე ვილაპარაკებ, როგორც მომეპრიანება. თქვენ უკვე აღარა ხართ ჩემი მასწავლებელი.

ჰიგინსი — *(დაფიქრებული)* არა მგონია, პიკერინგმაც შეგირთოთ, ისიც ჩემსავით აპირებს უცოლოდ დარჩენას.

ელიზა — მეც არ მინდა გათხოვება. რომ მდომოდა, თაყვანისმცემლების მეტი რა მყავდა?! ფრედი ჰილი დღეში ორ-სამჯერ მაინც მიგზავნის გრძელ-გრძელ ბარათებს.

ჰიგინსი — *(უკმაყოფილოდ)* დასწყევლოს ღმერთმა მისი თავხედობა. *(წამოიწევს და მუხლებზე დაჯდება)*.

ელიზა — იმ საწყალ ბიჭს თუ უნდა, რა თქმა უნდა, უფლება აქვს, შემეყვაროს და მართლაც ვუყვარვარ.

ჰიგინსი — *(ტახტიდან ჩამოდის)* თქვენ მისი გამხნეების უფლება არა გაქვთ.

ელიზა — შეყვარებულის ყოლის უფლება ყოველ ქალს აქვს.

ჰიგინსი — რაო? ასეთი სულელის ყოლის უფლება?

ელიზა — ჯერ ერთი, ფრედი სულელი არ არის და, მერე, თუ მას უჭირს, ღარიბია და მეც ვუნდივარ, შეიძლება მის ხელში უფრო ბედნიერი ვიყო, ვიდრე მასზე უკეთესების ხელში, რომლებიც მეფარისევლებიან, მაგრამ არ ვუნდივარ.

ჰიგინსი — საქმე ისაა, შეუძლია თუ არა მას თქვენგან რაიმე გამოიყვანოს?

ელიზა — იქნება მე უნდა გამოვიყვანო მისგან რამე. მაგრამ ჩვენ არასოდეს გვიფიქრია ერთმანეთისაგან რაიმე გამოგვეყვანა. თქვენ რაიმეს გამოყვანის გარდა, სხვაზე არაფერზე ფიქრობთ. მე კი ბუნებრივი მინდა ვიყო.

ჰიგინსი — მოკლედ რომ ვთქვათ, თქვენ გინდათ, მეც ისევე დამასხას თავბრუ თქვენმა მშვენიერებამ, როგორც ფრედის, ხომ ასეა?

ელიზა — არა, სრულიადაც არა. თქვენთვის მე არ მომიტხოვია ეს

გრძნობა. ჰოდა, ნურც თქვენს თავში ხართ ზედმეტად დარწმუნებული და ნურც ჩემში. მე რომ მდომებოდა, როგორმე მოვახერხებდი ცუდ გოგოდ გახდომას, ჩემი კლასის გოგო ადვილად შეაყვარებს თავს ჯენტლმენს, მაგრამ მათ მეორე დღესვე ერთმანეთის სიკვდილი მოენატრებათ.

ჰიგინსი — რა თქმა უნდა, ეს ასეა, მაგრამ ვერ გამიგია, რა ჯანდაბა გავაკეთო.

ელიზა — *(მეტად აღელვებული)* მე ცოტა გულთბილი მოპყრობა მინდა. განა არ ვიცი, რომ ერთი უბრალო, გაუნათლებელი გოგონა ვარ, თქვენ კი განსწავლული ჯენტლმენი ბრძანდებით, მაგრამ მე თქვენი ფეხის მტვერი მაინც არა ვარ. ყოველივე ეს მე გამიკეთებია *(უხნორებს თავის თავს)*, — ყოველივე ეს მე გავაკეთე არა ტანისამოსისა და ტაქსის გულისათვის, არამედ იმიტომ, რომ სასიამოვნო იყო ჩვენი ერთად ყოფნა. იმიტომ კი არ ვზრუნავდი თქვენთვის, რომ თავი შემეყვარებინა, — მე არ მაინცდებოდა რა განსხვავება იყო ჩვენს შორის, — არამედ იმიტომ, რომ რაღაცა მეგობრული ურთიერთობა გვქონდა.

ჰიგინსი — ეს, რასაკვირველია, მართალია. მეც ამასვე ვგრძნობ ახლა, პიკერინგიც ამასვე გრძნობს. თქვენ კი სულელი ხართ, ელიზა.

ელიზა — მე თქვენგან ასეთ პასუხს არ მოველოდი *(სანერ მაგიდასთან სკამზე დავარდება და ტირის)*.

ჰიგინსი — მხოლოდ ასეთ პასუხს მიიღებთ, სანამ ამ იდიოტობას არ მოიშლით. თუ გინდათ ლედი გახდეთ, მხოლოდ და მხოლოდ იმის გამო ნუ გრძნობთ მარტობას, რომ ადამიანები, რომლებსაც იცნობთ, თავიანთი დროის ნახევარს თქვენს ლოლიავს არ ანდომებენ და მეორე ნახევარს თქვენს დალილავებას. თუ ჩემი ცხოვრების სიცივესა და ჩემს ჭირვეულობას ვერ იტანთ, დაუბრუნდით ნუმპეს. იშრომეთ იქ მანამდე, სანამ უფრო პირუტყვს დაემსგავსებოდეთ, ვიდრე ადამიანურ არსებას, გაერთეთ მტლამა-მტლუშით, აყალმაყალით და მერე მანამდე სვით, ვიდრე ჩაგეძინებათ: რა ჯობია ასეთ ცხოვრებას, — ნუმპეში ცხოვრებას! ეგ ნამდვილი ცხოვრებაა: თბილი, მღელვარე. რაგინდ სქელკანიანი არ იყოს ადამიანი, მაინც იგრძნობს ამგვარ ცხოვრებას. თქვენ შეგიძლიათ ყოველგვარი მომზადებისა და ჯაფის გარეშე იგემოთ იგი. არც მეცნიერებას ჰგავს ის და არც ლიტერატურას, არც კლასიკურ მუსიკასა და არც ფილოსოფიას ან ხელოვნებას. მე თქვენ გულცივ, უგრძნობ, ეგოისტ ადამიანად მიგაჩნევართ, არა? კეთილი და პატიოსანი. ნადით იმასთან, ვინც მოგწონთ. გაჰყევით რომელიმე მგრძნობიარე ღორს, რომელსაც ექნება ბევრი ფული, წყვილი სქელი ტუჩები თქვენს საკოცნელად და სქელქუსლიანი ფეხსაცმელები, თქვენს დასანიხლად. თუ იმას არ აფასებთ, რაცა გაქვთ, მოიპოვეთ იგი, რასაც აფასებთ.

ელიზა — *(სასონარკვეთილი)* ოჰ, თქვენ ნამდვილი მტარვალი ხართ. თქვენთან ლაპარაკი შეუძლებელია. ყველაფერში მე გამოგყავართ დამნაშავე. ყოველთვის მე გამოვდივარ მტყუანი, მაგრამ, ძალიან კარგად

მოგეხსენებათ, რომ თვითონ თქვენ ხართ ცრუ და მატყუარა. განა, მშვენივრად არ იცით, რომ მე ვერ დავუბრუნდები იმას, რასაც თქვენ წუმპეს ეძახით და, რომ თქვენსა და პიკერინგის გარდა, დედამინაზე ნამდვილი მეგობრები არ გამაჩნია. თქვენ კარგად იცით, რომ თქვენ ორს მერე, უბრალო, მდაბიო ადამიანებთან ვერ ვიცხოვრებ. ნამდვილად ბოროტი და დაუნდობელი ხართ მას მერე, რაც თქვენ იფიქრეთ, რომ მე ეს შემიძლია. თქვენი აზრით, მე იმის გამო უნდა დავუბრუნდე უიმპოლის ქუჩას, რომ სხვაგან ვერსად ვიცხოვრებ, თუ არა მამაჩემის სახლში. მაგრამ ნუ ხართ იმაში დარწმუნებული, რომ მე თქვენს ფეხქვეშ ვარ განრთხმული, რათა, როცა გინდათ, ფეხით გამთელოთ და, როცა გინდათ, ხმა ჩამაკმენდინოთ. ასე არ გამოვა. როგორც კი მდგომარეობას ოდნავ მაინც გავიუმჯობესებ, ფრედის გავყვები.

ჰიგინსი — *(მეხდაცემულივით)* ფრედის! იმ ცხვირმოუხოცველ ბრიყვს? იმ ლარიბ-ლატაკს, რომელიც კურიერადაც ვერ მოენყობა, დიდი სურვილიც რომ ჰქონდეს? ქალო, რატომ არ გესმით, რომ თქვენ მე გადაგაქციეთ თვით ხელმწიფისთვის შესაფერის სადედოფლოდ?

ელიზა — ფრედის ვუყვარვარ მე და ეს სიყვარული მას შესაფერ ხელმწიფედ აქცევს. მე არ მინდა მან იმუშაოს, ჩემსავით შრომაში არაა გაზრდილი. მე ვიმუშავებ, მასწავლებლად ვიმუშავებ.

ჰიგინსი — ღვთის გულისათვის, მითხარით, თქვენ რა უნდა ასწავლოთ?

ელიზა — რაც თქვენ მასწავლეთ, ფონეტიკას ვასწავლი.

ჰიგინსი — ხა, ხა, ხა!

ელიზა — წვერებიან უნგრელს ასისტენტად გავუხდები.

ჰიგინსი — *(წამოვარდება გახელებული)* რაო? იმ ცრუმოსახელეს?! იმ არამზადას?! იმ ქლესა-მაიზუნს?! იმას ასწავლით ჩემს მეთოდებს?! იმას გაანდობთ ჩემს აღმოჩენებს? აბა, გაბედეთ ამ მიმართულებით ნაბიჯის გადადგმა, თუ მაშინვე კისერი არ მოგიგრიხოთ! (ხელს ჩაავლებს) გესმით?

ელიზა — *(გამომწვევად წინააღმდეგობას არ უწევს)* დაუყოვნებლივ გავაკეთებ ამას. რას ვკარგავ? ვიცოდი, რომ ოდესმე მცემდით *(ჰიგინსი ხელს გაუშვებს, თავდავინწყებული ფეხებს აბაკუნებს, შემდეგ ისე სწრაფად დაიხვეს უკან, რომ ტახტს დაეჯახება)* აჰა, ახლა კი ვიცი, როგორ მოგეპყრათ. რა სულელი ვიყავი, რომ აქამდე ვერ მოვიფიქრე ეს? თქვენ ვერ წამართმევთ თქვენ მიერ მოცემულ ცოდნას! თქვენ ხომ თქვით, რომ მე თქვენზე მახვილი ყურები გამაჩნია. გარდა ამისა, მე შემიძლია, თქვენზე უფრო თავაზიანად მოვეპყრა ხალხს, უკეთესი ურთიერთობა დავამყარო მათთან. აა! *(განგებ გამოტოვებს „ჰ“-ს, რომ ჰიგინსი გაახელოს)*. ასე მოგიხდებათ თქვენ „ენრი იგინს“. ახლა ჩემთვის მნიშვნელობა არა აქვს — *(თითებს ატკაცუნებს)* თქვენს ქათინაურებსა და თქვენს ლანძღვა-გინებას. გაზეთებში გამოვაქვეყნებ, რომ თქვენი ჰერცოგის

ასული უბრალო ყვავილის გამყიდველი გოგონაა, რომელსაც თქვენ ასწავლეთ ლაპარაკი და რომელსაც თვითონაც შეუძლია ყოველი მსურველი ექვს თვეში ჰერცოგის ასულად გადააქციოს, თუ იგი ათას გინეას გაიღებს გასამრჯელოდ. ოჰ, მევე მინდა ნიხლი ჩავცე ჩემს თავს, როცა მომაგონდება, როგორ ვიყავი განრთხმული თქვენს ფეხქვეშ, როგორ მთელავდით, მლანძღავდით და მაგინებდით, როცა უბრალოდ შემეძლო ერთი თითი ამენია მალლა და ისეთივე გავმხდარიყავი, როგორიც თქვენ.

ჰიგინსი — (გაოცებული) ო, შე უმადურო გომბიო, შენა! მაგრამ ეს ჯობს თქვენს ბუზღუნს, ჯობია ფოსტლების მოტანასა და სათვალის მონახვას, ასე არ არის? (დგება) ელიზა, მე გითხარით ნამდვილ ქალად გადაგაქცევთ-მეთქი და მართლა შევასრულე დაპირება. მეც სწორედ ასეთი მომწონხართ თქვენ.

ელიზა — გასაგებია. ახლა მხოლოდ იმის გამო მექათინაურებით და მელოლიაგებით, რომ თქვენი არ მეშინია და უთქვენოდაც შემეძლია ცხოვრება.

ჰიგინსი — რა თქმა უნდა, ასეა, შე პატარა სულელო! ხუთი წუთის წინ თქვენ ჩემს კისერზე დოლაბის სიმძიმე ტვირთად ეკიდეთ, ახლა კი ძღვევამოსილ ციხესიმაგრეს, ანდა ბადრაგიან სახაზო გემს ჰგავხართ ნამდვილად. ახლა ორი უცოლო კაცი და ერთი ბრიყვი გოგონას ნაცვლად, შენ, მე და პიკერინგი, ერთი შინაბერა და ორი უცოლო კაცი ვიქნებით. (ქ-ნი ჰიგინსი მობრუნდება. ქორწინებაზე წასასვლელად ჩაცმული ელიზა მაშინვე ისეთ სახეს მიიღებს, თითქოს აქ არაფერი მომხდარიყოს).

ქ-ნი ჰიგინსი — ეტლი გველოდება, ელიზა. მზად ხართ?

ელიზა — მზად ვარ. პროფესორი არ წამოვა?

ქ-ნი ჰიგინსი — რა თქმა უნდა, არა. ეკლესიაში თავს ვერ დაიჭერს. ნირვის დროს ხმამაღლა შენიშვნების გაკეთებას დაიწყებს მოძღვრის გამოთქმებზე.

ელიზა — მაშ, მეტს ველარ გნახავთ, პროფესორო. მშვიდობით. (კარები საკენ მიდის)

ქ-ნი ჰიგინსი — (მივა ჰიგინსთან) ნახვამდის, ძვირფასო.

ჰიგინსი — ნახვამდის, დედა. (უნდა აკოცოს მას, მაგრამ რალაცა მოაგონდება). ოჰ, მართლა, ელიზა, ვერ შეუკვეთავთ ლორსა და სტილტონის ყველს? მიყიდეთ აგრეთვე ირმის ტყავის რვა ნომერი ხელთათმანები და ჩემი ახალი კოსტიუმის შესაფერი ჰალსტუხი. ფერი თქვენი გემოვნებით შეარჩიეთ (ჰიგინსის მხიარული, უზრუნველი, ენერგიული ხმა იმის მაჩვენებელია, რომ ის გამოუსწორებელი ადამიანია).

ელიზა — (აგდებულად) რვა ნომერი პატარაა თქვენთვის, თუ კრავის ბენევიანი გინდათ. სამი ახალი ჰალსტუხიც გაქვთ, ამას წინათ პირსაბანის კარადაში რომ ჩაანყვეთ და დაგავინყდათ. პოლკოვნიკ პიკერინგს სტილტონურ ყველს გლოსტერული ორმაგი ურჩევია. თქვენთვის კი სულერთია, განსხვავებას მაინც ვერ ამჩნევთ. მე ამ დილით დავურეკე

ქალბატონ პირსს, რომ ლორის მოტანა არ დაავიწყდეს. მაინც ვერ წარმო-
მიდგენია უჩემოდ თქვენ რისი გამკეთებელი ხართ? (საჩქაროდ გადის).

ქ-ნი ჰიგინსი — ეგ გოგო შენ გააფუჭე, ჰენრი. თქვენზე ფიქრი არ
მომასვენებდა, ელიზას რომ პოლკოვნიკი პიკერინგი შენზე ნაკლებ უყვა-
რდეს.

ჰიგინსი — პიკერინგი! სისულელეა. ელიზა ფრედის მიჰყვება. ხა, ხა,
ხა! ფრედის! ფრედის! ხა, ხა, ხა, ხა, ხა!!! (ხარხარებს)...

სპრეჟი

იაკოვ ტრიპოლსკი

ჩემი ცხოვრების დაფანტული ფურცლები	7
როცა ასეთი სიყვარულია	19
გაუმარჯოს ამ თეატრს!	28
ის უიალქნო ნავს ემსგავსება	31
აღარ განმეორდება	36
სევდით და კრძალვით ვიგონებ	44

ამონარიდები

იაკოვ ტრიპოლსკის

ინტერვიუებიდან

მე არ მინახავს ასეთი მსახიობი და ადამიანი	54
როცა თეატრი ახალგაზრდებით ივსება	67
ნუთუ გათავდა	71

კოტე მასარაძე

ქართველი კაცი, გვარად ტრიპოლსკი 74

გოდერძი ჩოსელი

იაშა ტრიპოლსკი - ჩემი ძია 78

თენგიზ არჩვაძე

სხვაგვარად წარმოუდგენელიც კი იქნებოდა 82

მელაა ჯაფარიძე

სცენაზე შემოჰქონდა ქართული სული 86

რეზო თაბუკაშვილი

დიდებული სახელი და კვალი დატოვა 88

გუგა ზაქარიაძე

გასროლა სცენაზე 90

ელენე ყიფშიძე

მთიდან ქალამნებით ჩამოსული კაცი 96

ოთარ მელვინეთუხუცესი

მაყურებლის სიყვარული და აღიარება ჰქონდა 98

გიგა ლორთქიფანიძე

თეატრის გული და სული იყო 102

სპრეჟი

ნაწული სარაჯიშვილი

ლამაზი სიზმარი 104

ნაზიკო მანისურაძე-ტრიპოლსკი

მუხლებზე დარქილ რუსს
„სტალინმა“ სამმანეთიანი უწყალობა 107

სოსო ტრიპოლსკი

არ მახსოვს, ჩვენთვის დაეყვირა 112

ირაკლი ტრიპოლსკი

როგორ უყვარდათ 115

ოლიკო ტრიპოლსკი-ახმეტელი

ჩვენი დიდი ოჯახი 118

მეღაა კუჭუსიქა

განშორება თეატრის არსშია 122

რეზო კვესელავა

მცირე მოგონება ნაცნობ ინტელიგენტზე 130

რეზო კვესელავა

თუ რაიმე არ მოსწონდა, თავს დაბლა ხრიდა 132

გიორგი ტატიშვილი

სიტყვა მეგობარზე 136

ქეთევან ნულაქა

დაუფინყარი სახე 138

ზურაბ გოზაქა

რა დაგვაფინყებს იმ ლამაზ დღეებს 140

ანზორ ქუთათელაქა

სიკეთით მაღლმოსილი 142

ჯემალ მონიავა

„ჰუმანოიდი“ თამადა 148

რომან ამირაჯიბი

მე მას ვიცნობდი 151

სპრეჟი

თეგურ ბაბლუანი

ზნეობრივი სიმალის მაგალითი 154

ნიწო ზაქარიაძე

GOOD NIGHT, YOUNG LADY!.. 156

ჯემალ ცხადია

ხელოვანის ბედნიერება 168

ვასტანბ კობაიძე

ქობულადის ფარდა 174

ირაკლი უბულავა

გედის სიმღერასავით 182

ჯორჯ ბერნარდ შოუ

პიგმალიონი

188

ინგლისურიდან თარგმნეს

იაკობ ტრიპოლსკიმ

და **მოსე ქარჩავამ**



იასონი ქრიტიკოსი

ნიგნი დაბეჭდილია შპს „სეზანში“

CEZANNE

თბილისი, 2019 წელი

ISBN 978-9941-0-4393-2



9 789941 043932





ჩემი ცხოვრების
აღრინდელი წლები
ბინდ-ბუნდად მახსოვს.
ბოლოს და ბოლოს,
მაინც გადავწყვიტე...
მოკრძალებით ვკიდებ
ხელს საწერ კალამს...
და, მაინც, ვშიშობ...
ვაი, თუ ყველას თავისი
საკადრისი ვერ მივაგო?